

Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2017

Enw'r Awdurdod Lleol: Caerffili

Enw'r swyddog cyfrifol: Fiona Santos

Dyddiad Cwblhau: Tachwedd 2016

Nodwch fod yn rhaid i Lywodraeth Cymru dderbyn yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant erbyn 31 Mawrth 2017.

Prif Ddatganiad

Mae Bwrdeistref Sirol Caerffili yn cydnabod gwerth a phwysigrwydd gofal plant fel elfen hanfodol o'r agenda gwrthdlodi yn ogystal â darparu amgylchedd cyfoethog, diogel a llawn cysur lle y gall plant a phobl ifanc y fwrdeistref sirol ffynnu a chael hwyl. Yn hynny o beth, mae gan yr Awdurdod Lleol faes Gwasanaeth y Blynyddoedd Cynnar sy'n ymrwymedig i reoli pob agwedd ar y farchnad gofal plant mewn modd wedi'i gydlyn.

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn cydnabod pwysigrwydd prif ofalwyr ym mywyd eu plant ac, ar adegau, bod angen i brif ofalwyr gael cymorth ychwanegol er mwyn cynnal a chadw cartref y teulu. Mae gan y gofal plant hwn ran bwysig i'w chwarae a rhaid iddo fodloni'r CCUHP ar gyfer y plentyn drwy ddarparu amgylcheddau diogel, ysgogol, gofalgar, chwareus a gofalwyr pwysig.

Yn ddiweddar, mae'r gwaith ymchwil a wnaed gan Iechyd Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod a'r effaith ar fywyd plentyn yn golygu bod angen i ymarferwyr gofal plant ddeall y rôl hanfodol y gallant ei chwarae fel oedolion pwysig ym mywyd y plentyn ac wrth nodi a chefnogi teuluoedd drwy bwyntiau critigol yn ystod eu bywydau.

Mae CBS Caerffili yn cydnabod pwysigrwydd gweithlu cymwys ac yn cynnig cymorth busnes, ansawdd a chynaliadwyedd ar gyfer pob lleoliad gofal plant er mwyn diwallu anghenion rhieni a gofalwyr yn y fwrdeistref.

Yn ogystal, mae CBS Caerffili yn cydnabod yr angen am ddarpariaeth gofal plant hyblyg a medrus er mwyn diwallu anghenion mentrau Llywodraeth Cymru, rhieni sy'n gweithio, darpariaeth cyfrwng Cymraeg, plant ag anghenion ychwanegol a phlant o oedran ysgol y mae angen darpariaeth arnynt yn ystod y gwyliau a thu allan i'r ysgol.

Cynnwys

1. Cyflwyniad/ Cyd-destun
2. Gweithio mewn Partneriaeth ac Ymgynghori
3. Yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant a'r Asesiad o Anghenion Llesiant Lleol
4. Poblogaeth
5. Trosolwg - Mathau o Ofal Plant, Gwasanaethau a Lleoedd
6. Cyflenwad Gofal Plant
 - 6.1. Gwarchodwr plant
 - 6.2. Meithrinfa Diwrnod Llawn
 - 6.3. Gofal Dydd Sesiynol
 - 6.4. Meithrinfeydd
 - 6.5. Gofal y Tu Allan i'r Ysgol
 - 6.6. Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored
 - 6.7. Nani
7. Deall Anghenion Rhieni/ Gofalwyr
 - 7.1. Trosolwg o'r Ymgynghoriad
 - 7.2. Defnydd Presennol o Ofal Plant
 - 7.3. Galw am Ddarpariaeth Gofal Plant
 - 7.4. Rhwystrau at Ddarpariaeth Gofal Plant
8. Addysg Feithrin a Darpariaeth Dechrau'n Deg am ddim
9. Darpariaeth Clwb Brecwast am Ddim
10. Credyd Treth Gwaith/ Credyd Cynhwysol a Gofal Plant â Chymorth Cyflogwr/ Gofal Plant Di-dreth
11. Cynaliadwyedd
12. Trawsffiniol
13. Datblygu a Hyfforddi'r Gweithlu
14. Canlyniadau Ymgynghori â Rhanddeiliaid (fel yr amlinellir yn adran 2)
15. Crynodeb - Dadansoddi Bwlch a Meysydd i'w Gwella
16. Cynllun Gweithredu

1. Cyflwyniad / Cyd-destun

Mae Asesiad Caerffili o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2017 yn adroddiad sy'n dwyn ynghyd amrywiaeth o ddata a gwybodaeth wahanol er mwyn datblygu darlun o'r farchnad gofal plant bresennol a nodi p'un a oes unrhyw fylchau yn y cyflenwad. O ganlyniad i'r asesiad, caiff cynllun gweithredu ei lunio i fynd i'r afael ag unrhyw ddiffygion a nodwyd a dangos ar lefel gymunedol, bod yr awdurdod lleol yn cymryd camau gweithredu strategol gyda'i bartneriaid er mwyn mynd i'r afael â bylchau mewn gofal plant.

Mae Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdodau Lleol) (Cymru) 2016, a wnaed o dan Adran 26 o Ddeddf 2006, yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol baratoi asesiadau o ddigonolrwydd gofal plant (Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant) yn eu hardal a'u hadolygu'n rheolaidd. Mae Deddf 2006 yn egluro ac ymhelaethu ar y rôl hanfodol sydd gan awdurdodau lleol fel arweinwyr strategol wrth ddarparu gofal plant yn lleol. Mae Deddf 2006 yn atgyfnerthu'r fframwaith y mae awdurdodau lleol yn gweithio o'i fewn eisoes - mewn partneriaeth â'r sectorau preifat, gwirfoddol, annibynnol, cymunedol a'r sector a gynhelir - er mwyn llunio a diogelu gwasanaethau plant ac mae'n canolbwyntio'n benodol ar ddarpariaeth gofal plant digonol, cynaliadwy a hyblyg sy'n ymateb i anghenion rhieni.

Mae Deddf Gofal Plant 2006 yn ategu Cynllun Gofal Plant cyfredol Llywodraeth Cymru, Adeiladu Dyfodol mwy Disglair, ac mae'n nodi'r sail statudol ar gyfer:

- Disgwyliad dilys rhieni o ofal plant o ansawdd uchel ar gyfer plant a'u teuluoedd;
- Cyfrifoldebau Awdurdodau Lleol i ddarparu gwybodaeth i rieni a darpar rieni er mwyn eu cynorthwyo wrth fagu eu plant.

Yng Nghymru, bwriad Deddf Gofal Plant 2006 yw cyflawni'r nodau hyn drwy roi dyletswydd sy'n golygu mai Awdurdodau Lleol sydd â'r brif rôl o ran hwyluso'r farchnad gofal plant i sicrhau ei bod yn diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio; yn benodol y sawl sydd ar incwm isel, y sawl sydd â phlant anabl a'r sawl sydd am i'w plant fynychu darpariaeth cyfrwng Cymraeg. Yn ogystal, ei nod yw cefnogi anghenion gofal plant y sawl sy'n cael hyfforddiant a'r sawl sy'n chwilio am waith.

Mae Adran 26 o'r Ddeddf Plant yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol yng Nghymru baratoi asesiadau o ddigonolrwydd gofal plant yn eu hardal fel cam cyntaf sy'n angenrheidiol er mwyn sicrhau darpariaeth ddigonol a sefydlu cynlluniau i fynd i'r afael ag

Tudalen 4 o 287

unrhyw fylchau a nodwyd. Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol gynnal asesiad llawn o'r ddarpariaeth gofal plant yn eu hardal erbyn mis Mawrth 30 2017 ac yna bob pum mlynedd ar ôl hynny, gan adolygu'r asesiad yn rheolaidd rhwng prif asesiadau, gydag Adroddiad Cynnydd blynyddol. Lluniwyd yr adroddiad hwn gan ystyried "Canllaw Statudol Gofal Plant" Llywodraeth Cymru a ddiwygiwyd ym mis Awst 2016.

Wrth bennu p'un a yw'r ddarpariaeth gofal plant yn ddigonol, rhaid i'r awdurdod lleol ystyried anghenion rhieni yn eu hardal ar gyfer:

- y ddarpariaeth gofal plant y mae elfen gofal plant y credyd treth gwaith neu gredyd cynhwysol yn daladwy mewn perthynas â hi;
- y ddarpariaeth gofal plant y mae gofal plant â chymorth cyflogwr neu ofal plant di-dreth yn daladwy mewn perthynas â hi;
- y ddarpariaeth gofal plant ar gyfer plant sydd ag anghenion addysgol arbennig neu y mae angen gofal arbenigol arnynt oherwydd eu hanabledd;
- y ddarpariaeth gofal plant sy'n cynnwys defnyddio'r iaith Gymraeg
- y ddarpariaeth gofal plant sy'n eu galluogi i fanteisio ar eu hawl i addysg gynnar yn y cyfnod sylfaen
- y ddarpariaeth gofal plant sy'n eu galluogi i fanteisio ar eu hawl i leoedd gofal plant am ddim

Yn ogystal, bydd y wybodaeth yn cefnogi ac yn llywio'r broses o ddatblygu cynlluniau a rhaglenni Awdurdod Lleol eraill yn cynnwys Dechrau'n Deg, Addysg y Blynyddoedd Cynnar, Teuluoedd yn Gyntaf, Cynlluniau Strategol Addysg Gymraeg, yr Asesiad o Anghenion Llesiant Lleol a datblygu menter newydd gan Lywodraeth Cymru o'r cynnig gofal plant am ddim ar gyfer plant tair a phedair oed.

Drwy ddadansoddi'r holl ddata gan edrych ar y galw, y cyflenwad a'r rhwystrau posibl sy'n wynebu teuluoedd sy'n manteisio ar ofal plant, gellir cynnal asesiad trylwyr a fydd yn cyfrannu at y broses o fapio darpariaeth sy'n gam allweddol mewn gwaith cynllun lleol ac sy'n ein galluogi i bennu p'un a fydd digon o ofal plant ar gyfer teuluoedd Caerffili. Yn seiliedig ar y manylion hyn, lluniwyd Cynllun Gweithredu Gofal Plant a fydd yn llywio gwaith tîm Blynyddoedd Cynnar yr Awdurdod Lleol i reoli'r farchnad gofal plant leol mewn partneriaeth ag adrannau eraill a nodwyd gan yr Awdurdod Lleol a sefydliadau partner allanol yn cynnwys y sector preifat a'r sector gwirfoddol.

Casglwyd data dros haf a hydref 2016 a lluniwyd yr asesiad ar ddiwedd yr hydref gyda'r bwriad o'i gyflwyno gerbron pwyllgor craffu'r Awdurdod Lleol ym mis Ionawr 2017. Cynhelir Ymgynghoriad Cyhoeddus 28 diwrnod o hyd ar yr Asesiad drafft yn ystod mis Chwefror 2017 a gaiff ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru erbyn diwedd mis Mawrth 2017.

2. Gweithio mewn Partneriaeth ac Ymgynghori

Daw'r dystiolaeth ar gyfer yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant o nifer o ffynonellau data ac ymarferion ymgynghori, sy'n ceisio creu proffil o'r agweddau amrywiol ar y farchnad gofal plant yng Nghaerffili:

2.1 Dadansoddi'r galw am ofal plant

Er mwyn dadansoddi'r ffactorau sy'n effeithio ar y galw a'r gallu i dalu am ofal plant, craffwyd ar amrywiaeth o setiau data. Mae'r rhain yn cynnwys data o Gyfrifiad 2011 a setiau data eraill a nodwyd drwy restr Llywodraeth Cymru o Setiau Data Cyffredin (er mwyn sicrhau cysondeb â'r Asesiad o Anghenion Llesiant Lleol a chymharedd â'r Awdurdodau Lleol eraill ledled Cymru) ac yn cyflwyno amrywiaeth o ddangosyddion demograffig ac economaidd-gymdeithasol a all effeithio ar y galw neu'r gallu i dalu am ofal plant. Yn ogystal, casglwyd gwybodaeth gan randdeiliaid allweddol yn cynnwys y rhieni a'r plant, drwy arolygon a grwpiau ffocws er mwyn archwilio'r rhesymau dros ddefnyddio gofal plant a'r rhwystrau a all atal teuluoedd rhag defnyddio gofal plant.

2.2 Ymgynghori â Rhanddeiliaid ynghylch Gofal Plant.

Datblygwyd arolwg ar-lein i rieni gan ddefnyddio'r templed a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru er mwyn cael gwybod am y defnydd a wna rhieni o ofal plant a'r galw ar gyfer y dyfodol. Rhoddwyd cyhoeddusrwydd eang i hyn gan ddefnyddio holl ddulliau cyfathrebu'r Awdurdodau Lleol, yn cynnwys ein gwefannau cyhoeddus (Cyngor Caerffili, Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd (GGID) a'r Blynnyddoedd Cynnar), y fewnwyd fewnol yn ogystal ag ymgyrch cyhoeddusrwydd lle cafodd 20,000 o daflenni eu dosbarthu drwy grwpiau rhieni a phlant bach a grwpiau gweithgarwch, llyfrgelloedd, deintyddion, meddygon, lleoliadau gofal plant, Dewch i Chwarae, ac ati, ac mewn digwyddiadau mawr yn cynnwys y Caws Mawr a'r Diwrnod Chwarae Cenedlaethol, yn ogystal â chyhoeddusrwydd yn ystod digwyddiadau ymgynghori "Y Caerffili A Garech" Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Aeth tîm o staff y Blynnyddoedd Cynnar i bum digwyddiad Chwarae yn y Parc yn ystod mis Gorffennaf a mis Awst 2016 gan gwblhau arolygon papur

gyda rhieni. Rhoddwyd cyhoeddusrwydd i'r arolwg hefyd drwy dudalennau Facebook yr Awdurdod Lleol, Dechrau'n Deg a Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd yn ogystal â thrwy Fwletin Cyflawni Llywodraeth yr Awdurdod Lleol.

Rhoddwyd holiadur er mwyn i rieni plant ag anabledd ymateb iddo ac fe'u gwahoddwyd i Grŵp Ffocws i drafod unrhyw faterion gofal plant oedd ganddynt. Cynhaliwyd y digwyddiad hwn mewn partneriaeth ag ISCAN (Gwasanaethau Integredig ar gyfer Plant ag Anghenion Ychwanegol) yng Nghanolfan Integredig i Blant Sant Iago ym mis Tachwedd 2016. Gwahoddwyd teuluoedd oedd am drafod Gofal Plant drwy gyfrwng y Gymraeg, yn ogystal â'r cwestiynau yn yr holiadur i rieni, i fynychu Grŵp Ffocws a gynhaliwyd gan y Fenter Iaith. Ceir canlyniadau'r grwpiau ffocws hyn mewn adrannau diweddarach (pennod 14) o'r Asesiad.

Mae'r asesiad hefyd yn cyflwyno dadansoddiad o wybodaeth a gasglwyd gan ddarparwyr gofal plant a chyrrff sy'n cynrychioli darparwyr gofal plant. Ceir hefyd ganlyniadau'r ymgynghoriad â chyflogwyr, ysgolion, y Bwrdd Diogelu Lleol a'r Ganolfan Byd Gwaith.

Arolygwyd plant blynyddoedd ysgol 4, 5 a 6 gan ddefnyddio holiadur sy'n addas ar gyfer plant i ofyn am farn ar y gofal plant a gânt ar hyn o bryd a'u safbwyntiau ar fynychu darpariaeth ar ôl ysgol pan fyddant wedi cyrraedd ysgolion cyfun. Bydd canlyniadau'r arolwg hwn yn ein helpu i lywio unrhyw ddatblygiadau pellach o Barthau Ymlacio ar gyfer plant oed ysgol uwchradd.

Gan weithio mewn partneriaeth agos gyda grŵp Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Caerffili, dadansoddwyd gofal plant ac addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg yn agos er mwyn pennu bylchau yn y ddarpariaeth a heriau a chyfleoedd ar gyfer datblygiadau newydd. Drwy weithio'n agos gyda'r Grŵp Digonolrwydd Cyfleoedd Chwarae a chwarae rhan flaenllaw yn y broses o ddatblygu'r Asesiad o Ddigonolrwydd Cyfleoedd Chwarae a'r Cynllun Gweithredu dilynol, llwyddwyd i sicrhau bod gofal plant a chwarae yn parhau i gael eu datblygu mewn partneriaeth, yn enwedig wrth ddatblygu gweithlu sydd â'r adnoddau a'r hyfforddiant priodol. Yn ogystal, o fewn yr Awdurdod Lleol, rydym wedi ymgysylltu ac ymgynghori â'r Adran Gynllunio, yn benodol mewn perthynas â'r broses o ddatblygu gwarchodwyr plant a meithrinfeydd dydd newydd a gyda phenaethiaid ysgolion cynradd.

Ymgynghorwyd yn llawn â darparwyr gofal plant drwy'r Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth mewn perthynas â'u darpariaeth a thrwy holiadur. Yn ogystal, cynhaliodd PACEY, y sefydliad ambarél ar gyfer Gwarchodwyr Plant, grŵp ffocws gyda gwarchodwyr plant yn holi am eu barn ar ofal plant yn lleol. Holwyd y sefydliadau ambarél am eu barn ar y farchnad gofal plant ym mwrdeistref

sirol Caerffili a chafwyd ymatebion gan PACEY, Mudiad Meithrin, Cymdeithas Grwpiau Chwarae Cyn Ysgol Cymru a Chlybiau Plant Cymru. Ni chafwyd ymateb gan y Gymdeithas Meithrinfeydd Dydd Genedlaethol ac roedd yr ymateb gan CPCKC yn cyfeirio at Gymru gyfan ac nid yr ardal leol yn unig gan iddynt nodi nad oes ganddynt wybodaeth leol am y sector Gofal Plant yng Nghaerffili.

Gan weithio mewn partneriaeth â'n cydweithwyr yn y maes Datblygu Economaidd a Fforwm Busnes Caerffili, dosbarthwyd mwy na 1,000 o holiaduron i gyflogwyr ledled y fwrdeistref sirol er mwyn ceisio eu barn ar ofal plant ac aethom i gyfarfod rhwydwaith Fforwm Busnes er mwyn trafod gofal plant yn uniongyrchol â chyflogwyr. Fel o'r blaen, roedd y gyfradd ymateb yn isel iawn, ond caiff yr holl wybodaeth a gesglir ei thrafod mewn adrannau diweddarach.

Yn ogystal, cysylltwyd â'r bwrdd diogelu lleol a'r gwasanaethau Plant i holi eu barn ar y farchnad gofal plant. Rydym yn gweithio'n agos iawn gyda'n Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd ac mae gennym gysylltiadau da â'n cydweithwyr Gofal Plant mewn awdurdodau cyfagos ac rydym yn ymgynghori'n rheolaidd â nhw.

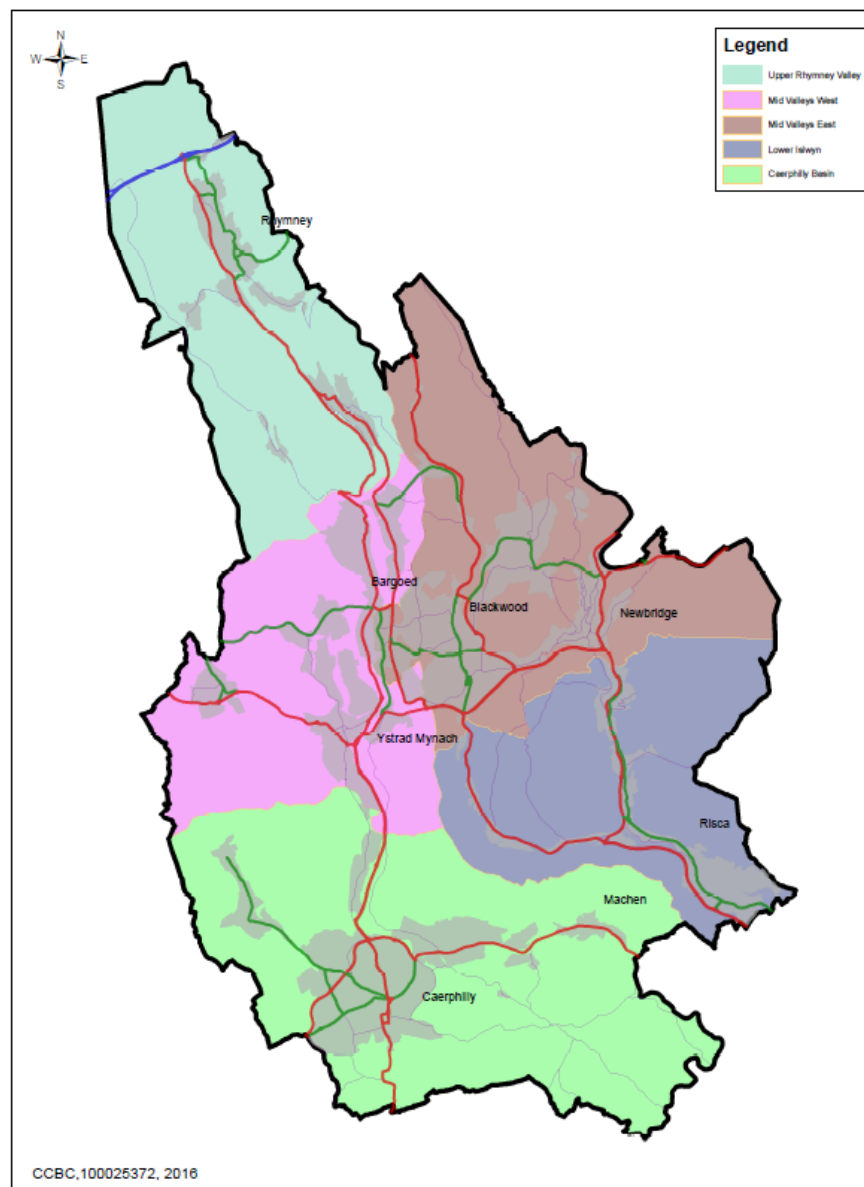
2.3 Dadansoddiad o'r Nifer o Leoedd Gofal Plant sydd ar Gael.

Mae'r asesiad hwn yn cyflwyno dadansoddiad o'r cyflenwad o ofal plant cofrestredig ac anghofrestredig yng Nghaerffili a gasglwyd drwy Ddatganiad Hunanasesu Gwasanaeth blynyddol AGGCC, a Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Caerffili, fel cipolwg ar gyflenwad a gymerwyd yn ystod wythnos y cyfrifiad yn ystod y tymor (yr wythnos yn dechrau 11 Gorffennaf 2016) ac wythnos y cyfrifiad yn ystod y gwyliau (yr wythnos yn dechrau 8 Awst 2016). Mae'r wybodaeth hon yn cynnwys: nifer y lleoedd a'r math o leoedd, nifer ac oedran y plant yn ôl lle a'r math o le, amseroedd agor, ffioedd bob awr, rhestrau aros a lleoedd gwag.

3. Yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant a'r Asesiad o Anghenion Llesiant Lleol

Ysgrifennir yr Asesiad hwn o Ddigonolrwydd Gofal Plant mewn cydweithrediad â'r Asesiad o Anghenion Llesiant Lleol a gynhelir gan ein Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus ar hyn o bryd. Cynhaliwyd ymgynghoriadau ar y cyd ac mae'r Swyddog sy'n Gyfrifol am yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant yn aelod o'r grŵp Asesu Anghenion Lleol. Defnyddiwyd Setiau Data Cyffredin ar gyfer y ddau Asesiad. Bydd yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant yn llunio atodiad hanfodol o'r asesiad o anghenion terfynol a bydd yn llywio gofynion yn y dyfodol o ran y farchnad gofal plant leol.

Mae'r ddogfen hon yn dadansoddi ystod o setiau data eilaidd sy'n ein helpu i ddeall ffactorau sy'n effeithio ar y galw a'r gallu i dalu am ofal plant ledled bwrdeistref sirol Caerffili ac o fewn ardaloedd yn y sir. Mae'n archwilio'r ardaloedd hynny y gall sawl ffactor sy'n gysylltiedig â'r galw a'r gallu i dalu effeithio arnynt a gall hyn helpu i ddangos faint o ofal plant neu'r gwahanol fathau o ofal plant sydd eu hangen. Mae hefyd yn dangos ble y gall fforddiadwyedd fod yn broblem benodol, ynghyd â gofal plant mewn dewis o gyfryngau iaith. Bydd hefyd yn ystyried yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant llawn a gwblhawyd yn 2014 ac, yn fwy diweddar, setiau data yn unol ag Uned Ddata Cymru ac yn dangos ble y cafwyd newidiadau yn y galw a'r gallu i dalu am ofal plant ledled y fwrdeistref ac ar ragdybiaethau a wnaed ar y pryd.

Caiff data ei nodi gan ddefnyddio'r pum ardal clwstwr Cynllunio Cymunedol fel yr amlinellir yn y dadansoddiad o anghenion yr Asesiad o Anghenion Llesiant Lleol sydd wrthi'n cael ei ddatblygu ac sy'n diffinio cymuned ddaearyddol yn fwy cywir fel sy'n fwyaf ymarferol. Dyma'r achos hefyd o ran digonolrwydd gofal plant a fydd yn helpu i wahaniaethu digonolrwydd gofal plant ymhellach mewn ffordd fwy ystyrlon i'w ddefnyddio'n lleol. Lle nad oes data ar gael ar lefel ward, rydym wedi nodi'r unig ddata cyhoeddus gan ddefnyddio Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is (LSOAs). Mae data wedi'u casglu o sawl ffynhonnell gan gynnwys Cyfrifiad 2011, amcangyfrifon canol blwyddyn y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG), Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru, data ar enedigaethau byw a ffynonellau eraill a gaiff eu hanodi ar ddiwedd yr adroddiad ac a ddarperir gan Uned Ddata Cymru. Lle y bo'n bosibl, mae'r data mwyaf diweddar a dibynadwy wedi'u caffael.

Cynllunio Strategol Bwrdeistref Caerffili

Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn nodi'r weledigaeth strategol ar gyfer bwrdeistref Caerffili hyd at 2021 (Cynllun Datblygu Lleol Mabwysiadwyd 2010). Mae'r weledigaeth yn gwneud y mwyaf o leoliad strategol bwrdeistref Caerffili yng nghanol Prifddinas-Ranbarth Caerdydd. Nod y Cynllun Datblygu Lleol, ymysg blaenoriaethau eraill, yw sicrhau erbyn 2021:

- caiff anghenion cymdeithasol ac economaidd pobl a busnesau lleol eu diwallu drwy amrywiaeth eang o safleoedd a ddarperir a fydd yn cynnig cartrefi, swyddi a gwasanaethau o ansawdd mewn lleoliadau priodol, wedi'u cefnogi gan ddarpariaeth trafndiaeth integredig fodern

Mae Cydastudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai 2016, a luniwyd gan CBS Caerffili yn amlygu ardaloedd ar gyfer datblygu tai yn y fwrdeistref sirol a nodwyd y rhain yn y diffiniadau demograffig ar gyfer pob Clwstwr Cynllunio Cymunedol.

Yn Asesiad bwrdeistref Caerffili o Anghenion Lleol (2016), mae'r awdurdod lleol, wrth ddatblygu ei weledigaeth llesiant hirdymor, yn ystyried lle a gwaddol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Mae'r asesiad yn amlygu pwysigrwydd cymryd amser i feddwl yn benodol am genedlaethau'r dyfodol, ac mae'n argymhell y dylem ystyried yr hyn a wneir yn dda mewn ardal, a nodi bylchau lle na wneir pethau cystal. Wrth ddatblygu Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant ar y cyd â'r Asesiad o Anghenion ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol, gan groesgyfeirio â strategaethau eraill yr Awdurdodau Lleol, yn cynnwys y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r Cynllun Cynllunio Lleol, bydd y fwrdeistref sirol yn awyddus i gefnogi'r broses o ddatblygu gwasanaethau gofal plant hygyrch, fforddiadwy a chynaliadwy o'r math cywir ac yn y llefydd cywir i wasanaethu'r cenedlaethau presennol, yn ogystal â chenedlaethau'r dyfodol.

Yng Nghynhadledd Sefydlog Bwrdd Gwasanaethau Lleol Caerffili (22 Mawrth 2016) awgrymwyd y dylai dulliau o feddwl yn yr hirdymor wrth gynllunio ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol ganolbwyntio ar y Blynyddoedd Cynnar, ymysg pethau eraill.

Cynllun Gweithredu Trechu Tlodi Caerffili.

Nod y Gyfarwyddiaeth Addysg yw cyflawni'r canlynol:

- Sgiliau a lefelau cymhwyster gwell er mwyn cynorthwyo pobl i gael cyfleoedd cyflogaeth
- Amgylchedd addas i hyrwyddo Addysg a hyfforddiant da
- Digon o lefydd Addysg addas a hygyrch
- Digon o lefydd gofal plant addas a hygyrch
- Digon o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a Saesneg
- Darpariaeth cymorth addas i blant a phobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol
- Cymorth addas i'n plant, pobl ifanc a theuluoedd sydd fwyaf agored i niwed

Adeiladu Dyfodol mwy Disglair - Bydd unrhyw ddatblygiadau gofal plant yn y dyfodol yn nodi blaenoriaethau Llywodraeth Cymru fel y nodir yn y ddogfen ddiffiniol Adeiladu Dyfodol mwy Disglair sydd wrthi'n cael ei hadolygu a'i diweddarau.

Caiff Cynnig Gofal Plant ar gyfer plant 3 a 4 oed ei gyflwyno yn ystod cyfnod y Llywodraeth hon a disgwylir y bydd pob rhiant sy'n gweithio, sydd â phlant 3-4 oed mewn darpariaeth Addysg Blynyddoedd Cynnar rhan amser yn gallu manteisio ar hyd at 30 awr yr wythnos o ofal plant (a gaiff ei gynnwys fel rhan o'r cynnig ar gyfer y Cyfnod Sylfaen) am 48 wythnos o'r flwyddyn (felly mae'n cynnwys yr angen am ddarpariaeth gwyliau ychwanegol ar gyfer plant 3-4 oed).

Adolygiad o ddigonolrwydd darpariaeth addysg feithrin ar gyfer ardal yr awdurdod lleol o dan Ddeddf Safonau a Fframweithiau Ysgol 1998. Cynhelir adolygiad blynyddol yn unol ag arolygon ansawdd, mae hyn yn galluogi awdurdodau lleol i sicrhau bod digon o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar i ateb galw rhieni.

Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod: Yn aml, mae ymarferwyr gofal plant yn oedolion pwysig ym mywyd plentyn a gallant wneud gwahaniaeth wrth feithrin gwydnwch. Bydd hyfforddiant DPP yn canolbwyntio ar ddeall sut i feithrin gwydnwch ymysg plant, sut i nodi Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod ym mywyd y plentyn yn ogystal â pha gymorth sydd ar gael i deuluoedd i'w helpu i gefnogi eu plant a chynnal strwythur teulu llwyddiannus.

4. Poblogaeth

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Caerffili wedi cytuno i greu ymdeimlad o le a chymuned. Bydd yr Asesiad Llesiant Lleol, a'r Cynllun Llesiant dilynol yn canolbwyntio ar y pum ardal gymunedol sefydledig ym mwrdeistref sirol Caerffili:

1. Cwm Rhymni Uchaf - yn cynnwys Bargod
2. Gorllewin Canol y Cymoedd
3. Dwyrain Canol y Cymoedd
4. Cwm Sirhywi Isaf
5. Basn Caerffili

Bydd Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant Caerffili hefyd yn dilyn yr un dull sy'n seiliedig ar gymuned.

4.1 Cipolwg ar fwrdeistref sirol Caerffili

Mae bwrdeistref sirol Caerffili yn cwmpasu ardal sy'n ymestyn o Bowys a Pharc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog i'r gogledd, i Gaerdydd a Chasnewydd yn y de. Mae'n ffinio i'r gorllewin â Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf ac i'r dwyrain â Blaenau Gwent a Thorfaen ac mae yng nghanol Cymoedd De Cymru a Prifddinas-Ranbarth Caerdydd. Mae bwrdeistref sirol Caerffili yn cwmpasu tua 28,000 hectar o ardal Cymoedd De-ddwyrain Cymru. Mae'n ymestyn dros 40 cilometr rhwng Caerdydd a Chasnewydd a Bannau Brycheiniog, ac mae'n cynnwys dyffrynnoedd tair afon: afon Rhymni, afon Sirhywi ac afon Ebwy, gyda chymysgedd o gymunedau trefol, lled-drefol a gwledig. Defnyddir 75% o fwrdeistref sirol Caerffili ar gyfer amaethyddiaeth a choedwigaeth.

Mae'r cyfyngiadau tirweddol sy'n gysylltiedig â chymunedau'r tri dyffryn yn cyflwyno heriau sylweddol o ran y rhyngberthynas rhwng trefi a phentrefi a'r ffordd maent yn gweithredu. Ceir ymdeimlad cryf o gymuned a ddiffinnir gan ardaloedd daearyddol - ac yn enwedig yn y pum ardal gymunedol a ddewiswyd gennym wrth greu ymdeimlad o le a chymuned ar gyfer yr asesiad hwn o lesiant. Prin yw'r ardaloedd ym mwrdeistref sirol Caerffili a all fod yn hunangynhaliol yn economaidd. O ganlyniad, mae gan aneddiadau o fewn yr ardal gydberthynas agos â chlwstwr o bentrefi a threfi eraill.

Ceir pum prif dref ym mwrdeistref sirol Caerffili: Coed Duon, Rhisga, Bargod, Ystrad Mynach a Chaerffili (y dref fwyaf gyda phoblogaeth o 33,236 (Cyfrifiad 2011) a gefnogir gan bedair canolfan leol sef Trecelyn, Rhymni, Nelson a Bedwas. Y canolfannau lleol hyn yw'r prif ardaloedd ar gyfer darparu cyfleoedd cyflogaeth a manwerthu ac, yn gyffredinol, dyma lle y gellir manteisio ar wasanaethau. Mae Coed Duon a Chaerffili hefyd yn bwysig fel canolfannau isranbarthol. Ardaloedd trefol preswyl yw'r aneddiadau eraill ym mwrdeistref sirol Caerffili yn bennaf. Mae hefyd nifer o aneddiadau mewn cymoedd gwledig a phellennig. Mae bwrdeistref sirol Caerffili yn cynnwys 50 o drefi a phentrefi ar wahân i gyd, y mae llawer ohonynt yn aneddiadau llinellol a leolir ar lawr y dyffryn.

Mae gan fwrdeistref sirol Caerffili economi sy'n ehangu ac amgylchedd deniadol, ac mae'n manteisio ar gysylltiadau trafndiaeth sy'n darparu mynediad cymharol rwydd i'r rhwydwaith trafndiaeth gyhoeddus; er, fel y nodwyd yn y digwyddiadau cymunedol, yn aml ni cheir cysylltiadau rheilffordd a bysiau uniongyrchol, ac nid oes cysylltiadau trafndiaeth rhwng y cymoedd ar gael yn ein holl ardaloedd cymunedol.

Mae Ffordd yr A465 Blaenau'r Cymoedd yn rhedeg drwy ben mwyaf gogleddol bwrdeistref sirol Caerffili ac mae'n cynnig cysylltiadau ffordd da i'r gorllewin i Ferthyr Tudful, Abertawe, gorllewin Cymru ac Iwerddon, ac i Lynebwy a Chanolbarth Lloegr i'r dwyrain. Ceir cysylltiadau da â chyffordd yr M4 ac felly â gweddill y DU yn ne bwrdeistref sirol Caerffili. Mae lleoliad bwrdeistref sirol Caerffili rhwng Caerdydd, y Brifddinas, ac ardal Blaenau'r Cymoedd yn golygu ei bod o bwys strategol fel porth i'r cymoedd a chysylltiad rhwng ffyniant Caerdydd, a chymunedau llai cefnog y cymoedd.

Fodd bynnag, nid yw bwrdeistref sirol Caerffili ac isranbarth y cymoedd o'i chwmpas yn gweithredu fel dinas-ranbarth gysylltiedig ar hyn o bryd, ond, yn hytrach, fel rhwydwaith cyffredinol o aneddiadau. Ceir dyhead strategol i fynd i'r afael â hyn drwy greu Prifddinas-Ranbarth Caerdydd a gefnogir gan System Trafnidiaeth Metro er mwyn gwella'r cysylltiadau o fewn y rhanbarth ac â rhannau eraill o'r sir.

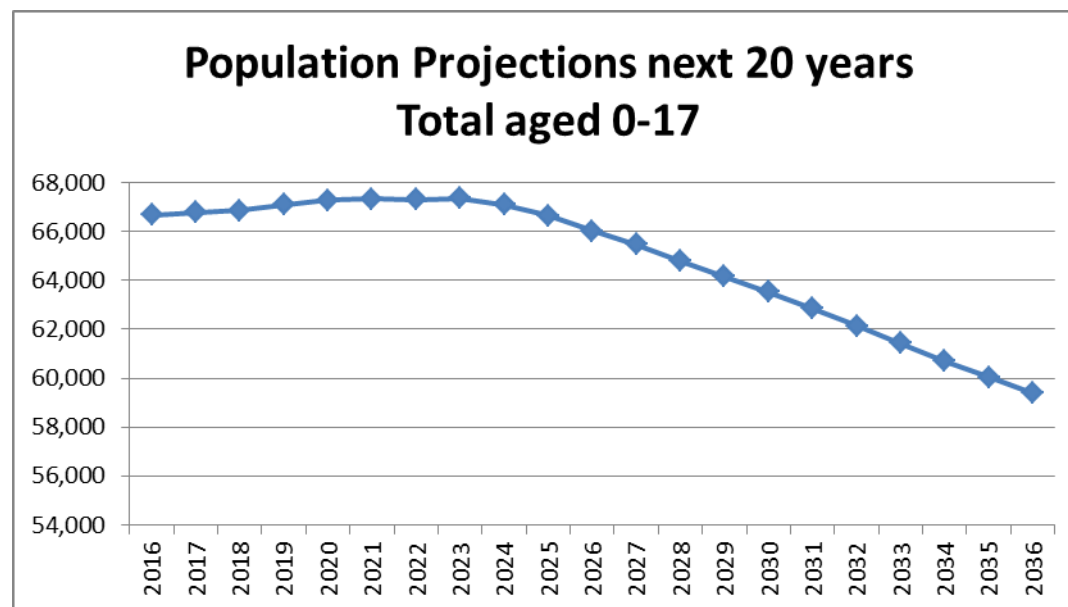
4.2 Y boblogaeth leol

Tua diwedd yr 20fed Ganrif, mae poblogaeth bwrdeistref sirol Caerffili wedi aros yn weddol sefydlog. Nododd Cyfrifiad 2011 na chafwyd llawer o amrywiaeth yn y boblogaeth rhwng 171,700 yng Nghyfrifiad 1981 a 169,500 yng Nghyfrifiad 2001. Fodd bynnag, nododd Cyfrifiad 2011 fod poblogaeth bwrdeistref sirol Caerffili yn sylweddol uwch na'r 178,806 o bobl a amcangyfrifwyd yn flaenorol. Roedd hyn fwy na 5,400 yn uwch na rhagamcanion Cynllun Datblygu Lleol Caerffili ar gyfer 2011, a bron i 5,000 yn uwch na rhagamcanion Llywodraeth Cymru ar gyfer 2011 a oedd yn seiliedig ar 2008. Yn nodedig, gwelwyd un o'r gwahaniaethau mwyaf mewn poblogaeth ragamcanol yng Nghymru ym mwrdeistref sirol Caerffili, gyda phob ardal yn gweld cynnydd mewn poblogaeth, a bwrdeistref sirol Caerffili yn cynnwys un o boblogaethau mwyaf Cymru. Nododd Amcangyfrifon Canol Blwyddyn 2015 gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol mai 180,164 oedd y boblogaeth.

Mae strwythur poblogaeth bwrdeistref sirol Caerffili yn dangos dosbarthiad cymharol gyfartal rhwng bandiau oedran 5-mllynedd o 0-4 oed hyd at tua 40 oed, lefelau uwch rhwng 40 a 54 oed ac yna lefelau is o 70 oed ymlaen. Mae'r strwythur yn debyg i strwythur gyffredinol Cymru. Gan gyd-fynd â'r sefyllfa ar lefel genedlaethol, mae nifer y plant ym mwrdeistref sirol Caerffili wedi gostwng, ac mae nifer y bobl oedrannus, yn enwedig pobl oedrannus iawn, wedi codi, gyda 18.5% (Amcangyfrifon Canol Blwyddyn 2015) o'r boblogaeth yn 65 oed a throsodd. Rhagamcenir y bydd cynnydd yn nifer y bobl hŷn dros y degawd nesaf, yn cynnwys pobl hŷn mwy oedrannus.

Rhwng 2001 a 2014, mae nifer y genedigaethau byw wedi cynyddu o 1,974 i 2,126, gan gyrraedd uchafbwynt o

Tudalen 14 o 287

Ffig 1 - Rhagamcanion o Boblogaeth Caerffili dros yr 20 mlynedd nesaf - 0-17 oed a gymerwyd o ragamcanion Llywodraeth Cymru o boblogaeth awdurdodau lleol yng Nghymru yn seiliedig ar 2011, 2011 i 2036 (diweddariad diwethaf 2013)

2,280 yn 2010, gyda'r ffigur yn gyson uwchlaw 2,000 ym mhob blwyddyn heblaw am 2001 a 2013. Nifer gyfartalog y genedigaethau byw dros y cyfnod hwn oedd 2,100. Yn ôl Cynllun Datblygu Lleol Bwrdeistref Sirol Caerffili yn seiliedig ar 2011 (Adolygiad Cyntaf) bydd y tuedd hwn yn parhau tan tua 2018-19, ac yna rhagwelir y bydd yn gostwng yn raddol i tua 2,000 o enedigaethau bob blwyddyn erbyn 2030/31. Gweler Ffig 1.

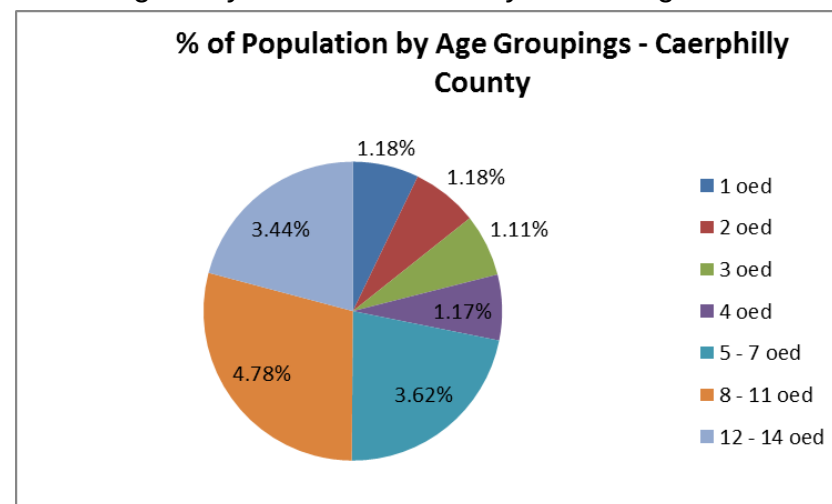
Nododd Cyfrifiad 2011 hefyd y cafwyd newid sylweddol yn nosbarthiad y boblogaeth ym mwrdeistref sirol Caerffili, yn nodedig y ffaith bod y gostyngiad ym mhoblogaeth Ardal Adfywio Blaenau'r Cymoedd wedi dod i ben, gyda chynnydd bach yn y boblogaeth o 30,626 yn 2011 i 31,087 yn 2011.

Wrth ddiffinio hunaniaeth ddiwylliannol, nododd 80.5% o'r boblogaeth breswyl fod ganddynt Hunaniaeth Genedlaethol Gymreig o gymharu â 65.9% o drigolion Cymru. fodd bynnag, o ran yr iaith Gymraeg, nododd 84% o boblogaeth bwrdeistref sirol Caerffili nad oes ganddynt unrhyw ddealltwriaeth o'r iaith Gymraeg o gymharu â 73% yng Nghymru gyfan. Nododd 8.5% o drigolion bwrdeistref sirol Caerffili y gallant siarad, darllen ac ysgrifennu yn Gymraeg o gymharu â 14.6% yng Nghymru, ac mae siaradwyr Cymraeg wedi'u dosbarthu drwy'r fwrdeistref sirol (Cyfrifiad 2011). Dim ond 1.6% o boblogaeth y fwrdeistref sirol sy'n dod o gefndiroedd leiafrifoedd ethnig (Cyfrifiad 2011).

Mae Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC) 2011⁽¹⁾ yn dangos nad yw amddifadedd yn broblem ym mhob rhan o Gaerffili, ond yn hytrach bod ardaloedd o amddifadedd dwys. Mae 68.2%, neu 75 o Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is y fwrdeistref sirol ymhlith y 50% mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Dyma'r 7fed cyfran uchaf ymysg pob Awdurdod Lleol yng Nghymru. Mae 14.5% o Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is y fwrdeistref sirol ymhlith y 10% mwyaf difreintiedig yng Nghymru (i fyny o 10.9% yn MALIC 2008).

Isod, ceir trosolwg demograffig cryno o fwrdeistref sirol Caerffili:

Y boblogaeth - mae gan fwrdeistref sirol Caerffili boblogaeth o 178,806, gyda 49% yn ddynion a 51% yn ferched.

Ffig. 2 - Poblogaeth Caerffili yn ôl grŵp oedran - Data ar Enedigaethau Byw 2014

Ystod oedran - mae 18.3% o'r fwrdeistref sirol yn 0-15 oed, mae 65.2% yn 16-64 oed ac mae 16.5% yn 65 oed a throsodd. Mae'r Siart (Ffig. 2) yn dangos y ganran o blant yn y categorïau oedran gwahanol fel sy'n ofynnol ar gyfer dadansoddiad yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant. Cyrchwyd y data o ddata Genedigaethau Byw ONS yn ôl Ward ar gyfer 2014.

Ethnigrwydd - mae 98.4% o drigolion y fwrdeistref sirol yn wyn, o gymharu â 95.6% yng Nghymru gyfan. Y grwpiau lleiafrifoedd ethnig mwyaf yw grwpiau ethnigrwydd cymysg/lluosog (0.6% yn y fwrdeistref sirol ac 1% yng Nghymru) ac Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (0.5% yn y fwrdeistref sirol ac 1.8% yng Nghymru).

Hunaniaeth genedlaethol - nododd 80.5% o drigolion y fwrdeistref sirol fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig o gymharu â 65.9% yng Nghymru gyfan.

Defnydd o gar - nid oes gan 24.4% o aelwydydd yn y fwrdeistref sirol ddefnydd o gar na fan, o gymharu â ffigur Cymru sef 22.9%.

Cyfradd Cyflogaeth - (dynion) y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol yw 70%, gyda 46.9% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 5.5% yn gweithio'n rhan amser a 9.2% yn hunangyflogedig.

Cyfradd cyflogaeth - (merched) - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol yw 59.9%, gyda 30% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 20.7% yn gweithio'n rhan amser a 2.9% yn hunangyflogedig.

Cyfradd diweithdra (dynion) - mae 6.6% o'r dynion 16-74 oed sy'n byw yn y fwrdeistref sirol yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 5.5% ar gyfer Cymru gyfan. Mae gan 8.6% o'r dynion sy'n byw yn y fwrdeistref sirol salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 6.5% ar gyfer Cymru gyfan. 1.2% o ddynion sy'n gofalu am y cartref neu'r teulu.

Cyfradd diweithdra (merched) - mae 3.7% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn y fwrdeistref sirol yn ddi-waith. Mae gan 7.8% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn y fwrdeistref sirol salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 6% ar gyfer Cymru gyfan. 7.3% ohonynt sy'n gofalu am y cartref neu'r teulu.

Gweithgareddau cyfyngedig o ddydd i ddydd - dywedodd 25.4% o drigolion y fwrdeistref sirol fod eu hiechyd yn cyfyngu ychydig neu lawer ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd, o gymharu â ffigur o 22.7% ar gyfer Cymru gyfan.

Ardaloedd cyflogaeth - y categorïau mwyaf poblogaidd o ddiwydiannau cyflogaeth ar gyfer trigolion y fwrdeistref sirol yw: gweithgynhyrchu ar 16.2% (10.5% yng Nghymru gyfan), masnach cyfanwerthu a manwerthu: atgyweirio cerbydau modur ar 15.1% (15.6% yng Nghymru), a gweithgareddau iechyd dynol a gwaith cymdeithasol ar 12.4% (14.5% yng Nghymru).

Oriau a gaiff eu Gweithio (Dynion) - Mae 4.3% o ddynion yn gweithio 15 awr neu lai, 8.6% yn gweithio 16-30 awr, 72.2% yn gweithio 31 i 48 awr ac 14.9% yn gweithio mwy na 49 awr.

Oriau a gaiff eu Gweithio (Merched) - Mae 11% o ferched yn gweithio 15 awr neu lai, 31.4% yn gweithio 16-30 awr, 53.4% yn gweithio 31 i 48 awr a 4.1% yn gweithio mwy na 49 awr.

Dim cymwysterau - Nid oes gan 31.4% o drigolion y fwrdeistref sirol unrhyw gymwysterau o gymharu â ffigur o 26% ar gyfer Cymru gyfan.

Pobl hŷn - Mae 20.6% o'r aelwydydd yn y fwrdeistref sirol ond yn cynnwys pobl dros 65 oed, ac mae 29.4% o'r aelwydydd yn cynnwys un plentyn dibynnol neu fwy. Y ffigurau cyfatebol ar gyfer Cymru gyfan yw 22.6% a 25.9% yn y drefn honno.

Yr iaith Gymraeg - Mae gan 16.2% o drigolion 3 oed a throsodd yn y fwrdeistref sirol un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu) o gymharu â ffigur o 26.6% ar gyfer Cymru gyfan

(Cyfrifiad 2011).

Statws Priodasol - Mae 20.6% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. Mae 39,361 o rieni a chanddynt blant dibynnol yn byw yn y Fwrdeistref Sirol. Mae'r rhain yn cynnwys 29,820 (75.5%) lle mae un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth a 1,486 (3.85%) lle mae'r ddau riant yn ddi-waith (neu un mewn aelwyd rhiant sengl).

Rhieni Unigol - Mae 6,478 o aelwydydd (8.8%) yn cynnwys rhieni unigol a chanddynt blant dibynnol. O'r rhain, mae 29.7% mewn cyflogaeth rhan amser, 26.1% mewn cyflogaeth llawn amser a 44.2% nad ydynt mewn cyflogaeth.

Hawlwyr Budd-daliadau - Mae gwybodaeth o wefan Nomis (Tach 2015) yn dangos nifer yr hawlwyrr budd-daliadau sy'n 16-64 oed. Ledled sir Caerffili, roedd 20,390 yn hawlio rhyw fath o fudd-daliadau (18.5% o'r boblogaeth o oedran gweithio). O'r rhain, roedd 2,835 (2.6% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ac roedd 11,095 (10.1% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu fudd-dal analluogrwydd. Roedd 1,445 (1.3% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn rhieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm (plant dan 16 oed) a 1,465 (1.3% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio lwfans byw i'r anabl.

http://www.caerphilly.gov.uk/CaerphillyDocs/LDP/BR1_Functional_Analysis_2013.aspx

Nifer y Plant ag Anghenion Addysgol Arbennig neu Anabledd

Mae 5,998 o blant o oedran ysgol wedi cael diagnosis o angen addysgol arbennig neu anabledd sydd wedi'u rhestru ar y CYBLD (Cyfrifiad Ysgolion Blynnyddol ar Lefel Disgyblion - 12/10/2016) ledled y fwrdeistref. O'r rhain, mae 3,449 o blant mewn ysgol Gynradd, 2,416 mewn ysgol Uwchradd a 133 yn yr Ysgol Arbennig yn Ystrad Mynach. Yn ogystal â'r plant hyn, bydd hefyd nifer o blant o oedran cyn ysgol sydd ag anableddau. Amcangyfrifir bod tua 100 o blant ar gronfa ddata ISCAN (Gwasanaethau Integredig ar gyfer Plant ag Anghenion Ychwanegol).

Mae'r tabl isod (Ffig. 3) yn dangos nifer y plant o oedran ysgol sydd ag anghenion addysgol arbennig a/neu anabledd sy'n mynd i ysgolion cynradd ac uwchradd yn ôl oedran/grŵp oedran.

Oedran Ysgol	3 oed	120
	4 oed	275
	5 - 7 oed	1,316

Gynradd	8 - 11 oed	1,737
Oedran Ysgol	12 - 14 oed	1,761
Uwchradd	15+ oed	655

Ffig 3 - Nifer y plant o oedran ysgol sydd ag anghenion addysgol arbennig a/neu anabledd o Ddata CYBLD CBS Caerffili - Medi 2016

Mae'r tabl (Ffig 4) isod yn dangos nifer y plant o oedran ysgol yn ôl eu hangen sylfaenol fel y diffiniwyd ar y CYBLSD ledled y fwrdeistref sirol. Caiff dadansoddiad pellach yn ôl ardal Cynllunio Cymunedol ei gynnwys yn y penodau nesaf.

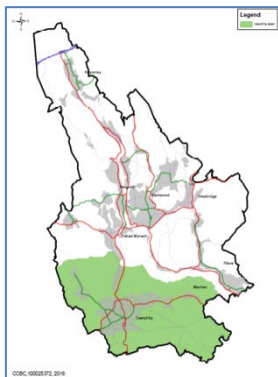
Angen Sylfaenol	Oedran Ysgol Gynradd	Oedran Ysgol Uwchradd	Ysgol Arbennig
Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywiogrwydd	13	30	
Anhwylder Sbectwm Awtistig	72	156	43
Anawsterau Ymddygiad, Emosiynol a Chymdeithasol	247	355	1
Dyslecsia	106	332	
Anawsterau Dysgu Cyffredinol	836	814	
Nam ar y Clyw	76	82	
Anawsterau Dysgu Cymedrol	136	382	2
Nam Amlsynnwyr	1	1	
Anawsterau Corfforol a Meddyliol	77	77	39
Anawsterau Dysgu Difrifol	4	12	27
Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog	0		20
Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu	159	146	1
Nam ar y Golwg	6	12	

Ffig 4 - Nifer y plant o oedran ysgol yn ôl Angen Sylfaenol fel y diffiniwyd ar gronfa ddata CYBLD CBSC - Medi 2016

Yn ystod 2016/17 mae tasglu wedi cwrdd i sefydlu sut y caiff data ISCAN eu monitro a'u defnyddio wrth gynllunio darpariaeth lleoedd ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol wrth iddynt ddechrau ar y Cam Sylfaen a datblygu ynddo. Er mai megis cychwyn y mae'r gwaith, nodwyd angen arfaethedig eisoes o hyd at 10% o garfan gyfartalog am ddarpariaeth arbenigol neu gymorth ychwanegol sy'n codi i 20% mewn ardaloedd difreintiedig fel y nodwyd drwy Dechrau'n Deg.

4.3 Basn Caerffili - Proffil

Yn cynnwys Wardiau: Cwm Aber, Pen-yr-heol, Bedwas/Tretomos/Machen, Morgan Jones, Martin Sant, Sant Iago a Llanbradach

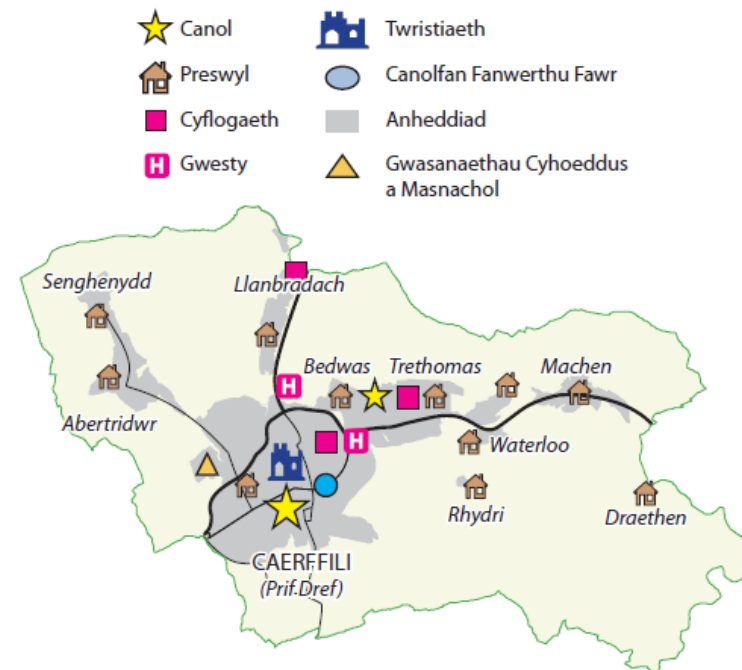

Mae ardal Basn Caerffili wedi'i lleoli ym mhen deheuol y fwrdeistref sirol. O amgylch prif ardal drefol tref Caerffili, ceir cymunedau gwledig/maestrefi llai y mae llawer ohonynt yn hen ardaloedd glofaol. Caerffili yw'r dref fwyaf yn y Fwrdeistref Sirol, lle mae tua un rhan o dair o boblogaeth ardal yr awdurdod yn byw. Mae'r rhan fwyaf o'r tir hwn y tu allan i'r aneddiadau presennol ac mae'n cynnwys cymysgedd o dir amaethyddol ac agored sydd wedi'i nodi'n Ardal Tirwedd Arbennig yn bennaf.

Roedd cysylltiadau trafnidiaeth rheilffordd a ffordd da yn yr ardal hon i ogledd y fwrdeistref yn ogystal â'r brif ffordd i lawr i'r M4 a Chaerdydd a Chasnewydd a gweddill Cymru. Er bod y rhan fwyaf o'r ardal yn ffynnu oherwydd ei agosrwydd at Gaerdydd a choridor yr M4, mae aneddiadau Abertridwr a Senghennydd yng Nghwm Aber, er bod ganddynt eu canolfannau manwerthu eu hunain, yn dangos nodweddion sy'n debyg i'r ardaloedd mwy difreintiedig yng ngogledd y fwrdeistref sirol. Ystâd Parc Lansbury yng nghanol tref Caerffili hefyd yw un o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn ôl Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2014 gan Lywodraeth Cymru.

Mae gan dref Caerffili hefyd rôl bwysig yn y cyd-destun strategol fel isdref a thref breswyl ar gyfer Caerdydd. Mae Caerffili yn darparu tai ar gyfer y sylfaen cyflogaeth yng Nghaerdydd, a chaiff lefel sylweddol o'r gwariant manwerthu hefyd ei golli i'r brifddinas. Yn hynny o beth, mae'r boblogaeth yn gymysgedd o bobl sy'n gweithio'n lleol a phobl sy'n cymudo i'r de a'r dwyrain i'r dinasoedd a thu hwnt.

Tudalen 21 o 287

Basn Caerffili sydd â'r boblogaeth fwyaf o blith yr ardaloedd clwstwr cymunedol ac mae'n brif ganolfan ar gyfer cyflogaeth, manwerthu a darparu gwasanaethau.

Mae canol tref Caerffili yn ganolfan gyflogaeth bwysig yn y fwrdeistref sirol, ac mae'n cynnwys canol tref bywiog, nifer o safleoedd cyflogaeth eilaidd a Pharc Busnes. Mae hefyd yn cynnwys amrywiaeth o wasanaethau cyhoeddus a masnachol.

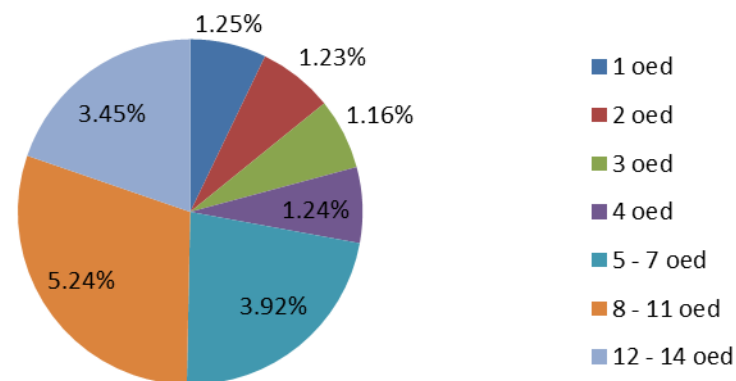
I'r dwyrain o dref Caerffili saif Bedwas sy'n ganolfan gyflogaeth bwysig, lle ceir canolfan fanwerthu fawr, a dau safle cyflogaeth mawr.

Mae rhai o gyflogwyr mwyaf y sir wedi'u lleoli yn y clwstwr hwn, gyda dau gyflogwr yn rhagweld y byddant yn ehangu'n sylweddol yn y dyfodol agos. Fel y cyfryw, mae'r anghenion gofal plant yn yr ardal hon yn debygol o fod yn uchel, ond rhaid ystyried teuluoedd sy'n gweithio dros y ffin yng Nghaerdydd a Chasnewydd ac sydd am i'w gofal plant fod wedi'i leoli'n agos at eu gweithle.

Mae'r stoc tai yn yr ardal yn cynyddu'n raddol gydag ychydig dros 300 o dai newydd i deuluoedd wedi'u hadeiladu dros y tair blynedd ddiwethaf. Mae ystâd newydd o dai yn cael ei datblygu yn ardal Martin Sant o dref Caerffili. Yn ôl Cyd-astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai 2015, bydd 357 o gartrefi i deuluoedd yn cael eu hadeiladu dros y pum mlynedd nesaf a bwriedir datblygu 1685 o anheddau i deuluoedd heb unrhyw ddyddiad cwblhau ar eu cyfer. (Mae'n debygol y bydd y ffigur hwn yn newid gan na chafodd y CDLI ei fabwysiadu yn ystod haf 2016, ac mae wrthi'n cael ei ailddrafftio.)

O ran y boblogaeth, nid yn unig y mae'r ardal hon yn cynnwys y nifer uchaf o blant 0 - 15 oed yn y fwrdeistref sirol, mae hefyd yn cynnwys y gyfran uchaf o'i phoblogaeth yn y grŵp oedran hwn sef 19.3% (o gymharu ag 18.3% yn y Sir gyfan). O fewn y grŵp oedran hwn, mae hefyd yn cynnwys y gyfran uchaf o blant 1 oed, 5-7 oed, 8-11 oed a 12-24 oed. Gweler Ffig 5.

% of Population by Age Groupings - Caerphilly Basin

Ffig. 5 - Canran y Boblogaeth yn ôl grwpiau oedran - Basn Caerffili - Data ar Enedigaethau byw 2014

1 oed	2 oed	3 oed	4 oed	5-
-------	-------	-------	-------	----

701	693	650	695	2203	2942	1977	2640
-----	-----	-----	-----	------	------	------	------

Ffig 6 - Nifer y plant sy'n byw ym Masn Caerffili yn ôl grwpiau oedran - Ffigurau o ddata genedigaethau byw 2014 ac amcangyfrifon o boblogaeth wardiau 2014 ONS

Mae wyth ardal Dechrau'n Deg yn yr ardal cynllunio cymunedol hon, fodd bynnag, hefyd ceir ardaloedd mwy cefnog gyda saith o'r LSOA yn yr 20% uchaf ledled Cymru.

Mae'r Siart (Ffig 5) yn dangos cyfran y plant yn y categorïau oedran gwahanol fel sy'n ofynnol ar gyfer dadansoddiad yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant. Mae Ffig 6 yn dangos nifer y plant. Cyrchwyd y data o ddata Genedigaethau Byw ONS yn ôl Ward ar gyfer 2014.

Nododd 78.4% o'r boblogaeth eu bod yn Gymry yng Nghyfrifiad 2011 sydd ychydig yn is na chyfartaledd y sir, ond sy'n uwch o lawer na'r cyfartaledd ledled Cymru gyfan. Pobl wyn a geir yn bennaf yn yr ardal, a dim ond 1.6% o'r trigolion nad ydynt yn wyn. Fodd bynnag, dyma'r ganran uchaf yn y sir.

Nid oes gan bron i chwarter yr holl drigolion (24.4%) ddefnydd o gar, ond fel y sonnir uchod, ceir cysylltiadau trafndiaeth gyhoeddus da yn yr ardal ac o'i hamgylch.

Mae'r gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion ychydig yn uwch na'r gyfradd ar gyfer y sir sef 71.7%, gyda 47.4% yn gweithio'n llawn amser, 6% yn gweithio'n rhan amser a 10% yn hunangyflogedig. Mae'r gyfradd diweithdra yn 6.4% sef y cyfartaledd ar gyfer y sir ond mae'n gymharol uwch na'r gyfradd ar gyfer Cymru (5.5%). Yn yr ardal hon y ceir y gyfradd isaf o ddiweithdra oherwydd salwch hirdymol neu anabledd, ond eto, mae'n uwch na chyfartaledd Cymru. Nododd 1.2% o ddynion eu bod yn ddi-waith am eu bod yn gofalu am y cartref a/neu'r teulu. Nid oes gan 28.1% o'r trigolion unrhyw gymwysterau, sy'n well na'r gyfradd ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol.

Mae'r gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched yn uwch na'r gyfradd ar gyfer y sir eto, gyda 30.2% yn gweithio'n llawn amser, 21.6% yn gweithio'n rhan amser a 3.1% yn hunangyflogedig. Mae'r ardal hon yn cynnwys cyfran gyfartalog o ferched di-waith a chanran gymharol isel sy'n ddi-waith oherwydd salwch/anabledd hirdymor am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

O ran y nifer sy'n hawlio budd-daliadau, mae cyfradd yr ardal hon yn is na chyfartaledd y sir gyda ward Martin Sant (yn nhref Caerffili) yn cynnwys 8.9% o hawl wyr, sef y gyfradd isaf ledled y fwrdeistref gyfan. O gymharu, roedd gan wardiau Cwm Aber a Tudalen **23 o 287**

Sant Iago gyfraddau uchel o hawl wyr budd-daliadau, sef 20.9% a 25% yn y drefn honno. Roedd cyfradd y rhais yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith, (3.4% a 4.5% yn y drefn honno) a Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu Fudd-dal Analluogrwydd hefyd yn uwch. Ward Sant Iago oedd â'r lefelau uchaf o rieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm, sef 2.3%.

Ym Masn Caerffili, mae 14 o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg, ynghyd â dwy ysgol iau a dwy ysgol fabanod, tair ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg, un ysgol ffydd a phedair ysgol gyfun (un cyfrwng Cymraeg) y mae gan ddwy ohonynt chweched dosbarth.

Yr ardal hon hefyd sydd â'r lefelau uchaf o'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn y sir gyda 13.21% o bobl 3 oed a throsodd yn nodi eu bod yn defnyddio'r iaith. Yn ardal Cwm Aber o'r clwstwr hwn y ceir y nifer uchaf sydd â sgiliau iaith Gymraeg yn y fwrdeistref sirol. Mae tair ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn yr ardal hon a phedwar Cylch Meithrin. Yn ogystal ceir tri chlwb gofal cofleidiol, tri chlwb ar ôl ysgol a dau glwb gwyliau, i gyd drwy gyfrwng y Gymraeg. Hefyd, agorodd ysgol cyfrwng Cymraeg newydd i ddisgyblion 3-18 oed, 'chwaer' gampws i Ysgol Gyfun Cwm Rhymni, sy'n ysgol cyfrwng Cymraeg, yn nhref Caerffili yn 2013 i gefnogi'r dalgylch cyfrwng Cymraeg yn rhan ddeheuol y fwrdeistref sirol. Yn ystod haf 2016, agorodd Canolfan Plant Integredig cyfrwng Cymraeg yng Nghaerffili, fel lleoliad ar gyfer darpariaeth Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg, ynghyd â darpariaeth gofleidiol, ar ôl ysgol a gwyliau. Mae dau grŵp Ti a Fi yn gwasanaethu ardal Basn Caerffili.

Mae 21.2% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. O'r 12,489 o rieni â phlant dibynnol, mae'r rhain yn cynnwys dros 75% (9,546) lle mae un neu'r ddau riant mewn cyflogaeth (cyfartaledd ar gyfer y fwrdeistref gyfan) ac ychydig yn is na chyfartaledd y fwrdeistref (3.7% o gymharu â 3.85%) sy'n ddi-waith. Mae 9.1% o'r aelwydydd yn deuluoedd riant unigol, un o'r cyfraddau uchaf yn y fwrdeistref, gyda chyfartaledd is na'r sir o rieni unigol sydd mewn cyflogaeth llawn amser neu ran amser, gyda 46.2% nad ydynt mewn cyflogaeth, yr ail gyfradd uchaf yn y fwrdeistref.

Plant ag Anableddau.

Dengys gwybodaeth o gronfa ddata CYBLD Ysgolion (dyddiad cyfrifiad 12/01/2016), o'r holl ddisgyblion 3-15 oed sy'n mynd i'r ysgol ym Masn Caerffili (8,467), bod gan 1,787, neu 21.11% ohonynt angen ychwanegol. Dengys y tabl (Ffig 7) nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD.

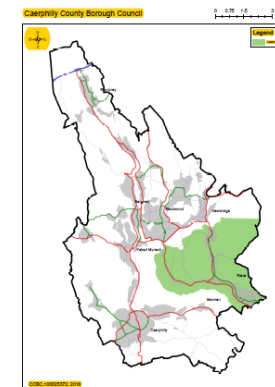
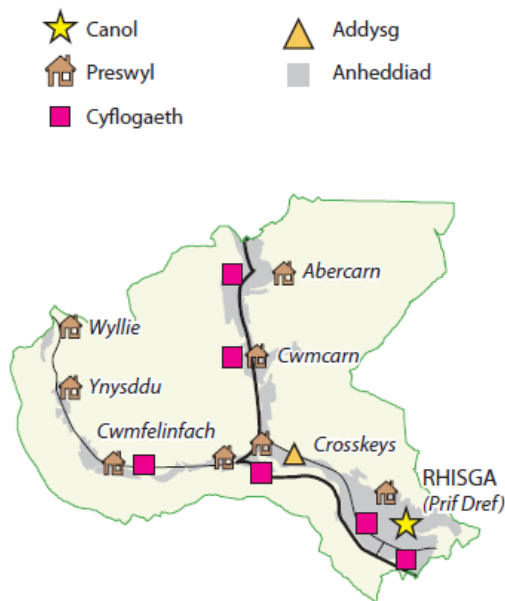
Mae gan yr ardal hon bedair ysgol gynradd ag unedau arbenigol, un ar gyfer plant ag anghenion cymhleth (16 lle), un ar gyfer anogaeth (8 lle), un ar gyfer plant ag anawsterau cynhwysiant cymdeithasol (8 lle) ac un ar gyfer plant ag anawsterau lleferydd ac iaith (16 lle). Roedd gan un ysgol gyfun leoedd ar gyfer plant â nam ar eu clyw, anawsterau corfforol a meddygol ac anawsterau synhwyrdd. Gall fod angen i'r ysgolion hyn gael gofal plant gan staff arbenigol.

		3 oed		4 oed		5-7 oed		8-11 oed		12 - 14 oed		15+
		nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	
Caerphilly Basin												
		650	41	695	98	2203	487	2942	609	1977	552	257
			6.31%		14.10%		22.11%		20.70%		27.92%	
Yn y boblogaeth ysgol gyffredinol												
Awtistiaeth					2		18		22		27	18
Anawsterau Ymddygiad, Emosiynol a Chymdeithasol			8		12		62		89		96	48
Anawsterau Dysgu Cyffredinol					19		208		308		233	68
Nam ar y Clyw			3		2		24		23		15	4
Anawsterau Dysgu Cymedrol			1		4		13		32		49	55
Anawsterau Corfforol a Meddygol			4		2		20		27		10	4
Anawstrau Dysgu Difrifol											0	
Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog					1						1	1
Anawstrau Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu			25		56		130		34		33	13
Dyslecsia							3		57		60	43
Dyscalculalia, Dyspraxia									1		2	
ADHD									4		12	2
Multi Sensory									1		1	
Nam Gweledol									1			1

Ffig 7 - nifer y plant ag anableddau a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw ac angen sylfaenol - ffynhonnell CYBLD CBSC

4.4 Proffil Cwm Sirhywi Isaf

Yn cynnwys wardiau: Abercarn, Ynys-ddu, Crosskeys, Dwyrain a Gorllewin Rhisga

Mae ardal Cwm Sirhywi Isaf o'r sir wedi'i leoli yn rhan ddwyreiniol isaf y fwrdeistref sirol, ac mae ei phrif gysylltiadau i'r de-ddwyrain tua Dinas Casnewydd. Ceir dau ddyffryn cul ag ochrau serth iddynt, wedi'u creu gan afon Ebwy a'i llednant, afon Sirhywi, sydd wedi'u hamgylchynu gan lwyfandir y mynyddoedd. Mae ardaloedd sylweddol o lawr y dyffryn yn wynebu risg o lifogydd. Fodd bynnag, bydd rhoi Cynllun Lliniaru Llifogydd ar waith yn helpu i ddatgloi safleoedd datblygu yn y dref ac yn annog buddsoddiad gan y sector preifat fel y prif ffactor i ysgogi adfywiad yn Rhisga, ac os caiff ei dargedu'n gywir, bydd yn galluogi Rhisga i ffynnu. Yn y gorffennol, mae'r perygl o lifogydd wedi atal y broses o ddatblygu cyfleusterau gofal plant newydd.

Yr ardal hon sydd â'r boblogaeth leiaf o bum ardal Cynllunio Cymunedol y sir, gyda chyfrif o 24,258 yn y Cyfrifiad diwethaf (2011). Y brif ganolfan drefol yw tref Rhisga. Mae Rhisga wedi gweld buddsoddiad cyhoeddus a phreifat sylweddol gyda'r gwaith o drosi Sinema'r Palace yn llyfrgell/canolfan adnoddau dysgu. Caiff swyddogaeth fasnachol yr ardal ei bwrw i'r cysgod gan ei hagosrwydd at Gasnewydd a Choed Duon i ryw raddau.

Mae wyth canolfan cyflogaeth gyda chymysgedd o ystadau diwydiannol a pharciau busnes. Mae ystâd ddiwydiannol fawr yn Abercarn, ac mae rhai llai wedi'u lleoli yn Crosskeys, Cwmcarn, Cwmfelin-fach a Wattsville, sy'n rhoi rôl cyflogaeth i'r aneddiadau hyn hefyd. Yn ogystal, mae Rhisga-Pont-y-meistr yn cynnwys nifer o safleoedd diwydiannol mawr a bach, rhai â deiliaid unigol ac eraill â sawl defnyddiwr.

Dim ond un ardal Dechrau'n Deg a geir yn yr ardal cynllunio cymunedol hon. Nododd 78.3% o'r boblogaeth eu bod yn Gymry o gymharu ag ychydig dros 65% ledled Cymru gyfan.

Nododd 78.3% o'r trigolion eu bod yn Gymry ac mae 1.5% o'r trigolion o gefndir ethnig nad yw'n wyn.

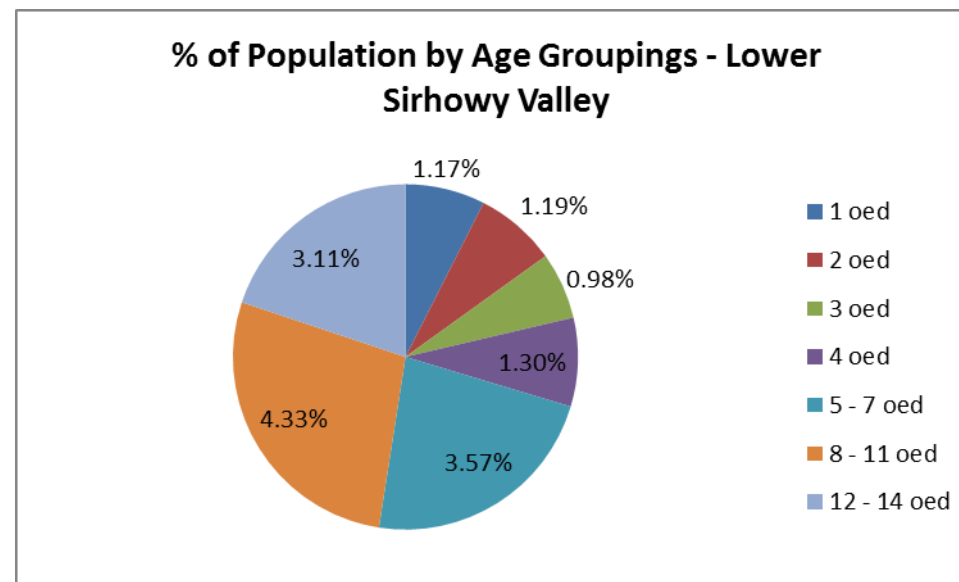
Yn ôl Cyd-astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai 2015, prin iawn yw'r datblygiadau tai sydd wedi'u cynllunio dros y bum mlynedd nesaf gyda dim ond 63 o gartrefi newydd i deuluoedd wedi'u cynllunio a 209 o gartrefi arfaethedig i gael eu hadeiladu ond heb ddyddiad cwblhau ar eu cyfer.

Yr ardal hon sydd â'r ganran isaf yn y sir o'i phoblogaeth sy'n 0-15 oed (16.7%) a'r ganran isaf o blant 3 oed sef 0.98% o'i phoblogaeth (o gymharu ag 1.11% ym mwrdeistref sirol Caerffili gyfan) a'r ganran isaf o blant 8-14 oed. Fodd bynnag, mae ganddi un o'r cyfrannau uchaf o blant 4 oed yn y fwrdeistref.

1 oed	2 oed	3 oed	4 oed	5-7 oed	8-11 oed	12-14 oed	15-18 oed
285	290	239	316	870	1054	769	1037

Ffig 8 - Nifer y plant yn ôl categori oedran ar gyfer Cwm Sirhywi Isaf - Ffigurau o ddata genedigaethau byw 2014 ac amcangyfrifon o boblogaeth wardiau 2014 ONS

Mae'r Siart (Ffig 9) yn dangos cyfran y plant yn y categorïau oedran gwahanol fel sy'n ofynnol ar gyfer dadansoddiad yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant. Cyrchwyd y data o ddata Genedigaethau Byw ONS yn ôl Ward ar gyfer 2014.

Mae'r gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion ychydig yn uwch na'r gyfradd ar gyfer y sir, sef 71.9% gyda 50% yn gweithio'n llawn amser, 5.6% yn gweithio'n rhan amser a 8.3% yn hunangyflogedig. Y gyfradd diweithdra ar gyfer dynion yw 6.5%, sydd eto'n uwch na chyfartaledd Cymru sef 5.5%. Yr ardal hon sydd â'r gyfradd isaf yn y sir ar gyfer dynion sy'n ddi-waith am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu a'r gyfradd diweithdra isaf oherwydd salwch hirdymol neu anabledd, er ei bod yn dal yn uwch na chyfartaledd Cymru.

Y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched yw'r uchaf yn y fwrdeistref sirol gyda 63.2% o ferched yn gyflogedig, y mae 32.6% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, (yr uchaf yn y fwrdeistref), 21.3% yn gweithio'n rhan amser a 3% yn hunangyflogedig. I'r gwrthwyneb, yr ardal hon sydd â'r ganran isaf o'i phoblogaeth o ferched yn ddi-waith a'r ganran isaf yn ddi-waith oherwydd salwch hirdymol neu anabledd, neu am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Yr ardal hon sydd â'r lefelau isaf o hawlwy'r budd-daliadau yn gyffredinol gyda lefelau'r sawl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith, Lwfans Cymorth Cyflogaeth a Budd-dal Analluogrwydd yn is ym mhob ward o gymharu â'r cyfartaledd ar gyfer y fwrdeistref sirol.

Mae wyth ysgol gynradd cyfrwng Saesneg yn yr ardal ac un ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg. Mae dwy ysgol gyfun, y naill a'r llall yn ysgolion cyfrwng Saesneg. Ceir coleg addysg bellach mawr yn Crosskeys.

Mae cyfran y bobl dros 3 oed sy'n defnyddio'r iaith Gymraeg yn un o'r cyfraddau isaf yn y fwrdeistref sirol, sef 10.08% o'r boblogaeth (o gymharu â 19% ledled Cymru gyfan). Ceir un ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yng ngogledd-orllewin y clwstwr, fodd bynnag, ceir tri Chylch Meithrin (un anghofrestredig) gydag un ddarpariaeth gofleidiol ac un ddarpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg. Yn ôl y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Lleol, nodwyd bod angen ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn nwyrain yr ardal i wasanaethu ardal Rhisga ac mae'r cyfraddau trosglwyddo isel o'r Cylch Meithrin i'r ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn dangos prinder lleoedd addysg i symud iddynt. Mae darpariaeth Ti a Fi hefyd yn gwasanaethu'r ardal hon.

Canran gymharol isel o aelwydydd sy'n cynnwys rhieni sy'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol (19.1% o gymharu ag 20.6% yn y fwrdeistref sirol). Fodd bynnag, o'r 5,058 o rieni â phlant dibynnol, mae'r rhain yn cynnwys 78.94% lle mae un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth, sef y ganran uchaf yn y sir, a'r ganran isaf o deuluoedd (2.98%) lle mae'r ddau (neu un yn achos

teuluoedd rhiant unigol), yn ddi-waith. Yr ardal hon hefyd sydd â'r ganran isaf o deuluoedd rhiant unigol a chanddynt blant dibynnol, sef 7.5% o'i theuluoedd, ac eto, o blith y rhieni unigol hyn, ceir un o'r cyfrannau uchaf ledled y fwrdeistref sirol o'r sawl sy'n gyflogedig yn llawn amser ac yn rhan amser. Yr ardal hon sydd â'r cyfrannau isaf o rieni unigol sy'n ddi-waith, sef 38% o gymharu â chyfartaledd o 46.2% ledled y fwrdeistref sirol.

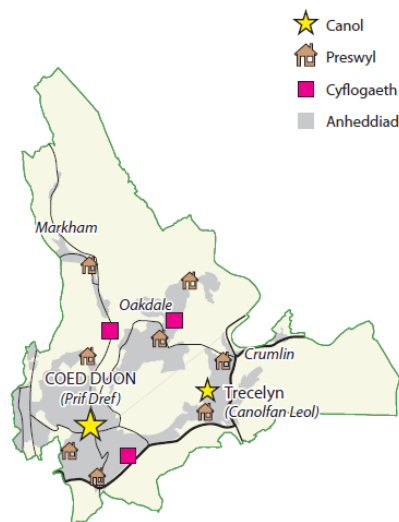
Plant ag Anableddau

Dengys gwybodaeth o gronfa ddata CYBLD Ysgolion (dyddiad cyfrifiad 12/01/2016), o'r holl ddisgyblion 3-15 oed sy'n mynd i'r ysgol yng Nghwm Sirhywi Isaf (3,248), bod gan 571, neu 17.58% ohonynt angen ychwanegol. Dengys y tabl (Ffig 10) nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD.

Mae gan yr ardal hon bedair ysgol gynradd ag unedau arbenigol: un ar gyfer plant ag anawsterau ymddygiad, emosiynol a chymdeithasol (8 lle), un ar gyfer anogaeth (8 lle) a dwy ar gyfer plant ag anghenion cymhleth (cyfanswm o 16 o leoedd) ac un uned mewn ysgol gyfun ar gyfer plant ag Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig. Gall fod angen i'r ysgolion hyn gael gofal plant gan staff arbenigol.

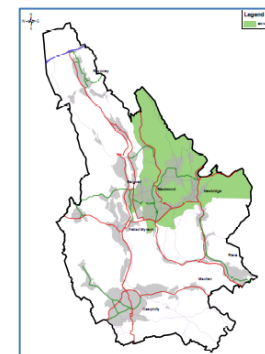
		3 oed		4 oed		5-7 oed		8-11 oed		12 - 14 oed		15+
		gydag ang. nifer arb.		gydag ang. nifer arb.		gydag ang. nifer arb.		gydag ang. nifer arb.		gydag ang. nifer arb.		
		239	18	316	34	870	144	1054	203	769	172	78
			7.53%		10.76%		16.55%		19.26%		22.37%	
Awtistiaeth			2		1		10		10		8	9
Anawsterau Ymddygiad, Emosiynol a Chymdeithasol			3		8		10		30		24	12
Anawsterau Dysgu Cyffredinol			1		5		50		89		66	23
Nam ar y Clyw					2		7		12		9	9
Anawsterau Dysgu Cymedrol					1		6		8		17	6
Anawsterau Corfforol a Meddygol			1		1		7		15		5	4
Anawstrau Dysgu Difrifol									1			
Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog											2	
Anawstrau Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu			10		16				24		10	4
Dyslecsia									7		17	9
Dyscalculalia, Dyspracsia									1		1	1
ADHD							1		2		5	
Nam Gweledol							2				2	1

4.5 Proffil Dwyrain Canol y Cymoedd

Yn cynnwys wardiau: Argoed, Coed Duon, Pengam, Penmaen, Cefn Fforest, Pontllanfraith, Crymlyn a Threcelyn

Lleolir ardal Dwyrain Canol y Cymoedd yng nghanol y fwrdeistref sirol ac mae'n cynnwys pentrefi gwledig bach i'r gogledd ac ardaloedd preswyl mwy i'r de. Y prif ganolfannau trefol yw Coed Duon (gyda chanol tref lewyrchus) a Threcelyn. Mae canolfan leol swyddfeydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi adleoli o'r ardal hon yn ddiweddar. Mae dros 70% o'r dosbarth yn annatblygedig ac fe'i defnyddir yn bennaf at ddibenion amaethyddiaeth a choedwigaeth. Mae'r gweithgareddau hyn wedi creu tirwedd nodedig ac amgylchedd deniadol. Mae cynlluniau adfer tir llwyddiannus wedi gwella'r ardal ymhellach. Mae'r

dosbarth yn cynnwys pentrefi gwledig bach i'r gogledd ac ardaloedd preswyl mwy i'r de.

Mae'r ardal yn manteisio ar gysylltiadau ffordd cryf i'r de sy'n cysylltu'r ardal â threfi Abercarn, Rhisga a Chasnewydd ar hyd yr A467. Mae cysylltiadau trafndiaeth gyhoeddus yr ardal wedi gwella'n ddramatig yn ddiweddar ers agor Rheilffordd Glyn Ebwy sy'n rhoi cyswllt uniongyrchol â Chaerdydd, ac ers cwblhau cynllun Parcio a Theithio Trecelyn.

Coed Duon yw'r brif dref yn Nwyrain Canol y Cymoedd, a'r ail dref fwyaf ym Mwrdeistref Sirol Caerffili gyfan. Mae'r dref yn gweithredu fel canolfan isranbarthol, sy'n cynnwys tua 200 o unedau manwerthu, ynghyd ag amrywiaeth o gyfleusterau hamdden a chymunedol sy'n gwasanaethu dalgylch eang (yn cynnwys Argoed, Cefn Fforest, Penmaen, Pengam a Phontllan-fraith). Mae'r Stryd Fawr yn gymharol fywiog a dyma'r canolbwynt ar gyfer manwerthu a gwasanaethau yng nghoridor canol y cymoedd.

Yn y Cyfrifiad diwethaf yn 2011, roedd gan yr ardal glwstwr hon boblogaeth o 45,266, sy'n golygu mai hi yw'r clwstwr â'r boblogaeth fwyaf ond un yn y fwrdeistref gyda chynnydd o tua 3,000 mewn poblogaeth ers Cyfrifiad 2001.

Mae wyth ardal Dechrau'n Deg yn yr ardal glwstwr hon, ond hefyd mae chwe ardal (LSOA) sydd ymysg yr 20% mwyaf cefnog yn ôl MALIC 2014.

Ceir naw prif ardal cyflogaeth o ran parciau busnes ac Ystadau Diwydiannol ynghyd â'r canolfannau manwerthu yn nhref Coed Duon a'r cyffiniau, sef Parc Busnes Oakdale ac Ystâd Ddiwydiannol Penylan. Mae'r broses o gwblhau cynllun rhwydwaith o briffyrdd strategol newydd eisoes wedi bod yn hanfodol i ddatblygiad Parc Busnes Oakdale gyda'r potensial i hwyluso cynlluniau newydd at ddefnydd busnes.

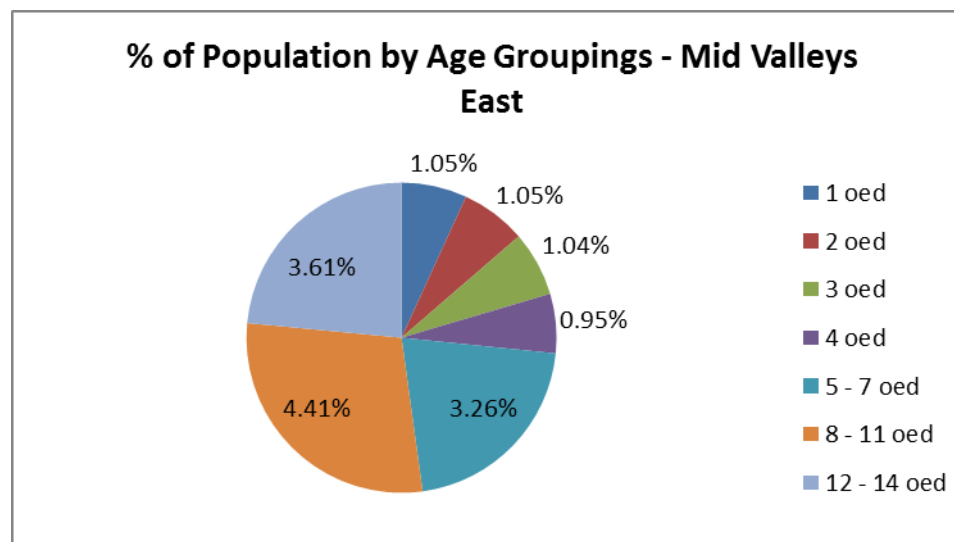
Nododd 81.1% o'r trigolion fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig, sy'n uwch na chyfartaledd y sir ac yn llawer uwch na chyfartaledd Cymru sef 65%. 1.2% o'r trigolion sy'n dod o gefndir ethnig nad yw'n wyn.

Ceir cynnydd cadarn yn nifer y cartrefi i deuluoedd a gaiff eu datblygu dros y pum mlynedd nesaf a disgwylir y bydd 216 wedi'u hadeiladu erbyn 2020. Hefyd, yn ôl Cyd-astudiaeth o Argaeledd Tir ar gyfer Tai 2015, mae 430 o gartrefi arfaethedig eraill nad oes dyddiad adeiladu ar eu cyfer. Nid oes unrhyw gynlluniau tai mawr.

Yr ardal hon sydd â'r boblogaeth fwyaf ond un o blant 0-15 oed, sef 18.2% o gymharu â'r cyfartaledd ar gyfer y fwrdeistref sirol gyfan. Fodd bynnag, yma y mae'r gyfran isaf o blant 1, 2 a 4 i 7 oed yn y fwrdeistref.

Ffig 11 – Canrannau o blant yn ôl Grwpiau Oedran - Dwyrain Canol y Cymoedd

Cyrchwyd y data o ddata Genedigaethau Byw ONS yn ôl Ward ar gyfer 2014.

1 oed	2 oed	3 oed	4 oed	5-7 oed	8-11 oed	12-14 oed	15-18 oed
477	481	476	432	995	2503	1646	2254

Ffig 12 - Nifer y plant - Dwyrain Canol y Cymoedd - Ffigurau o ddata genedigaethau byw 2014 ac amcangyfrifon o boblogaeth wardiau 2014 ONS

Mae'r Siart (Ffig 11) yn dangos cyfran y plant yn y categorïau oedran gwahanol fel sy'n ofynnol ar gyfer dadansoddiad yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant. Cyrchwyd y data o ddata Genedigaethau Byw ONS yn ôl Ward ar gyfer 2014. Mae Ffig 12 yn dangos nifer y plant yn ôl grwpiau oedran.

Mae'r gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion yn 70.3% sy'n debyg i'r gyfradd gyfartalog ar gyfer Caerffili, gyda 48.1% yn gweithio'n llawn amser, 5.35% yn gweithio'n rhan amser a 9.1% yn hunangyflogedig. Mae gan yr ardal hon un o'r cyfraddau isaf o ddiweithdra ymhlith dynion yn y fwrdeistref, sef 5.9% er bod hyn yn dal yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan sef 5.5%. Dyma gyfartaledd y fwrdeistref ar gyfer pobl ddi-waith am fod ganddynt salwch hirdymol neu anabledd neu am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched yw 59.8%, sydd eto'n debyg i'r gyfradd gyfartalog ar gyfer y fwrdeistref, gyda 29.9% yn gweithio'n llawn amser, 21% yn gweithio'n rhan amser a 2.8 yn hunangyflogedig. Mae'r gyfradd diweithdra ar gyfer merched yn yr ardal hon yn is na chyfartaledd y sir sef 3.4% ac mae'r ganran yn cymharu â chyfartaledd y sir o ferched sy'n ddi-waith oherwydd salwch hirdymol neu anabledd neu am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Roedd yr ardal hon yn cynnwys cyfraddau tebyg i gyfartaledd y sir ar gyfer y rhai sy'n hawlio budd-daliadau. Fodd bynnag, mae amrywiaeth eang o gyfraddau gyda rhai wardiau, Coed Duon (12.8%) a Phenmaen (12.4%) yn dangos cyfraddau isel iawn o hawlwr budd-daliadau a wardiau eraill, Pengam (23.3%), Cefn Fforest (22.5%) ac Argoed (22.1%) yn dangos cyfraddau llawer uwch. Yn yr un modd, mae'r rhai sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn y wardiau hyn yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer y fwrdeistref sirol. Mae gan wardiau Penmaen a Choed Duon rai o'r cyfraddau isaf ar gyfer Rhieni Unigol sy'n hawlio cymhorthdal incwm ledled Caerffili.

Mae 15 o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg yn yr ardal hon, dwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg a phump ysgol gyfun (un cyfrwng Cymraeg). Hefyd, mae Uned Cyfeirio Disgyblion wedi'i lleoli yn yr ardal sy'n derbyn plant 5-16 oed.

Tudalen 32 o 287

Dim ond 10.36% o'r trigolion 3 oed a throsodd sydd ag un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu), o gymharu â chyfartaledd y sir o 11.2% a 19% yng Nghymru. Mae dwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn yr ardal hon a dyma hefyd leoliad prif ganolfan yr ysgol gyfun cyfrwng Cymraeg. Mae tri Chylch Meithrin a thri chlwb ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg yn yr ardal. Mae dwy ddarpariaeth Ti a Fi yn gwasanaethu'r ardal hon.

Mae statws priodasol yr ardal hon yn cymharu â chyfartaledd y sir sef 21.3% o aelwydydd sydd naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. O'r 10,035 o deuluoedd, maent yn cynnwys 76.33% lle ceir un rhiant neu'r ddau mewn cyflogaeth a 3.79% (o gymharu â chyfartaledd y sir) sy'n ddi-waith. Rhieni unigol sy'n cyfrif am 8.5% o deuluoedd, gyda 27.5% ohonynt mewn cyflogaeth llawn amser, 32.3% mewn cyflogaeth rhan amser a 40.2% ddim mewn cyflogaeth, sef y gyfradd uchaf ledled y sir.

Plant ag Anableddau

Dengys gwybodaeth o gronfa ddata CYBLD Ysgolion (dyddiad cyfrifiad 12/01/2016), o'r holl ddisgyblion 3-15 oed sy'n mynd i'r ysgol yn Nwyrain Canol y Cymoedd (6,052), mae gan 1,286, neu 21.25% ohonynt angen ychwanegol. Dengys y tabl (Ffig 13) nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD.

Mae gan yr ardal hon saith ysgol ag unedau arbenigol ac felly gall fod angen gofal plant gan staff

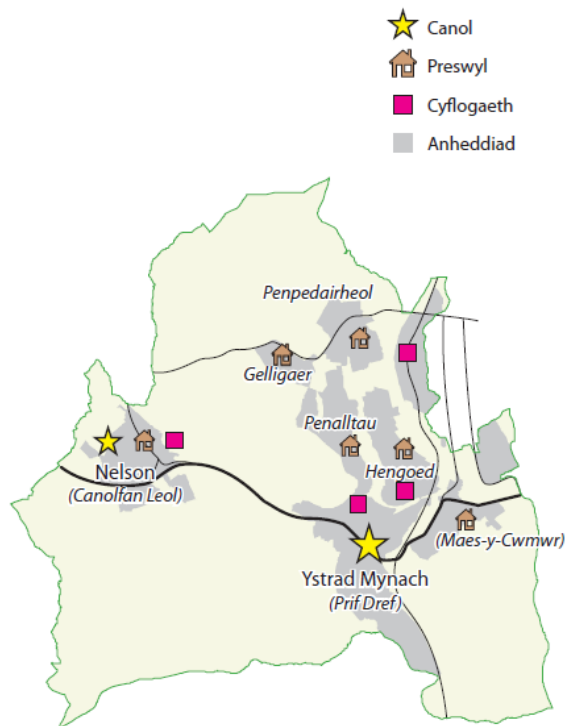
		3 oed		4 oed		5-7 oed		8-11 oed		12 - 14 oed		15+
		nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	
		476	24	432	66	995	304	2503	449	1646	443	129
			5.04%		15.28%		30.55%		17.94%		26.91%	
Awtistiaeth					4		14		20		38	12
Anawsterau Ymddygiad, Emosiynol a Chymdeithasol			2		15		43		58		59	23
Anawsterau Dysgu Cyffredinol							102		204		138	18
Nam ar y Clyw					4		11		22		15	7
Anawsterau Dysgu Cymedrol							7		41		59	31
Anawsterau Corfforol a Meddygol			4		5		21		19		23	7
Anawstrau Dysgu Difrifol									1			
Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog											3	
Anawstrau Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu			17		36		100		43		27	6
Dyslecsia									28		67	21
Dyscalculalia, Dyspracsia									1		3	
ADHD									3		2	2
Nam Gweledol							4		2		4	2

Tudalen 33 o 287

Ffig 13 - Nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw (Dwyrain Canol y Cymoedd) ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD.

arbenigol arnynt

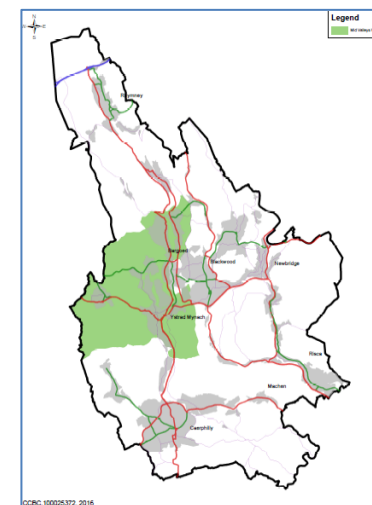
Gorl
Cyr

4.6 Proffil Gorllewin Canol y Cymoedd

Yn cynnwys wardiau: Maes-y-cwmwr, Hengoed, Ystrad Mynach, Nelson a Chatwg Sant.

Mae'r ardal cynllunio cymunedol hon wedi'i lleoli yng nghanol y fwrdeistref ac mae'n ffurfio'r groesffordd sy'n cysylltu'r gogledd a'r de gyda'r dwyrain a'r gorllewin. Fel y cyfryw, ceir cysylltiadau ffordd da i'r A470 i'r gorllewin (y brif gefnffordd sy'n rhedeg o Gaerdydd i Flaenau'r Cymoedd a Merthyr) a chysylltiadau rheilffordd da yn rhedeg o'r gogleddi'r de. Mae ardal Gorllewin Canol y Cymoedd wedi'i lleoli o gwmpas canol y fwrdeistref sirol, ac mae'n cynnwys prif dref Ystrad Mynach, canolfan leol Nelson a sawl pentref mawr - y mae gan bob un ohonynt gysylltiadau cryf, ac yn y rhan fwyaf o achosion, mae eu gwreiddiau yn y diwydiant glo.

Yn nodedig, Ystrad Mynach yw'r brif ganolfan weinyddol ar gyfer y fwrdeistref sirol fel lleoliad pencadlys y Cyngor ym Mharc Busnes Tredomen, yn ogystal â phrif orsaf heddlu, Coleg y Cymoedd, y Ganolfan ar gyfer Rhagoriaeth mewn Chwaraeon a'r ysbyty dosbarth cyffredinol, Ysbyty Ystrad Fawr.

Ceir prif safleoedd diwydiannol i'r de o Ystrad Mynach yn Ystâd Ddiwydiannol Dyffryn, ac i'r gogledd o'r dref ym Mhenallta. Mae datblygiadau cymysg bach bob ochr i'r A469 drwy Diryberth gyda Pharc Busnes uchel ei barch Tredomen wedi'i leoli ar hyd yr A472 yn Nhredomen, Ystrad Mynach yn cynnig llawer o gyfleoedd cyflogaeth.

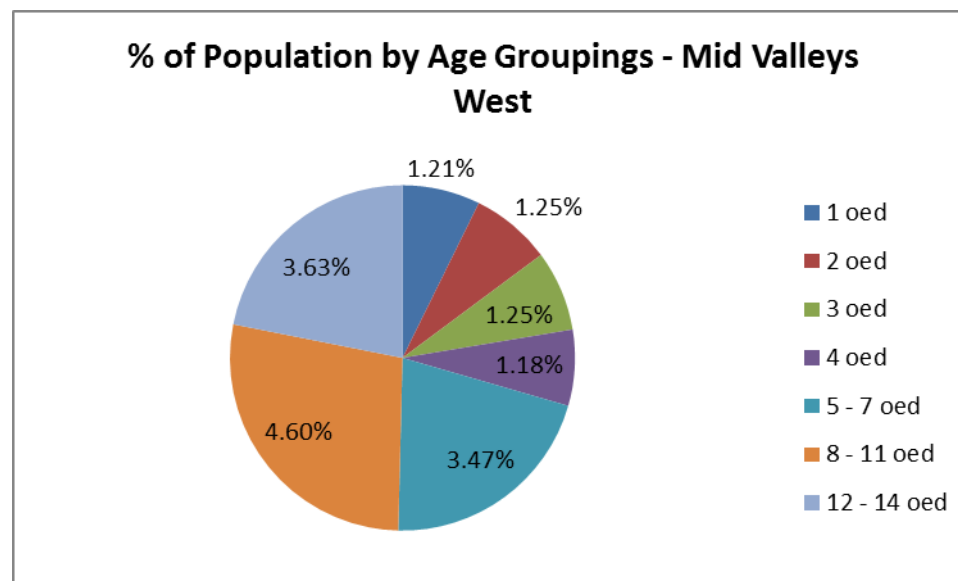
Mae tair ardal Dechrau'n Deg wedi'u lleoli yn y clwstwr hwn a nodir bod un ardal ymhlith y rhai mwyaf cefnog yn MALIC 2014. Gyda phoblogaeth o tua 25,297, dyma'r ardal leiaf poblog ond un yng Nghaerffili.

Mae 81.6% o boblogaeth yr ardal hon yn nodi eu bod yn Gymry sef y gyfradd uchaf ond un ar gyfer y fwrdeistref sirol, ac eto mae'n llawer uwch na ffigur Cymru sef 65.9%. Dim ond 1.6% o drigolion sydd o grwpiau ethnig nad ydynt yn wyn, er bod hyn yn gyfartalog â gweddill y fwrdeistref sirol. Yr ardal glwstwr hon sydd â'r gyfradd uchaf o aelwydydd sydd â defnydd o gar, sef 79.6%.

Gwelwyd twf cynyddol o gartrefi teulu dros y pum mlynedd diwethaf gyda thua 150 o gartrefi newydd wedi'u hadeiladu. Mae cynigion hefyd ar gyfer 470 o unedau tai ychwanegol i deuluoedd na nodwyd dyddiad ar eu cyfer. Roedd y CDLI diweddar na chafodd ei fabwysiadu yn cynnig datblygiad tai newydd ar raddfa fawr yn ardal Maes-y-cwmwr. Mae'r cynlluniau hyn bellach wedi'u gollwng. Fodd bynnag, cwblhawyd nifer fawr o dai yn ddiweddar (650) yng nghanol y clwstwr.

Mae 18.5% o'r trigolion yn 0-15 oed sef yr ail uchaf ledled y fwrdeistref sirol, a'r ardal hon sy'n cynnwys y ganran uchaf o blant 2 a 3 oed o gymharu ag ardaloedd eraill yn y sir. Mae'r holl grwpiau oedran eraill yn gyfartalog.

Mae'r Siart (Ffig 14) yn dangos cyfran y plant yn y categorïau oedran gwahanol fel sy'n ofynnol ar gyfer dadansoddiad yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant. Cyrchwyd y data o ddata Genedigaethau Byw ONS yn ôl Ward ar gyfer 2014. Mae ffig 15 yn nodi nifer y plant.

1 oed	2 oed	3 oed	4 oed	5-7 oed	8-11 oed	12-14 oed	15-18 oed
310	320	320	303	888	1176	929	1210

Ffig 15 - Ffigurau o ddata genedigaethau byw 2014 ac amcangyfrifon o boblogaeth wardiau 2014 ONS

Y gyfradd cyflogaeth ar gyfer dynion yw 70% gyda 46.9% yn gweithio'n llawn amser, 5.4% yn gweithio'n rhan amser a 10.2% yn hunangyflogedig. Mae gan yr ardal hon un o'r cyfraddau isaf o ddiweithdra ymhlith dynion yn y fwrdeistref, sef 5.9% er bod hyn yn dal yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan sef 5.5%. Maent hefyd yn gyfartalog â chyfradd y fwrdeistref ar gyfer pobl sy'n ddi-waith am fod ganddynt salwch hirdymol neu anabledd neu am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu. Mae hon yn ddemograffig debyg iawn i ardal Dwyrain Canol y Cymoedd.

Y gyfradd cyflogaeth ar gyfer merched yw 60% sy'n debyg i'r gyfradd ar gyfer y sir, gyda 31.6% yn gweithio'n llawn amser, 19.3% yn gweithio'n rhan amser a 3.3% yn hunangyflogedig. Mae gan yr ardal hon un o'r cyfraddau isaf o ddiweithdra ymysg merched, sef 3.4% gyda chanrannau tebyg i gyfartaledd y sir ar gyfer y sawl sy'n ddi-waith oherwydd salwch hirdymol neu anabledd, neu am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Mae canran y sawl sy'n hawlio budd-daliadau yn yr ardal hon yn is na'r cyfartaledd ar gyfer y sir ond mae wardiau lle mae hyn yn uwch nag mewn rhannau eraill. Mae gan Faes-y-cwmwr un o'r cyfraddau isaf (13.4%) ynghyd â Nelson (15.2%), ond mae hyn yn gwrthgyferbynnu â Hengoed lle mae'r gyfradd yn 24.8% o'r boblogaeth sy'n gweithio. Yn gyffredinol, mae cyfradd y sawl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn is na'r gyfradd ar gyfer y sir: 2.18% o gymharu â chyfradd Caerffili sef 2.6%, ac mae'r gyfradd o rieni unigol sy'n hawlio Cymhorthdal Incwm yn is na'r cyfartaledd. 0% o rieni unigol sy'n hawlio cymhorthdal incwm ym Maes-y-cwmwr, ac 1.6% yn ward Hengoed.

Mae saith ysgol gynradd cyfrwng Saesneg, un ysgol iau ac un ysgol fabanod a dwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn yr ardal. Mae un ysgol gyfun ac mae ysgol arbenigol yr Awdurdod Lleol ar gyfer plant ag anghenion cymhleth, Cae'r Drindod, wedi'i lleoli yn Ystrad Mynach.

Roedd gan yr ardal hon un o'r niferoedd uchaf o bobl yn y sir sydd dros 3 oed ac yn defnyddio'r iaith Gymraeg, sef 12.4%. Ceir dwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg a phedwar Cylch Meithrin, dau glwb ar ôl ysgol, dwy ddarpariaeth gofleidiol ac un clwb gwyliau. Mae dwy ddarpariaeth Ti a Fi yn gwasanaethu'r ardal hon.

O ran statws priodasol aelwydydd, mae 21.6% yn cynnwys rhieni priod neu sy'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol, sef y gyfradd uchaf yn y fwrdeistref sirol. O'r 4,354 o rieni, mae'r rhain yn cynnwys 77.62% lle mae un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth (sy'n uwch na chyfartaledd y sir), 3.08% lle mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwyd rhiant unigol) yn ddi-waith sydd gryn dipyn yn is na chyfradd y sir. Mae 8.3% o aelwydydd yn cael eu rhedeg gan riant unigol. Mae gan yr ardal hon un o'r cyfraddau uchaf o rieni unigol mewn cyflogaeth llawn amser, a chyfradd is na chyfartaledd y sir ar gyfer y rhai nad ydynt mewn cyflogaeth, sef 42.8%.

Plant ag Anableddau

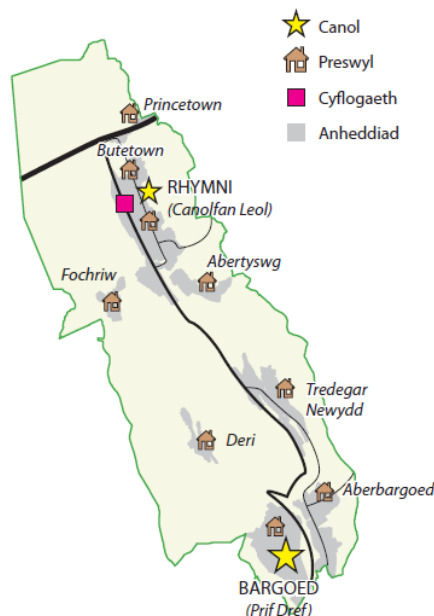
Dengys gwybodaeth o gronfa ddata CYBLD Ysgolion (dyddiad cyfrifiad 12/01/2016), o'r holl ddisgyblion 3-15 oed sy'n mynd i'r ysgol yng Ngorllewin Canol y Cymoedd (3,161), bod gan 675, neu 18.6% ohonynt angen ychwanegol. Dengys y tabl (Ffig 16) nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD. Mae gan yr ardal hon bedair ysgol ag unedau arbenigol ac felly gall fod angen gofal plant gan staff arbenigol arnynt.

	3 oed		4 oed		5-7 oed		8-11 oed		12 - 14 oed		15+
	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	nifer	gydag ang. arb.	
Mid Valleys West	320	16	303	30	888	160	1176	213	929	256	78
		5.00%		9.90%		18.02%		18.11%		27.56%	
Awtistiaeth				2		12		7		13	4
Anawsterau Ymddygiad, Emosiynol a Chymdeithasol		3		4		23		34		37	15
Anawsterau Dysgu Cyffredinol				1		53		100		101	6
Nam ar y Clyw				1		7		7		6	3
Anawsterau Dysgu Cymedrol				3		5		19		44	26
Anawsterau Corfforol a Meddygol		3		5		11		5		6	2
Anawstrau Dysgu Difrifol								1			
Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog										2	
Anawstrau Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu		9		13		42		20		13	6
Dyslecsia						2		11		27	14
Dyscalculalia, Dyspraxia						1				4	
ADHD						1		3		3	1
Nam Gweledol						1		1			1

Ffig 16. Nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw (Gorllewin Canol y Cymoedd) ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD.

Upper Rhymney Valley

Map 1 - Functional Analysis

4.7 Proffil Cwm Rhymni Uchaf (yn cynnwys Bargod)

(Yn cynnwys wardiau: Twyn Carno, Moriah, Pontlotyn, Tredegar Newydd, Cwm Darran, Aberbargoed, Bargod a Gilfach)

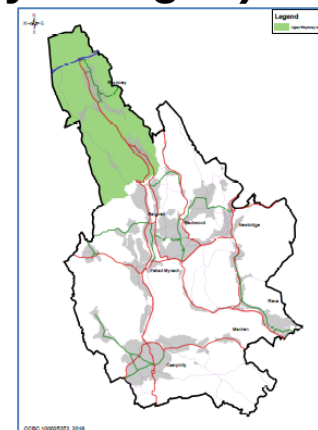
Saif Cwm Rhymni Uchaf ym mhen gogleddol y fwrdeistref sirol. Yn 2011, nododd y Cyfrifiad fod gan Gwm Rhymni Uchaf boblogaeth o 28,318. Er mai dim ond cynnydd bach o 207 o bobl a welwyd ers Cyfrifiad 2001, mae'n awgrymu bod y tuedd hirdymor o golli poblogaeth o'r ardal wedi dod i ben.

Mae'r ardal yn cynnwys clwstwr o hen aneddiadau glofaol cymharol fach ar hyd llinell afon Rhymni a'i llednant, Nant Bargod Rhymni. Mae ochrau'r Cwm yn serth iawn yn gyffredinol ond maent yn agor allan i lwyfandir ym Mlaenau'r Cymoedd.

Mae'r ardal yn wledig ei natur yn bennaf gyda chymoedd yn gwahanu'r cymunedau, ac mae ei phrif dref, Bargod, yn gorwedd ym mhen deheuol y clwstwr. Mae ffordd A465 Blaenau'r Cymoedd yn rhedeg ar hyd ei phen gogleddol gan gysylltu â

Glynebwy a Thredegar i'r dwyrain ac â Merthyr Tudful i'r gorllewin. Mae'r ardal glwstwr hon, sy'n hen ardal lle yr arferai fod diwydiant glo trwm, yn wynebu lefelau uwch o ddiweithdra ac anawsterau o ran mynediad i ardaloedd trefol a darpariaeth gwasanaethau. Mae pob ward yn y dosbarth yn hynod ddifreintiedig, sy'n golygu bod yr ardal hon yn un o'r rhai mwyaf difreintiedig yn y Deyrnas Unedig, ac, yn wir, yn Ewrop.

Mae adfywio yn ardal Tredegar Newydd wedi arwain at ddatblygu ysgol gymunedol, gwelliannau amgylcheddol, seilwaith ffyrdd newydd, ac unedau diwydiannol ar gyfer hybu busnesau. Mae tair ystâd ddiwydiannol fawr yn yr ardal (Blaenau'r Cymoedd, Capital Valley, a Maerdy) ac ystadau eraill llai a dau barc busnes sy'n cynnig cyflogaeth werthfawr yn lleol. Mae llinell reilffordd Cwm Rhymni yn cysylltu Rhymni, Pontlotyn, Tredegar Newydd, Bargod a Gilfach ag Ystrad Mynach, Caerffili a Chaerdydd.

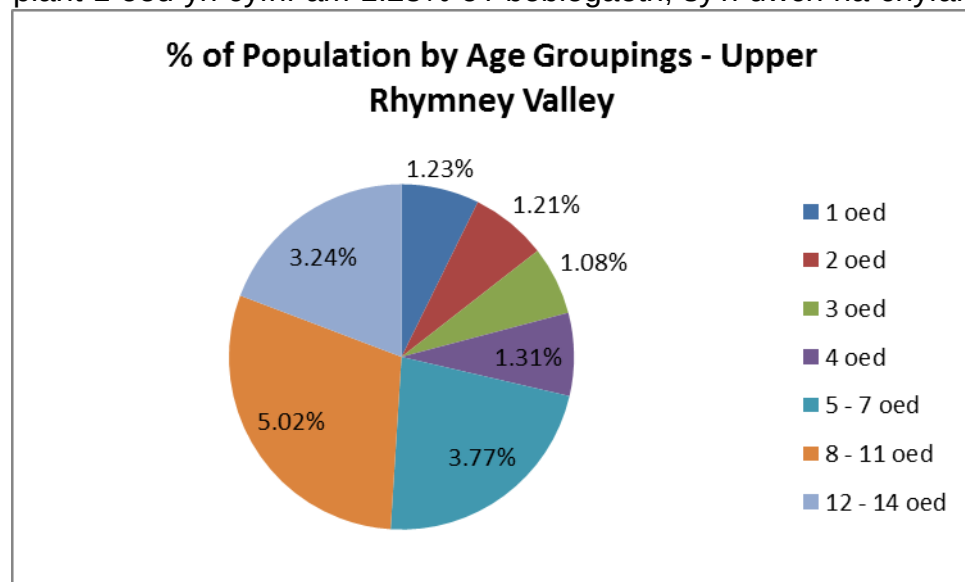
Nid oes gan bron i un rhan o dair o'r holl aelwydydd ddefnydd o gar (32.3%), ffigur sy'n llawer uwch na gweddill y fwrdeistref sirol, a fydd, unwaith eto, yn atal pobl rhag gallu manteisio ar gyfleoedd cyflogaeth pan nad oes mynediad uniongyrchol i'r ardaloedd cyflogaeth. Mae tair ystâd ddiwydiannol fawr yn yr ardal, sef Blaenau'r Cymoedd, Capital Valley a Maerdy - wedi'u lleoli yng nghyffiniau aneddiadau Rhymni a Phontlotyn (cyfanswm o 45.5 Ha o dir). Hefyd, mae dwy ystâd ddiwydiannol i'r de o Aberbargod yn Angel Lane a Bowen (18 Ha o dir), a datblygiad newydd o weithdai bach yn Nhredegar Newydd. Mae gan y safleoedd diwydiannol hyn rôl bwysig iawn o ran darparu cyflogaeth leol yng Nghwm Rhymni Uchaf.

Agorwyd Canolfan Adnoddau Iechyd a Gofal Cymdeithasol newydd yn ddiweddar yn Y Lawnt yn Rhymni (mis Tachwedd 2013), sy'n ategu'r cyfleusterau yn Ysbyty Ystrad Fawr (yn Ystrad Mynach) ac yn gwasanaethu anghenion iechyd trigolion yng ngogledd y fwrdeistref sirol sy'n hanfodol ar gyfer yr ymrwymiad parhaus i sicrhau lles y cymunedau mwy difreintiedig yn yr ardal.

Yn ôl Cyd-astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai 2015, bydd tua 200 o gartrefi newydd i deuluoedd yn cael eu hadeiladu dros y pum mlynedd nesaf a bwriedir datblygu 1,100 ychwanegol heb unrhyw ddyddiad ar eu cyfer, (400 yn ardal Aberbargod a 147 yn ardal Cwm Darran). Gyda chynifer o gartrefi teulu newydd wedi'u cynllunio, mae'n debygol y bydd mwy o alw am leoedd gofal plant yn y dyfodol, yn benodol am leoedd Dechrau'n Deg a'r cynnig gofal plant newydd arfaethedig sy'n rhad ac am ddim ar gyfer plant 3 a 5 oed.

Yn yr ardal hon, mae 17.8% o'r trigolion yn yr ystod oedran 0-15 oed, sydd ychydig yn is na chyfartaledd y sir. Fodd bynnag, mae plant 1 oed yn cyfrif am 1.23% o'r boblogaeth, sy'n uwch na chyfartaledd y sir, mae plant 4 oed yn cyfrif am 1.31% o'r boblogaeth, sef y ganran uchaf, a cheir canran cymharol uchel o blant 8-11 oed o gymharu ag ardaloedd clwstwr eraill.

Mae'r Siart (Ffig 17) yn dangos cyfran y plant yn y categorïau oedran gwahanol fel sy'n ofynnol ar gyfer dadansoddiad yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant. Cyrchwyd y data o ddata Genedigaethau Byw ONS yn ôl Ward 2014. Gellir gweld nifer y plant yn y tabl isod (Ffig 18).

1 oed	2 oed	3 oed	4 oed	5-7 oed	8-11 oed	12-14 oed	15-18 oed
347	342	305	368	1063	1415	913	1309

Ffig 18 - Nifer y Plant - Ffigurau o ddata genedigaethau byw 2014 ac amcangyfrifon o boblogaeth wardiau 2014 ONS

Yr ardal glwstwr hon sydd â'r ganran uchaf o drigolion sy'n nodi eu bod yn Gymry, sef 84.9%, o gymharu ag 80.5% yn y fwrdeistref sirol a 65.9% yng Nghymru. Dim ond 1.3% o'r trigolion sydd o gefndiroedd ethnig nad ydynt yn wyn, yr isaf yn y fwrdeistref sirol.

Y gyfradd gyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion a merched yw'r isaf yn y fwrdeistref sirol, sef 64.4% a 54.5% yn y drefn honno. Mae'r ddau ffigur hyn yn llawer is na chyfartaledd y sir, sef 70% (dynion) a 59.9% (merched). Yn yr un modd, ceir canrannau llawer is na chyfartaledd y sir ar gyfer dynion a merched sy'n gweithio'n llawn amser, yn rhan amser ac yn hunangyflogedig.

Fel y gellir rhagweld o'r ffigurau blaenorol, y cyfraddau diweithdra yn yr ardal hon yw'r uchaf ar gyfer y fwrdeistref sirol, gyda 8.9% o ddynion yn ddi-waith a 5% o ferched yn ddi-waith. Mae'r ardal hon hefyd yn cynnwys y lefelau uchaf o ddynion a merched sy'n ddi-waith oherwydd salwch a/neu anabledd hirdymor yn ogystal ag am eu bod yn gofalu am y cartref neu'r teulu. Ceir traddodiad uwch o drigolion yn defnyddio aelodau o'r teulu i ddiwallu eu hanghenion gofal plant hefyd. Yma hefyd y ceir y lefelau uchaf o drigolion sy'n nodi bod eu gweithgareddau wedi'u cyfyngu oherwydd problemau iechyd. Yn ogystal, yng Nghwm Rhymni Uchaf y ceir y ganran uchaf o drigolion heb unrhyw gymwysterau, sef 39.8%, o gymharu â 31.4% ledled y fwrdeistref sirol a 26% ledled Cymru.

Mae lefel llawer uwch o boblogaeth yr ardal hon yn hawlio budd-daliadau, sef 25.59% (o gymharu ag 18.5% ledled y fwrdeistref) gyda'r lefelau uchaf yn Nhwyn Carno (31.4%) a Moriah (27.9%). Yn ward Tredegar Newydd y ceir y lefelau uchaf o'r sawl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ledled yr holl fwrdeistref, sef 5.7%. Cyfradd y rhai sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yw 3.6% (o gymharu â 2.6% yng Nghaerffili). Mae'r hawliadau ar gyfer Lwfans Cymorth Cyflogaeth a Budd-dal Analluogrwydd hefyd yn llawer uwch na chyfartaledd y sir, sef 14.66% o gymharu â 10.1% ledled y fwrdeistref.

Mae deuddeg ysgol gynradd cyfrwng Saesneg yn yr ardal a thair ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg. Mae tair ysgol gyfun hefyd, oll yn rhai cyfrwng Saesneg, ac mae un ohonynt yn datblygu i fod yn gampws i ddisgyblion 3-18 oed. Mae gan Goleg y Cymoedd bresenoldeb yng Nghwm Rhymni Uchaf, gan ddarparu canolfan ddysgu ar gyfer addysg bellach yn yr ardal.

Yn yr ardal hon y mae'r ganran isaf o drigolion 3 oed a throsodd sy'n nodi bod ganddynt rywffaint o Gymraeg, sef 9.6%. Mae dwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn yr ardal a dau Gylch Meithrin. Mae un clwb ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg hefyd, ond maent yn cael trafferthion cynaliadwyedd. Nid oes unrhyw grwpiau Ti a Fi yn yr ardal.

Yr ardal hon sydd â'r ganran isaf o rieni priod neu sy'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol yn y fwrdeistref sirol (18.6%) a'r cyfraddau uchaf o rieni unigol (10.2%). O'r 6,094 o deuluoedd, mae 68.75% mewn cyflogaeth. Fodd bynnag, mae 5.73% o deuluoedd lle mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwydydd rhiant unigol) yn ddi-waith, sef y gyfradd uchaf yn y fwrdeistref sirol. O'r 1,221 o aelwydydd a gaiff eu rhedeg gan rieni unigol a chanddynt blant dibynnol, mae 27.6% mewn cyflogaeth rhan amser, 21.4% mewn cyflogaeth llawn amser ac mae 51% yn ddi-waith, sef y gyfradd uchaf yn y fwrdeistref sirol.

Plant ag Anableddau

	3 oed		4 oed		5-7 oed		8-11 oed		12 - 14 oed		15+
	gydag ang.		gydag ang.		gydag ang.		gydag ang.		gydag ang.		
Upper Rhymney Valley	nifer	arb.	nifer	arb.	nifer	arb.	nifer	arb.	nifer	arb.	
	305	26	368	53	1063	241	1415	279	913	304	93
		8.52%		14.40%		22.67%		19.72%		33.30%	
Awtistiaeth				2		12		12		14	7
Anawsterau Ymddygiad, Emosiynol a Chymdeithasol		3		5		25		33		17	11
Anawsterau Dysgu Cyffredinol		3		11		60		132		131	13
Nam ar y Clyw				2		13		12		9	3
Anawsterau Dysgu Cymedrol				6		32		35		50	31
Anawsterau Corfforol a Meddygol		2		3		13		9		9	2
Anawstrau Dysgu Difrifol						1		1		2	
Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog										1	
Anawstrau Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu		13		23		80		38		24	7
Dyslecsia								2		38	17
Dyscalculialia, Dyspracsia								1		4	1
ADHD						1		1		1	1
Ludalen 41 o 287		1				1		2		1	
Nam Gwerddol											

Dengys gwybodaeth o gronfa ddata CYBLD Ysgolion (dyddiad cyfrifiad 12/01/2016), o'r holl ddisgyblion 3-15 oed sy'n mynd i'r ysgol yng Nghwm Rhymni Uchaf, (4,064), bod gan 903, neu 22.22% ohonynt angen ychwanegol. Dengys y tabl (Ffig 19) nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD.

Mae gan yr ardal hon un ysgol ag unedau arbenigol ac felly gall fod

angen gofal plant gan staff arbenigol arnynt.

Ffig 19 - Nifer y plant a'u hoedran yn ôl lle maent yn byw (Cwm Rhymni Uchaf) ac angen sylfaenol fel y'i diffiniwyd ar y CYBLD.

4.8 Trosolwg Demograffig Cymharol o'r Pum Ardal Glwstwr

4.8.1 Poblogaeth

Mae gan **fwrdeistref sirol Caerffili** boblogaeth o 178,806, gyda 49% ohonynt yn ddynion a 51% yn ferched.

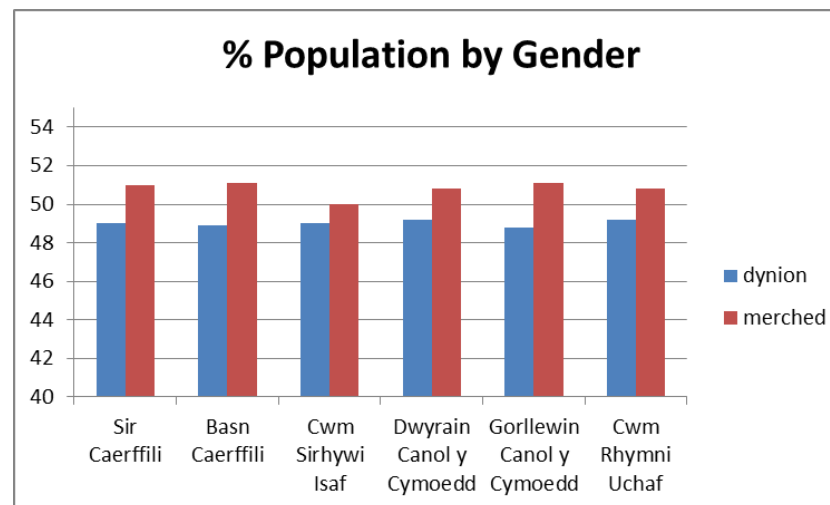
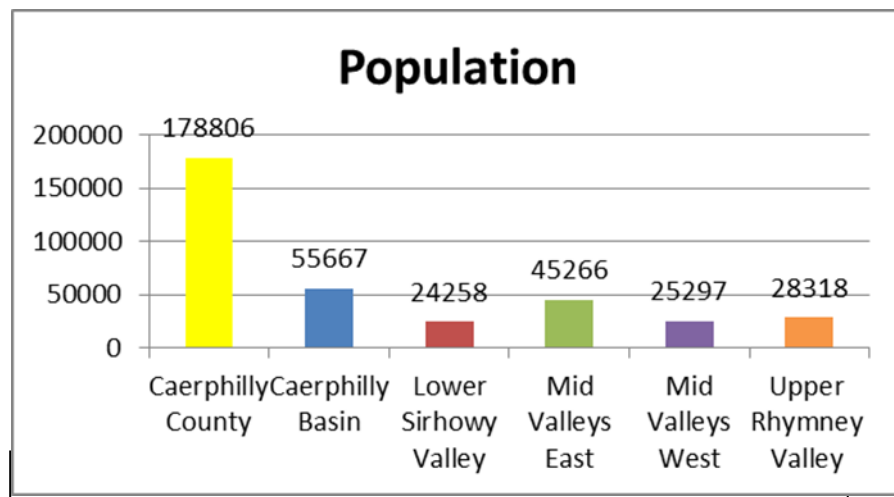
Mae gan **Fasn Caerffili** boblogaeth o 55,667, gyda 48.9% ohonynt yn ddynion a 51.1% yn ferched.

Mae gan **Gwm Sirhywi Isaf** boblogaeth o 24,258, gyda 49.04% ohonynt yn ddynion a 50.1% yn ferched.

Mae gan **ardal Dwyrain Canol y Cymoedd** boblogaeth o 45,266, gyda 49.2% ohonynt yn ddynion a 50.8% yn ferched.

Mae gan ardal **Gorllewin Canol y Cymoedd** boblogaeth o 25,297, gyda 48.8% ohonynt yn ddynion a 51.5% yn ferched.

Mae gan **Gwm Rhymni Uchaf** boblogaeth o 28,318, gyda 49.2% ohonynt yn ddynion a 50.8% yn ferched.

4.8.2 Ystod oedran

Bwrdeistref Sirol Caerffili - mae 18.3% o'r fwrdeistref sirol yn 0-15 oed, mae 65.2% yn 16-64 oed ac mae 16.5% yn 65 oed neu drosodd.

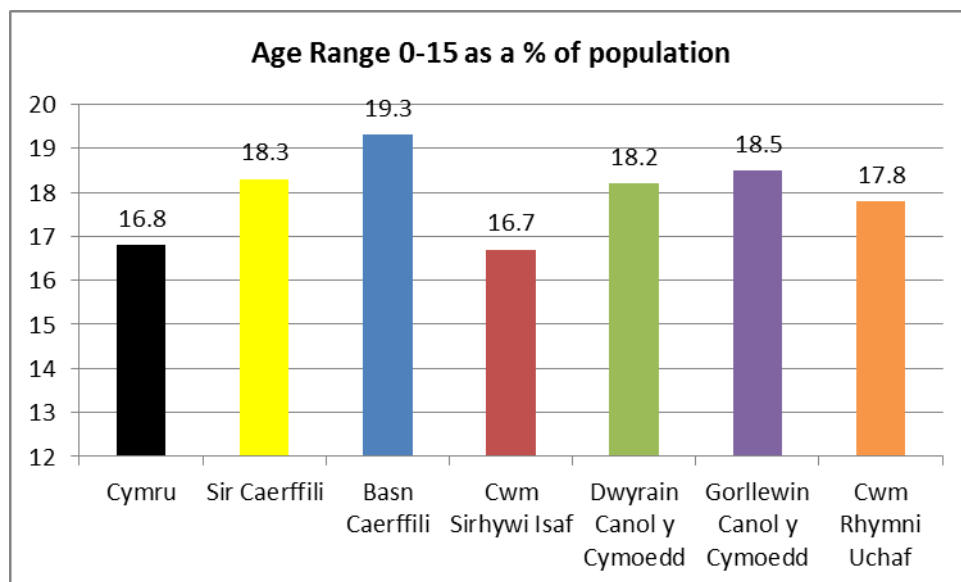
Basn Caerffili - mae 19.3% o'r trigolion yn 0-15 oed, mae 65.2% yn 16-64 oed ac mae 15.5% yn 65 oed neu drosodd. Gellir cymharu'r ffigurau hyn â bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol, er bod y rhai yn yr ystod oedran 1-15 oed ychydig yn uwch.

Cwm Sirhywi Isaf - mae 16.7% o'r trigolion yn 0-15 oed, mae 66.1% yn 16-64 oed ac mae 17.2% yn 65 oed neu drosodd. O gymharu â Chaerffili gyfan, mae llai o blant yn yr ystod oedran isaf a chanran uwch yn yr ystod oedran isaf.

Dwyrain Canol y Cymoedd - mae 18.2% o'r trigolion yn 0-15 oed, mae 64.4% yn 16-64 oed ac mae 17.4% yn 65 oed neu drosodd. Mae canran y bobl sy'n 65 oed a throsodd yn uwch na chyfartaledd bwrdeistref sirol Caerffili sef 16.5%.

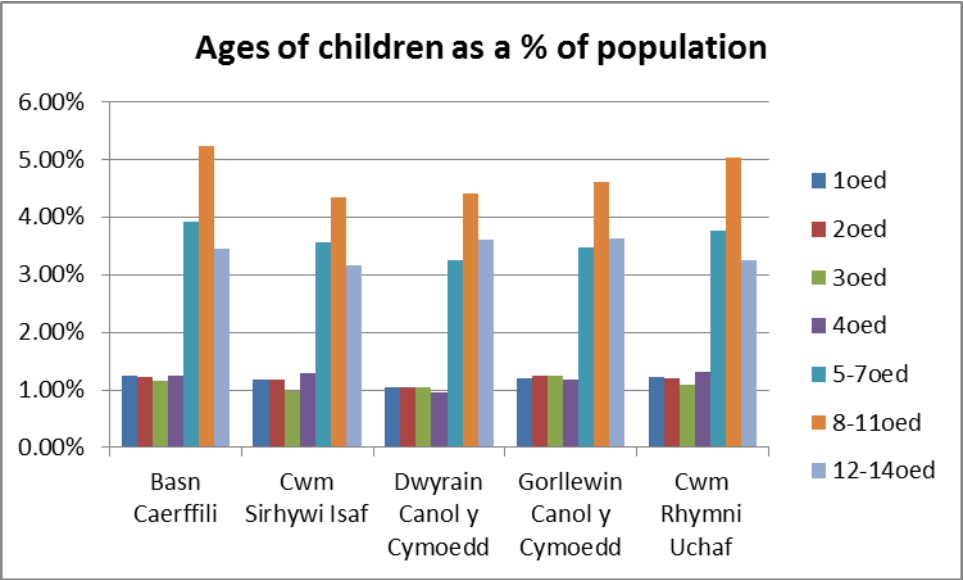
Gorllewin Canol y Cymoedd - mae 18.5% o'r trigolion yn 0-15 oed, mae 65.4% yn 16-64 oed ac mae 16.1% yn 65 oed neu drosodd - mae'r holl ffigurau hyn yn debyg i gyfartaleddau'r fwrdeistref sirol.

Cwm Rhymni Uchaf - mae 17.8% o'r trigolion yn 0-15 oed, mae 65.3% yn 16-64 oed ac mae 16.9% yn 65 oed neu drosodd. Gellir cymharu'r ffigurau hyn â bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol.

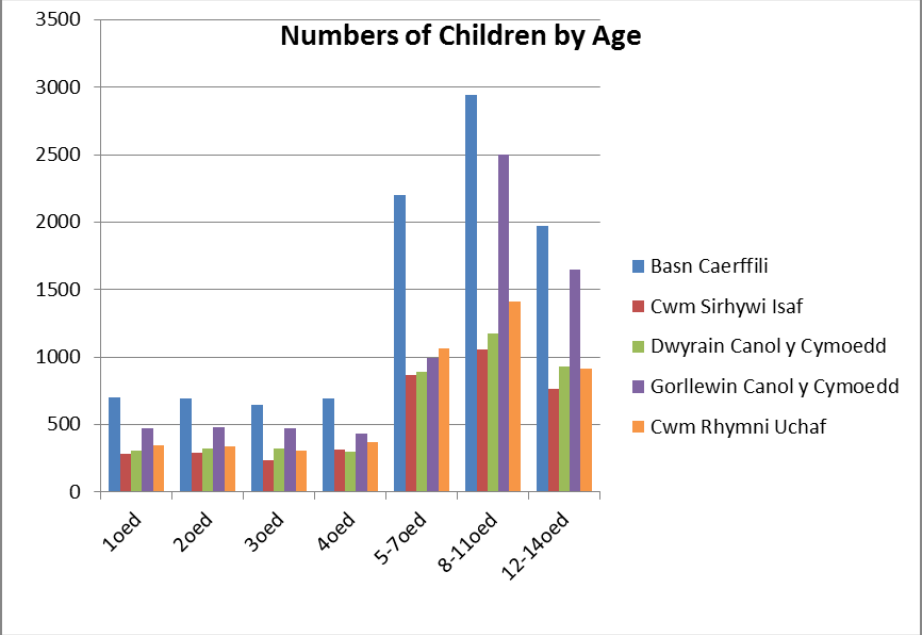

Ffig 22. Ystod Oedran plant 0-15 oed fel canran o'r boblogaeth

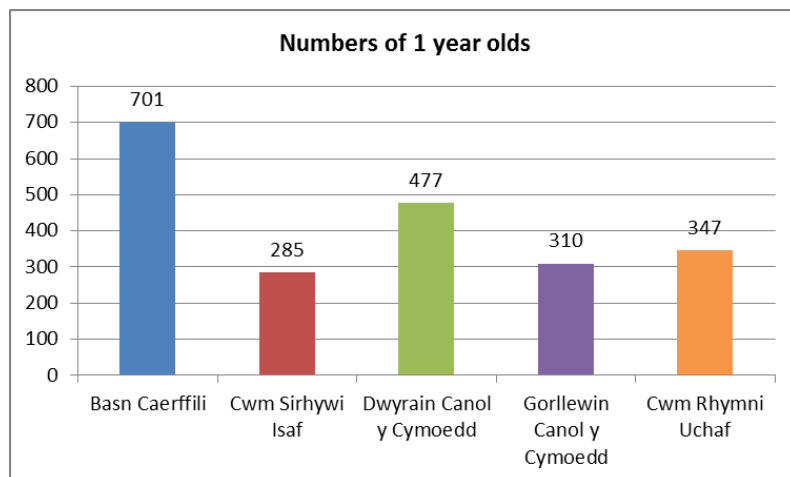
4.8.3 Nifer y Plant yn ôl Oedran

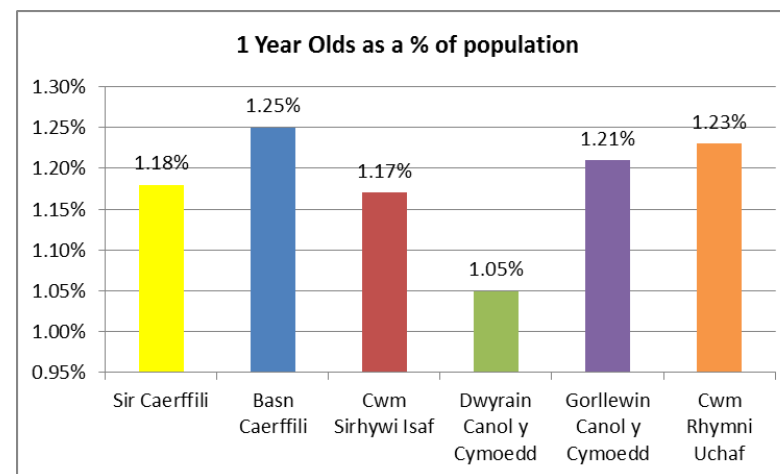
Ffig 23

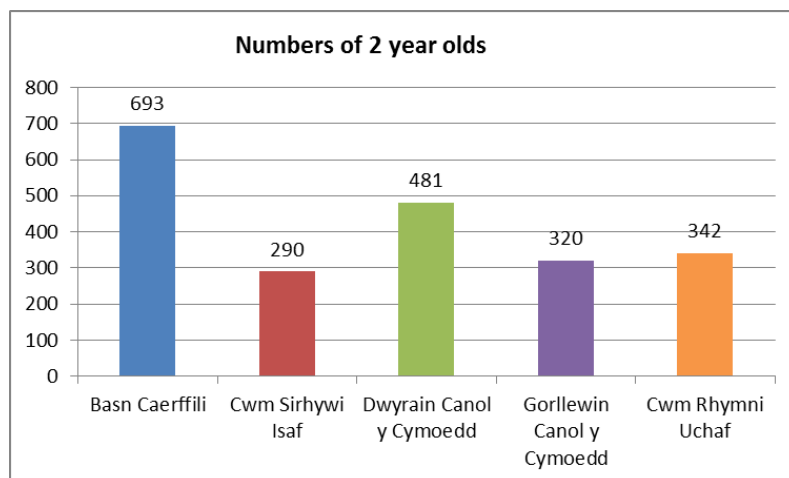
Ffig 24

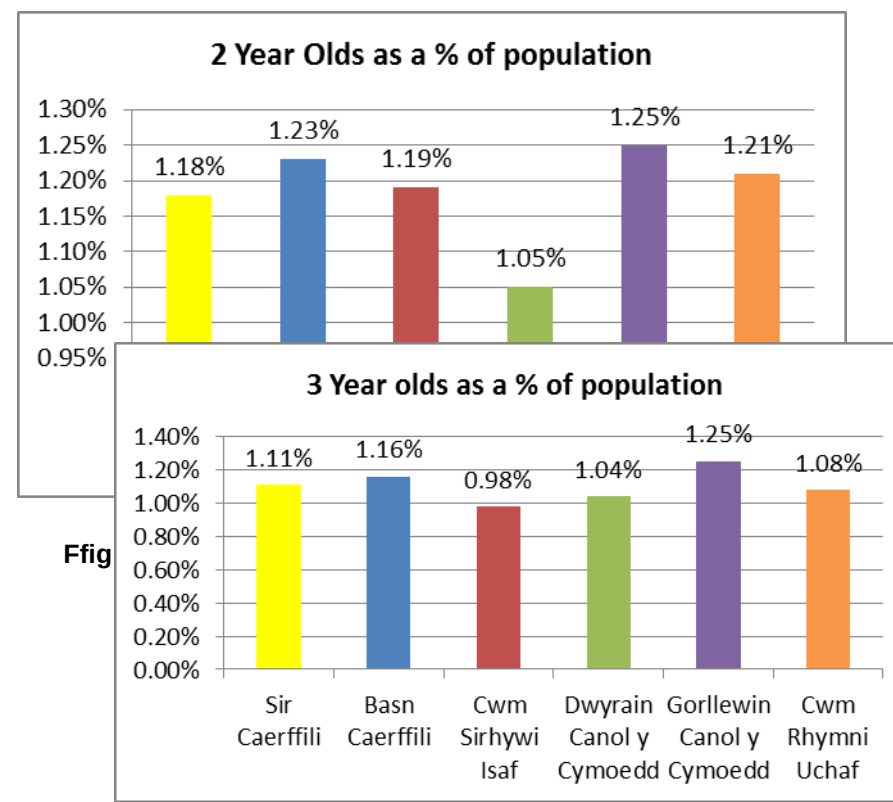
Ffig 25

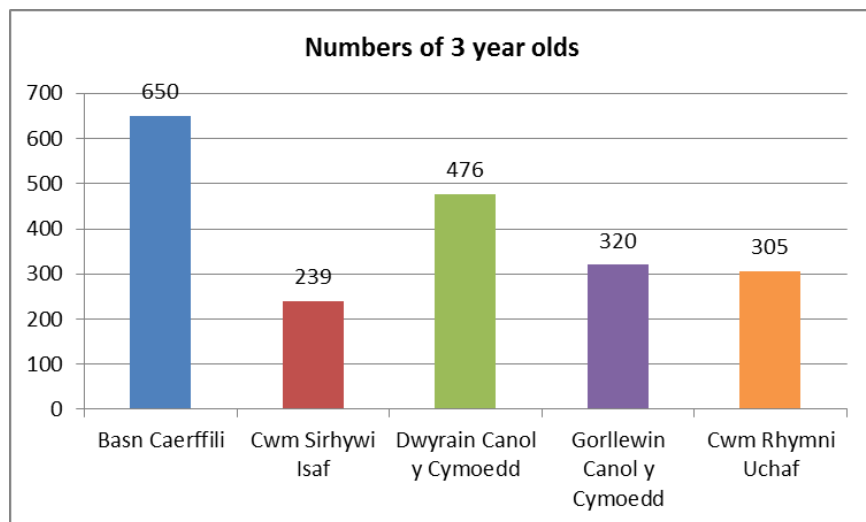
Ffig 26

Ffig 27

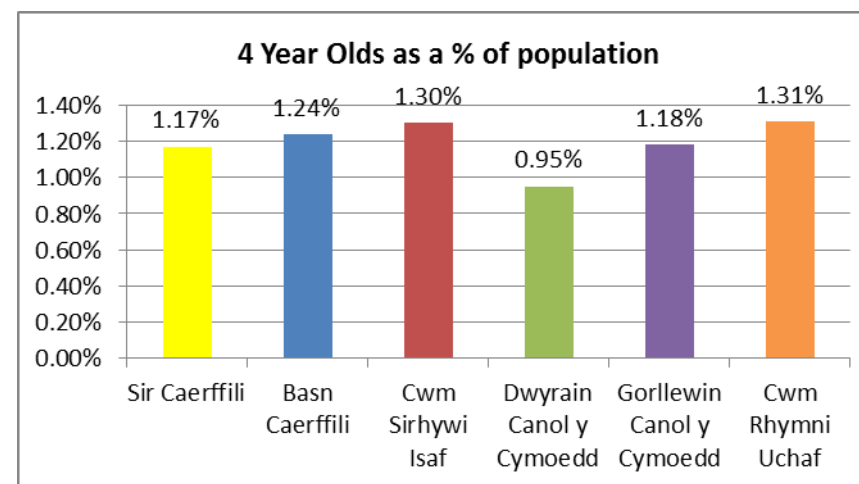
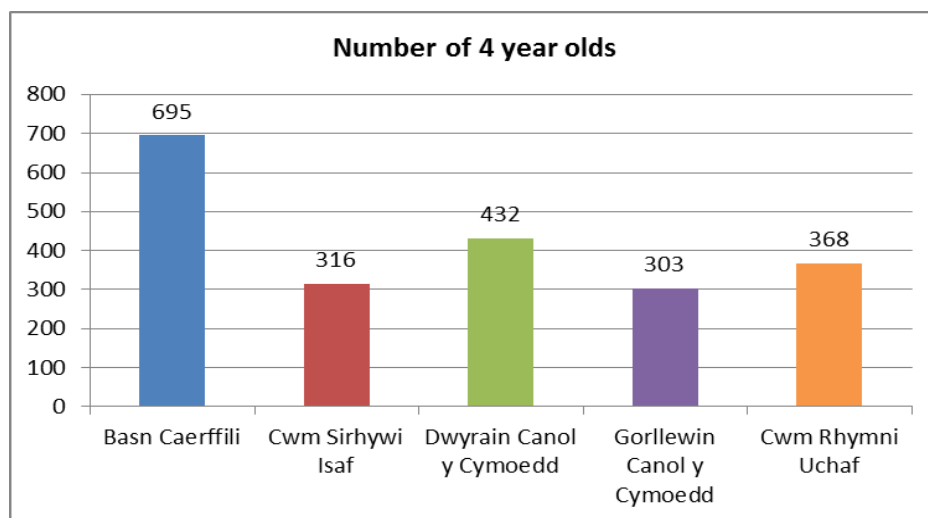
Ffig

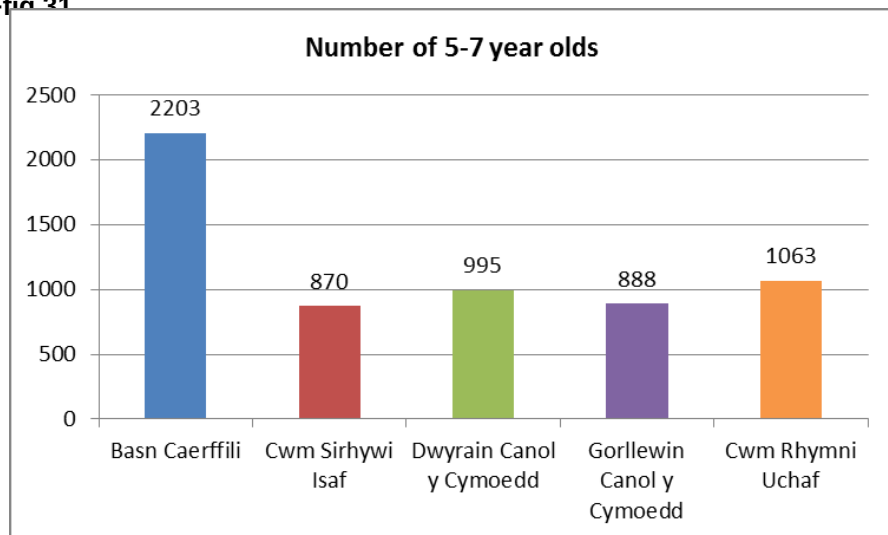
Ffig 29

Plant 3 oed fel % o'r boblogaeth

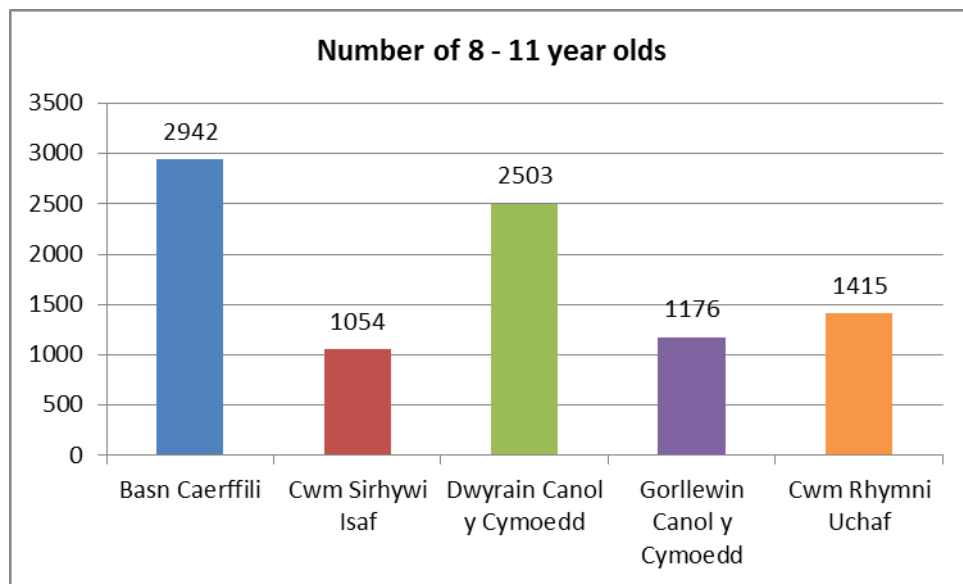
Ffig 30

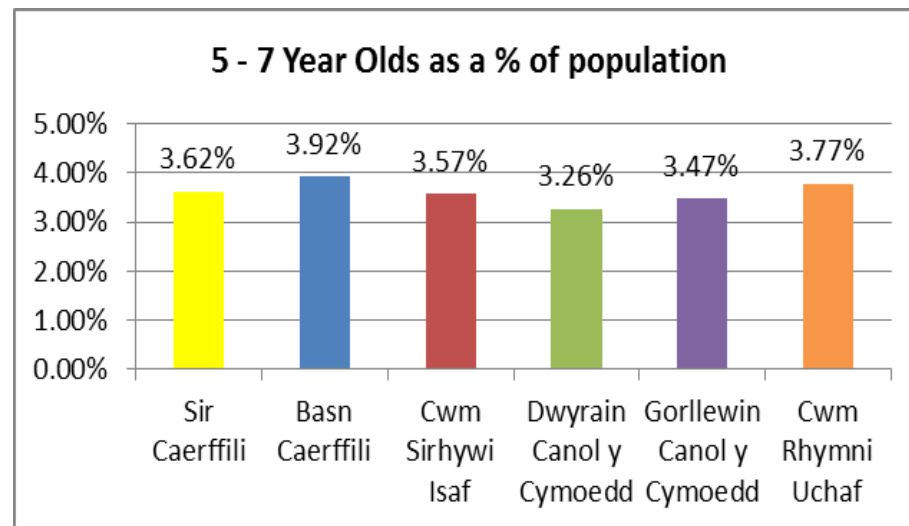
Ffig 31

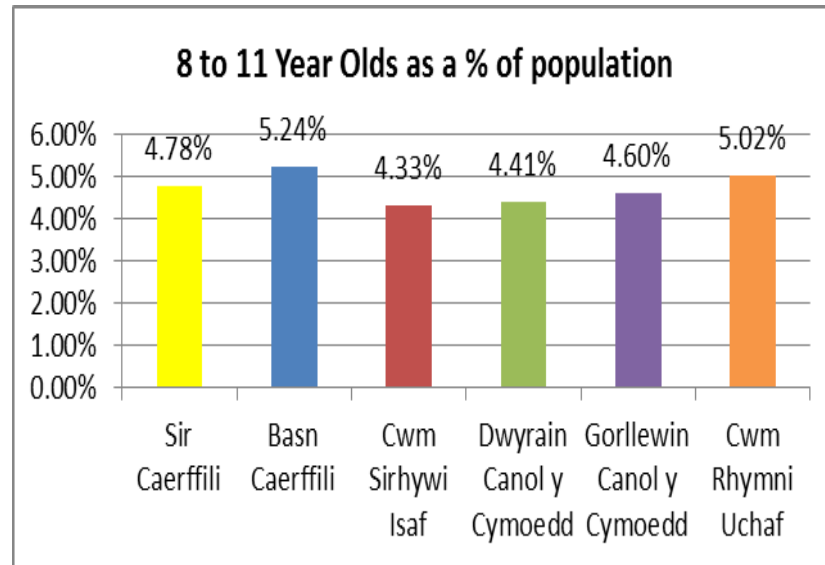
Ffig 33

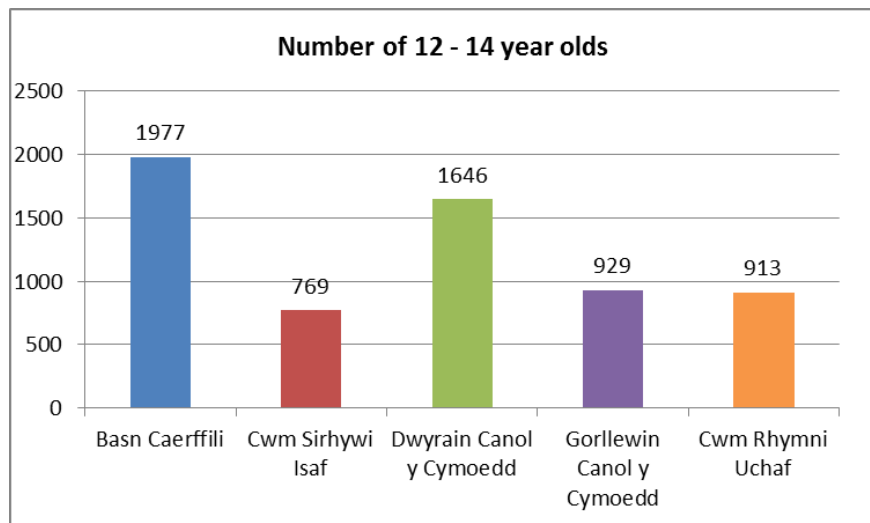
Ffig 32

Ffig 34

Ffig 35

Ffig 37

4.8.4 Hunaniaeth Genedlaethol

Bwrdeistref Sirol Caerffili - nododd 80.5% o drigolion y fwrdeistref sirol fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig o gymharu â 65.9% yng Nghymru gyfan.

Basn Caerffili - nododd 78.4% o'r trigolion fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig

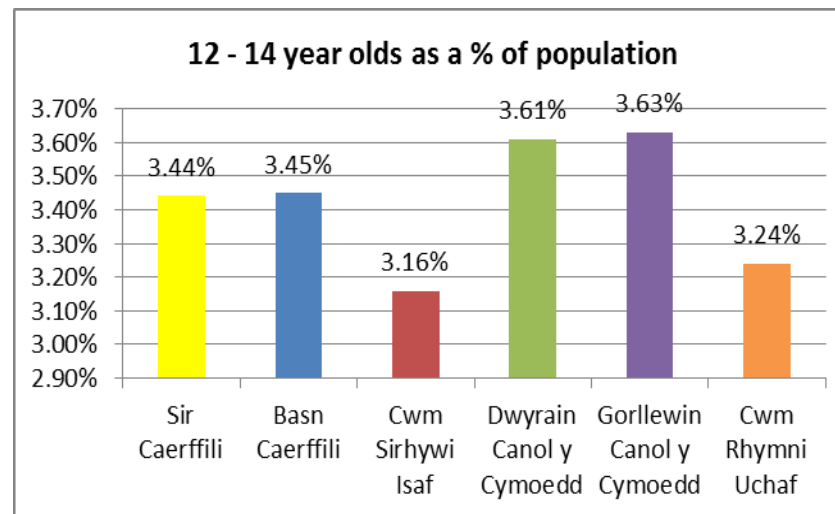
Cwm Sirhywi Isaf - nododd 78.3% o'r trigolion fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig

Dwyrain Canol y Cymoedd - nododd 81.1% o'r trigolion fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig.

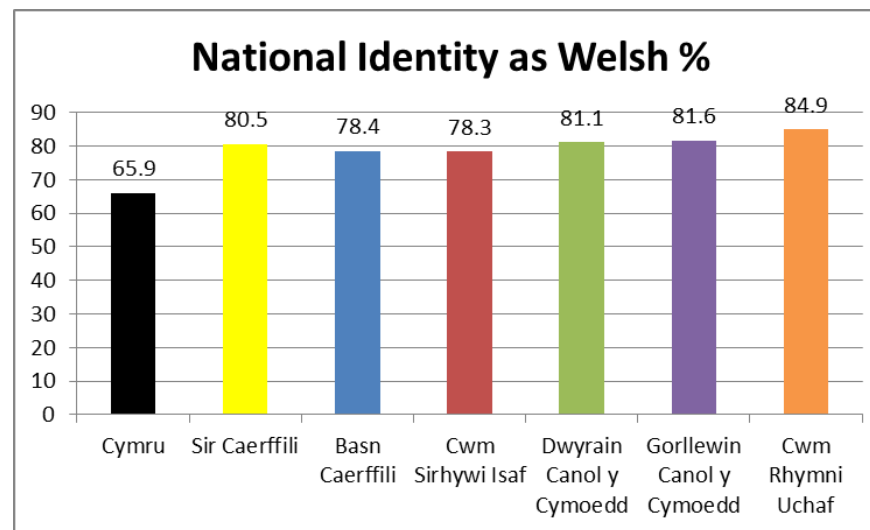
Gorllewin Canol y Cymoedd - nododd 81.6% o'r trigolion fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig.

Cwm Rhymni Uchaf - nododd 84.9% o'r trigolion fod ganddynt hunaniaeth genedlaethol Gymreig.

Ffig 36

Ffig 38

Ffig 39

4.8.5 Ethnigrwydd

Bwrdeistref Sirol Caerffili - mae 98.4% o drigolion y fwrdeistref sirol yn wyn, o gymharu â 95.6% yng Nghymru gyfan. Y grwpiau lleiafrifoedd ethnig mwyaf yw grwpiau ethnigrwydd cymysg/lluosog (0.6% yn y fwrdeistref sirol ac 1% yng Nghymru) ac Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (0.5% yn y fwrdeistref sirol ac 1.8% yng Nghymru).

Basn Caerffili - mae 97.9% o'r trigolion yn wyn, o gymharu â 98.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Y grwpiau lleiafrifoedd ethnig mwyaf yw grwpiau ethnigrwydd cymysg/lluosog (0.8%) ac Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (0.7%).

Cwm Sirhywi Isaf - mae 98.5% o'r trigolion yn wyn, o gymharu â 98.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Y grwpiau lleiafrifoedd ethnig mwyaf yw grwpiau ethnigrwydd cymysg/lluosog (0.8%) ac Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (0.7%).

Dwyrain Canol y Cymoedd - mae 98.5% o'r trigolion yn wyn, o gymharu â 98.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Y grwpiau lleiafrifoedd ethnig mwyaf yw grwpiau ethnigrwydd cymysg/lluosog (0.6%) ac Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (0.4%).

Gorllewin Canol y Cymoedd - mae 98.4% o'r trigolion yn wyn, sef yr un ffigur ag ar gyfer y fwrdeistref sirol yn gyffredinol. Y grwpiau lleiafrifoedd ethnig mwyaf yw grwpiau ethnigrwydd cymysg/lluosog (0.7%) ac Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (0.5%).

Cwm Rhymni Uchaf - mae 98.7% o'r trigolion yn wyn, o gymharu â 98.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Y grwpiau lleiafrifoedd ethnig mwyaf yw grwpiau ethnigrwydd cymysg/lluosog (0.4%) ac Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (0.4%).

4.8.6 Dim defnydd o gar

Bwrdeistref Sirol Caerffili - nid oes gan 24.4% o'r aelwydydd yn y fwrdeistref sirol unrhyw ddefnydd o gar na fan, o gymharu â ffigur o 22.9% ar gyfer Cymru

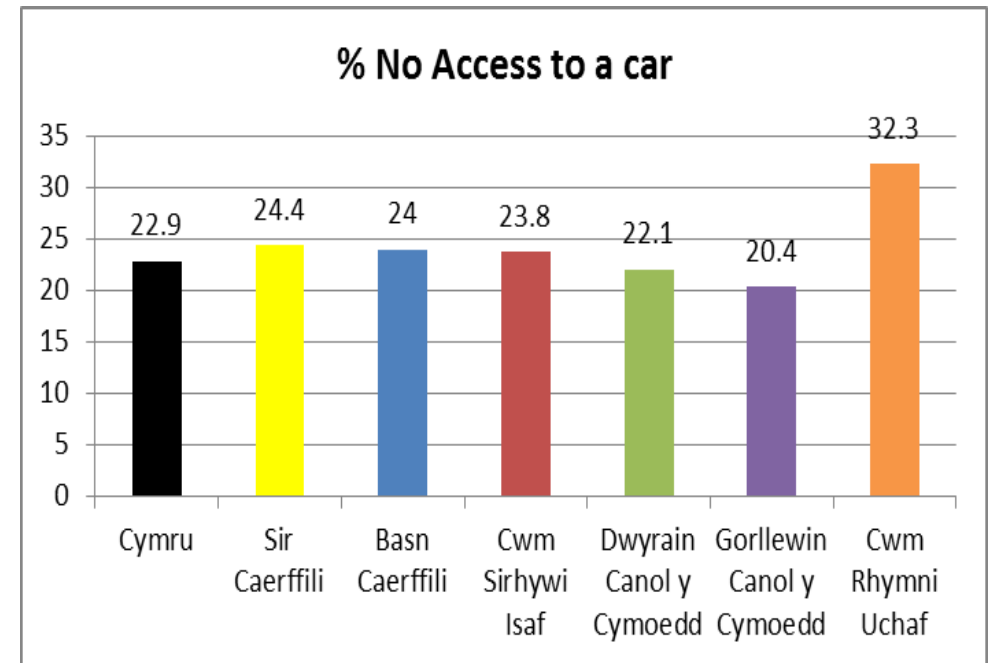
Basn Caerffili - nid oes gan 24% o'r aelwydydd unrhyw ddefnydd o gar na fan, o gymharu â ffigur o 24.4% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili.

Cwm Sirhywi Isaf - nid oes gan 23.8% o'r aelwydydd unrhyw ddefnydd o gar na fan, o gymharu â ffigur o 24.4% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili.

Dwyrain Canol y Cymoedd - nid oes gan 22.1% o'r aelwydydd unrhyw ddefnydd o gar na fan, o gymharu â ffigur o 24.4% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili.

Gorllewin Canol y Cymoedd - nid oes gan 20.4% o'r aelwydydd unrhyw ddefnydd o gar na fan, o gymharu â ffigur o 24.4% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili.

Cwm Rhymni Uchaf - nid oes gan 32.3% o'r aelwydydd unrhyw ddefnydd o gar na fan, o gymharu â ffigur o 24.4% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili.

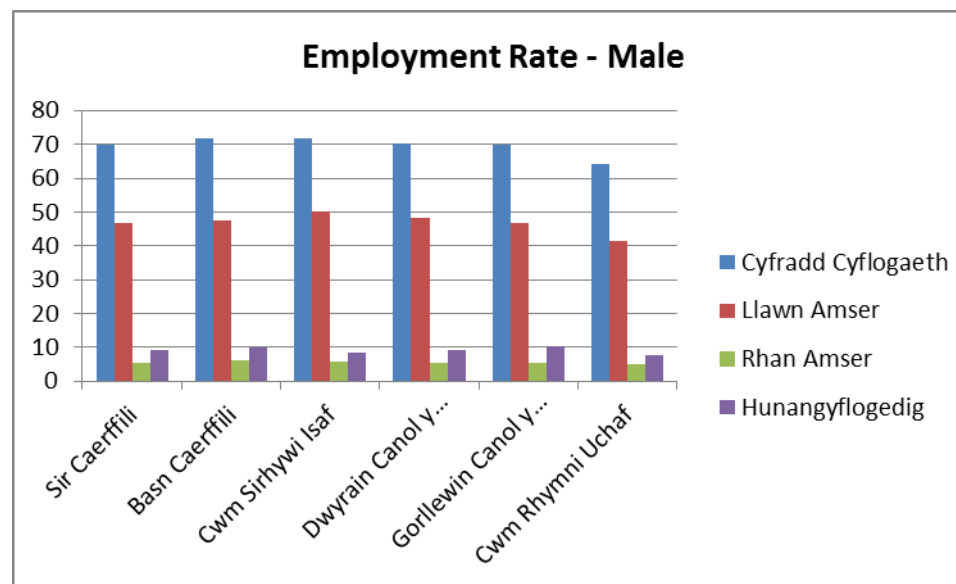
Ffig 40

4.8.7 Cyfradd Cyflogaeth - (dynion)

Bwrdeistref Sirol Caerffili - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol yw 70%, gyda 46.9% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 5.5% yn gweithio'n rhan amser a 9.2% yn hunangyflogedig.

Basn Caerffili - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion ym Masn Caerffili yw 71.1%, (sy'n uwch na chyfradd Sir Caerffili sef 70%), gyda 47.4% yn gweithio'n llawn amser, 6% yn gweithio'n rhan amser a 10% yn hunangyflogedig.

Cwm Sirhywi Isaf - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion yng Nghwm Sirhywi Isaf yw 71.9%, (sy'n uwch na chyfradd Sir Caerffili sef 70%), gyda 50% yn gweithio'n llawn amser, 5.6% yn gweithio'n rhan amser ac 8.3% yn hunangyflogedig.

Ffig 41

Dwyrain Canol y Cymoedd - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion yn Nwyrain Canol y Cymoedd yw 70.3%, (sy'n debyg i gyfradd Sir Caerffili sef 70%) gyda 48.1% yn gweithio'n llawn amser, 5.3% yn gweithio'n rhan amser a 9.1% yn hunangyflogedig.

Gorllewin Canol y Cymoedd - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion yng Ngorllewin Canol y Cymoedd yw 70%, (tebyg i gyfradd Sir Caerffili sef 70%) gyda 46.9% yn gweithio'n llawn amser, 5.4% yn gweithio'n rhan amser a 10.2% yn hunangyflogedig.

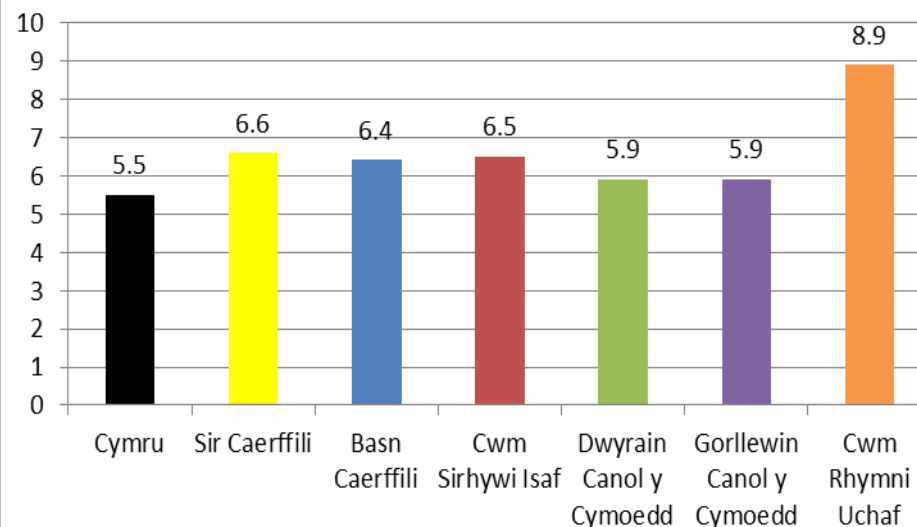
Cwm Rhymni Uchaf - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ddynion yng Nghwm Rhymni Uchaf yw 64.4%, (sy'n llawer is na chyfradd Sir Caerffili sef 70%) gyda 41.3% yn gweithio'n llawn amser, 5% yn gweithio'n rhan amser a 7.8% yn hunangyflogedig.

4.8.8 Cyfradd Diweithdra (dynion)

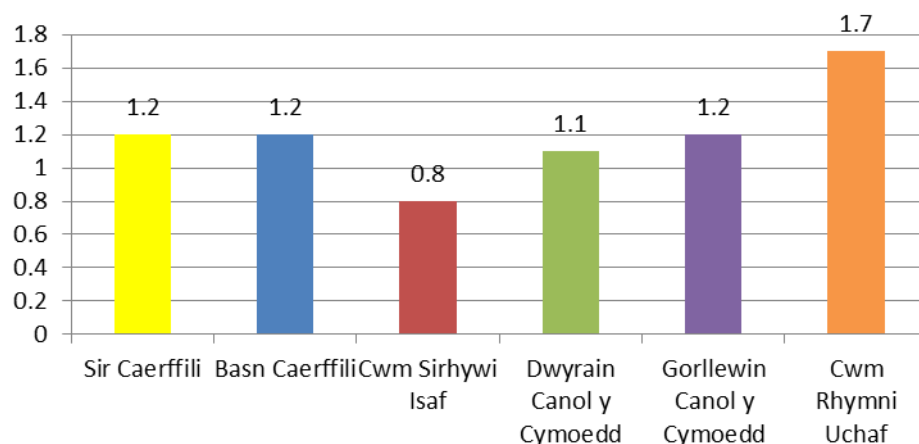
Bwrdeistref Sirol Caerffili - mae 6.6% o'r dynion 16-74 oed sy'n byw yn y fwrdeistref sirol yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 5.5% ar gyfer Cymru gyfan. Mae gan 8.6% o'r dynion sy'n byw yn y fwrdeistref sirol salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 6.5% ar gyfer Cymru gyfan. 1.2% o ddynion sy'n gofalu am y cartref neu'r teulu.

Basn Caerffili - mae 6.4% o'r dynion 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 6.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 7.6% o'r dynion sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 8.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 1.2% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

% Male Unemployed

% Male Unemployed because looking after home/family

Cwm Sirhywi Isaf - mae 6.5% o'r dynion 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 6.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 7.6% o'r dynion sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 8.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 0.8% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

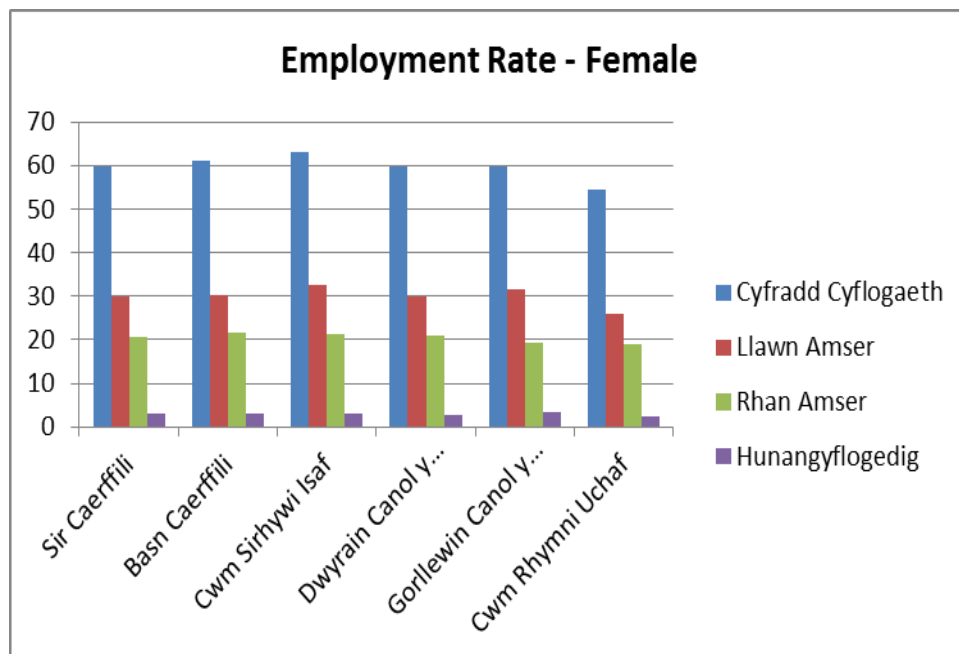
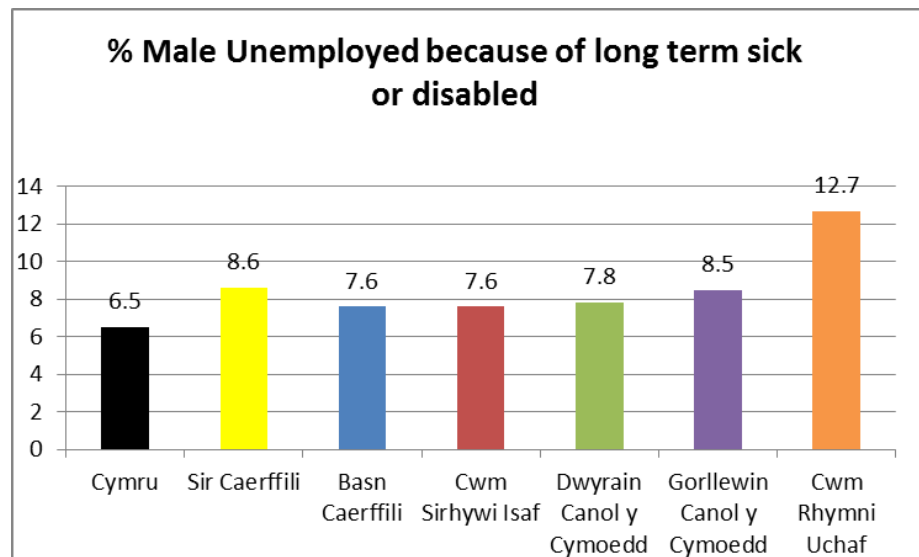
Dwyrain Canol y Cymoedd - mae 5.9% o'r dynion 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 6.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 7.8% o'r dynion sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 8.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 1.1% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Fig 43

Gorllewin Canol y Cymoedd - mae 5.9% o'r dynion 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 6.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 8.5% o'r dynion sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, sef yr un ffigur ag ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 1.2% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Cwm Rhymni Uchaf - mae 8.9% o'r dynion 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 6.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 12.7% o'r dynion sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 8.6% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. 1.7% o ddynion sy'n gofalu am y cartref neu'r teulu.

4.8.9 Cyfradd cyflogaeth - (merched)

Sir Caerffili - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol yw 59.9%, gyda 30% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 20.7% yn gweithio'n rhan amser a 2.9% yn hunangyflogedig.

Basn Caerffili - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched ym Masn Caerffili yn gyffredinol yw 61.1% (eto, sy'n uwch na chyfradd Sir Caerffili sef 59.9%) gyda 30% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 21.6% yn gweithio'n rhan amser a 3.1% yn hunangyflogedig.

Cwm Sirhywi Isaf - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched yng Nghwm Sirhywi Isaf yw 63.2% (eto, sy'n uwch na chyfradd Sir Caerffili sef 59.9%) gyda 32.6% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 21.3% yn gweithio'n rhan amser a 3% yn hunangyflogedig.

Dwyrain Canol y Cymoedd - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched yn Nwyrain Canol y Cymoedd yw 59.8% (eto, sy'n debyg i gyfradd Sir Caerffili sef 59.9%) gyda 29.9% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 21% yn gweithio'n rhan amser a 2.8% yn hunangyflogedig.

Gorllewin Canol y Cymoedd - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched yng Ngorllewin Canol y Cymoedd yw 60%, (eto, sy'n debyg i gyfradd Sir Caerffili sef 59.9%) gyda 31.6% ohonynt yn gweithio'n llawn amser, 19.3% yn gweithio'n rhan amser a 3.3% yn hunangyflogedig.

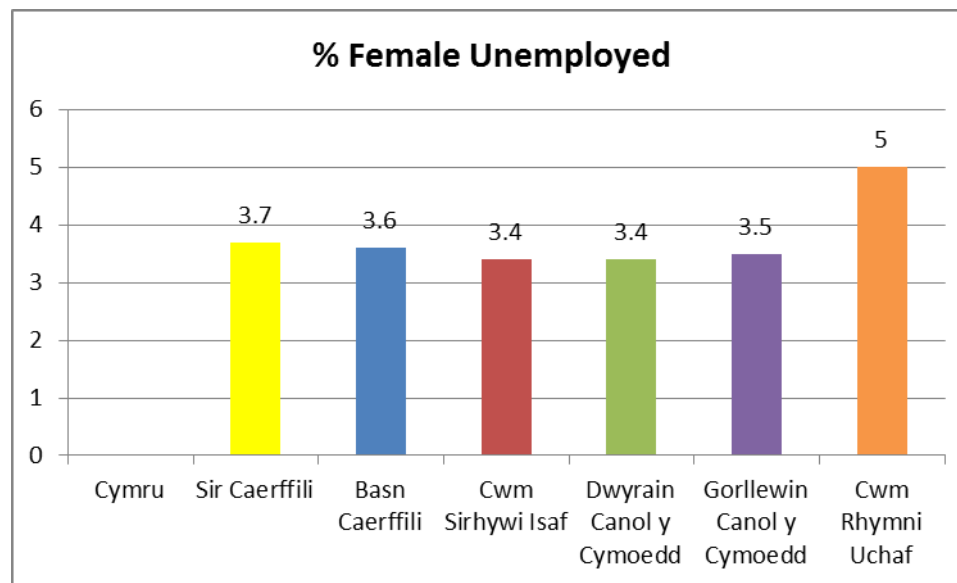
Cyfradd Rhymni Uchaf - y gyfradd cyflogaeth ar gyfer y boblogaeth o ferched yng Nghwm Rhymni Uchaf yw 54.5% (eto, sy'n is na chyfradd Sir Caerffili sef 59.9%), gyda 25.9% yn gweithio'n llawn amser, 18.9% yn gweithio'n rhan amser a 2.3% yn hunangyflogedig.

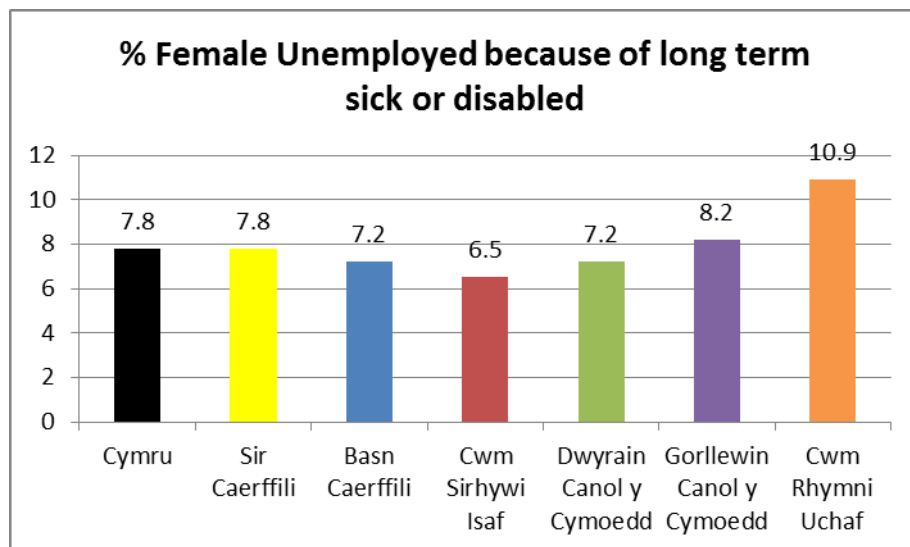
4.8.10 Cyfradd Diweithdra (merched)

Bwrdeistref Sirol Caerffili - mae 3.7% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn y fwrdeistref sirol yn ddi-waith, mae gan 7.8% salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 6% ar gyfer Cymru gyfan. mae 7.3% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Basn Caerffili - mae 3.6% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 3.7% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 7.2% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 7.8% ar gyfer Bwrdeistref Sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 7.5% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Cwm Sirhywi Isaf - mae 3.4% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 3.7% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 6.5% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 7.8% ar gyfer Bwrdeistref Sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 6.3% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

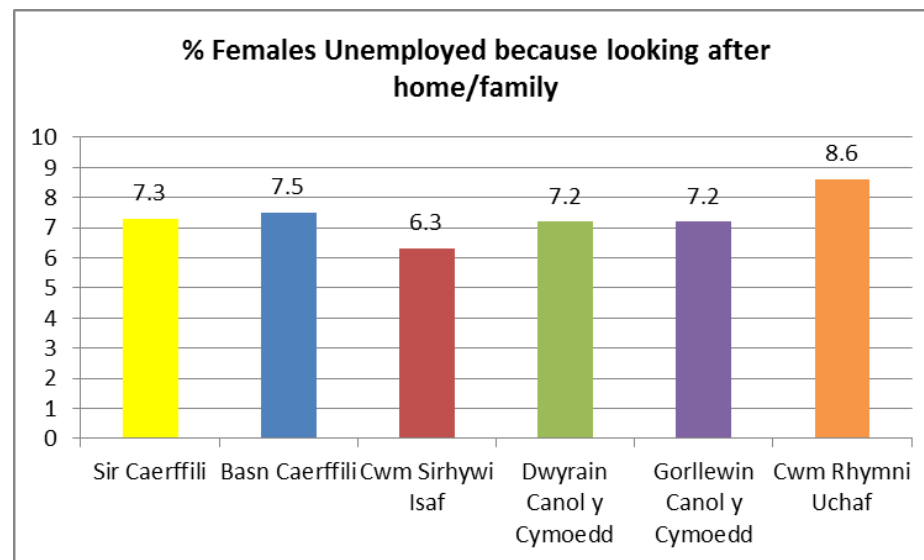

Dwyrain Canol y Cymoedd - mae 3.4% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 3.7% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 7.2% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 7.8% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 7.2% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

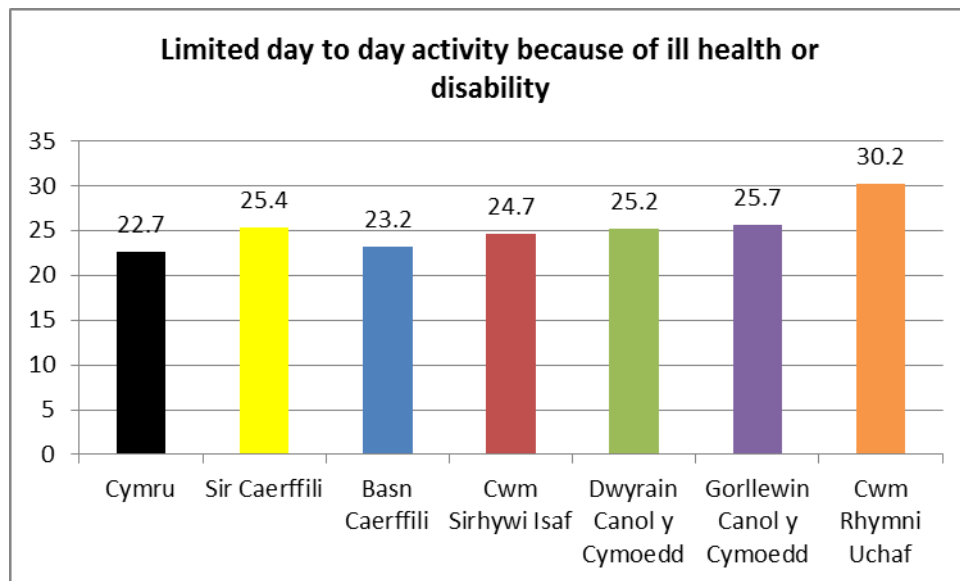
Gorllewin Canol y Cymoedd - mae 3.5% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 3.7% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 8.2% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 7.8% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 7.2% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Cwm Rhymni uchaf - mae 5% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal yn ddi-waith, o gymharu â ffigur o 3.7% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae gan 10.9% o'r merched 16-74 oed sy'n byw yn yr ardal salwch hirdymol neu anabledd, o gymharu â ffigur o 7.8% ar gyfer Bwrdeistref Sirol Caerffili yn gyffredinol. Mae 8.6% yn gofalu am y cartref neu'r teulu.

Ffig 48

4.8.11 Gweithgareddau Cyfyngedig o Ddydd i Ddydd

Ffig 49

Bwrdeistref Sirol Caerffili - dywedodd 25.4% o drigolion y fwrdeistref sirol fod eu hiechyd yn cyfyngu ychydig neu lawer ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd, o gymharu â ffigur o 22.7% ar gyfer Cymru gyfan.

Basn Caerffili - dywedodd 23.2% o'r trigolion fod eu hiechyd yn cyfyngu ychydig neu lawer ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd, o gymharu â ffigur o 25.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol.

Cwm Sirhywi Isaf - dywedodd 24.7% o'r trigolion fod eu hiechyd yn cyfyngu ychydig neu lawer ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd.

Dwyrain Canol y Cymoedd - dywedodd 25.2% o'r trigolion fod eu hiechyd yn cyfyngu ychydig neu lawer ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd.

Gorllewin Canol y Cymoedd - dywedodd 25.7% o'r trigolion fod eu hiechyd yn cyfyngu ychydig neu lawer ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd.

Cwm Rhymni Uchaf - dywedodd 30.2% o'r trigolion fod eu hiechyd yn cyfyngu ychydig neu lawer ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd.

4.8.12 Ardaloedd cyflogaeth

Bwrdeistref Sirol Caerffili - y categorïau mwyaf poblogaidd o ddiwydiannau cyflogaeth ar gyfer trigolion y fwrdeistref sirol yw: gweithgynhyrchu ar 16.2% (10.5% yng Nghymru gyfan), masnach cyfanwerthu a manwerthu: atgyweirio cerbydau modur ar 15.1% (15.6% yng Nghymru), a gweithgareddau iechyd dynol a gwaith cymdeithasol ar 12.4% (14.5% yng Nghymru).

Basn Caerffili - y categorïau mwyaf poblogaidd o ddiwydiannau cyflogaeth ar gyfer trigolion yw: gweithgynhyrchu ar 12.7% (16.2% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol); masnach cyfanwerthu a manwerthu: atgyweirio cerbydau modur ar 15.3% (15.1% ym mwrdeistref sirol Caerffili) a gweithgareddau iechyd dynol a gwaith cymdeithasol ar 12.4% (12.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili), Addysg ar 9.8% a Gweinyddu Cyhoeddus ar 9.3%.

Cwm Sirhywi Isaf - y categorïau mwyaf poblogaidd o ddiwydiannau cyflogaeth ar gyfer trigolion yw: gweithgynhyrchu ar 17.5% (16.2% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol); masnach cyfanwerthu a manwerthu: atgyweirio cerbydau modur ar 15.7% (15.1% ym mwrdeistref sirol Caerffili) a gweithgareddau iechyd dynol a gwaith cymdeithasol ar 12.5% (12.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili), Addysg ar 8.5% a Gweinyddu Cyhoeddus ar 9.2%.

Dwyrain Canol y Cymoedd - y categorïau mwyaf poblogaidd o ddiwydiannau cyflogaeth ar gyfer trigolion yw: gweithgynhyrchu ar 19.8% (16.2% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol); masnach cyfanwerthu a manwerthu: atgyweirio cerbydau modur ar 14.9% (15.1% ym mwrdeistref sirol Caerffili) a gweithgareddau iechyd dynol a gwaith cymdeithasol ar 11.7% (12.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili).

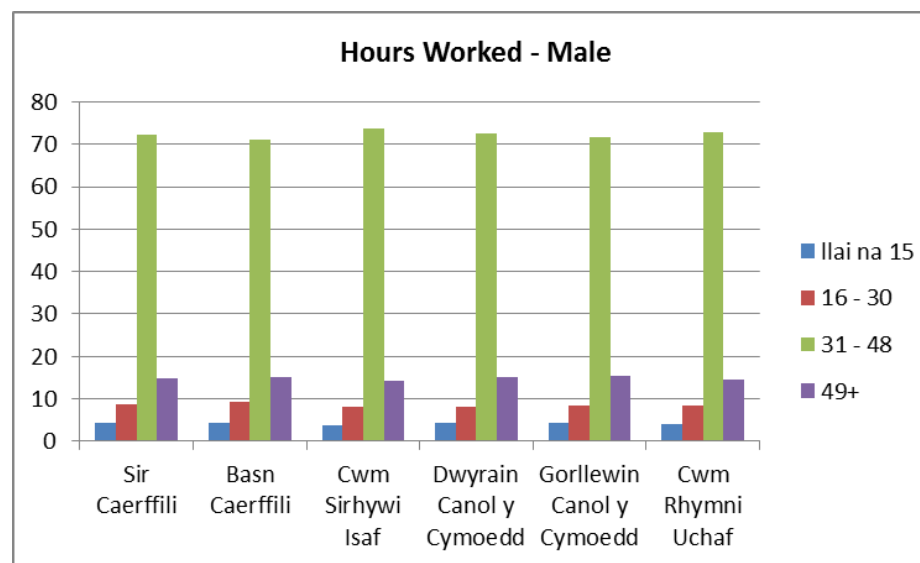
Gorllewin Canol y Cymoedd - y categorïau mwyaf poblogaidd o ddiwydiannau cyflogaeth ar gyfer trigolion yw: masnach cyfanwerthu a manwerthu; atgyweirio cerbydau modur ar 14.9% (15.1% yn y fwrdeistref sirol; gweithgynhyrchu ar 14.3% (16.2% yn y fwrdeistref sirol yn gyffredinol), a gweithgareddau iechyd dynol a gwaith cymdeithasol ar 12.4% (12.4% yn y fwrdeistref sirol).

Cwm Rhymni Uchaf - y categorïau mwyaf poblogaidd o ddiwydiannau cyflogaeth ar gyfer trigolion yw: gweithgynhyrchu ar 18.3% (16.2% ym mwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol); masnach cyfanwerthu a manwerthu: atgyweirio cerbydau modur ar 14.6% (15.1% ym mwrdeistref sirol Caerffili) a gweithgareddau iechyd dynol a gwaith cymdeithasol ar 13.9% (12.4% ym mwrdeistref sirol Caerffili).

4.8.13 Oriau Gwaith (Dynion)

Bwrdeistref Sirol Caerffili - Mae 4.3% o ddynion yn gweithio 15 awr neu lai, 8.6% yn gweithio 16-30 awr, 72.2% yn gweithio 31 i 48 awr ac 14.9% yn gweithio mwy na 49 awr.

Basn Caerffili - Mae 4.5% o ddynion yn gweithio 15 awr neu lai, 9.4% yn gweithio 16-30 awr, 71.2% yn gweithio 31 i 48 awr ac 15% yn gweithio mwy na 49 awr.

Ffig 50

Cwm Sirhywi Isaf - Mae 3.7% o ddynion yn gweithio 15 awr neu lai, 8.2% yn gweithio 16-30 awr, 73.7% yn gweithio 31 i 48 awr ac 14.4% yn gweithio mwy na 49 awr.

Dwyrain Canol y Cymoedd - Mae 4.4% o ddynion yn gweithio 15 awr neu lai, 8.1% yn gweithio 16-30 awr, 72.6% yn gweithio 31 i 48 awr ac 15% yn gweithio mwy na 49 awr.

Gorllewin Canol y Cymoedd - Mae 4.5% o ddynion yn gweithio 15 awr neu lai, 8.5% yn gweithio 16-30 awr, 71.6% yn gweithio 31 i 48 awr ac 15.3% yn gweithio mwy na 49 awr.

Cwm Rhymni Uchaf - Mae 4.2% o ddynion yn gweithio 15 awr neu lai, 8.5% yn gweithio 16-30 awr, 72.7% yn gweithio 31 i 48 awr ac 14.6% yn gweithio mwy na 49 awr.

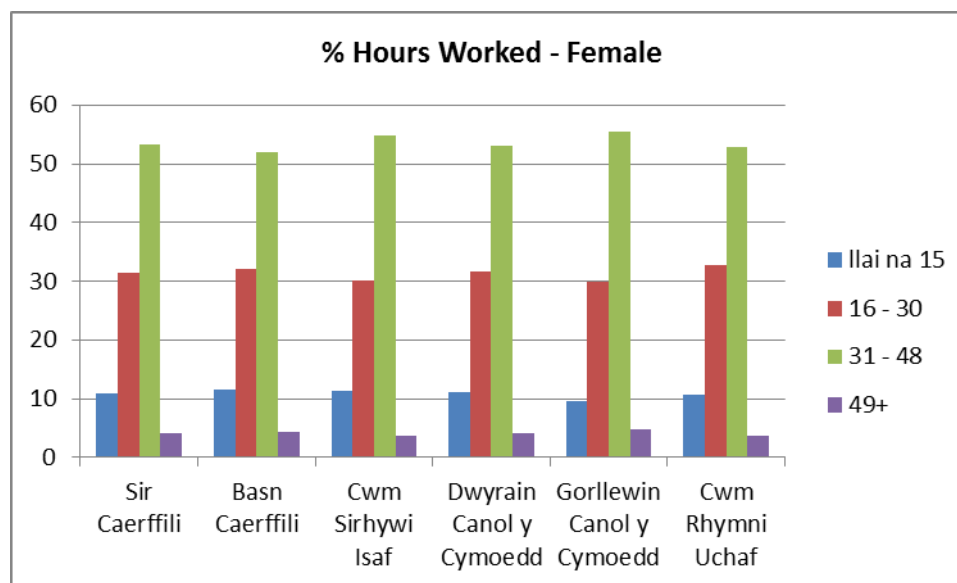
4.8.14 Oriau Gwaith (Merched)

Bwrdeistref Sirol Caerffili - Mae 11% o ferched yn gweithio 15 awr neu lai, 31.4% yn gweithio 16-30 awr, 53.4% yn gweithio 31 i 48 awr a 4.1% yn gweithio mwy na 49 awr.

Basn Caerffili - Mae 11.6% o ferched yn gweithio 15 awr neu lai, 32.1% yn gweithio 16-30 awr, 52.1% yn gweithio 31 i 48 awr a 4.3% yn gweithio mwy na 49 awr.

Cwm Sirhywi Isaf - Mae 11.4% o ferched yn gweithio 15 awr neu lai, 30.1% yn gweithio 16-30 awr, 54.9% yn gweithio 31 i 48 awr a 3.6% yn gweithio mwy na 49 awr.

Dwyrain Canol y Cymoedd - Mae 11.2% o ferched yn gweithio 15 awr neu lai, 31.6% yn gweithio 16-30 awr, 53.1% yn gweithio 31 i 48 awr a 4.2% yn gweithio mwy na 49 awr.

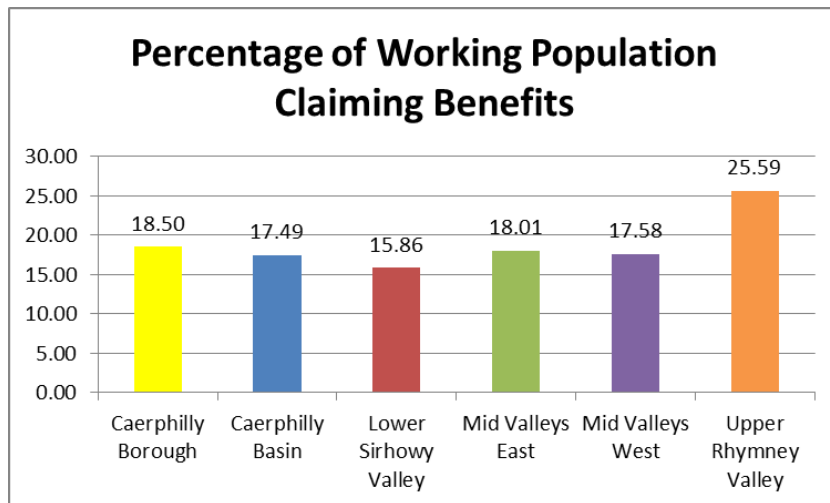

Gorllewin Canol y Cymoedd - Mae 9.6% o ferched yn gweithio 15 awr neu lai, 30% yn gweithio 16-30 awr, 55.6% yn gweithio 31 i 48 awr a 4.8% yn gweithio mwy na 49 awr.

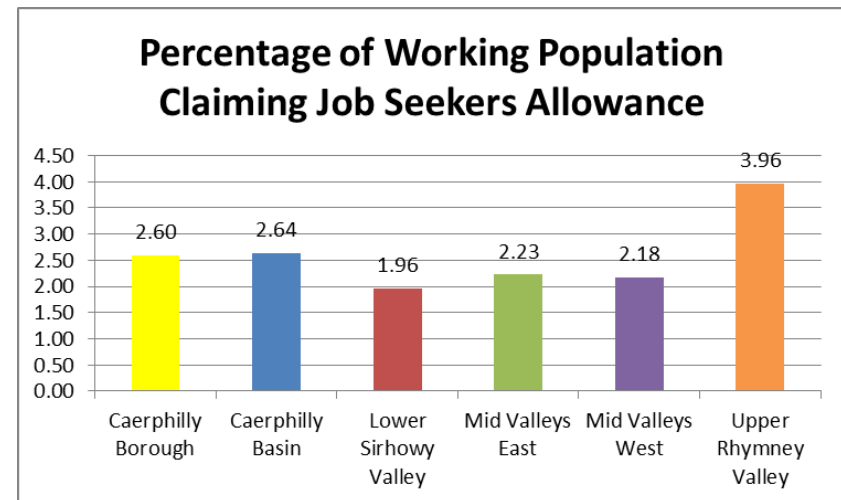
Cwm Rhymni Uchaf - Mae 10.6% o ferched yn gweithio 15 awr neu lai, 32.8% yn gweithio 16-30 awr, 52.9% yn gweithio 31 i 48 awr a 3.7% yn gweithio mwy na 49 awr.

4.8.15 Hawlwyr Budd-daliadau

Mae'r tabl yn dangos y ganran o'r boblogaeth sy'n gweithio 16 i 64 oed (dynion a merched) sy'n hawlio unrhyw fath o fudd-dal gwaith (o ddata Nomis Tach 2015). Fel y gellir gweld, yng Nghwm Rhymni Uchaf y gwelir y lefelau uchaf o hawliadau a wnaed ac yng Nghwm Sirhywi Isaf y gwelir y lefelau isaf. Gwelir yr un patrwm ar gyfer y rhai sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith.

Ffig 52

Ffig 53

4.8.16 Dim Cymwysterau

Bwrdeistref Sirol Caerffili - Nid oes gan 31.4% o drigolion y fwrdeistref sirol unrhyw gymwysterau o gymharu â ffigur o 26% ar gyfer Cymru gyfan.

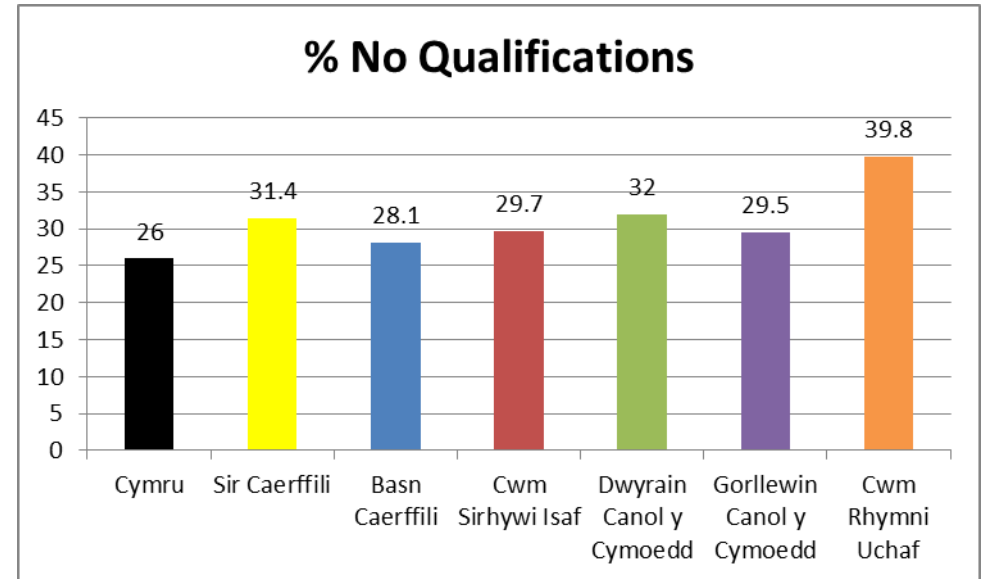
Basn Caerffili - Nid oes gan 28.1% o'r trigolion unrhyw gymwysterau o gymharu â ffigur o 31.4% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol.

Cwm Sirhywi Isaf - Nid oes gan 29.7% o'r trigolion unrhyw gymwysterau.

Dwyrain Canol y Cymoedd - Nid oes gan 32% o'r trigolion unrhyw gymwysterau.

Gorllewin Canol y Cymoedd - Nid oes gan 29.5% o'r trigolion unrhyw gymwysterau o gymharu â ffigur o 31.4% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol.

Cwm Rhymni Uchaf - nid oes gan 39.8% o'r trigolion unrhyw gymwysterau.

Ffig 54

4.8.17 Yr iaith Gymraeg

Bwrdeistref Sirol Caerffili - Mae gan 11.2% o drigolion y fwrdeistref sirol un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu) o gymharu â ffigur o 19% ar gyfer Cymru gyfan (Cyfrifiad 2011).

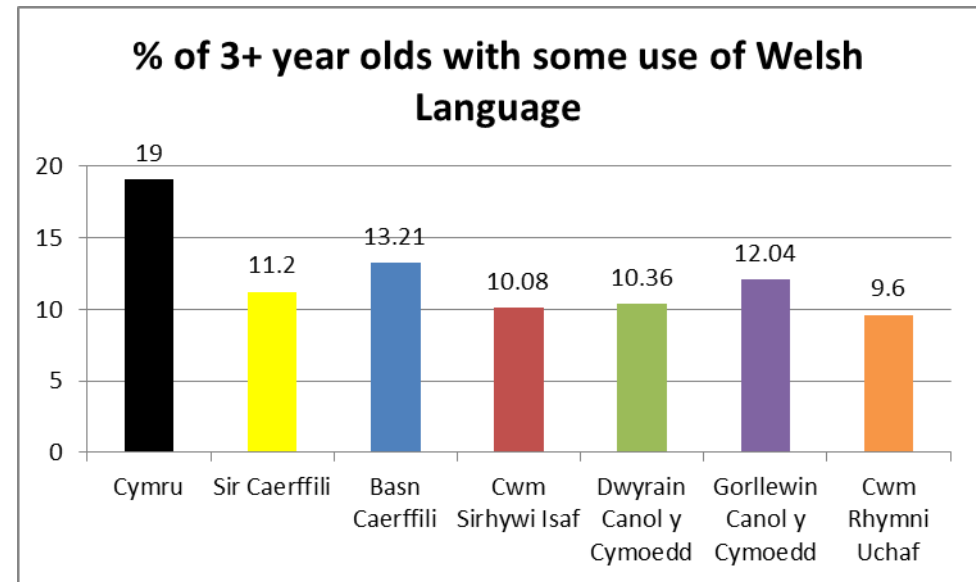
Basn Caerffili - Mae gan 13.21% o'r trigolion 3 oed a throsodd un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu) o gymharu â ffigur o 11.2% ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili yn gyffredinol. Yn ardal Cwm Aber y ceir y nifer uchaf sydd â sgiliau iaith Gymraeg.

Cwm Sirhywi Isaf - Mae gan 10.08% o'r trigolion 3 oed a throsodd un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu). Yn Abercarn y gwelwyd y cynnydd mwyaf (sef 2.6%) yn nifer y siaradwyr Cymraeg ers Cyfrifiad 2001.

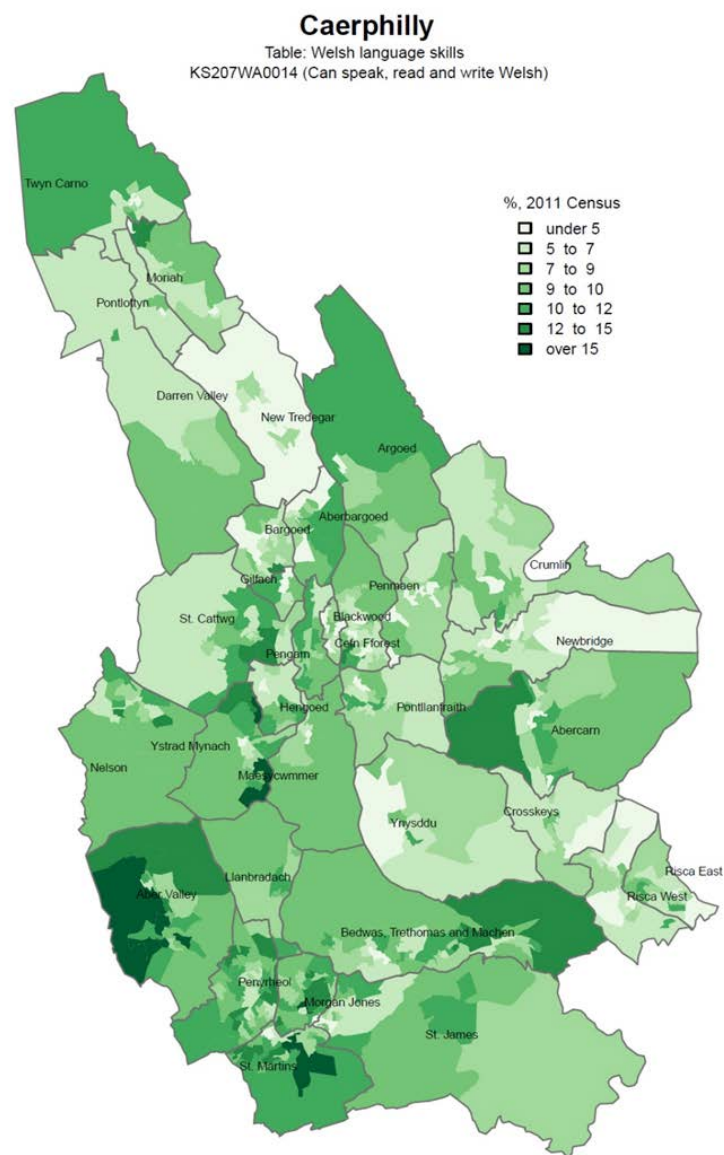
Dwyrain Canol y Cymoedd - mae gan 10.36% o'r trigolion sy'n 3 oed a throsodd un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu).

Gorllewin Canol y Cymoedd - mae gan 12.04% o'r trigolion 3 oed a throsodd un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu).

Cwm Rhymni Uchaf - mae gan 9.6% o'r trigolion 3 oed a throsodd un sgil neu fwy yn Gymraeg (deall, siarad, darllen neu ysgrifennu).

Ffig 55

The maps show percentages within Census 2011 output areas, within electoral divisions

Map created by Hywel Jones. Variables KS208WA0022-27 corrected

Contains National Statistics data © Crown copyright and database right 2013; Contains Ordnance Survey data © Crown copyright and database right 2013

Mae'r map hwn (Ffig 56), a gymerwyd o Broffil Iaith Gymraeg Bwrdeistref Sirol Caerffili a wnaed gan y Fenter Iaith (a gyhoeddwyd ym mis Mai 2016), yn dangos sgiliau iaith Gymraeg pobl yn ardal Caerffili yn 2011:

mae 19,251 o siaradwyr Cymraeg yng Nghaerffili, sef 11.2% o'r boblogaeth

Mae'r data hefyd yn dangos cynnydd sylweddol yn nifer y siaradwyr Cymraeg yn y blynyddoedd cynnar gyda chynnydd o 7.7% ymysg y rhai 3-4 oed rhwng dyddiadau Cyfrifiad 2001 a 2011. Ymysg y rhai 5-9 oed, gwelwyd cynnydd o 1.5%, ymysg y rhai 10-14 oed gwelwyd gostyngiad bach o 1% a pharhaodd y gyfran ymysg y rhai 15 i 19 oed sydd â rhywfaint o lefel o'r iaith Gymraeg yn gyson.

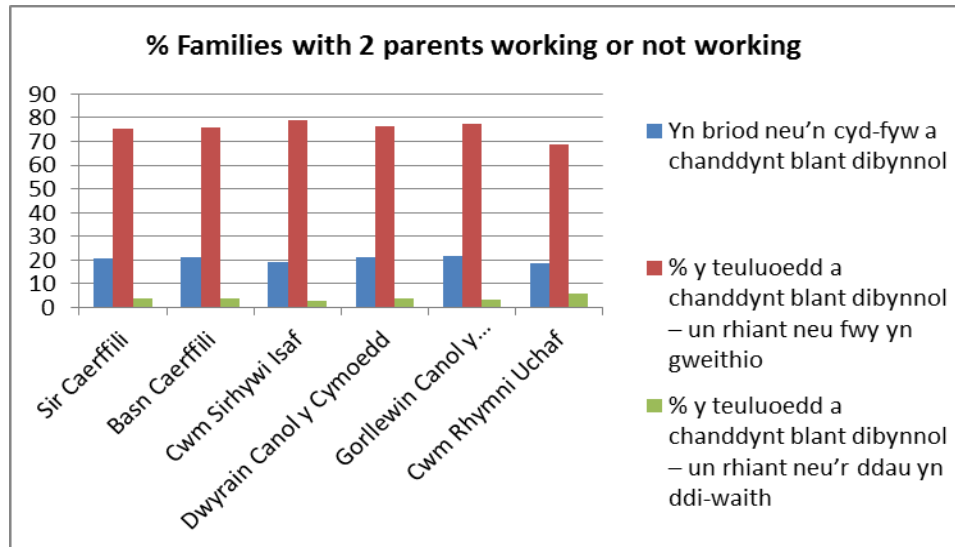
Ffig 56

Mae'r gyfran o'r boblogaeth sydd â rhywfaint o lefel o'r Gymraeg ar ei uchaf ymysg y blynyddoedd oedran ysgol, sy'n llawer uwch na chenhedlaeth eu rhieni.

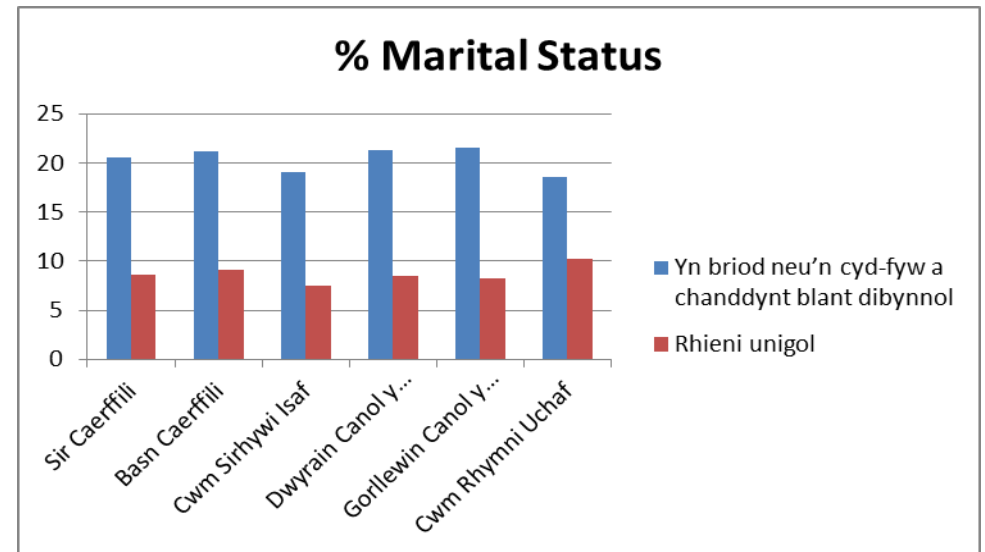
4.8.18 Statws Priodasol

Bwrdeistref Sirol Caerffili - mae 20.6% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. Mae 39,361 o rieni a chanddynt blant dibynnol yn byw yn y fwrdeistref sirol. O'r rhain, mae gan 29,820 (75.5%) un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth ac mewn 1,486 (3.85%) o deuluoedd, mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwyd rhiant sengl) yn ddi-waith.

Basn Caerffili - mae 21.2% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. Mae 12,489 o rieni a chanddynt blant dibynnol yn byw yng nghlwtwr Basn Caerffili. O'r rhain, mae gan 9,546 (75.87%) un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth ac mewn 441 (3.6%) o deuluoedd, mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwyd rhiant sengl) yn ddi-waith.

Ffig 58

Cwm Sirhywi Isaf - mae 19.1% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. Mae 5,058 o rieni a chanddynt blant dibynnol yn byw yng nghlwtwr Cwm Sirhywi Isaf. O'r rhain, mae gan 3,989 (78.94%) un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth ac mewn 158 (2.98%) o deuluoedd, mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwyd rhiant sengl) yn ddi-waith.

Dwyrain Canol y Cymoedd - mae 21.3% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. Mae 10,035 o rieni a chanddynt blant dibynnol yn byw yng nghlwtwr Dwyrain Canol y Cymoedd. O'r rhain, mae gan 7,792 (76.33%) un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth ac mewn 338 (3.79%) o deuluoedd, mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwyd rhiant sengl) yn ddi-waith.

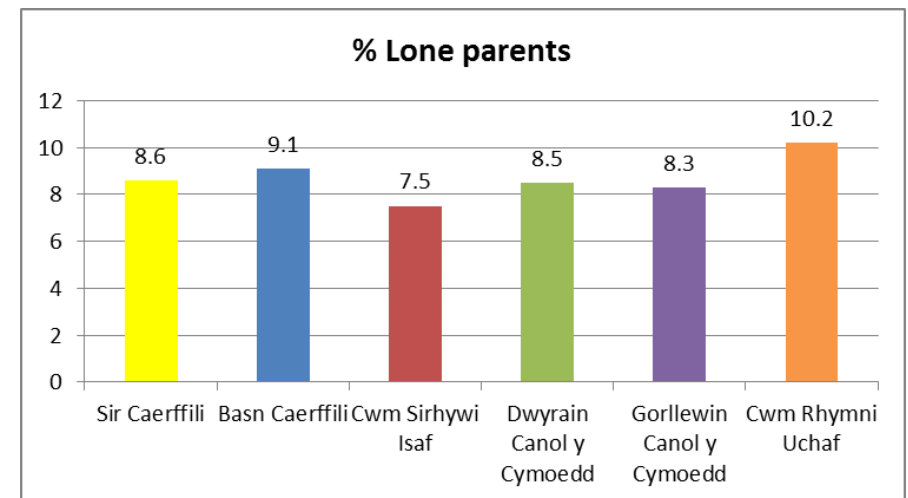
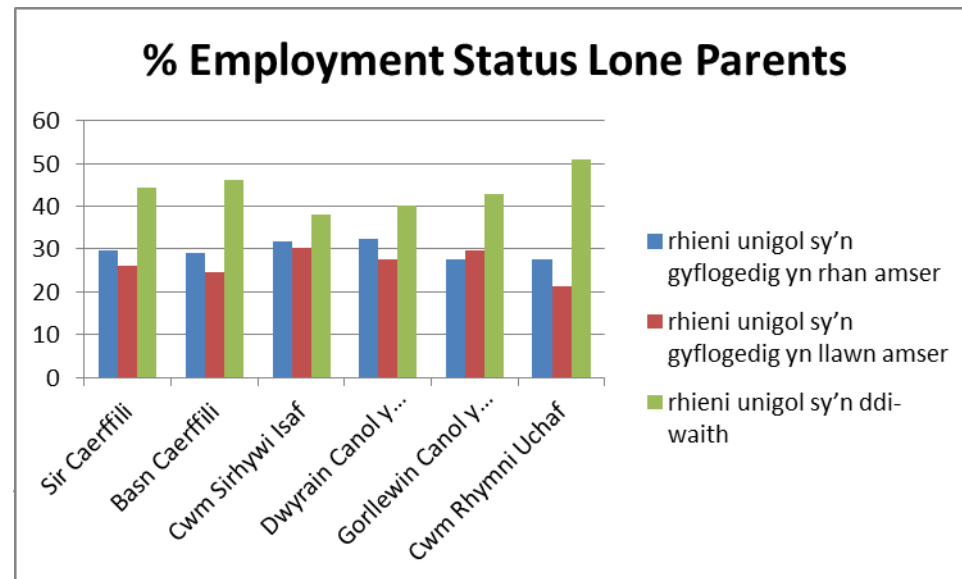
Gorllewin Canol y Cymoedd - mae 21.6% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. Mae 5,609 o deuluoedd a chanddynt blant dibynnol yn byw yng nghlwstwr Gorllewin Canol y Cymoedd. O'r rhain, mae gan 4,354 (77.62%) un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth ac mewn 183 (3.08%) o deuluoedd, mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwyd rhiant sengl) yn ddi-waith.

Cwm Rhymni Uchaf - mae 18.6% o'r boblogaeth naill ai'n briod neu'n cyd-fyw a chanddynt blant dibynnol. Mae 6,094 o rieni a chanddynt blant dibynnol yn byw yng nghlwstwr Cwm Rhymni Uchaf. O'r rhain, mae gan 4,139 (68.75%) un rhiant neu fwy mewn cyflogaeth ac mewn 366 (5.73%) o deuluoedd, mae'r ddau riant (neu un rhiant mewn aelwyd rhiant sengl) yn ddi-waith.

4.8.19 Rhieni Unigol

Bwrdeistref Sirol Caerffili - mae 6,478 o aelwydydd (8.8%) yn cynnwys rhieni unigol a chanddynt blant dibynnol. O'r rhain, mae 29.7% mewn cyflogaeth rhan amser, 26.1% mewn cyflogaeth llawn amser a 44.2% nad ydynt mewn cyflogaeth.

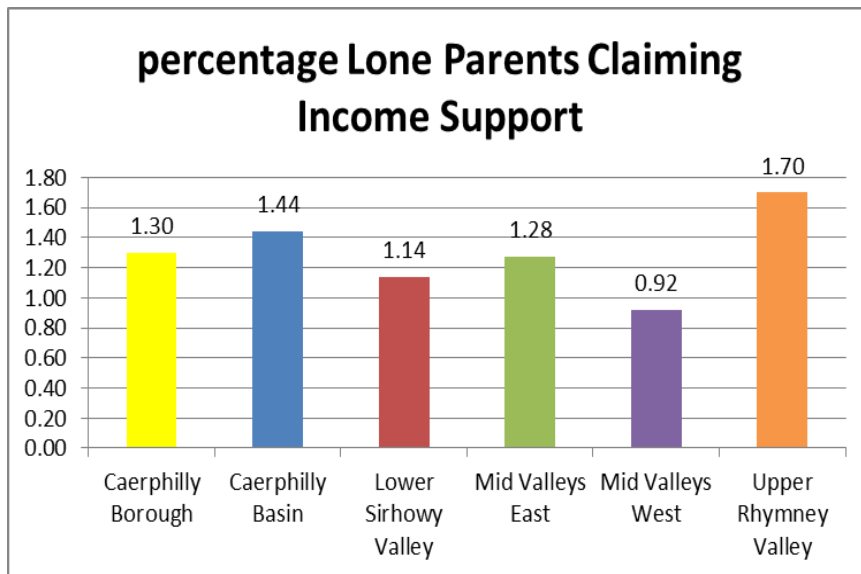
Basn Caerffili - mae 2068 o aelwydydd (9.1%) yn cynnwys rhieni unigol a chanddynt blant dibynnol. O'r rhain, mae 29.2% mewn cyflogaeth rhan amser, 24.7% mewn cyflogaeth llawn amser a 46.2% nad ydynt mewn cyflogaeth.

Cwm Sirhywi Isaf - mae 782 o aelwydydd (7.5%) yn cynnwys rhieni unigol a chanddynt blant dibynnol. O'r rhain, mae 31.8% mewn cyflogaeth rhan amser, 30.2% mewn cyflogaeth llawn amser a 38% nad ydynt mewn cyflogaeth.

Dwyrain Canol y Cymoedd - mae 1,551 o aelwydydd (8.5%) yn cynnwys rhieni unigol a chanddynt blant dibynnol. O'r rhain, mae 32.3% mewn cyflogaeth rhan amser, 27.5% mewn cyflogaeth llawn amser a 40.2% nad ydynt mewn cyflogaeth.

Gorllewin Canol y Cymoedd - mae 856 o aelwydydd (8.3% yn cynnwys rhieni unigol a chanddynt blant dibynnol. O'r rhain, mae 27.6% mewn cyflogaeth rhan amser, 29.7% mewn cyflogaeth llawn amser a 42.8% nad ydynt mewn cyflogaeth.

Cwm Rhymni Uchaf - mae 1,221 o aelwydydd (10.2%) yn cynnwys rhieni unigol a chanddynt blant dibynnol. O'r rhain, mae 27.6% mewn cyflogaeth rhan amser, 21.4% mewn cyflogaeth llawn amser a 51% nad ydynt mewn cyflogaeth.

Ffig 61

4.8.20 Hawlwyr Budd-daliadau

Mae gwybodaeth o wefan Nomis (Tach 2015) yn dangos nifer yr hawlwyrr budd-daliadau sy'n 16-64 oed. Ledled sir Caerffili, roedd 20,390 yn hawlio rhyw fath o fudd-daliadau (18.5% o'r boblogaeth o oedran gweithio). O'r rhain, roedd 2,835 (2.6% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ac roedd 11,095 (10.1% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu fudd-dal analluogrwydd. Roedd 1,445 (1.3% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn rhieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm (plant dan 16 oed) a 1,465 (1.3% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio lwfans byw i'r anabl.

Basn Caerffili –

Roedd 5,995 yn hawlio rhyw fath o fudd-daliadau (17.49% o'r boblogaeth o oedran gweithio). O'r rhain, roedd 890 (2.64% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ac roedd 3,110 (9.10% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu fudd-dal analluogrwydd. Roedd 490 (1.44% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn rhieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm (plant dan 16 oed) a 445 (1.27% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio lwfans byw i'r anabl. Yn ardal Martin Sant o dref Caerffili y gwelwyd y lefelau isaf o hawlwyd (8.9%) ac yn Sain Iago (25%) a Cwm Aber (20.9%) y gwelwyd y lefelau uchaf.

Cwm Sirhywi Isaf

Roedd 2,370 yn hawlio rhyw fath o fudd-daliadau (15.86% o'r boblogaeth o oedran gweithio). O'r rhain, roedd 290 (1.96% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ac roedd 1,310 (8.82% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu fudd-dal analluogrwydd. Roedd 175 (1.14% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn rhieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm (plant dan 16 oed) a 165 (1.12% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio lwfans byw i'r anabl. Roedd nifer yr hawlwyd o'r holl wardiau sy'n rhan o'r clwstwr cymunedol hwn yn gymharol gyson ledled yr ardal.

Dwyrain Canol y Cymoedd

Roedd 4,685 yn hawlio rhyw fath o fudd-daliadau (18.01% o'r boblogaeth o oedran gweithio). O'r rhain, roedd 575 (2.23% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ac roedd 2,580 (9.86% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu fudd-dal analluogrwydd. Roedd 325 (1.28% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn rhieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm (plant dan 16 oed) a 350 (1.29% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio lwfans byw i'r anabl. Yn wardiau Penmaen (12.4%) a Choed-duon (12.8%) y gwelwyd y lefelau isaf o hawlwyd ac yn wardiau Pengam (23.3%), Cefn Fforest (22.5%) ac Argoed (22.1%) y gwelwyd y lefelau isaf.

Gorllewin Canol y Cymoedd

Roedd 2,870 yn hawlio rhyw fath o fudd-daliadau (17.58% o'r boblogaeth o oedran gweithio). O'r rhain, roedd 365 (2.18% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ac roedd 1,560 (9.54% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu fudd-dal analluogrwydd. Roedd 165 (0.92% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn rhieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm (plant dan 16 oed) a 250 (1.62% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio lwfans byw i'r anabl. Yn ardal Maes-y-cwmwr (13.4%) y gwelwyd y lefelau isaf o hawlwyd ac yn ardal Hengoed (24.8%) y gwelwyd y lefelau isaf.

Cwm Rhymni Uchaf

Roedd 4,470 yn hawlio rhyw fath o fudd-daliadau (25.59% o'r boblogaeth o oedran gweithio). O'r rhain, roedd 715 (3.96% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith ac roedd 2,535 (14.66% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio Lwfans Cymorth Cyflogaeth neu fudd-dal analluogrwydd. Roedd 290 (1.7% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn rhieni unigol yn hawlio cymhorthdal incwm (plant dan 16 oed) a 255 (1.49% o'r boblogaeth o oedran gweithio) yn hawlio lwfans byw i'r anabl. Yn wardiau Cwm Darran (21.1%) a Gilfach (22%) y gwelwyd y lefelau isaf o hawl wyr ac yn ward Twyn Carno (31.4%) y gwelwyd y lefelau isaf.

5. Trosolwg - Mathau o Ofal Plant, Gwasanaethau a Lleoedd

Ym Mwrdeistref Sirol Caerffili, ceir cyflenwad iach o fathau amrywiol o ofal plant dros gwmpas daearyddol da. Fodd bynnag, mae gan rai ardaloedd daearyddol fwy o fathau o ofal plant, y gwasanaethau a gynigir a mwy o leoedd nag eraill. Gyda'r data a gasglwyd drwy Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Caerffili a Data'r Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth (SASS) gan AGGCC ynghyd â gwybodaeth leol, gellir creu darlun o'r cyflenwad o ofal plant yn y fwrdeistref.

Mae 364 o fathau gwahanol o ddarpariaeth i gyd sy'n cynnig mwy na 2,080 (SASS) o leoedd gofal plant mewn amrywiaeth o leoliadau.

Mae'r tabl (Ffig 62) isod yn dangos y dadansoddiad o fathau gwahanol o wasanaethau yn ôl sir a chwmpas daearyddol ym mis Gorffennaf 2016 fe'i y'i cofnodwyd ar Gronfa Ddata GGID.

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Cyfanswm y darparwyr	346	117	39	96	49	45
Gwarchodwyr plant	155	53	19	51	15	17
Meithrinfeydd Dydd	19	5	2	5	5	2
Cylchoedd Chwarae	34	10	3	8	7	6
Darpariaeth Gofleidiol	29	11	3	4	6	5
Clybiau ar ôl Ysgol	33	14	4	6	6	3
Clybiau Brecwast	18	6	2	5	3	2
Clybiau Gwyliau	18	7	2	4	3	2
Addysg Blynnyddoedd Cynnar	11	3	1	5	2	0
Dechrau'n Deg	30	8	3	7	2	8

Ffig 62 - Gwasanaethau Gofal Plant yng Nghaerffili - GGID

Mae'r ffigurau uchod yn dangos nifer y gwasanaethau gofal plant diffiniedig a gynigir, fodd bynnag, gall fod un darparwr yn cynnig mwy nag un gwasanaeth, er enghraifft, gall fod darparwr yn cynnig cylch chwarae a gofal cofleidiol a chlwb ar ôl ysgol mewn rhai achosion hefyd. Mae'r tabl uchod hefyd yn dangos bod y mwyafrif o'r gofal plant yn ardaloedd Basn Caerffili a Dwyrain Canol y Cymoedd lle ceir y prif ardaloedd sy'n cynnig gwaith a'r gweithgarwch economaidd mwyaf ymhlith teuluoedd.

Wrth gwblhau eu ffurflenni SASS, gofynnwyd i ddarparwyr gofal plant nodi'r amrywiaeth o wasanaethau gwahanol a gynigir ganddynt fel rhan o'u darpariaeth. Dylid cadw mewn cof mai dim ond 76% a ddychwelodd eu ffurflenni data SASS (h.y. ni wnaeth 24% o'r darparwyr gwblhau eu ffurflenni) ac felly bydd rhywfaint o ddata (yn bennaf gan Warchodwyr Plant) ar goll. Mae'r tabl canlynol (Ffig 63) yn rhoi syniad, yn ôl ardal ddaeryddol, o'r mathau o wasanaethau gofal plant, sydd wedi cofrestru gydag AGGCC, a gynigir i ddarparwyr Gofal Plant Caerffili yn ôl ffurflenni SASS a'r data a gasglwyd gan swyddogion y Blynnyddoedd Cynnar gyfer y sawl na wnaethant gwblhau'r ffurflen SASS er mwyn rhoi darlun mwy cyflawn. Nid yw'r ffigurau ar gyfer y mathau o wasanaethau yn cynnwys y gwasanaethau hynny a gynigir gan warchodwyr plant sy'n cynnig amrywiaeth o wasanaethau yn unol â'r Datganiadau o Ddiben unigol.

Ffig 63 Nifer y gwasanaethau a gynigir yn ôl rhanbarth daearyddol (yn cynnwys darpariaeth anghofrestredig) ac yn ôl iaith

	Sir Caerffili		Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Saes.	Cym.	Saes.	Cym.	Saes.	Cym.	Saes.	Cym.	Saes.	Cym.	Saes.	Cym.
Gwarchodwyr plant*	107		34		14		31		16		12	
Meithrinfa Diwrnod Llawn	17		5		2		5		4		1	
Cylch Chwarae yn y bore	34	13	11	3	2	1	7	3	5	3	9	3
Cylch Chwarae yn y prynhawn	28	7 (+1 unreg)	7	1	1	1 (+1 unreg)	8	3	8	1	4	1

Darpariaeth Gofleidiol	34 (+1 unreg)	11	12	3	4 (+1 unreg)	2	8	1	6	2	4	3
Cyn Ysgol	17	2	6	1	2	0	4	1	4	0	1	0
Ar ôl Ysgol	27 (+ 1 unreg)	7 (+ 2 unreg)	12 (+1 unreg)	2 (+1 unreg)	4	1	4	2 (+1 unreg)	5	2	2	0
Yn ystod y Gwyliau	23	3	9	2	2	0	6	0	5	1	1	0
Cynllun Chwarae	3 (+11 unreg)	0	2 (+4 unreg)	0	0 (+1 unreg)	0	0 (+1 unreg)	0	1 (+2 unreg)	0	0 (+3 unreg)	0

**Nid oes gennym ddata ar gyfer yr holl warchodwyr plant gan mai dim ond 99 ohonynt a gwblhaodd y SASS. Cawsom ddata ar gyfer 8 arall yn dilyn hynny, ond mae data ar gyfer 19 o warchodwyr plant gweithredol ar goll.*

Mae 159 o ddarparwyr yn darparu eu gwasanaeth yn bennaf drwy'r Saesneg. O'r rhain mae 36 hefyd yn darparu gan ddefnyddio'r Gymraeg. Mae 9 lleoliad (cymysgedd o feithrinfeydd dydd a gwarchodwyr plant) yn nodi eu bod yn defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal ac mae un cylch chwarae yn nodi ei fod yn ddwyieithog (Cymraeg a Saesneg). Mae un lleoliad yn defnyddio iaith Arwyddion Prydain. Mae 23 o ddarparwyr yn gweithredu drwy gyfrwng y Gymraeg yn unig. Fodd bynnag, mae nifer y gwasanaethau y mae'r lleoliadau hyn yn eu cynnig yn llawer uwch, er enghraifft, gall un darparwr gynnig cylch chwarae, darpariaeth gofleidiol, ar ôl ysgol ac yn ystod y gwyliau.

Yn ogystal â'r darparwyr gofal plant a nodwyd uchod yn Ffig 63, mae 6 clwb ar ôl ysgol anghofrestredig yn gweithredu mewn ysgolion uwchradd ledled y fwrdeistref sirol i ddarparu gofal plant mynediad agored ar ôl ysgol sy'n briodol ac yn ddiogel ar gyfer plant 11-14 oed. Mae dau o'r lleoliadau hyn yn rhai cyfrwng Cymraeg.

Mae 217 o blant ag anghenion ychwanegol yn manteisio ar wasanaethau gofal plant ledled y fwrdeistref.

Ceir dadansoddiad manwl o'r mathau gwahanol o ofal plant yn y penodau canlynol.

5.1 Nifer y Darparwyr Gofal Plant a'r Math o Wasanaethau (Cofrestredig ac Anghofrestredig/Cymeradwy)

Ffig 64 - ffynhonnell SASS Tach 2016

Math o Ofal Plant	Cofrestredig	Anghofrestredig/Cymeradwy)	Gwasanaethau Gofal Plant a Gynigir	Cofrestredig	Anghofrestredig/Cymeradwy
Gwarchodwr plant	GGID:155 SASS: 99 Rhif Ffôn: 9 Ataliwyd: 29 Data Coll: 26 o warchodwyr plant		Gofal diwrnod llawn drwy'r flwyddyn	93	0
			Gofal hanner diwrnod drwy'r flwyddyn	78	0
			Cyn ysgol	82	0
			Ar ôl ysgol	93	0
			Darpariaeth Gofleidiol	53	0
			Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	69	0
			Arall		0
Gofal Dydd					
Gofal Diwrnod Llawn, Meithrinfa diwrnod llawn:	GGID: 17 SASS 19 (yn cynnwys 2 ddarpariaeth gymysg diwrnod llawn)		Meithrinfa diwrnod llawn drwy'r flwyddyn	19	0
			Meithrinfa hanner diwrnod drwy'r flwyddyn	15	0
			Cyn ysgol	14	0
			Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	2	0
			Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	2	0
			Ar ôl ysgol	14	0
			Darpariaeth Gofleidiol	15	0
			Cinio	8	0
			Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	14	0
			Crèche	0	0
			Arall	0	0

Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	11		Meithrinfa diwrnod llawn	0	0
			Hanner diwrnod	1	0
			Cyn ysgol	3	0
			Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	3	0
			Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	2	0
			Ar ôl ysgol	6	0
			Darpariaeth Gofleidiol	11	0
			Cinio	3	0
			Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	3	0
			Meithrinfeydd	0	0
			Arall		0
Gofal Dydd Sesiynol	55	2	Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	41	0
			Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	28	1
			Darpariaeth Gofleidiol	15	1
			Cinio	0	0
			Arall - diwrnod llawn	35	0
Meithrinfeydd	1	0	Gweithredu dros Ddiwrnod Llawn	0	0
			Gweithredu yn y Bore	0	0
			Gweithredu yn y Prynawn	0	0
			Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	0	0
			Arall - ad hoc	1	0
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	17	3	Cyn Ysgol	1	0
			Ar ôl Ysgol	12	3
			Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	5	0
			Sesiynau cynllun chwarae	2	0
			Arall - gofal diwrnod llawn	1	0
			Arall - Cofleidiol	3	0

Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored		11	Cyn Ysgol		0
			Ar ôl Ysgol		0
			Darpariaeth yn ystod y Gwyliau		0
			Sesiynau cynllun chwarae	3	11
			Arall		0
Nani		2	Gofal diwrnod llawn drwy'r flwyddyn		2
			Gofal hanner diwrnod drwy'r flwyddyn		0
			Cyn ysgol		0
			Ar ôl ysgol		0
			Darpariaeth gofleidiol o amgylch lleoliad Addysg Gynnar rhan amser, e.e. cylch chwarae neu feithrinfa ysgol		0
			Darpariaeth gwyliau yn ystod gwyliau'r ysgol		0
			Arall		0
CYFANSWM	261	18			

Yn ogystal, mae 6 darparwr ar ôl ysgol yn cynnig amrywiaeth o weithgareddau i blant 11-14 oed mewn ysgolion cyfun ledled y fwrdeistref. Mae 4 ohonynt yn rhai cyfrwng Saesneg a 2 yn rhai cyfrwng Cymraeg.

5.1.2 Dosbarthiad Daearyddol o Ddarparwyr a Gwasanaethau Gofal Plant a ddarperir, Cofrestredig ac (yn yr Arfaeth/Cymeradwy)

Math o Ofal Plant	Gwasanaethau Gofal Plant a Gynigir	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Gwarchodwr plant	Gofal diwrnod llawn drwy'r flwyddyn	29	11	30	14	12
	Gofal hanner diwrnod drwy'r flwyddyn	24	8	25	10	11
	Cyn ysgol	26	9	27	11	9
	Ar ôl ysgol	31	11	28	11	12
	Darpariaeth Gofleidiol	18	3	13	11	10
	Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	24	7	18	11	10
	Arall - Dros nos	0	0	2	2	2
	Arall - Penwythnosau	3	0	4	2	3
Gofal Diwrnod Llawn, Meithrinfa diwrnod llawn:	Meithrinfa diwrnod llawn drwy'r flwyddyn	6	2	4	2	1
	Meithrinfa hanner diwrnod drwy'r flwyddyn	6	2	4	2	1
	Cyn ysgol	5	2	3	3	1
	Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	1	0	0	0	0
	Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	1	0	0	0	0
	Ar ôl ysgol	5	2	3	3	1
	Darpariaeth Gofleidiol	6	1	4	3	1
	Cinio	2	1	2	2	1
	Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	4	2	4	3	1
	Meithrinfeydd	0	0	0	0	0
	Arall					

Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	Diwrnod llawn	0	0	0	0	0
	Hanner diwrnod	1	0	0	0	0
	Cyn ysgol	1	0	1	1	0
	Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	0	0	1	1	1
	Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	0	0	1	1	0
	Ar ôl ysgol	3	0	1	1	1
	Darpariaeth Gofleidiol	5	1	2	2	1
	Cinio	1	0	1	1	0
	Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	2	0	1	0	0
	Crèche	0	0	0	0	0
	Arall					
Gofal Dydd Sesiynol	Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	12	4	9	6	11
	Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	5	2 (1)	10	7	5
	Darpariaeth Gofleidiol	4	2 (1)	3	2	5
	Cinio	0	0	0	0	0
	Arall - crèche	1	1	1	0	0

Meithrinfeydd	Gweithredu dros Ddiwrnod Llawn					
	Gweithredu yn y Bore					
	Gweithredu yn y Prynawn					
	Darpariaeth yn ystod y Gwyliau					
	Arall - ad hoc					
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	Cyn Ysgol	0	0	1	0	0
	Ar ôl Ysgol	5 (2)	3	2 (1)	3	0
	Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	3	0	0	2	0
	Sesiynau cynllun chwarae	2	0	0	1	0
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored	Cyn Ysgol					
	Ar ôl Ysgol					
	Darpariaeth yn ystod y Gwyliau					
	Sesiynau cynllun chwarae					
	Arall					
Nani	Gofal diwrnod llawn drwy'r flwyddyn					
	Gofal hanner diwrnod drwy'r flwyddyn					
	Cyn ysgol					
	Ar ôl ysgol					
	Darpariaeth gofleidiol o amgylch lleoliad Addysg Gynnar rhan amser, e.e. cylch chwarae neu feithrinfa ysgol					
	Darpariaeth gwyliau yn ystod gwyliau'r ysgol					
	Arall					
CYFANSWM		236	74	205	118	100

Ffig 65 - ffynhonnell SASS Tach 2016

5.2 Lleoedd Gofal Plant - Cyflenwad a Galw fesul Math o Ofal Plant

5.2.1 - Darpariaeth Gofrestredig – Yn ystod y Tymor

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Yn Ystod y Tymor				
		Nifer Fwyaf o Leoedd Gofal Plant sydd ar gael bob diwrnod	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth	Nifer y Lleoedd Gwag *	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol (o'r arolwg o Rieni - y rhai sy'n bwriadu defnyddio'r ddarpariaeth yn y dyfodol)**
Gwarchodwr plant	744	Diwrnod Llawn 286 Hanner Diwrnod 210 Cyn Ysgol 202 Ar ôl Ysgol 247 Cofleidiol 60	649	Diwrnod Llawn 138 Hanner Diwrnod 92 Cyn Ysgol 114 Ar ôl Ysgol 111 153 yn ystod gwyliau	3	Diwrnod Llawn 13 Hanner Diwrnod 2 Cyn Ysgol 2 Ar ôl Ysgol 7 Cofleidiol - 7
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	977	720 o leoedd diwrnod llawn 287 hanner diwrnod yn y bore 128 hanner diwrnod yn y prynhawn 128 cyn ysgol 139 ar ôl ysgol cofleidiol 24 cinio	1,359 o blant yn defnyddio'r gwasanaeth fel a ganlyn: Diwrnod llawn - 170 yn ei ddefnyddio'n llawn amser, 344 yn ei ddefnyddio'n rhan amser a 55 ar sail ad	40 cyn ysgol 34 ar ôl ysgol cofleidiol 60 Darpariaeth yn ystod y Gwyliau 466 ar gyfer meithrinfa diwrnod	0	27 o leoedd diwrnod llawn 5 hanner diwrnod yn y bore 2 hanner diwrnod yn y prynhawn 5 cyn ysgol 8 ar ôl ysgol cofleidiol 3 cinio

			hoc Hanner diwrnod yn y bore - 82 yn ei ddefnyddio'n llawn amser, 142 yn rhan amser, 11 ar sail ad hoc Hanner diwrnod yn y prynhawn - 56 yn ei ddefnyddio'n llawn amser, 56 yn rhan amser a 7 ar sail ad hoc Cyn Ysgol - 23 yn ei ddefnyddio'n llawn amser (heb gynnwys Britannia), 27 yn ei ddefnyddio'n rhan amser a 2 ar sail ad hoc Ar ôl Ysgol - 41 yn ei ddefnyddio'n llawn amser (heb gynnwys Britannia), 41 yn rhan amser a 5 ar sail ad hoc Cofleidiol - 19 yn ei ddefnyddio'n llawn amser (heb gynnwys Britannia), 23 yn rhan	llawn (fodd bynnag, nododd 3 meithrinfa fwy o leoedd gwag nag yr oeddent wedi cofrestru ar eu cyfer ac roedd gan un ohonynt lefelau uchel gan eu bod wedi cau dros wyliau'r haf) 96 o leoedd gwag ar gyfer hanner diwrnod yn y bore 169 ar gyfer ar gyfer hanner diwrnod yn y prynhawn		
--	--	--	--	---	--	--

			amser a 0 ar sail ad hoc			
Gofal Diwrnod Llawn - Darpariaeth Gymysg	315	90 - Cyn Ysgol Ar ôl Ysgol - 143 16 - Cinio 220 - Cofleidiol 41 - Cylch Chwarae yn y bore 12 - Cylch Chwarae yn y prynhawn 7 - hanner diwrnod bore/prynhawn	Cyn Ysgol - 55 llawn amser, 8 rhan amser, 2 ad hoc Ar ôl Ysgol - 90 llawn amser, 155 rhan amser, 1 ad hoc Cinio - dim data Cofleidiol - 152 llawn amser, 133 rhan amser 5 ad hoc Cylch Chwarae yn y bore - 71 yn ei ddefnyddio'n llawn amser ac yn rhan amser Cylch chwarae yn y prynhawn 2 llawn amser a 33 rhan amser	Ar ôl ysgol - 54 Cofleidiol Cylch chwarae - 157 (mewn wythnos) Cyn ysgol - 56 (mewn wythnos) Yn gyffredinol, nodwyd mwy o leoedd gwag mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg nag mewn rhai cyfrwng Cymraeg	Haf - 12 Hydref - 8 Gwanwyn - 10	Fel uchod
Gofal Dydd Sesiynol	1,180	Cofleidiol - 143 Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore - 768 Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn - 447	Cofleidiol - 75 llawn amser, 95 rhan amser Cylch Chwarae yn y bore - 538 llawn amser, 349 rhan amser Cylch Chwarae yn y prynhawn - 170 llawn amser, 53 rhan amser	Cofleidiol 27 Cylch Chwarae yn y bore – 229 Cylch Chwarae yn y prynhawn – 97 Cinio - 17	Cofleidiol - 3 lleoliad - oes Cylch Chwarae - dywedodd 13 oes Nododd 1 Cylch Meithrin Cymraeg bod ganddo restr aros ar gyfer pob tymor	Cofleidiol - 5 Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore - 9 Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn – 5 Cinio 2

Meithrinfeydd	30	Dibynnu ar oedran y plentyn				Gofal Diwrnod Llawn - 9 Boreau yn unig - 2 Prynhawniau yn unig - 1
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	468	Cyn Ysgol - 30 Ar ôl Ysgol - 370	Cyn Ysgol - 11 yn llawn amser a 33 yn rhan amser Ar ôl Ysgol - 396 yn llawn amser a 337 yn rhan amser a 49 ar sail Ad Hoc	Cyn Ysgol - 40 Ar ôl Ysgol - 246		Cyn Ysgol - 14 Ar ôl Ysgol - 9
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

Ffig 66 - ffynhonnell SASS Tach 2016

*Lleoedd gwag - cyfrifodd rhai lleoliadau hyn fesul lleoedd amser llawn a chyfrifodd eraill hyn fesul diwrnod. Felly, mae'r ffigurau yn gamarweiniol.

** Cymerwyd galw am ofal plant o'r arolwg rhieni lle mae rhieni nad ydynt yn defnyddio gofal plant ar hyn o bryd ar gyfer un o'u plant neu fwy wedi mynegi eu bwriad i ddefnyddio gofal plant yn y dyfodol naill ai am y tro cyntaf neu ar gyfer oriau ychwanegol. Nid yw hyn yn cynnwys y rhai sy'n defnyddio gwasanaethau gofal plant ar hyn o bryd.

Darpariaeth Ddisgwyliedig (h.y. anghofrestredig):

5.2.2 Darpariaeth Ddisgwyliedig a Chymeradwy - Lleoedd gofal plant yn ystod y tymor

Math o Ofal Plant	Yn Ystod y Tymor				
	Nifer Fwyaf o Lleoedd Gofal Plant sydd ar gael bob diwrnod	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth	Nifer y Lleoedd Gwag	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol*
Gwarchodwr plant					
Gofal Dydd					
Meithrinfa Diwrnod Llawn					
Gofal Dydd Sesiynol a Gofal Cofleidiol	16 Cymraeg 17 Saesneg/Dwyieithog	Cymraeg 17 Saesneg/Dwyieithog	4 0	0 0	0
Meithrinfeydd					0
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	Cymraeg** 10 Saesneg	30	2	4	2
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored					0
Nani	6	6	0	0	0

Ffig 67 - ffynhonnell GGID Tach 2016

*Nifer y lleoedd sy'n ofynnol - o'r arolwg o rieni

** yn ogystal, mae chwech Clwb Ar ôl Ysgol yn gweithredu o Ysgolion Cyfun - amcangyfrifir bod 30 o leoedd fesul ysgol sy'n golygu bod 180 yn fwy o leoedd anghofrestredig ar gael, gyda thua 60 o'r rhain yn rhai cyfrwng Cymraeg.

5.2.3 Darpariaeth Gofrestredig - Yn ystod Gwyliau'r ysgol

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Gwyliau'r Ysgol				
		Nifer Fwyaf o Leoedd Gofal Plant sydd ar gael bob diwrnod	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth	Nifer y Lleoedd Gwag	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol (o'r arolwg o rieni)
Gwarchodwr plant	488 o leoedd cofrestredig ar gael Hanner tymor mis Mai - 65 o ddarparwyr Gwyliau'r haf - 68 o ddarparwyr Hanner tymor mis Hydref - 67 o ddarparwyr Gwyliau'r Nadolig - 42 o ddarparwyr Hanner tymor mis Chwefror - 67 o ddarparwyr	488 o leoedd	Hanner tymor mis Mai Llawn Amser - 138 Rhan Amser - 146 Ad Hoc - 26 Gwyliau'r Haf Llawn Amser - 151 Rhan Amser - 162 Ad Hoc - 31 Hanner tymor mis Hydref Llawn Amser - 136 Rhan Amser - 140 Ad Hoc - 26 Gwyliau'r Nadolig Llawn Amser - 74 Rhan Amser - 101 Ad Hoc - 22 Hanner tymor Chwefror	171	27	4 yn ystod gwyliau

	Gwyliau'r Pasg - 67 o ddarparwyr		Llawm Amser - 143 Rhan Amser - 145 Ad Hoc - 26 Gwyliau'r Pasg Llawm Amser - 132 Rhan Amser - 139 Ad Hoc - 25			
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawm	977	665	Nid yw'r data yn gyflawn ond, er enghraifft: mae 42 yn defnyddio lleoedd llawn amser diwrnod llawn yn ystod gwyliau'r haf, 385 yn rhan amser a 44 ar sail ad hoc.	60	2 yn ystod Gwyliau'r Haf	6 yn ystod gwyliau
Gofal Diwrnod Llawm - Darpariaeth Gymysg	96	61 (er na wnaeth un lleoliad gwblhau'r data yn gywir)	80 Llawm Amser a Rhan Amser yn ystod Gwyliau'r Haf 11 Llawm amser yn ystod gwyliau eraill a 24 rhan amser Dim darpariaeth dros wyliau'r Nadolig	2 wedi'i gofnodi ar gyfer Gwyliau'r Haf	Dim wedi'i gofnodi	
Gofal Dydd Sesiynol	0	0	0	0	0	0
Meithrinfeydd	0	0	0	0	0	Gofal plant yn ystod y gwyliau - 2
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	132	Gwyliau - 240 Cynlluniau chwarae -	Gwyliau - 143 llawn amser, 151 rhan	Gwyliau - 215 Cynlluniau	Dim wedi'i gofnodi	Gofal plant yn ystod y gwyliau drwy'r dydd - 2

		50	amser 9 ad hoc Cynlluniau chwarae - 50 rhan amser	chwarae - dim wedi'i gofnodi		Cynllun Chwarae - 2
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored	110	110	110	Dim wedi'i gofnodi	Dim wedi'i gofnodi	Cynllun Chwarae 6 Fodd bynnag nododd Grwpiau Ffocws eu bod yn fwy addas ar gyfer ysgolion cyfrwng Cymraeg a hefyd ar gyfer 5-8 a 8-11 oed

Ffig 68 - ffynhonnell SASS Tach 2016

5.2.4 Darpariaeth Ddisgwyliedig a Chymeradwy - yn ystod Gwyliau'r Ysgol

Ffig 69 - ffynhonnell GGID Tach 2016

Math o Ofal Plant	Yn Ystod y Tymor				
	Nifer Fwyaf o Lleoedd Gofal Plant sydd ar gael bob diwrnod	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth	Nifer y Lleoedd Gwag	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol
Gwarchodwr plant	0	0	0	0	0
Gofal Dydd					
Meithrinfa Diwrnod Llawn	0	0	0	0	0
Gofal Dydd Sesiynol	0	0	0	0	0
Meithrinfeydd	0	0	0	0	0
Gofal Tu Allan i'r Ysgol	0	0	0	0	0
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored	328+	194+	Tua 75	16	0 - Fodd bynnag nododd Grwpiau Ffocws eu bod yn fwy addas ar gyfer ysgolion cyfrwng Cymraeg a hefyd ar gyfer 5-8 a 8-11 oed
Nani	6	6	0	0	0

5.3 Dosbarthiad Daearyddol o Leoedd Gofal Plant Cofrestredig fesul Math o Ofal Plant - Cyflenwad a Galw - Yn ystod y Tymor

Basn Caerffili

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Yn Ystod y Tymor				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol**
Gwarchodwr plant	263	241	225	151	0	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	380	diwrnod llawn*	681	321	0	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	144	247	227	43	30	
Gofal Dydd Sesiynol	360	441	445	91	5 lleoliad	
Meithrinfeydd						
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	278	188	367	70	18	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

*data heb eu bwydo'n gyson felly dim ond data ar gyfer y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn sydd ar gael

** bydd y galw am ofal plant yn cael ei ganfod o'r; data demograffig, angen na gafodd ei gyflawni a gofrestrwyd gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, diffyg cyflenwad o fath arbennig o iaith a darpariaeth gofal plant, cynnig newydd gofal plant Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 blwydd oed, Cynllun Datblygu Lleol ac ymchwil marchnata pellach o fewn ardaloedd amlwg.

Cwm Sirhywi Isaf

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Yn Ystod y Tymor				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol**
Gwarchodwr plant	97	110	84	91	2	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	100	64 Diwrnod llawn*	104	54	0	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	40	40	24	16	0	
Gofal Dydd Sesiynol	138	152	153	59	1 lleoliad	
Meithrinfeydd						
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	56	40	60	16	20	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

*data heb eu bwydo'n gyson felly dim ond data ar gyfer y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn sydd ar gael

** bydd y galw am ofal plant yn cael ei ganfod o'r; data demograffig, angen na gafodd ei gyflawni a gofrestrwyd gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, diffyg cyflenwad o fath arbennig o iaith a darpariaeth gofal plant, cynnig newydd gofal plant Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 blwydd oed, Cynllun Datblygu Lleol ac ymchwil marchnata pellach o fewn ardaloedd amlwg.

Dwyrain Canol y Cymoedd

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestrriad	Yn Ystod y Tymor				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol*
Gwarchodwr plant	243	278	235	139	1	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	252	642	309	326	11	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	56	89	109	110	0	
Gofal Dydd Sesiynol	266	326	282	50	5 lleoliad	
Meithrinfeydd						
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	70	100	134	156	0	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

*bydd y galw am ofal plant yn cael ei ganfod o'r; data demograffig, angen na gafodd ei gyflawni a gofrestrwyd gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, diffyg cyflenwad o fath arbennig o iaith a darpariaeth gofal plant, cynnig newydd gofal plant Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 blwydd oed, Cynllun Datblygu Lleol ac ymchwil marchnata pellach o fewn ardaloedd amlwg.

Gorllewin Canol y Cymoedd

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Yn Ystod y Tymor				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol**
Gwarchodwr plant	106	236	90	60	4	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	165	384*	177	35	2	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	35	115	83	115	0	
Gofal Dydd Sesiynol	190	199	196	50	1 lleoliad	
Meithrinfeydd						
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	96	72	141	28	9	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

*dim ond 1 o'r 4 meithrinfa a gwblhaodd yr adran hon yn gywir

** bydd y galw am ofal plant yn cael ei ganfod o'r; data demograffig, angen na gafodd ei gyflawni a gofrestrwyd gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, diffyg cyflenwad o fath arbennig o iaith a darpariaeth gofal plant, cynnig newydd gofal plant Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 blwydd oed, Cynllun Datblygu Lleol ac ymchwil marchnata pellach o fewn ardaloedd amlwg.

Cwm Rhymni Uchaf

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Yn Ystod y Tymor				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol*
Gwarchodwr plant	88	243	50	74	0	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	80	121	88	116	0	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	40	61	65	49	0	
Gofal Dydd Sesiynol	226	257	223	56	2 leoliad	
Meithrinfeydd						
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	0	0	0	0	0	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

Ffig 70 - 74 - ffynhonnell SASS Tach 2016

* bydd y galw am ofal plant yn cael ei ganfod o'r; data demograffig, angen na gafodd ei gyflawni a gofrestrwyd gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, diffyg cyflenwad o fath arbennig o iaith a darpariaeth gofal plant, cynnig newydd gofal plant Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 blwydd oed, Cynllun Datblygu Lleol ac ymchwil marchnata pellach o fewn ardaloedd amlwg.

D.S. Mae GGID wedi nodi cynnydd diweddar yn nifer y teuluoedd sydd angen gwasanaethau gofal plant yn ardal Rhymni, yn benodol ar gyfer gwarchodwyr plant a darpariaeth ar ôl ysgol.

5.4 - Gofal Disgwyliedig a Chymeradwy (Anghofrestredig) - Yn Ystod y Tymor

Dosbarthiad Daearyddol o Leoeodd Gofal Plant fesul Math o Ofal Plant - Cyflenwad a Galw - Yn ystod y Tymor

Basn Caerffili –

- 1 Clwb ar ôl Ysgol cyfrwng Cymraeg - 16 o leoeodd ar gael - 4-11 oed 15.30 - 17.29 - £2/awr - 2 le gwag - yn ystod y tymor, dydd Llun i ddydd Iau
- 1 Clwb ar ôl Ysgol cyfrwng Saesneg - 10 o leoeodd ar gael - 5-11 oed, 15.11 - 17.10 - £3.50/awr - 4 ar y rhestr aros - yn ystod y tymor, dydd Llun i ddydd Gwener
- 1 gofal plant wedi'i leoli yn y cartref - gofalu am 3 (wedi dod i ben bellach)
- Creazone - crèche - cyfrwng Saesneg, 8 lle ar gael, 0-12 oed, darpariaeth drwy gydol y flwyddyn, am ddim i aelodau, o ddydd Llun i ddydd Sul
- 2 ddarpariaeth 11-14 oed mewn ysgolion cyfun. Am ddim i ddisgyblion. Un cyfrwng Saesneg ac un cyfrwng Cymraeg.

Cwm Sirhywi Isaf

- 1 cylch chwarae cyfrwng Cymraeg, 16 o leoeodd ar gael, gofalu am 12, 4 lle gwag, 2-3 oed, 12.55 - 14.54, dydd Llun, Mawrth ac Iau yn ystod y tymor £3.25/awr
- 1 Clwb Cofleidiol Saesneg/elfennau dwyieithog, 17 o leoeodd, gofalu am 17, 3-4 oed, 13:00-15:00, dydd Llun i ddydd Gwener yn ystod y tymor, £4/awr

Dwyrain Canol y Cymoedd

- 1 Clwb ar ôl Ysgol cyfrwng Cymraeg, 16 o leoeodd ar gael, gofalu am 16 o blant, 4-11 oed, ar agor 15.30-17.30, o ddydd Llun i ddydd Iau - yn ystod y tymor £2.75/awr
- 1 lleoliad gofal plant cymeradwy yn y cartref - gofalu am 3 (wedi dod i ben bellach ers mis Medi 2016)
- 1 ddarpariaeth 11-14 oed mewn ysgolion cyfun. Am ddim i ddisgyblion. Cyfrwng Cymraeg

Gorllewin Canol y Cymoedd

- 1 ddarpariaeth 11-14 oed mewn ysgolion cyfun. Am ddim i ddisgyblion. Cyfrwng Saesneg

Cwm Rhymni Uchaf

- 2 ddarpariaeth 11-14 oed mewn ysgolion cyfun. Am ddim i ddisgyblion. Y ddau yn rhai cyfrwng Saesneg

Ffig 75 - ffynhonnell GGID Tach 2016

5.5 Dosbarthiad Daearyddol o Lleoedd Gofal Plant fesul Math o Ofal Plant - Cyflenwad a Galw - Yn ystod Gwyliau'r Ysgol

Basn Caerffili

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Gwyliau'r Ysgol				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol
Gwarchodwr plant	193	143	101	55	0	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	350	252	?*	0	0	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	72	40+	?*	2	0	
Gofal Dydd Sesiynol	0	0	0	0	0	
Meithrinfeydd	0	0	0	0	0	
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	84	82	87	0	0	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

Ffig 76 - ffynhonnell SASS Tach 2016

*niferoedd a fwydwyd yn anghyson. Nid oes darlun gwir o'r defnydd ar gael.

Cwm Sirhywi Isaf

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Gwyliau'r Ysgol				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol
Gwarchodwr plant	51	47	24	28	0	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	100	92	?*	0	0	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	0	0	0	0	0	
Gofal Dydd Sesiynol	0	0	0	0	0	
Meithrinfeydd	0	0	0	0	0	
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	0	0	0	0	0	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

Ffig 77 - ffynhonnell SASS Tach 2016

*niferoedd a fwydwyd yn anghyson. Nid oes darlun gwir o'r defnydd ar gael.

Dwyrain Canol y Cymoedd

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Gwyliau'r Ysgol				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol
Gwarchodwr plant	136	89	78	18	1	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	252	123	?*	16	2	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	24	5?	72?	0	0	
Gofal Dydd Sesiynol	0	0	0	0	0	
Meithrinfeydd	0	0	0	0	0	
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	0	0	0	0	0	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

Ffig 78 - ffynhonnell SASS Tach 2016

*niferoedd a fwydwyd yn anghyson. Nid oes darlun gwir o'r defnydd ar gael.

Gorllewin Canol y Cymoedd

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Gwyliau'r Ysgol				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol
Gwarchodwr plant	78	62	64	4	2	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	118	118	?*	0	0	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	0	0	0	0	0	
Gofal Dydd Sesiynol	0	0	0	0	0	
Meithrinfeydd	0	0	0	0	0	
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	48	48	68	0	0	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

Ffig 79 - ffynhonnell SASS Tach 2016

*niferoedd a fwydwyd yn anghyson. Nid oes darlun gwir o'r defnydd ar gael.

Cwm Rhymni Uchaf

Math o Ofal Plant	Lleoedd yn ôl y cofrestriad	Gwyliau'r Ysgol				
		Y Nifer Fwyaf o leoedd gofal plant sydd ar gael bob dydd (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y Lleoedd Gwag (pob gwasanaeth yn ôl y math o ofal plant - am ddadansoddiad llawn gweler y penodau dilynol yn ôl y math o ofal plant)	Nifer y plant ar y rhestr aros	Nifer y lleoedd gofal plant sy'n ofynnol - y nifer a roddwyd yn yr arolwg o rieni yn rhy fach i fod o bwys yn ystadegol
Gwarchodwr plant	45	34	21	12	0	
Gofal Dydd						
Meithrinfa Diwrnod Llawn	80	80	?*	24	0	
Darpariaeth Gymysg Gofal Diwrnod Llawn	0	0	0	0	0	
Gofal Dydd Sesiynol	0	0	0	0	0	
Meithrinfeydd	0	0	0	0	0	
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	0	0	0	0	0	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored						
Nani						

Ffig 80 - ffynhonnell SASS Tach 2016

*niferoedd a fwydwyd yn anghyson. Nid oes darlun gwir o'r defnydd ar gael.

5.6 Gofal Disgwyliedig a Chymeradwy (Anghofrestredig) - Yn Ystod Gwyliau'r Ysgol

Basn Caerffili

- SYDIC - 50 o leodd ar gael (gofalu am 30), 12-17 oed - cyfrwng Saesneg 10:00. - 15:00 dros yr haf - £13/wythnos
- Cynllun Chwarae Canolfan Hamdden Caerffili - cyfrwng Saesneg - 60 o leodd ar gael, 10:00 - 15:00 dros yr haf £8/diwrnod
- Cynllun Chwarae Bedwas, Trethomas a Machen - cyfrwng Saesneg - 40 o leodd ar gael, 9:00-12:00 a 13:00-16:00 yn Ystod Gwyliau'r Haf ar ddydd Mawrth, Mercher ac Iau, am ddim
- Clwb Chwaraeon a Chwarae Newydd Y Fan, cyfrwng Saesneg - 45 o leodd ar gael, 26 wedi'u gofalu amdanynt, 19 o leodd gwag ar gael, 8-14 oed, 9.30 - 15.30 - am ddim
- 1 gwarchodwr plant cymeradwy yn y cartref - gofalu am 3 (wedi dod i ben Hydref 2016)
- Creazone - crèche - cyfrwng Saesneg, 8 lle, 0-12 oed, darpariaeth drwy gydol y flwyddyn, am ddim i aelodau, dydd Llun i ddydd Sul

Cwm Sirhywi Isaf

- Cynllun Gymnasteg Canolfan Hamdden Rhisga - 15 o leodd ar gael, 4-11 oed, 10:00-15:00 Gwyliau'r Haf £10/dydd

Dwyrain Canol y Cymoedd

- Cynllun haf Canolfan Hamdden Trecelyn, 60 o leodd ar gael, gofalu am 34, 26 o leodd gwag, 8-14 oed, 10:00-15:00, £8 dydd Llun i ddydd Gwener
- 1 gwarchodwr plant cymeradwy yn y cartref - gofalu am 3 (wedi dod i ben Medi 2016)

Gorllewin Canol y Cymoedd

- Cynllun haf Cyngor Cymuned Nelson - 48 o leodd ar gael, gofalu am 48, 8-14 oed, 10:00-14:00 £0.50/dydd
- Cynllun Chwarae SEND Ysgol Cae'r Drindod - 20 o leodd ar gael, gofalu am 15, 8-17 oed, 10:00-15:00 dydd Llun i ddydd Gwener, gwyliau amrywiol, £3/sesiwn

Cwm Rhymni Uchaf

- Canolfan Hamdden Heolddu - 40 o leodedd ar gael, gofalu am 40, 8-14 oed, 10:00 - 14:00. Dydd Llun i ddydd Gwener, Gwyliau'r haf £5/sesiwn
- Cynllun Haf Cyngor Cymuned Rhymni, 16 o leodedd ar gael 8-14 oed, 10:00-3:00 Gwyliau'r haf, am ddim
- Cynllun haf Cyngor Cymuned Cwm Darran - Deri - am ddim - dim rhagor o fanylion

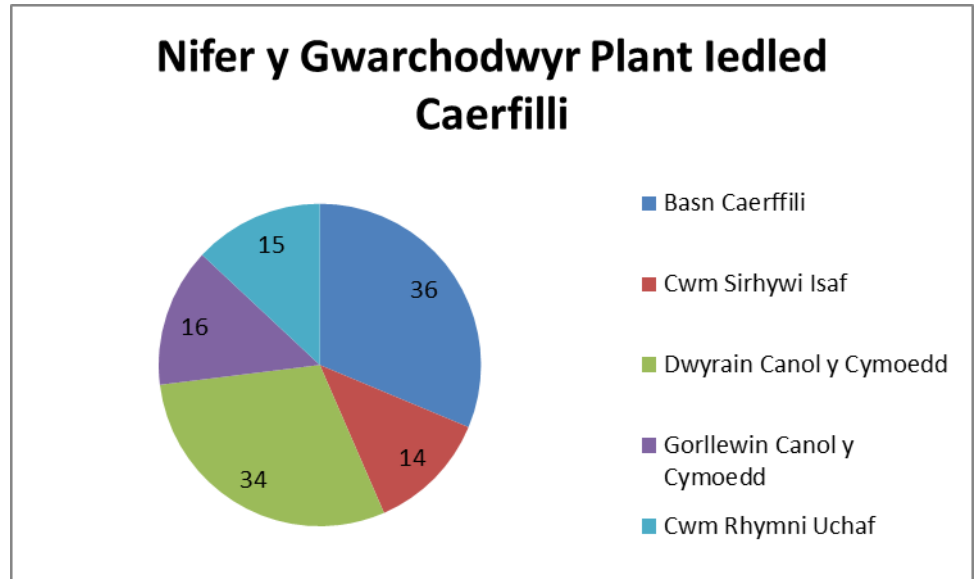
Ffig 81 - ffynhonnell GGID Tach 2016

6. Cyflenwad Gofal Plant

6.1. Gwarchodwr plant

6.1.1. Dadansoddi'r Ddarpariaeth Gofal Plant sydd ar Gael

Yn Sir Caerffili mae cyfanswm o 155 o Warchodwyr Plant wedi'u cofrestru gydag AGGCC. O'r rhain, roedd 29 naill ai wedi'u hatal dros dro yn wirfoddol neu wedi ymddeol/lled-ymddeol ym mis Gorffennaf 2016, (h.y. anweithredol a ddim yn darparu gwasanaeth gofal plant llawn - naill ai dim gwasanaeth neu wasanaeth rhannol). O'r 126 o warchodwyr plant gweithredol, cwblhaodd 99 ohonynt y SASS ar-lein. Drwy ymgyrch ffonio, llwyddwyd i gael data gan 9 gwarchodwr plant arall. Mae'r dadansoddiad o ddata isod felly yn cyfrif am 108 o'r 126 o warchodwyr plant gweithredol.

Ffig 82 - Nifer y Gwarchodwyr Plant ledled Bwrdeistref Caerffili

Crynowch y canfyddiadau allweddol o'r ymgynghoriad a gynhaliwyd â darparwyr, gan ddefnyddio'r dystiolaeth yn Atodiad 1. Dylid ystyried y canlynol, gan gynnwys dosbarthiad daearyddol a chategori iaith:

6.1.2 Yr amrywiaeth o wasanaethau a ddarperir

O'r 108 o Warchodwyr Plant, mae'r tabl canlynol yn dangos y dosbarthiad daearyddol a'r amrywiaeth o wasanaethau a gynigir:

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Nifer y gwarchodwyr plant	108	36	14	34	16	15
Gofal Diwrnod Llawn	93	29	11	30	14	12
Hanner Diwrnod yn y bore	78	24	8	25	10	11
Hanner Diwrnod yn y prynhawn	77	24	7	25	10	11
Cyn Ysgol	82	26	9	27	11	9
Ar ôl Ysgol	93	31	11	28	11	12
GGofleidiol	53	18	3	13	11	10
Yn ystod y Gwyliau	69	24	7	18	11	10
Yn ystod y Gwyliau						
Mai ½	65	23	5	22	12	10
Haf	68	24	7	22	12	9
Hyd ½	67	23	7	21	12	10
Nadolig	42	15	5	14	4	6
Chwe ½	67	24	6	21	12	10
Pasg	64	21	7	21	12	9
Penwythnosau yn ystod y tymor	13	3	0	4	2	3
Dros nos yn ystod y tymor	5	0	0	2	2	2
Penwythnosau yn ystod y gwyliau	13	3	0	5	2	3
Dros nos yn ystod y gwyliau	13	0	0	2	2	2

Ffig 83 - ffynhonnell SASS Tach 2016 ac ymgrych ffonio

Mae un Gwarchodwr Plant wedi'i gofrestru gyda'r Awdurdod Lleol i ddarparu gofal Dechrau'n Deg ac mae'n darparu'r gwasanaeth hwn drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg. Nid oes unrhyw Warchodwyr Plant wedi'u cofrestru gyda'r Awdurdod Lleol i ddarparu Addysg Blynnyddoedd Cynnar.

Mae chwe gwarchodwr plant sydd wedi'u contractio gyda'r Awdurdod Lleol i ddarparu lleoliadau ar gyfer Gwasanaethau Plant y Gwasanaethau Cymdeithasol ac ar gyfer Cynlluniau Cymorth Lleoedd a Lleoedd a Gynhelir yr Awdurdod Lleol.

6.1.3 Nifer y lleoedd gofal plant sydd wedi'u llenwi a'r math o leoedd (llawn amser, rhan amser, ad hoc)

Yn Ystod y Tymor

Mae'r Tabl canlynol (Ffig 84) yn dangos nifer y lleoedd gofal plant gan warchodwyr plant sydd ar gael ac a lenwir yn ystod y tymor a'r math o leoedd:

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Lleoedd Cofrestredig	744	263	97	243	106	88
Cyfanswm nifer y plant sy'n defnyddio'r lleoedd	649	225	84	235	90	50
Y Nifer Fwyaf o Leoedd sydd ar gael ac a ddefnyddir fesul gwasanaeth a gynigir	Y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn 286, (llawn amser 114, rhan amser 87, ad hoc 13) Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y bore	Y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn 76 (llawn amser 39, rhan amser 30, ad hoc 3) Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y bore	Y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn 34, (llawn amser 13, rhan amser 2, ad hoc 1) Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y bore 6, (llawn amser 0,	Y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn 90, (llawn amser 33, rhan amser 36, ad hoc 16) Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y bore	Y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn 36, (llawn amser 10, rhan amser 6, ad hoc 0) Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y bore 28, (llawn amser 2,	Y nifer fwyaf o leoedd diwrnod llawn 58, (llawn amser 18, rhan amser 23, ad hoc 0) Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y bore

	105 (llawn amser 16, rhan amser 33, ad hoc 1)	25 (llawn amser 5, rhan amser 14, ad hoc 2)	rhan amser 2, ad hoc 0)	29 (llawn amser 6, rhan amser 13, ad hoc 0)	rhan amser 8, ad hoc 0)	39, (llawn amser 4, rhan amser 2, ad hoc 0)
	Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y prynhawn 105 (llawn amser 17, rhan amser 22, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y prynhawn 26 (llawn amser 5, rhan amser 5, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y prynhawn 6, (llawn amser 0, rhan amser 1, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y prynhawn 28 (llawn amser 5, rhan amser 11, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y prynhawn 30 (llawn amser 4, rhan amser 2, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd hanner diwrnod yn y prynhawn 38, (llawn amser 4, rhan amser 0, ad hoc 0)
	Y nifer fwyaf o leoedd cyn ysgol 202 (llawn amser 67, rhan amser 47, ad hoc 11)	Y nifer fwyaf o leoedd cyn ysgol 40 (llawn amser 5, rhan amser 15, ad hoc 4)	Y nifer fwyaf o leoedd cyn ysgol 19, (llawn amser 6, rhan amser 8, ad hoc 2)	Y nifer fwyaf o leoedd cyn ysgol 60 (llawn amser 35, rhan amser 21, ad hoc 1)	Y nifer fwyaf o leoedd cyn ysgol 56 (llawn amser 16, rhan amser 2, ad hoc 10)	Y nifer fwyaf o leoedd cyn ysgol 36 (llawn amser 4, rhan amser 0, ad hoc 0)
	Y nifer fwyaf o leoedd ar ôl ysgol 247 (llawn amser 135, rhan amser 83, ad hoc 18)	Y nifer fwyaf o leoedd ar ôl ysgol 52, llawn amser 17, rhan amser 31, ad hoc 5)	Y nifer fwyaf o leoedd ar ôl ysgol 51, (llawn amser 19, rhan amser 24, ad hoc 3)	Y nifer fwyaf o leoedd ar ôl ysgol 69, llawn amser 35, rhan amser 34, ad hoc 1)	Y nifer fwyaf o leoedd ar ôl ysgol 56, llawn amser 24, rhan amser 6, ad hoc 18)	Y nifer fwyaf o leoedd ar ôl ysgol 39 (llawn amser 10, rhan amser 0, ad hoc 0)
	Y nifer fwyaf o leoedd cofleidiol 60 (llawn amser 11, rhan amser 4, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd cofleidiol 15 (llawn amser 10, rhan amser 0, ad hoc 0)		Y nifer fwyaf o leoedd cofleidiol 2 (llawn amser 1, rhan amser 1, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd cofleidiol 30 (llawn amser 0, rhan amser 6, ad hoc 0)	Y nifer fwyaf o leoedd cofleidiol 33 (llawn amser 0, rhan amser 0, ad hoc 0)
	Arall - 23 o leoedd	Arall - 7 lle				

Ffig 84 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

Gwyliau'r Ysgol

Mae'r Tabl canlynol yn dangos nifer y lleoedd gofal plant gan warchodwyr plant sydd ar gael ac a lenwir yn ystod gwyliau'r ysgol a'r math o leodd: Roedd amrywiaeth eang yn niferoedd y gwarchodwyr plant a gwblhaodd yr adran hon yn gywir, felly mae'r tabl ond yn dangos y data ar gyfer gwyliau'r haf.

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Gwyliau'r Haf	Nifer fwyaf o leodd - 503 Llawn amser - 159 Rhan amser - 169 Ad Hoc - 39	Nifer fwyaf o leodd - 193 Llawn amser - 43 Rhan amser - 44 Ad Hoc - 14	Nifer fwyaf o leodd - 51 Llawn amser - 17 Rhan amser - 7 Ad Hoc - 0	Nifer fwyaf o leodd - 136 Llawn amser - 36 Rhan amser - 42 Ad Hoc - 0	Nifer fwyaf o leodd - 78 Llawn amser - 20 Rhan amser - 22 Ad Hoc - 22	Nifer fwyaf o leodd - 45 Llawn amser - 19 Rhan amser - 2 Ad Hoc - 0

Ffig 85 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

6.1.4 Lleoedd Gwag a Rhestrau Aros

Mae'r Tabl canlynol yn dangos yr amrywiaeth o leodd gwag a nodwyd mewn lleoliadau gwarchodwyr plant:

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Diwrnod Llawn	138	39	25	43	20	37
Hanner Diwrnod yn y bore	43	7	3	18	12	12
Hanner Diwrnod yn y prynhawn	49	17	4	18	10	12

Cyn Ysgol	114	38	13	32	14	12
Ar ôl Ysgol	111	43	20	26	10	9
Cofleidiol	0	4	2	2	6	4
Hanner diwrnod yn y bore yn ystod y gwyliau	77	27	28	Dim data wedi'u nodi	4	6
Hanner diwrnod yn y prynhawn yn ystod y gwyliau	76	28	28	Dim data wedi'u nodi	4	6

Ffig 86 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

Nododd gwarchodwyr plant leoedd gwag yn ôl y lleoedd oedd ar gael ganddynt yn eu barn nhw yn y mathau gwahanol o wasanaethau a gynigir ganddynt.

Dim ond tri gwarchodwr plant a nododd fod ganddynt restr aros, un yng Nghwm Sirhywi Isaf ar gyfer darpariaeth cyn ysgol ac ar ôl ysgol, un yn Nwyrain Canol y Cymoedd ar gyfer darpariaeth diwrnod llawn a 2 yn ardal Nelson oedd â rhestrau aros ar gyfer 6 lle yn ystod y tymor a 6 lle yn ystod gwyliau'r ysgol.

Nifer y lleoedd a lenwir gan blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd

Mae cyfanswm nifer y lleoedd a lenwir gan blant ag anghenion addysgol arbennig ledled y fwrdeistref fel a ganlyn:

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Plant ag Anghenion Addysgol Arbennig	40	11	6	12	4	9
Yr Amrywiaeth o Anghenion Ychwanegol sydd gan blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth						
Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu	14	2	1	3	2	2
Dysgu penodol (e.e. dyslecsia, ADHD, dyspracsia)	6	4	2	1	0	0
Anawsterau clywed.	4	1	0	1	0	2
Anawsterau dysgu (e.e. oedi datblygiadol cyffredinol)	6	2	0	1	0	2
Nam ar y golwg	3	0	1	0	0	2
Anawsterau emosiynol ac ymddygiadol	7	4	1	1	2	0
Cyflwr Corfforol a Meddygol	2	1	0	0	0	0
cyflwr meddygol arall	4	3	0	1	2	0

Ffig 87 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

Mae llawer o'r plant hyn wedi'u gosod gyda Gwarchodwyr Plant drwy'r Cynllun Cymorth Lleoedd neu'r Cynllun Lleoedd a Gynhelir a gaiff eu rhedeg gan yr Awdurdod Lleol.

6.1.6 Nifer y lleoedd iaith Gymraeg sydd wedi'u llenwi

O'r 108 o Warchodwyr Plant, mae 105 yn nodi eu bod yn darparu drwy gyfrwng y Saesneg, a 24 yn nodi eu bod yn darparu drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg. Nid oes unrhyw warchodwyr plant sy'n darparu drwy gyfrwng y Gymraeg yn unig.

O'r holl leoedd cofrestredig a ddarperir gan warchodwyr plant (744), mae 129 ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Nodir bod hyd at 186 o leoedd ar gael. O'r 634 o blant sy'n cael gofal plant gan warchodwr plant, roedd 114 yn defnyddio gwarchodwr plant sy'n darparu drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg. O'r rhain, mae 83 yn llawn amser, 47 yn rhan amser a 10 ar sail ad hoc. Mae 91 o leoedd ar gael gan warchodwyr plant sy'n defnyddio'r ddwy iaith yn ystod gwyliau'r ysgol (12 o warchodwyr plant yn ystod pob gwyliau heblaw gwyliau'r Nadolig lle y ceir 8 gwarchodwr plant). Ar draws pob gwyliau, caiff y rhain eu defnyddio gan 316 o blant.

Mae tri gwarchodwr plant sy'n defnyddio'r ddwy iaith yn cynnig gofal dros y penwythnos yn ystod y tymor ac yn ystod gwyliau'r ysgol ac mae un yn cynnig gofal dros nos yn ystod y tymor ac yn ystod gwyliau'r ysgol.

Nododd dau warchodwr plant yn Nwyrain Canol y Cymoedd sy'n darparu drwy gyfrwng y ddwy iaith fod ganddynt restr aros - un ar gyfer gofal diwrnod llawn ac un ar gyfer gofal yn ystod y gwyliau.

6.1.7 Amseroedd agor, yn cynnwys y nifer sy'n cynnig gofal plant oriau hyblyg a sesiynau o hyd amrywiol

Gwarchodwyr plant sy'n cynnig y gwasanaeth gofal plant mwyaf hyblyg o'r holl fathau amrywiol o ofal plant ac mae llawer yn nodi eu bod yn cynnig gwasanaeth i ddiwallu anghenion unigol y teuluoedd sy'n eu defnyddio a plant. Mae'r tabl canlynol yn dangos yr amrywiaeth o oriau agor a gynigir gan y gwarchodwyr plant:

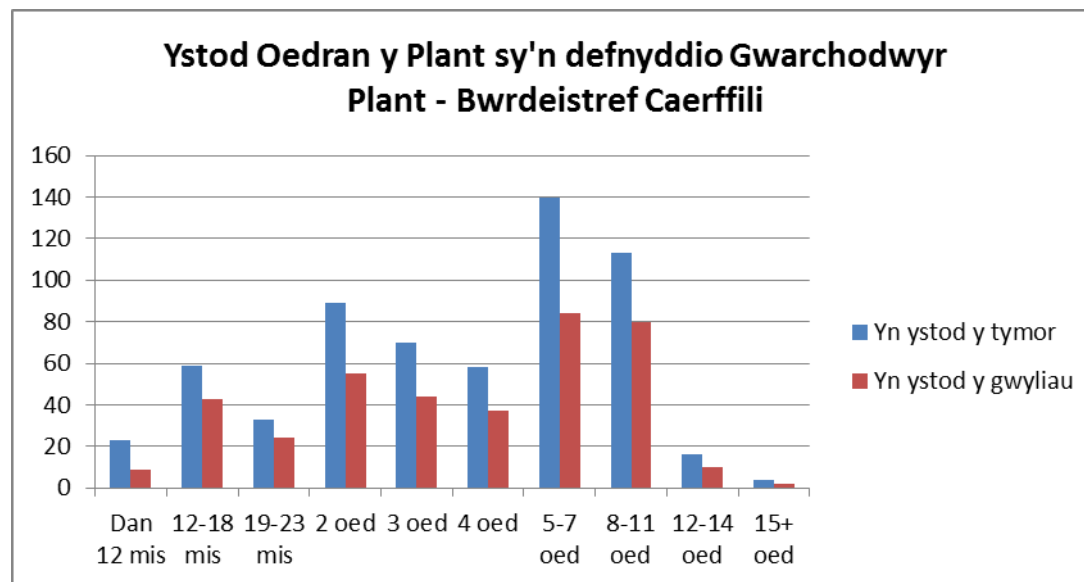
Yr amrywiaeth o oriau agor yn cynnwys oriau hyblyg yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau	
Sir Caerffili	Cynharaf 6.00 a.m. (6 lleoliad) Mae 72 ar agor cyn 8.00 a.m. yn ystod y tymor, a 64 yn ystod y gwyliau Mae 22 ar agor ar ôl 6.00 p.m. yn ystod y tymor, a 21 yn ystod y gwyliau Yr amser cau hwyraf nad yw'n cynnwys gofal dros nos yw 9.00 p.m. Mae 5 gwarchodwr plant yn cynnig gofal dros nos

	Mae 13 ar agor ar ddydd Sadwrn Mae 8 ar agor ar ddydd Sul
Basn Caerffili	Yr amser agor cynharaf yw 6.00 a.m. (2 lleoliad) Yr amser cau hwyrhaf yw 7.00 p.m. Mae 18 ar agor cyn 8.00 a.m. yn ystod y tymor, a 21 yn ystod y gwyliau Mae 5 ar agor ar ôl 6.00 p.m. yn ystod y tymor, a 5 yn ystod y gwyliau Dim gofal dros nos Mae 3 yn cynnig gofal ar y penwythnos yn ystod y tymor a 3 yn ystod y gwyliau
Cwm Sirhywi Isaf	Yr amser agor cynharaf yw 7.30 a.m. Yr amser cau hwyrhaf yw 6.00 p.m. Mae 8 ar agor cyn 8.00 a.m. yn ystod y tymor, a 4 yn ystod y gwyliau Mae 2 ar agor ar ôl 6.00 p.m. yn ystod y tymor, a 2 yn ystod y gwyliau 0 ar agor dros nos a 0 ar benwythnosau yn ystod y tymor neu yn ystod y gwyliau
Dwyrain Canol y Cymoedd	Yr amser agor cynharaf yw 6.00 a.m. Yr amser agor hwyrhaf yw 6.30 p.m. Mae 25 ar agor rhwng 8.00 a.m. yn ystod y tymor, a 21 yn ystod y gwyliau Mae 8 ar agor ar ôl 6.00 p.m. yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau Mae 2 ar agor dros nos yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau Mae 4 ar agor ar benwythnosau yn ystod y tymor a 5 yn ystod y gwyliau
Gorllewin Canol y Cymoedd	Yr amser agor cynharaf yw 7.00 a.m. Yr amser agor hwyrhaf yw 9.00 p.m. yn ystod y tymor neu 6.00 p.m. yn ystod y gwyliau Mae 10 ar agor cyn 8.00 a.m. yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau Mae 4 ar agor ar ôl 6.00 p.m. yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau Mae 2 ar agor dros nos yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau Mae 2 ar agor ar benwythnosau yn ystod y tymor a 2 yn ystod y gwyliau
Cwm Rhymni Uchaf	Yr amser agor cynharaf yw 6.30 a.m. i 7.00 p.m. yn ystod y tymor Yr amser agor cynharaf yw 7.00 a.m. i 5.00 p.m. yn ystod y gwyliau Mae 6 ar agor cyn 8.00 a.m. yn ystod y tymor, a 5 yn ystod y gwyliau Mae 4 ar agor ar ôl 6.00 p.m. yn ystod y tymor, 3 yn ystod y gwyliau Mae 2 ar agor dros nos yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau Mae 3 ar agor ar benwythnosau yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau

Ffig 88 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

6.1.8 Ystod oedran y plant

Mae'r Siart (Ffig 89) yn dangos nifer y plant sy'n defnyddio gwasanaethau gwarchodwyr plant yn y categorïau oedran gwahanol yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau ledled yr holl fwrdeistref.

Ffig 89 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

Mae'r Tabl (Ffig 90) yn dangos ystod oedran y plant sy'n cael gofal gan warchodwyr plant ledled y fwrdeistref.

	Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau
O dan 12 mis	12	4	3	2	6	2	2	4	1	0
12-18 mis	23	14	3	3	21	16	4	2	10	8
19-23 mis	8	4	3	2	15	12	2	8	6	5
2 oed	37	19	7	3	26	15	8	14	15	14
3 oed	27	15	7	1	22	16	12	6	8	5
4 oed	28	16	5	2	17	13	12	26	2	2
5 - 7 oed	40	22	21	13	56	30	28	18	7	6

8 - 11 oed	35	17	25	19	42	29	8	4	7	6
12 - 14 oed	3	3	2	1	8	3	0	0	3	1
15 +	2	2	0	0	2	0	0	4	0	0

Ffig 90 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

6.1.9 Ystod taliadau

Ledled y fwrdeistref mae amrywiaeth o daliadau ar gyfer y gwahanol wasanaethau a gynigir gan warchodwyr plant fel a ganlyn: Nodwyd ffioedd fel cyfraddau fesul awr a chostau fesul sesiwn a chyfrifwyd ffigur fesul awr gyfartalog ar lefel y Fwrdeistref Sirol gan y gwarchodwyr plant a nododd gostau fesul awr.

Ystod ffioedd	
Sir Caerffili	Diwrnod llawn: £2.90 yr awr - £45 /dydd (£3.80 /awr ar gyfartaledd) Hanner diwrnod: £3.30/awr i £25/hanner diwrnod (£3.84/awr ar gyfartaledd) Cyn Ysgol £2/awr i £10/sesiwn (£5.68/awr ar gyfartaledd) Ar ôl Ysgol £2/awr i £26.30/sesiwn (£4.76/awr ar gyfartaledd) Gofal cofleidiol £2/awr i £35/sesiwn (£3.81/awr ar gyfartaledd) Darpariaeth hanner diwrnod yn ystod y gwyliau. £2.00/awr i £30.00/sesiwn (£3.78/awr ar gyfartaledd)
Basn Caerffili	Diwrnod llawn £3.50/awr i £45.00/diwrnod Hanner diwrnod £3.50/awr i £25.00/sesiwn Cyn Ysgol £3/awr i £10.00/sesiwn Ar ôl Ysgol £3.50/awr i £10.00/sesiwn Gofal Cofleidiol - £3.50/awr - £35.00/sesiwn Yn ystod y Gwyliau £3.50/awr - £30.00/sesiwn hanner diwrnod
Cwm Sirhywi Isaf	Diwrnod llawn £3.33/awr i £42.50/diwrnod Hanner diwrnod £3.33/awr i £20.00/sesiwn Cyn Ysgol £4.00/awr i £10.00/sesiwn Ar ôl Ysgol £4.00/awr i £20.00/sesiwn Gofal Cofleidiol - £4.00/awr Yn Ystod y Gwyliau £4.00/awr
Dwyrain Canol y Cymoedd	Diwrnod llawn £2.90/awr i £40.00/diwrnod

	Hanner diwrnod £3.33/awr i £20.00/sesiwn Cyn Ysgol £3.63/awr i £10.00/sesiwn Ar ôl Ysgol £3.63/awr i £15.00/sesiwn Gofal Cofleidiol - £4.50/awr - £30.00/sesiwn Yn ystod y Gwyliau £4.00/awr - £20.00/hanner diwrnod
Gorllewin Canol y Cymoedd	Diwrnod llawn £3.50/awr i £35.00/diwrnod Hanner diwrnod £3.50/awr i £25.00/sesiwn Cyn Ysgol £2.00/awr i £7.50/sesiwn Ar ôl Ysgol £2.00/awr i £12.50/sesiwn Gofal Cofleidiol - £2.00/awr - £25.00/sesiwn Yn ystod y Gwyliau £2.00/awr - £25.00/hanner diwrnod
Cwm Rhymni Uchaf	Diwrnod llawn £3.00/awr i £40.00/diwrnod Hanner diwrnod £3.50/awr i £23.00/sesiwn Cyn Ysgol £3.50/awr i £10.00/sesiwn Ar ôl Ysgol £3.50/awr i £26.50/sesiwn Gofal Cofleidiol - £3.50/awr - £35.00/sesiwn Yn ystod y Gwyliau £3.50/awr - £20.00/hanner diwrnod

Ffig 91 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

6.1.10. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- Nid yw'r dosbarthiad o warchodwyr plant yn gyson ledled y fwrdeistref gyda'r niferoedd uchaf yn ardaloedd Basn Caerffili a Dwyrain Canol y Cymoedd. Yr ardaloedd hyn yw'r rhai â lefelau poblogaeth a chyfleoedd cyflogaeth uchel.
- Fodd bynnag, prin iawn yw nifer y gwarchodwyr plant o gymharu ag ardaloedd Cwm Rhymni uchaf, Gorllewin Canol y Cymoedd a Chwm Sirhywi Isaf. Mae hyn yn nodedig iawn oherwydd, yng Nghwm Rhymni Uchaf a Chwm Sirhywi Isaf, mae prinder Meithrinfeydd Diwrnod Llawn hefyd sy'n cynnig gofal diwrnod llawn i deuluoedd a hefyd, yng Nghwm Rhymni Uchaf, mae prinder darpariaeth ar ôl ysgol ym mhen gogleddol yr ardal (Rhymni) sy'n wasanaeth y gallai gwarchodwyr plant ei gynnig. Dylid nodi bod meithrinfa ddydd ychydig dros y ffin ym Mlaenau Gwent a all gynnig darpariaeth gofal ar ôl ysgol a gofal diwrnod llawn. Mae'r feithrinfa ddydd fach a arferai weithredu yn ardal Rhymni wedi cau'n ddiweddar oherwydd materion cynaliadwyedd.
- Nid oes unrhyw warchodwyr plant sy'n cynnig gofal dros nos ym Masn Caerffili.
- Nid oes unrhyw warchodwyr plant sydd wedi cofrestru â Chyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili i ddarparu Addysg y Blynnyddoedd Cynnar. Gall gwarchodwyr plant gynnig gofal cofleidiol cyflawn i deuluoedd sy'n arwain at ofal cyson ar gyfer y plentyn.
- Mae chwe gwarchodwr plant wedi'u cofrestru â'r awdurdod lleol i gynnig lleoedd Gwasanaethau Cymdeithasol a Lleoedd a Gynhelir.
- Gwneir defnydd da o leoedd gyda gwarchodwyr plant ledled yr holl fwrdeistref yn ystod y tymor. Fodd bynnag, nodir bod digon o leoedd nas defnyddir. Dim ond cipolwg o'r defnydd ar un adeg a geir yma ac efallai nad oes lleoedd ar gael pan fydd eu hangen ar rieni a ble bydd eu hangen. Awgrymodd adborth gan rieni yn yr holiadur i rieni fod rhai gwarchodwyr plant yn brysurach nag eraill a'i bod yn anodd dod o hyd i leoedd gwag gyda rhai gwarchodwyr plant.
- Nodwyd lleoedd gwag ym mhob ardal. Fodd bynnag, mae gallu dewis gwarchodwyr plant penodol yn ffactor pwysig iawn i rieni wrth ddewis gofal plant, felly er y gall fod lleoedd gwag gyda gwarchodwr plant arall gerllaw, efallai na fydd hyn yn cyd-fynd â dewis y rhiant.
- Yn aml, mae rhieni a chanddynt blant ag anghenion ychwanegol yn ffafrio gwarchodwyr plant oherwydd y gallant gynnig grwpiau bach a gwasanaeth cyson ar draws yr ystodau oedran. Gallant hefyd gynnig gwasanaeth mwy hyblyg gan ystyried apwyntiadau meddygol y plentyn, ac ati.
- Nid oes unrhyw warchodwyr plant Cymraeg yn unig. Mae 24 yn darparu drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg (tua 20%).
- Mae tri gwarchodwr plant yn cynnig gofal ar benwythnosau ac mae un yn cynnig gofal dros nos.

- Gwarchodwyr plant sy'n gallu cynnig y gwasanaeth gofal plant mwyaf hyblyg ac yn aml maent yn cynnig pecynnau gofal plant wedi'u teilwra i ddiwallu anghenion teuluoedd sy'n gweithio. Mae sawl un yn agor am 6.00 a.m.
- Mae'r costau'n amrywio ar draws yr amrywiaeth o wasanaethau a gofal cyn ac ar ôl yr ysgol sydd â'r gyfradd ddrutaf fesul awr. Mae rhai yn codi ffi cadw dros wyliau'r haf y gall rhai teuluoedd ei chael hi'n anodd ei fforddio.

6.2 Gofal Diwrnod Llawn

6.2.1. Dadansoddi'r Ddarpariaeth Gofal Plant sydd ar Gael

Mae 19 o Ddarparwyr Gofal Diwrnod Llawn ledled y fwrdeistref sirol, 7 ym Masn Caerffili, 2 yng Nghwm Sirhywi Isaf, 5 yn Nwyrain Canol y Cymoedd, 4 yng Ngorllewin Canol y Cymoedd ac 1 yng Nghwm Rhymni Uchaf. Mae un o'r rhain ond yn gweithredu yn ystod y tymor gan ei fod yn gysylltiedig â'r Coleg Addysg Bellach Lleol, Coleg y Cymoedd sydd wedi'i leoli'n ganolog yn Ystrad Mynach yng Ngorllewin Canol y Cymoedd. Mae'r ffigurau hyn yn cynnwys dau ddarparwr sydd wedi'u cofrestru fel Darparwyr Gofal Diwrnod Llawn, meithrinfa diwrnod llawn (y ddau ym Masn Caerffili), ond sy'n cynnig amrywiaeth o sesiynau gofal sesiynol drwy gydol y dydd ac felly sydd ond yn cynnig gofal plant ar gyfer plant 2 oed a throsodd. Mae pob meithrinfa ddydd arall yn cynnig lleoedd ar gyfer plant o 0 i 14 oed.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae dwy feithrinfa ddydd wedi cau (un yng Nghwm Rhymni Uchaf ac un yn Nwyrain Canol y Cymoedd), oherwydd materion cynaliadwyedd. Fodd bynnag, datblygwyd dwy feithrinfa ddydd newydd (ond nid ydynt wedi'u rhestru ar hyn o bryd) a disgwylir iddynt agor yn nhymor yr hydref 2016, un yng Ngorllewin Canol y Cymoedd ac un yn Nwyrain Canol y Cymoedd.

Dylid nodi bod tair meithrinfa ddydd newydd wedi agor yn ystod y flwyddyn ddiwethaf sy'n dangos lefelau uchel o leoedd gwag wrth iddynt gynyddu eu niferoedd ac hefyd nid ydynt yn dangos y defnydd a wnaed ohonynt yn ystod y gwyliau yn y gorffennol gan nad oes ganddynt ddata blaenorol i'w datgan. Dangosir manylion yn y rhanbarthau daearyddol unigol isod.

O'r 19 o feithrinfeydd dydd, nid oes unrhyw rai Cymraeg eu hiaith. Fodd bynnag, mae dwy sy'n nodi eu bod ond yn cynnig gofal plant drwy gyfrwng y Saesneg gyda'r gweddill yn nodi eu bod yn cynnig gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Hefyd, mae 11 o ddarparwyr sydd wedi'u cofrestru fel Darparwyr Gofal Diwrnod Llawn, nad ydynt yn cynnig meithrinfa diwrnod llawn ond sydd yn cynnig amrywiaeth o ddarpariaethau sesiynol cymysg drwy'r dydd yn ôl oedran y plentyn gan ddarparu ar gyfer plant 2-11 oed. Byddai hyd y ddarpariaeth y gallai plentyn fanteisio arni yn dibynnu ar Ddatganiad o Ddiben pob lleoliad unigol. Er bod y lleoliadau hyn yn cynnig gofal drwy gydol y dydd, nid ydym yn ystyried eu bod yn Feithrinfeydd Diwrnod Llawn gan nad ydynt yn darparu gofal parhaus i blant. Yn hytrach, maent yn cynnig amrywiaeth o ddarpariaethau sesiynol.

O'r 11 o ddarpariaethau sesiynol cymysg hyn, mae 7 yn rhai cyfrwng Saesneg a 4 yn rhai cyfrwng Cymraeg. Nododd 2 o'r darparwyr Saesneg eu hiaith eu bod hefyd yn defnyddio rhywfaint o Gymraeg yn y lleoliad.

6.2.2 Yr amrywiaeth o wasanaethau a ddarperir

O'r 19 o Feithrinfeydd Dydd, mae 14 yn cynnig darpariaeth Cyn Ysgol, Ar ôl Ysgol ac yn Ystod y Gwyliau, mae 15 yn cynnig Gofal Cofleidiol a darpariaeth bore a phrynhawn, mae un yn cynnig darpariaeth cylch chwarae yn y bore a'r prynhawn ac wyth yn cynnig darpariaeth amser cinio. Nid oes yr un ohonynt yn cynnig darpariaeth crèche. Mae dwy feithrinfa ddydd (y ddwy ym Masn Caerffili) yn cynnig lleoedd Dechrau'n Deg ac Addysg y Blynnyddoedd Cynnar.

Amlinellir yr amrywiaeth o wasanaethau a gynigir gan y darparwyr Gofal Diwrnod Llawn yn y tabl (Ffig 91) isod:

	Meithrinfeydd Diwrnod Llawn (pob un yn Saesneg)	Darpariaeth Saesneg Sesiynol Cymysg	Darpariaeth Gymraeg Sesiynol Cymysg
Meithrinfa Diwrnod Llawn	19	0	0
Gofal llawn hanner diwrnod yn y bore	15	1	0
Gofal llawn hanner diwrnod yn y prynhawn	15	0	0
Darpariaeth Cyn Ysgol	14	1	2
Darpariaeth ar ôl Ysgol	14	3	3
Darpariaeth Gofleidiol	15	7	4
Cylch chwarae yn y bore	1	3	0
Cylch chwarae yn y prynhawn	1	2	0
Gwyliau	14	1	2
Cinio	8	2	1

Ffig 92 - Ffynhonnell SASS Tach 2016

6.2.3 Nifer y lleoedd gofal plant sydd wedi'u llenwi a'r math o leodd (llawn amser, rhan amser, ad hoc)

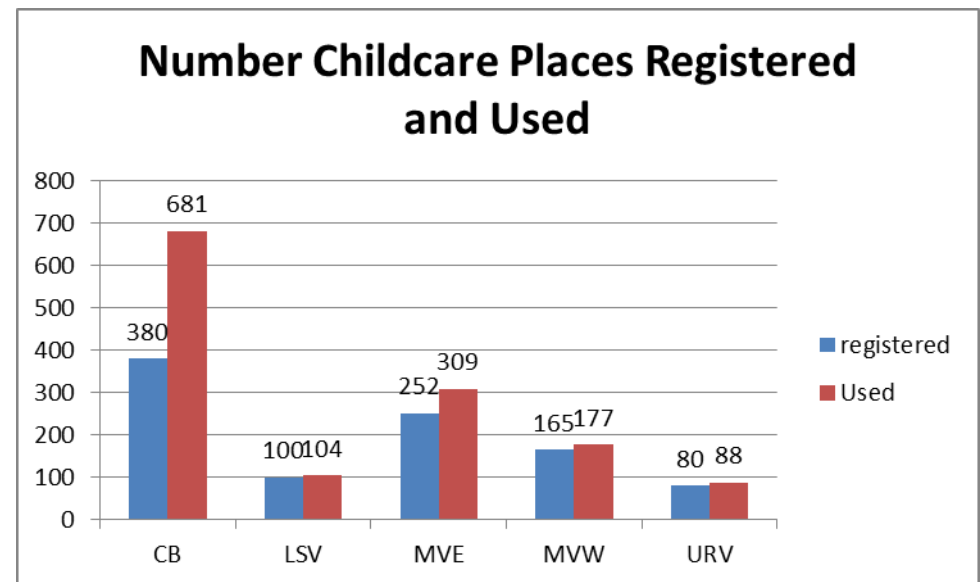
Bwrdeistref Sirol Caerffili

Meithrinfa Diwrnod Llawn

Ledled bwrdeistref sirol Caerffili i gyd, mae 997 o leodd gofal plant cofrestredig ar gael mewn Meithrinfeydd Diwrnod Llawn a ddefnyddir gan 1,359 o blant.

O'r rhain, **yn Ystod y Tymor**:

- mae hyd at 720 o leodd ar gael ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn y caiff 120 eu defnyddio'n llawn amser, 344 yn rhan amser a 55 ar sail ad hoc (DS nid yw hyn yn cynnwys un feithrinfa ddydd ym Masn Caerffili a wnaeth gamddeall y cwestiwn a chyfrifo'n anghywir)
- mae hyd at 287 o leodd ar gael ar gyfer gofal hanner diwrnod yn y bore, y caiff 82 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 142 yn rhan amser ac 11 ar sail ad hoc
- mae hyd at 305 o leodd ar gael ar gyfer gofal hanner diwrnod yn y prynhawn, y caiff 56 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 56 yn rhan amser a 7 ar sail ad hoc
- mae hyd at 128 o leodd ar gael ar gyfer gofal cyn ysgol, y caiff 23 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 27 yn rhan amser a 2 ar sail ad hoc (heb gynnwys y feithrinfa ddydd a wnaeth gamgyfrifo).
- mae hyd at 139 o leodd ar gael ar gyfer gofal ar ôl ysgol, y caiff 41 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 41 yn rhan amser a 5 ar sail ad hoc (heb gynnwys y feithrinfa ddydd a wnaeth gamgyfrifo).
- mae hyd at 106 o leodd ar gael ar gyfer gofal cofleidol, y caiff 19 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 23 yn rhan amser a 0 yn ad hoc (heb gynnwys y feithrinfa ddydd a wnaeth gamgyfrifo).
- mae hyd at 24 o leodd ar gael ar gyfer gofal cinio, ni roddwyd data ar y defnydd a wneir o'r rhain.

Ffig 93 – Ffynhonnell SASS Tach 2016

*Mae'r tabl (Ffig 93) ar y dde yn dangos y lleoedd cofrestredig a nifer y lleoedd a ddefnyddir fel cymysgedd o ddefnydd llawn amser, rhan amser ac ad hoc ar draws yr holl wasanaethau a gynigir mewn **Meithrinfeydd Diwrnod Llawn** ledled y fwrdeistref sirol*

Basn Caerffili - 380 o leoedd cofrestredig yn cael eu defnyddio gan 681 o blant
Cwm Sirhywi Isaf - 100 o leoedd cofrestredig yn cael eu defnyddio gan 104 o blant
Dwyrain Canol y Cymoedd - 252 o leoedd cofrestredig yn cael eu defnyddio gan 309 o blant
Gorllewin Canol y Cymoedd - 165 o leoedd cofrestredig yn cael eu defnyddio gan 177 o blant
Cwm Rhymni Uchaf - 80 o leoedd cofrestredig yn cael eu defnyddio gan 88 o blant

Yn ystod y **Gwyliau** roedd hyd at 665 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael yn y meithrinfeydd diwrnod llawn. Y duedd a nodir ledled y fwrdeistref yw bod y mwyafrif helaeth o'r plant yn manteisio ar ddarpariaeth gwyliau mewn patrymau rhan amser, e.e. mae 42 o blant yn mynychu lleoedd yn llawn amser yn ystod gwyliau'r haf a 385 yn rhan amser a 44 ar sail ad hoc.

Gofal Sesiynol Cymysg

Ymysg y darparwyr Gofal Sesiynol Cymysg, mae 316 ychwanegol o leoedd cofrestredig (192 yn rhai cyfrwng Saesneg a 123 yn rhai cyfrwng Cymraeg), a ddefnyddir gan 508 o blant (316 yn rhai cyfrwng Saesneg a 192 yn rhai cyfrwng Cymraeg).

O'r rhain, mae nifer fwyaf y lleoedd sydd ar gael fesul math o wasanaeth fel a ganlyn:

- Hanner diwrnod yn y bore - 7 cyfrwng Cymraeg
- Hanner diwrnod yn y prynhawn - 7 cyfrwng Cymraeg
- Cyn ysgol - 16 cyfrwng Saesneg, 74 cyfrwng Cymraeg
- Ar ôl ysgol - 47 cyfrwng Saesneg, 96 cyfrwng Cymraeg
- Cofleidol - 113 cyfrwng Saesneg, 107 cyfrwng Cymraeg
- Cylch Chwarae yn y bore – 41 cyfrwng Saesneg
- Cylch Chwarae yn y prynhawn. – 12 cyfrwng Saesneg
- Cinio - 16 cyfrwng Saesneg

Caiff proffil y defnydd o'r lleoedd hyn ei amlygu yn y dadansoddiadau daearyddol isod.

Basn Caerffili

Meithrinfa Ddydd

Mae hyd at 380 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael yn y saith Meithrinfa Ddydd a ddefnyddir gan 681 o blant.

O'r rhain, **yn Ystod y Tymor**:

- mae hyd at 285 o leoedd ar gael ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn y caiff 117 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 95 yn rhan amser a 41 ar sail ad hoc (DS nid yw hyn yn cynnwys un feithrinfa ddydd a wnaeth gamddeall y cwestiwn a chyfrifo'n anghywir)

Yn anffodus, roedd data wedi'u hepgor ar gyfer yr ardal ddaearyddol hon ac felly ni ellir cofnodi ffigurau'n gywir ar gyfer y gwasanaethau a ddarperir yn ystod y tymor.

Yn ystod **y Gwyliau** roedd hyd at 252 o leoedd ar gael yn y meithrinfeydd diwrnod llawn. Fodd bynnag, mae'r duedd a gofnodwyd yn dangos mai dim ond yn rhan amser y mae'r mwyafrif helaeth yn mynychu (186 o blant) yn hytrach nag yn llawn amser (dim ond 12 o blant).

Darpariaeth Sesiynol Gymysg

Mae pum Darpariaeth Sesiynol Gymysg yn ardal Basn Caerffili yn ogystal â'r ddwy a gaiff eu cynnwys yn y data ar Feithrinfeydd Diwrnod Llawn. O'r rhain, mae tair yn rhai cyfrwng Saesneg a dwy yn rhai cyfrwng Cymraeg. Mae'r ddau leoliad cyfrwng Cymraeg wedi'u lleoli ar y ddau safle ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg neu gerllaw. Mae un lleoliad wedi'i leoli'n rhannol yn y Ganolfan Plant Integredig Cyfrwng Cymraeg newydd yn nhref Caerffili ac mae'n cynnig ei wasanaethau oddi yno. Mae'r Ganolfan Integredig hefyd yn cynnig darpariaeth Dechrau'n Deg Cymraeg (i agor yng ngwanwyn 2017) a chyfleuster crèche (anghofrestredig).

Mae hyd at 144 o leoedd cofrestredig (72 cyfrwng Saesneg a 72 cyfrwng Cymraeg) a ddefnyddir gan 227 o blant (112 cyfrwng Saesneg a 115 cyfrwng Cymraeg). Dangosir faint o leoedd sydd ar gael yn ôl y math o wasanaeth a'r defnydd a wneir ohonynt isod (Ffig 94):

	Y nifer sydd ar gael		Llawn Amser a Ddefnyddir		Rhan Amser a Ddefnyddir	
	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg
Hanner diwrnod yn y bore		7		Dim data		Dim data
Hanner diwrnod yn y prynhawn		7		Dim data		Dim data
Cyn Ysgol	0	50		41		12

Tudalen **116 o 287**

Ar ôl Ysgol	15	72	11	48	48	39
Gofal Cofleidiol	32	64	22	50	31	14
Gwyliau		40		8 (Haf)		17 (Haf)

Ffig 94 - Ffynhonnell SASS Tachwedd 2016

Cwm Sirhywi Isaf

Meithrinfa Diwrnod Llawn

Mae hyd at 100 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael yn y ddwy Feithrinfa Ddydd, a ddefnyddir gan 104 o blant.

O'r rhain, **yn Ystod y Tymor**:

- mae hyd at 64 o leoedd ar gael ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn y caiff 4 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 37 yn rhan amser a 3 ar sail ad hoc

Yn anffodus, roedd data wedi'u hepgor ar gyfer yr ardal ddaearyddol hon ac felly ni ellir cofnodi ffigurau'n gywir ar gyfer y gwasanaethau a ddarperir yn ystod y tymor.

Yn ystod y Gwyliau roedd hyd at 92 o leoedd ar gael yn y meithrinfeydd diwrnod llawn. Eto, ni chofnodwyd y defnydd yn gywir gan sawl lleoliad ac mae'r data a roddwyd yn gamarweiniol. Fodd bynnag, mae'r duedd a gofnodwyd yn dangos mai dim ond yn rhan amser y mae'r mwyafrif helaeth yn mynychu (47 o blant) yn hytrach nag yn llawn amser (dim ond 3 o blant).

Darpariaeth Sesiynol Gymysg

Mae un darparwr cyfrwng Saesneg yn cynnig Darpariaeth Sesiynol Gymysg yn yr ardal hon, a gofrestrwyd ar gyfer 40 o leoedd a ddefnyddir gan 24 o blant. Gofal cofleidiol yw hwn ac mae wedi'i leoli ar safle ysgol. Defnyddiodd 10 o blant y gwasanaeth yn llawn amser, 10 yn rhan amser a 4 ar sail ad hoc. Dim ond yn ystod y tymor y mae'r gwasanaeth hwn yn gweithredu.

Dwyrain Canol y Cymoedd

Meithrinfa Diwrnod Llawn

Ledled Dwyrain Canol y Cymoedd, mae 252 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael yn y pum meithrinfa ddydd, a ddefnyddir gan 309 o blant.

O'r rhain, **yn Ystod y Tymor**:

- mae hyd at 171 o leoedd ar gael ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn y caiff 23 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 97 yn rhan amser a 6 ar sail ad hoc
- mae hyd at 113 o leoedd ar gael ar gyfer gofal hanner diwrnod yn y bore, y caiff 7 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 42 yn rhan amser ac 8 ar sail ad hoc
- mae hyd at 114 o leoedd ar gael ar gyfer gofal hanner diwrnod yn y prynhawn, y caiff 0 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 19 yn rhan amser a 6 ar sail ad hoc
- mae hyd at 71 o leoedd ar gael ar gyfer gofal cyn ysgol, y caiff 3 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 0 yn rhan amser ac 1 ar sail ad hoc
- mae hyd at 77 o leoedd ar gael ar gyfer gofal ar ôl ysgol, y caiff 8 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 9 yn rhan amser a 4 ar sail ad hoc
- mae hyd at 72 o leoedd ar gael ar gyfer gofal cofleidiol, y caiff 10 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 0 yn rhan amser a 0 ar sail ad hoc
- mae hyd at 24 o leoedd ar gael ar gyfer gofal cinio, ni roddwyd data ar y defnydd a wneir o'r rhain.

Yn ystod **y Gwyliau** roedd hyd at 123 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael yn y meithrinfeydd diwrnod llawn. Mae'r duedd a nodir yr un fath ledled y fwrdeistref o ran bod y mwyafrif helaeth o'r plant yn manteisio ar ddarpariaeth gwyliau mewn patrymau rhan amser, e.e. mae 13 o blant yn mynychu lleoedd yn llawn amser yn ystod gwyliau'r haf, 51 yn rhan amser a 12 ar sail ad hoc.

Darpariaeth Sesiynol Gymysg

Mae dau ddarparwr yn cynnig amrywiaeth o wasanaethau sesiynol yn yr ardal hon, un cyfrwng Saesneg ac un cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant rhwng 2 ac 11 oed. Maent wedi'u cofrestru ar gyfer 56 o leoedd (24 Saesneg a 32 Cymraeg), a ddefnyddir gan 109 o blant (60 Saesneg a 49 Cymraeg).

Dangosir faint o leoedd sydd ar gael yn ôl y math o wasanaeth a'r defnydd a wneir ohonynt isod (Ffig 95):

	Y nifer sydd ar gael		Llawn Amser a Ddefnyddir		Rhan Amser a Ddefnyddir	
	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg
Cylch Chwarae yn y bore	5 (?)*	0	36			
Cylch Chwarae yn y prynhawn	12	0				
Cyn Ysgol		24		13		15
Ar ôl Ysgol		24		12		16

Tudalen **118** o **287**

Gofal Cofleidiol		24		9		8
Gwyliau	5 (?)*		72			

Ffig 95 - Ffynhonnell SASS Tachwedd 2016

**credir bod y darparwr wedi nodi nifer y lleoedd gwag oedd ar gael yn hytrach na nifer y lleoedd.*

Gorllewin Canol y Cymoedd

Meithrinfa Diwrnod Llawn

Ledled Gorllewin Canol y Cymoedd, mae 165 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael y pedair methrinfa ddydd, a ddefnyddir gan 177 o blant.

O'r rhain, **yn Ystod y Tymor**:

- mae hyd at 120 o leoedd ar gael ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn y caiff 10 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 77 yn rhan amser a 4 ar sail ad hoc
- mae hyd at 83 o leoedd ar gael ar gyfer gofal hanner diwrnod yn y bore, y caiff 0 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 20 yn rhan amser ac 1 ar sail ad hoc
- mae hyd at 84 o leoedd ar gael ar gyfer gofal hanner diwrnod yn y prynhawn, y caiff 0 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 10 yn rhan amser a 1 ar sail ad hoc
- mae hyd at 25 o leoedd ar gael ar gyfer gofal cyn ysgol, y caiff 1 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 18 yn rhan amser ac 1 ar sail ad hoc
- mae hyd at 24 o leoedd ar gael ar gyfer gofal ar ôl ysgol, y caiff 6 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 27 yn rhan amser a 1 ar sail ad hoc
- there are a maximum of 24 available for wrap, of which 5 are used full time, 7 part time and 0 ad hoc
- mae hyd at 24 o leoedd ar gael ar gyfer cinio, a dim ond un ohonynt a ddefnyddiwyd yn rhan amser.

Yn ystod **y Gwyliau** roedd hyd at 118 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael yn y meithrinfeydd diwrnod llawn. Mae'r duedd a nodir yr un fath ledled y fwrdeistref o ran bod y mwyafrif helaeth o'r plant yn manteisio ar ddarpariaeth gwyliau mewn patrymau rhan amser, e.e. mae 6 o blant yn mynychu lleoedd yn llawn amser yn ystod gwyliau'r haf, 60 yn rhan amser a 7 ar sail ad hoc.

Darpariaeth Sesiynol Gymysg

Mae dau ddarparwr sy'n cynnig darpariaeth sesiynol gymysg yn yr ardal hon, 1 cyfrwng Saesneg ac 1 cyfrwng Cymraeg, a gofrestrwyd ar gyfer 35 o leoedd (16 cyfrwng Saesneg a 19 cyfrwng Cymraeg) a ddefnyddir gan 83 o blant (55 cyfrwng Saesneg a 28 cyfrwng Cymraeg) rhwng 2 a 12 oed.

Dangosir faint o leoedd sydd ar gael yn ôl y math o wasanaeth a'r defnydd a wneir ohonynt isod (Ffig 96):

	Y nifer sydd ar gael		Llawr Amser a Ddefnyddir		Rhan Amser a Ddefnyddir	
	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg
Cylch Chwarae yn y bore	16		Dim data		Dim data	
Cylch Chwarae yn y prynhawn	16		2		33	
Cyn Ysgol	16		1		8 + 2 ad hoc	
Ar ôl Ysgol	16		3		17 + 1 ad hoc	
Gofal Cofleidiol	16	19	1	10	11 + 1 ad hoc	9
Cinio	16		Dim data			

Ffig 96 - Ffynhonnell SASS Tachwedd 2016

Cwm Rhymni Uchaf

Meithrinfa Diwrnod Llawn

Ledled Cwm Rhymni Uchaf, mae 80 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael yn yr un feithrinfa ddydd, a ddefnyddir gan 88 o blant.

O'r rhain, **yn Ystod y Tymor**:

- mae hyd at 80 o leoedd ar gael ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn y caiff 9 ohonynt eu defnyddio'n llawn amser, 38 yn rhan amser ac 1 ar sail ad hoc
- mae hyd at 3 lle ar gael ar gyfer hanner diwrnod yn y bore. Ni roddwyd data ar y defnydd a wneir o'r rhain.
- mae hyd at 3 lle ar gael ar gyfer hanner diwrnod yn y prynhawn. Ni roddwyd data ar y defnydd a wneir o'r rhain.
- mae hyd at 14 o leoedd ar gael ar gyfer gofal cyn ysgol. Ni roddwyd data ar y defnydd a wneir o'r rhain.
- mae hyd at 21 o leoedd ar gael ar gyfer gofal ar ôl ystôl. Ni roddwyd data ar y defnydd a wneir o'r rhain.
- nid oes unrhyw leoedd ar gael ar gyfer gofal cofleidiol. Ni roddwyd data ar y defnydd a wneir.

- nid oes unrhyw leodedd ar gael ar gyfer gofal cinio. Ni roddwyd data ar y defnydd a wneir.

Yn ystod y **Gwyliau** roedd hyd at 80 o leodedd gofal plant cofrestredig ar gael yn y feithrinfa diwrnod llawn. Mae'r duedd a nodir yr un fath ledled y fwrdeistref o ran bod y mwyafrif helaeth o'r plant yn manteisio ar ddarpariaeth gwyliau mewn patrymau rhan amser, e.e. mae 8 o blant yn mynychu lleoedd yn llawn amser yn ystod gwyliau'r haf, 20 yn rhan amser a 0 ar sail ad hoc.

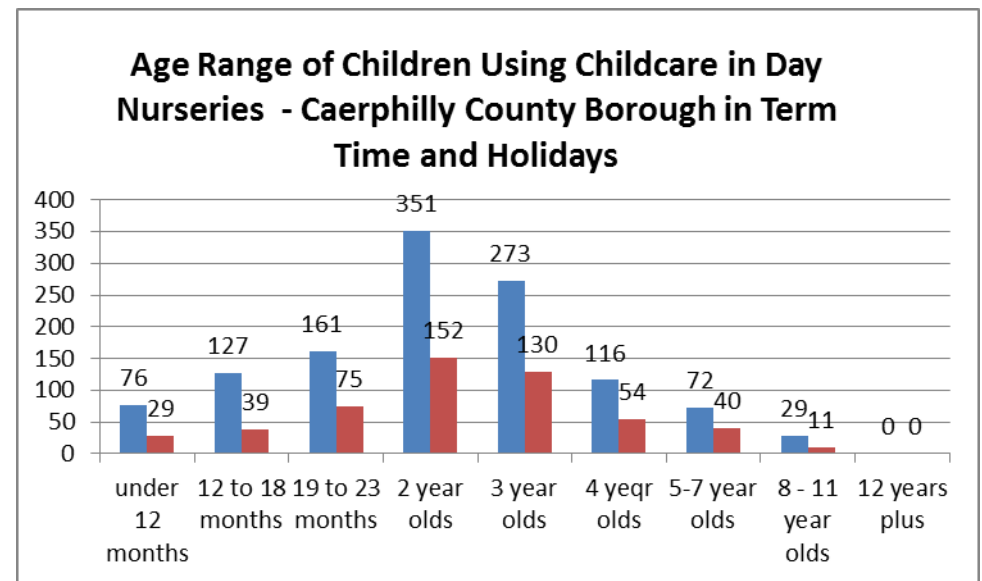
Darpariaeth Sesiynol Gymysg

Mae un darparwr cyfrwng Saesneg yn yr ardal hon, a gofrestrwyd ar gyfer 40 o leodedd a ddefnyddir gan 65 o blant. Mae'r darparwr hwn yn cynnig gofal ar ôl ysgol, gofal cofleidiol a chylch chwarae (heblaw ar ddydd Llun). Fe'i lleolir yn yr ysgol gynradd leol ac mae'n ffurfio rhan o'r Ganolfan Blant Integredig wreiddiol ar gyfer yr ardal.

- Mae 20 o leodedd ar gael ar gyfer y cylch chwarae yn y bore, a ddefnyddir gan 35 o blant (cymysgedd o ddefnydd llawn amser a rhan amser - ni chafodd hyn ei nodi gan y darparwr).
- Mae 16 o leodedd ar gael ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol, a ddefnyddir gan 35 o blant (cymysgedd o ddefnydd llawn amser a rhan amser - ni chafodd hyn ei nodi gan y darparwr).
- Mae 25 o leodedd ar gael ar gyfer gofal cofleidiol, a ddefnyddir gan 101 o blant (cymysgedd o ddefnydd llawn amser a rhan amser - ni chafodd hyn ei nodi gan y darparwr).
- ***Ystod oedran y plant***

Meithrinfa Diwrnod Llawn

Amlygir proffil plant ledled y Fwrdeistref Sirol sy'n manteisio ar ofal plant mewn meithrinfeydd dydd yn y graff canlynol (Ffig 98) sy'n dangos y ffigurau yn ystod y tymor mewn glas a'r ffigurau yn ystod gwyliau'r ysgol mewn coch. Mae'r tabl isod yn dangos proffil ystodau oedran plant sy'n mynychu darpariaeth Meithrinfa Ddydd ledled yr ardaloedd daearyddol.

Ffig 98 - Ffynhonnell SASS Tachwedd 2016

	Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau
O dan 12 mis	30	13	10	Dim data	23	5	11	8	2	2
12-18 mis	56	22	13	Dim data	37	8	11	7	10	2
19-23 mis	89	58	4	Dim data	43	2	25	14	0	1
2 oed	214	113	21	Dim data	70	6	46	30	0	3
3 oed	162	90	20	Dim data	40	7	37	26	14	7
4 oed	68	31	13	Dim data	11	9	18	7	6	7
5 - 7 oed	17	20	6	Dim data	20	7	13	7	16	6
8 - 11 oed	11	5	0	Dim data	0	0	18	6	0	0
12 - 14 oed	0	0	0	Dim data	0	0	0	0	0	0
15 +	0	0	0	Dim data	0	0	0	0	0	0

Ffig 99 - Ffynhonnell SASS Tachwedd 2016

Darpariaeth Sesiynol Gymysg

Nid yw'r lleoliadau hyn yn cynnig Meithrinfa Diwrnod llawn ac maent ond wedi cofrestru ar gyfer plant 2 oed a throsodd. Yn dibynnu ar y gwasanaethau a gynigir gan bob darparwr fel y diffinnir yn eu Datganiad o Ddiben, caiff lleoliadau eu cofrestru ar gyfer yr oeddrannau maent yn darparu gofal plant ar eu cyfer, er enghraifft, bydd lleoliad sydd ond yn darparu gofal cofleidiol ond wedi'i gofrestru i ddarparu gofal ar gyfer plant 3-4 oed, ond gall lleoliad arall sy'n darparu cymysgedd o ddarpariaeth grŵp chwarae, darpariaeth gofleidiol a darpariaeth ar ôl ysgol fod wedi'i gofrestru ar gyfer plant rhwng 2 a 12 oed.

Mae'r tabl canlynol (Ffig 100) yn dangos proffil oedran plant sy'n derbyn gofal mewn lleoliadau darpariaeth gymysg cyfrwng Cymraeg (C) a Saesneg (S) ar hyn o bryd.

	Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Yn ystod y tymor*	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau
2 oed	0	0	0	0	28S	28S	18S	0	9S	0
3 oed	32S 4C	0	6S	0	25S 1C	25S	17S 2C	0	16S	0
4 oed	25S 30C	10C	18S	0	4S 20C	4S	26C	0	19S	0
5 - 7 oed	26S 16C	13C	0	0	15C	0	11S	0	6S	0
8 - 11 oed	29S 17C	19C	0	0	13C	0	9S	0	15S	0
12 - 14 oed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15 +	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ffig 100 - Ffynhonnell SASS Tachwedd 2016 *ni wnaeth un lleoliad cyfrwng Cymraeg gwblhau'r proffil oedran ar gyfer plant sy'n mynychu yn ystod y tymor nac yn ystod y gwyliau

6.2.4 Lleoedd Gwag a Rhestrau Aros

Gofynnwyd i ddarparwyr nodi nifer y **lleoedd gwag** oedd ar gael ganddynt. Mae'r ffigurau a ddangosir isod ar gyfer yr amrywiaeth o wasanaethau a gynigir yn y lleoliad gofal plant. Mae'r ffigurau ar gyfer darpariaeth diwrnod llawn wedi'u cynnwys. Fodd bynnag, cyfrifodd rhai meithrinfeydd leoedd gwag fesul diwrnod ac eraill fesul wythnos ac roedd gan un ohonynt lefelau uchel gan eu bod wedi cau dros wyliau'r haf. Ni wnaeth un feithrinfa nodi unrhyw leoedd gwag. Gellir troi lle gwag ar gyfer diwrnod llawn mewn meithrinfa diwrnod llawn yn amrywiaeth o leoedd gwag yn dibynnu ar ofynion y plentyn sy'n defnyddio'r lle.

Er bod y canllawiau SASS wedi gofyn i leoliadau gyfrifo lleoedd gwag mewn ffordd benodol, h.y. fesul wythnos, (lle mae un lle gwag dros bum diwrnod yn cyfateb i bum lle gwag) gwnaeth sawl un gyfrifo fesul diwrnod (lle mae un lle gwag dros bum diwrnod yn cyfateb i un lle gwag). Felly, dylid ystyried hyn wrth ystyried y data.

	Sir Caerffili		Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Meithrinfa Diwrnod Llawn	Darpariaeth gymysg	Meithrinfa Diwrnod Llawn	Darpariaeth gymysg	Meithrinfa Diwrnod Llawn	Darpariaeth gymysg	Meithrinfa Diwrnod Llawn	Darpariaeth gymysg	Meithrinfa Diwrnod Llawn	Darpariaeth gymysg	Meithrinfa Diwrnod Llawn	Darpariaeth gymysg
Hanner Diwrnod yn y bore	96		28		2		38		8		20	
Hanner Diwrnod yn y prynhawn	169		87		9		52		11		10	
Cyn Ysgol	40		3		0		37		0	56S		
Ar ôl Ysgol	34		2	19S	0		30		0	15S	2	20S
Gofal Cofleidiol	30		0	17S 7C	0	16S	16	12S	0	4S 4C	14	6S
Yn ystod y Gwyliau	60		0	1C	0		16		16		24	
Diwrnod Llawn	299		50		43		137		43 *		26	
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore		70						43S		4S		23S
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn		87						55S		32S		
cinio	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data	Dim data

Ffig 101

**roedd y lleoedd gwag hyn ym meithrinfa'r coleg a oedd eisoes wedi cau dros wyliau'r haf. Nododd yr un lleoliad hefyd niferoedd tebyg ar eu rhestr aros ar gyfer tymor yr hydref.*

Dim ond tair Meithrinfa Diwrnod Llawn a nododd fod ganddynt restrau aros yn ystod y tymor a oedd yn cynnwys y ddarpariaeth Meithrinfa Ddydd yn y Coleg AB lleol yn Ystrad Mynach (Gorllewin Canol y Cymoedd). Ni nodwyd unrhyw restrau aros ar gyfer gwyliau'r ysgol.

Yn gyffredinol, caiff mwy o leoedd gwag eu nodi yn y ddarpariaeth gymysg cyfrwng Saesneg o gymharu â'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Dim ond un darparwr gofal Sesiynol Cymysg (cyfrwng Cymraeg) a nododd bod ganddo restr aros gyda 12 ar y rhestr ar gyfer tymor yr haf, 8 ar gyfer tymor yr hydref a 10 ar gyfer tymor y gwanwyn.

6.2.4 Nifer y lleoedd a lenwir gan blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd

Ledled y fwrdeistref, mae 33 o blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol arnynt oherwydd anabledd yn manteisio ar leoedd gofal plant mewn Meithrinfeydd Diwrnod Llawn. Mae gan y mwyafrif o'r rhain anawsterau lleferydd, iaith a chyfathrebu (8), mae gan 2 anawsterau dysgu penodol (e.e. dyslecsia, ADHD, dyspraxia), mae gan 4 anawsterau clyw, mae gan 3 anawsterau dysgu (e.e. oedi datblygiadol cyffredinol), mae gan 1 nam ar ei olwg, mae gan 4 anawsterau emosiynol ac ymddygiadol, mae gan 1 gyflwr corfforol a meddygol, ac mae gan un gyflwr meddygol arall. Mae llawer o'r plant hyn wedi'u gosod yn y meithrinfeydd dydd hyn drwy'r Cynllun Cymorth Lleoedd neu'r Cynllun Lleoedd a Gynhelir a gaiff eu rhedeg gan yr Awdurdod Lleol.

Ym Masn Caerffili, mae 12 o blant ag anghenion addysgol arbennig neu y mae angen gofal arbenigol arnynt oherwydd anabledd yn manteisio ar leoedd mewn meithrinfeydd dydd. Yng Nghwm Sirhywi Isaf mae un plentyn, yn Nwyrain Canol y Cymoedd mae 12 o blant, yng Ngorllewin Canol y Cymoedd mae dau blentyn ac yng Nghwm Rhymni Uchaf mae chwe phlentyn.

Mewn Darpariaeth Sesiynol Gymysg, roedd gan wyth plentyn anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd. Roedd pob un ohonynt yn mynychu lleoliadau cyfrwng Saesneg. Dylid nodi mai dim ond dau leoliad cyfrwng Cymraeg sydd wedi'u cofrestru gyda'r Awdurdod Lleol i ddarparu Cynllun Cymorth Lleoedd neu Lleoedd a Gynhelir. O'r wyth plentyn a osodwyd yn y lleoliadau hyn, roedd gan saith ohonynt anawsterau lleferydd, iaith a chyfathrebu ac roedd gan bump ohonynt anawsterau dysgu penodol.

6.2.5 Nifer y lleoedd iaith Gymraeg sydd wedi'u llenwi

Nid oes unrhyw Feithrinfeydd Diwrnod Llawn yn cynnig darpariaeth Gymraeg yn unig neu ddarpariaeth ddwyieithog. Gellir gweld proffil y lleoedd iaith Gymraeg yn y tabl (Ffig 101) uchod.

6.2.6 Amseroedd agor, yn cynnwys y nifer sy'n cynnig oriau gofal plant hyblyg

Yn ystod y tymor, mae amseroedd agor Meithrinfeydd Diwrnod Llawn yn amrywio ledled y fwrdeistref gyda'r cynharaf yn agor am 7 a.m. (4 lleoliad ac un yn agor am 7.15 a.m.) Mae 13 o Feithrinfeydd Diwrnod Llawn i gyd sy'n agor cyn 8 a.m. a 5 sy'n agor am 8 a.m. neu'n hwyrach. Mae'r holl leoliadau meithrinfeydd dydd yn cau am 6 p.m. heblaw un (yn Nwyrain Canol y Cymoedd) sy'n cau am 6.30 p.m. Mae'r ddau leoliad sy'n cynnig amrywiaeth o ofal sesiynol yn hytrach na meithrinfa diwrnod llawn yn agor cyn 8 a.m. ond yn cau yn gynharach, un am 3 p.m. ac un am 17.20 p.m. Roed pob lleoliad yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd.

Nid oedd unrhyw feithrinfa ddydd yn cynnig gofal dros nos nac ar benwythnosau.

Yn y Ddarpariaeth Sesiynol Gymysg, roedd y lleoliadau'n tueddu i agor ar amrywiaeth o adegau i gyd-fynd â'r gwasanaeth maent yn ei ddarparu. Ceir manylion y ddarpariaeth Meithrinfa Diwrnod Llawn a'r ddarpariaeth Sesiynol Gymysg yn y tabl (Ffig 102) isod:

Gofal Dydd Llawn: Yr amrywiaeth yr oriau agor yn cynnwys oriau hyblyg yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau:	
Sir Caerffili Meithrinfa Diwrnod Llawn	Yn Ystod y Tymor: Yr amser agor cynharaf yw 7 a.m. (tri lleoliad) ac mae un lleoliad ar agor am 7.15. Mae 12 i gyd ar agor cyn 8 a.m. ac mae pum lleoliad ar agor am 8 a.m. neu'n hwyrach. Mae pob lleoliad yn cau am 6 p.m. (heblaw dau sy'n lleoliadau gofal sesiynol) ac mae un yn cau am 6.30 p.m. Ni wnaeth tri lleoliad ddatgelu eu hamseroedd agor. Yn ystod gwyliau'r ysgol: Mae 12 ar agor cyn 8 a.m., un ar ôl 6 p.m. Mae dau leoliad nad ydynt yn gweithredu yn ystod gwyliau'r ysgol (mae 17 yn gwneud hynny) Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau
Sir Caerffili Darpariaeth gymysg	
Basn Caerffili	Yn ystod y tymor - yr amser agor cynharaf yw 7 a.m. ac mae pum lleoliad ar agor cyn 8 a.m. Mae pum lleoliad yn cau am 6 p.m., ac

Meithrinfa Diwrnod Llawn	mae'r ddau arall yn lleoliadau gofal sesiynol ac yn cau yn gynharach. Mae pum Meithrinfa Ddydd yn gweithredu drwy wyliau'r haf gyda'r un oriau agor Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau
Basn Caerffili Darpariaeth gymysg	Dim ond dau leoliad gwblhaodd yr adran hon - yr oriau agor cynharaf a roddwyd yn ystod y tymor oedd 8.30 p.m. ac roeddent yn cau am 6 p.m. - rhedeg tair sesiwn (C). Roedd y lleoliad arall ar agor am 11.45 ac yn cau am 6 p.m. (S) Yn ystod y gwyliau - 8.30 - 17.00 (pob gwyliau heblaw am y Nadolig) Dim lleoliad yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd. Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau
Cwm Sirhywi Isaf Meithrinfa Diwrnod Llawn	Yn ystod y tymor - ac yn ystod y gwyliau - ni roddodd Penrhiw ei amseroedd agorUpsidaisy ar agor am 7.30 tan 18.30. Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau
Cwm Sirhywi Isaf Darpariaeth gymysg	Mae'r un lleoliad ond yn cynnig gofal cofleidiol ac mae ar agor rhwng 11.45 a 15.10 Dim lleoliad yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd. Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau nac yn ystod y gwyliau.
Dwyrain Canol y Cymoedd Meithrinfa Diwrnod Llawn	Yn Ystod y Tymor Yr amser agor cynharaf yw 7 a.m. a'r amser cau hwyraf yw 18.30 (ni wnaeth un lleoliad nodi hyn). Mae'r un sefyllfa yn wir yn ystod y gwyliau (ni wnaeth dau leoliad newydd nodi hyn ond maent yn gweithredu yn ystod y gwyliau) Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau
Dwyrain Canol y Cymoedd Darpariaeth gymysg	Yr amser agor cynharaf yw 8.00 mewn lleoliad Cymraeg sy'n cynnig darpariaeth cyn ysgol ac sydd wedyn yn agor eto yn y prynhawn ar gyfer darpariaeth gofleidiol ac ar ôl ysgol Mae'r lleoliad Saesneg ar agor am 9.00 ac mae'n cynnig amrywiaeth o sesiynau hyd at 2.00 Gwyliau (S) Gwyliau'r haf (5 wythnos) a'r Pasg (1 wythnos) yn unig - 9.00 - 11.00 a 12.00 hyd at 14.00 Dim lleoliad yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd. Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau
Gorllewin Canol y Cymoedd Meithrinfa Diwrnod Llawn	Yn ystod y tymor - yr amser agor cynharaf yw 7.00 a'r amser cau hwyraf yw 6.00 Yn ystod y gwyliau - yr un fath ag yn ystod y tymor. Un meithrinfa ddydd (yn y coleg nad yw'n agor yn ystod y gwyliau) Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau
Gorllewin Canol y Cymoedd Darpariaeth gymysg	Ni nodwyd unrhyw ddata er y gwnaethant nodi eu bod yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd
Cwm Rhymni Uchaf Meithrinfa	Yn ystod y tymor - ar agor am 7 a.m. ac yn cau am 6 p.m. Yn ystod y gwyliau - ar agor am 7.30 a.m. Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau

Diwrnod Llawn	
Cwm Rhymni Uchaf Darpariaeth gymysg	Cylch chwarae yn y bore (ddim ar ddydd Llun) 9.00 - 11.30 Cofleidiol 12.00 - 15.00 Ar ôl ysgol 15.10 - 17.30 Dim lleoliad yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd. Dim gofal dros nos nac ar benwythnosau nac yn ystod y gwyliau.

Ffig 102

6.2.7 Hyd amrywiol sesiynau

Mae hyd sesiynau yn amrywio'n eang drwy'r dydd a ledled y fwrdeistref sirol a gall Meithrinfeydd Dydd gynnig pecynnau hyblyg i rieni er mwyn diwallu anghenion unigol teuluoedd. Mae hyd y sesiynau mewn gofal sesiynol cymysg yn llai hyblyg ac maent yn gweithredu gan ddilyn amseroedd agor sefydlog fel y nodir yn eu Datganiad o Ddiben. Caiff manylion eu hamlygu yn y tabl (Ffig 102) uchod.

6.2.8 Ystod taliadau

Ledled y fwrdeistref sirol mae amrywiaeth o ffioedd gofal plant wedi'u nodi fel a ganlyn:

Meithrinfa Diwrnod Llawn

- Cyn Ysgol o £1.00/awr i £19/sesiwn
- Ar ôl Ysgol o £1.00/awr i £24/sesiwn
- Cofleidiol - o £3/awr i £30/sesiwn
- Cinio o £1.75/awr i £7.40/sesiwn
- Meithrinfa Diwrnod Llawn - o £3.25/awr i £40/sesiwn
- Hanner diwrnod yn y bore - o £2/awr i £26/sesiwn
- Hanner diwrnod yn y prynhawn o £2/awr i £24/sesiwn
- Gwyliau o £2/awr i £22/sesiwn hanner diwrnod.

Darpariaeth Sesiynol Gymysg

Cyn Ysgol - £2.50/awr i £2.88/awr

Ar ôl Ysgol - £2.40 i £8 y sesiwn

Tudalen **128** o **287**

Cofleidiol - £2.75 i £11.00 y sesiwn
Cylch chwarae - £2.50/awr i £6.00/sesiwn
Cinio £2.50/awr
Gwyliau - £2.35 - £2.50/awr

6.2.9. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- Mae amrywiaeth dda o ddarpariaeth meithrinfa ddydd sy'n cynnig amrywiaeth eang o wasanaethau sy'n hyblyg er mwyn diwallu anghenion gofal plant rhieni. Mae rhai ardaloedd yn cynnig mwy o leoedd, fel Basn Caerffili. Nid oes unrhyw feithrinfa ddydd wedi cyrraedd ei chapasiti llawn gyda'r mwyafrif yn nodi nifer o leoedd gwag.
- Dim ond 15 o feithrinfeydd diwrnod llawn sy'n cynnig gofal plant ar gyfer plant o 0 oed. Yn ogystal, mae 13 o feithrinfeydd sy'n cynnig amrywiaeth llawn o wasanaethau ar gyfer plant rhwng 2 a 3 oed.
- Nid oes unrhyw feithrinfeydd diwrnod llawn Cymraeg yn unig, ond mae pedwar darparwr sy'n cynnig gwasanaethau gofal diwrnod llawn drwy gyfrwng y Gymraeg. Felly, nid oes unrhyw ddarparwyr gofal plant yn cynnig gofal diwrnod llawn drwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer plant 0-2 oed.
- Mae dwy feithrinfa diwrnod llawn ym Masn Caerffili yn cynnig lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar ac mae un yn cynnig lleoedd Dechrau'n Deg, gan gynnig gofal cofleidiol llawn felly.
- Mae dwy feithrinfa wedi cau'n ddiweddar ac mae un wedi penderfynu atal ei gweithrediad dros dro ond heb benderfynu cau yn llwyr. Mae dwy feithrinfa ddydd newydd wrthi'n cael eu datblygu (disgwylir i un agor yn ystod hydref 2016 a'r llall yn ystod gwanwyn 2017).
- Dyma'r amrywiaeth ehangaf o wasanaethau a gynigir ledled y fwrdeistref a'r nifer fwyaf o leoedd ar gyfer pob math o ofal plant.
- Mae'r defnydd llawn amser a wneir o leoedd yn llawer mwy yn ystod y tymor gyda'r niferoedd yn gostwng i ddefnydd rhan amser yn ystod gwyliau'r ysgol.
- O ran darpariaeth cyfrwng Cymraeg, dylid ystyried y pedwar lleoliad sydd wedi'u cofrestru ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn ochr yn ochr â'r gofal sesiynol a'r gofal allan i'r ysgol cyfrwng Cymraeg er mwyn rhoi darlun cywir a llawn.
- Yn Nwyrain Canol y Cymoedd, mae cylch chwarae sy'n cynnig gwasanaethau drwy wyliau'r gwanwyn a'r haf ac sy'n boblogaidd iawn.

- Nid yw'r feithrinfa diwrnod llawn yng Nghwm Rhymni Uchaf wedi'i staffio i'w gapasiti llawn. Mae wedi'i leoli ym mhen deheuol yr ardal ddaearyddol ac ni fyddai rhieni sy'n gweithio ym mhen gogleddol yr ardal yn teithio i fanteisio ar ofal plant yma. Mae'n debygol y byddai rhieni sy'n gweithio yn Nhredeggar a Merthyr o'r pen gogleddol naill ai'n defnyddio gofal plant yn ardal Rhymni neu mewn awdurdod cyfagos.
- Mae meithrinfeydd dydd yn cynnig darpariaeth ar gyfer 364 o blant dan 2 oed yn ystod y tymor (143 yn ystod gwyliau'r ysgol). O gymharu â gwarchodwyr plant, (119 o blant dan 2 oed yn ystod y tymor a 96 yn ystod y gwyliau), meithrinfeydd dydd sy'n cynnig y nifer fwyaf o leoedd gofal plant ar gyfer y grŵp oedran hwn.
- Mae llawer o leoliadau wedi nodi bod ganddynt leoedd gwag; fodd bynnag, nid yw'r union nifer yn glir gan fod rhai wedi cyfrifo fesul diwrnod, eraill fesul wythnos ac eraill fesul gwasanaeth.
- Cynnig diwrnod llawn o ofal plant sy'n addas ar gyfer llawer o rieni sy'n gweithio gan fod 13 ohonynt yn cynnig gofal cynnar yn y bore cyn 8.00 a.m.
- Gan fod pob meithrinfa ddydd yn cynnig lleoedd ar gyfer plant hyd at 12 oed, gydag un yn nodi ei fod yn derbyn plant hyd at 14 oed, ac oherwydd y gostyngiad yn y nifer sy'n manteisio ar ofal plant yn ystod cyfnod gwyliau'r ysgol, mae'n debygol y bydd digon o leoedd ar gyfer plant mewn darpariaeth meithrinfa ddydd ac y bydd lle yn y lleoliadau hyn i gefnogi'r elfen wyliau o'r cynnig gofal plant am ddim pan gaiff ei gyflwyno dros y blynyddoedd yn arwain at 2020.

6.3 Gofal Dydd Sesiynol

6.3.1 Dadansoddi'r Ddarpariaeth Gofal Plant sydd ar Gael

Mae'r Gofal Dydd Sesiynol yn cynnwys gwasanaethau gofal plant sy'n cynnig Cylch Chwarae neu Gylch Meithrin, darpariaeth gofleidiol neu gymysgedd o'r ddau. Gellir hefyd gynnig Cylch Chwarae/Cylch Meithrin neu wasanaethau cofleidiol mewn lleoliadau sydd wedi'u cofrestru ag AGGCC fel darparwyr Gofal Diwrnod Llawn os ydynt yn lleoliad sy'n cynnig amrywiaeth o ddarpariaethau sesiynol (yn cynnwys darpariaeth y tu allan i'r ysgol) o fewn diwrnod sy'n gweithredu am fwy na phedair awr. Yng Nghaerffili, mae 11 o ddarparwyr sydd wedi'u cofrestru i gynnig darpariaeth Sesiynol Gymysg ac sydd wedi'u cynnwys yn yr adran Gofal Diwrnod Llawn uchod.

6.3.2 Yr amrywiaeth o wasanaethau a ddarperir

Ledled y fwrdeistref sirol mae 55 o leoliadau wedi'u cofrestru ag AGGCC fel darpariaeth sesiynol. Cwblhaodd y 47 o leoliadau ddata SASS ar-lein a chysylltwyd ag wyth ychwanegol dros y ffôn er mwyn iddynt gwblhau'r darlun o ofal sesiynol ar gyfer Caerffili. O fewn ardal y lleoliadau hyn, mae:

- 35 o leoliadau sy'n cynnig darpariaeth diwrnod llawn, h.y. maent yn gweithredu sesiynau yn y bore a'r prynhawn,
- 14 sy'n cynnig darpariaeth gofleidiol,
- 41 sy'n cynnig cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore a
- 28 sy'n cynnig cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn.

Gellir gweld dadansoddiad yn y tabl (Ffig 103) isod.

Mae 33 o'r lleoliadau wedi'u hariannu i gynnig darpariaeth Dechrau'n Deg (nid yw 2 ohonynt wedi dod yn gymwys eto gan nad ydynt yn bodloni meini prawf Dechrau'n Deg eto), gyda 21* ohonynt yn ddarparwyr Dechrau'n Deg yn unig a gynhelir gan yr awdurdod lleol ac yn sgil hynny, nid ydynt yn cynnig gofal plant i blant nad ydynt yn gymwys o dan Dechrau'n Deg. O'r lleoliadau Dechrau'n Deg, mae 27 ohonynt yn rhai cyfrwng Saesneg, mae wyth yn rhai cyfrwng Cymraeg ac mae un yn cynnig darpariaeth drwy'r ddwy iaith yn gyfartal. Ceir rhagor o fanylion am Dechrau'n Deg ym Mhennod 8, isod.

O fewn yr holl wasanaethau Gofal Sesiynol, mae 1,180 o leoedd gofal plant cofrestredig. Y nifer uchaf sydd ar gael, fel y cofnodwyd yn y data SASS, yw 1,358, (h.y. mae rhai lleoliadau ar agor ar gyfer mwy nag un sesiwn, neu efallai eu bod ond yn staffio'r sesiwn ar gyfer nifer lai na'r hyn y maent wedi'u cofrestru ar eu cyfer mewn gwirionedd. Fodd bynnag, ni wnaeth rhai lleoliadau gwblhau'r adran hon, felly mae'n debygol y bydd y ffigur yn uwch).

Mae naw lleoliad gofal plant nas cynhelir wedi'u cofrestru gyda'r awdurdod lleol i ddarparu Addysg y Blynyddoedd Cynnar, Cam Sylfaen. O'r rhain, mae tair yn rhai cyfrwng Saesneg a dwy yn rhai cyfrwng Cymraeg. Ceir rhagor o fanylion am Addysg y Blynyddoedd Cynnar ym Mhennod 8, isod.

** Mae gan un lleoliad gofrestrriad deuol gan ei bod yn ofynnol iddo weithredu o ddau leoliad yn ystod yr wythnos.*

Ffig 103 - Yr Amrywiaeth o Wasanaethau a Ddarperir yn ôl Ardal Ddaearyddol ac Iaith

	Sir Caerffili			Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Saesneg	Cymraeg	Y ddwy iaith	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg
Cyfanswm y darparwyr Gofal sesiynol	38	16	1	12	3	2	3	10	3	6	3	8	4
						1 y ddwy iaith							
Darpariaeth Diwrnod Llawn (bore a prynhawn)	26	8	1	9	1	2	2	4	2	3	2	8	1
						1 y ddwy iaith							
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	27	13	1	9	3	1	2	6	3	3	3	8	3
						y ddwy iaith							
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	22	6C	1	4	1	1	1	7	3	6	1	4	1
						1 y ddwy iaith (ond ddim yn gweithredu yn y prynhawn ar hyn o bryd)							
Gofal Cofleidiol	11	4	0	3	1	1	1	3	0	2	0	2	3
Dechrau'n Deg	27	5	1	8	1	1	1	8	1	4	1	6	2
						y ddwy iaith							
Addysg Blynyddoedd Cynnar	3	6	0	1	1	0	1	1	3	1	2	0	0
Darpariaeth Gymysg (Gofal Sesiynol Diwrnod Llawn)	8	3	0	3	2	1	0	1	1	2	1	1	0
Gwyliau	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

Yn ogystal, mae dau ddarparwr sy'n cynnig gofal sesiynol nad ydynt wedi'u cofrestru ag AGGCC gan eu bod yn gweithredu am lai na dwy awr bob dydd ac felly maent yn ddarpariaeth a eithrir (y tu hwnt i'r rheoliadau). Mae un yn Gylch Meithrin cyfrwng Cymraeg sy'n gweithredu yn ardal Cwm Sirhywi Isaf sy'n cynnig 16 o leoedd i blant 2-3 oed yn y prynhawn ar ddydd Llun, dydd Mawrth a dydd Iau. Y costau yw £3.25 yr awr. Mae'r lleoliad hwn yn gofalu am 12 o blant.

Mae'r darparwr arall yn wasanaeth cofleidiol, sydd hefyd yng Nghwm Sirhywi Isaf sy'n cynnig 17 o leoedd gofal plant i blant 3-4 oed. Mae'n wasanaeth poblogaidd gyda phob lle wedi'i llenwi. Gwasanaeth cyfrwng Saesneg yw hwn.

6.3.3 Nifer y lleoedd gofal plant sydd wedi'u llenwi a'r math o leoedd (llawn amser, rhan amser, ad hoc)

Gwasanaethau Cofleidiol - er bod rhai gwasanaethau yn nodi eu bod yn darparu gofal cofleidiol, gall hyn fod yn rhan o ddiffiniad ehangach o wasanaeth cylch chwarae/Cylch Meithrin gan fod y ddau wasanaeth yn gweithredu ochr yn ochr ar yr un pryd. Wrth ddisgrifio nifer y lleoedd a lenwir a'r math o leoedd, mae darparwyr ond yn cyfrif y plant sy'n mynychu darpariaeth gymysg unwaith a gall y rhain fod o dan y ddarpariaeth gofleidiol neu gylch chwarae/Cylch Meithrin.

Mae'r tabl canlynol (Ffig 104) yn dangos y data a gyflwynwyd gan ddarparwyr ar gyfer y SASS.

(Ffig 104) Nifer y lleoedd gofal plant a'r math o leoedd - dangos defnydd yn ôl ardal ddaearyddol ac iaith y lleoliad.

Defnydd		Sir Caerffili			Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
		Saesneg	Cymraeg	Y ddwy iaith	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg
Nifer Fwyaf o Leoedd*	Cofleidiol	97	46	0	29*	0*	7	24	28*	0	27	0	6	22
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	510	245	13 Cwm Sirhywi Isaf**	200	72	42	40	108	40	43	57	117	36

	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	375	72	0	103	20	26	0	114	36	72	0	60	16
Llawn Amser	Cofleidiol	48	27	0	5	10	2	8	21	0	17	0	2	9
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	355	170	13	110	33	42	40	108	40	37	34	58	15
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	147	23	0	62	6	2	0	68	17	44	0	31	11
Rhan Amser	Cofleidiol	66	29	0	38	4	0	17	22	0	0	0	6	8
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	254	95	0	100	8	61	10	19	28	3	27	71	11
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	29	24	0	6	4	2	0	11	20	6	0	4	0
Ad Hoc	Cofleidiol	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

**ni wnaeth dau leoliad cyfrwng Saesneg a dau leoliad cyfrwng Cymraeg gwblhau'r ffigurau ar gyfer eu gofal cofleidiol (un Saesneg ac un Cymraeg ym Masn Caerffili, un Saesneg yn Nwyrain Canol y Cymoedd ac un Cymraeg yng Nghwm Rhymni Uchaf)*

***mae'r lleoedd hyn ond ar gael gan ddarparwr Dechrau'n Deg yn unig sydd wedi'i leoli yn Rhisga (Cwm Sirhywi Isaf) - defnyddir yr 13 o leoedd yn llawn amser.*

Gellir gweld o'r tabl uchod bod y mwyafrif o'r plant yn defnyddio cylch chwarae a gofal cofleidiol naill ai'n llawn amser neu'n rhan amser ond yn rheolaidd. Dim ond nifer fach o blant y cofnodir eu bod yn defnyddio gwasanaethau gofal sesiynol mewn modd ad hoc. Cynigir mwy na hanner y lleoedd cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore ac, ar y cyfan, mae mwy o blant yn defnyddio'r lleoedd cylch chwarae/Cylch Meithrin yn llawn amser nac yn rhan amser er nad yw hynny'n wir yng Nghwm Sirhywi Isaf (cyfrwng Saesneg) a Chwm Rhymni Uchaf (y ddwy iaith). Mae'n ddiddorol nodi ledled y fwrdeistref sirol bod canran y rhai sy'n gwneud defnydd llawn amser o'r holl leoedd cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore ar gyfer darpariaeth Saesneg a Chymraeg yn 69% ar gyfer y ddwy iaith. Mae hyn yn gostwng i 39% (eto'n gyson ar gyfer y ddwy iaith) ar gyfer darpariaeth cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn. Mae'r defnydd rhan amser ar gyfer pob cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore yn 38% ar gyfer darpariaeth Gymraeg a 49% ar gyfer darpariaeth Saesneg.

6.3.4 Nifer y lleoedd iaith Gymraeg sydd wedi'u llenwi

Gellir gweld nifer y lleoedd iaith Gymraeg sydd wedi'u llenwi yn y tabl (Ffig 104) uchod.

Ar hyn o bryd mae 16 o leoliadau gofal sesiynol cyfrwng Cymraeg yn y fwrdeistref sirol. Y nifer fwyaf o leoedd cyfrwng Cymraeg cofrestredig a geir mewn gofal sesiynol ledled Bwrdeistref Caerffili yw 354. Nododd darparwyr mai hyd at 363 o leoedd sydd ar gael mewn gwirionedd. Mae'r lleoedd hyn wedi'u dosbarthu'n gymharol gyfartal ledled y fwrdeistref sirol er bod gwybodaeth leol yn dangos bod prinder lleoedd yn ardal Rhisga yng Nghwm Sirhywi Isaf. Fodd bynnag, mae Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg sy'n anghofrestredig yn yr ardal hon yn cynnig 16 o leoedd, ond dim ond am dri diwrnod yr wythnos.

Ym **Masn Caerffili** cynigir un gofal cofleidiol cyfrwng Cymraeg mewn lleoliadau gofal sesiynol ond ni chofnodwyd data sy'n dangos faint o leoedd sydd ar gael. Fodd bynnag, defnyddiwyd 10 lle llawn amser a phedwar lle rhan amser. Dengys y data bod lleoedd cofleidiol cyfrwng Cymraeg hefyd yn cael eu cynnig mewn lleoliadau nad ydynt wedi'u cofrestru ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn. Cofnodir hyn yn y bennod ar Ofal Diwrnod Llawn uchod.

Mae tri chylch chwarae/Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg yn gweithredu ym Masn Caerffili sy'n cynnig hyd at 72 o leoedd yn y bore ac 20 o leoedd yn y prynhawn. Defnyddir y lleoedd hyn gan 33 o blant yn llawn amser ac wyth plentyn yn rhan amser yn y bore a

gan chwe phlentyn yn llawn amser a phedwar plentyn yn rhan amser yn y prynhawn. (Eto, ni chofnodwyd data ar gyfer pob lleoliad).

Yng **Nghwm Sirhywi Isaf**, cynigir un gofal cofleidiol cyfrwng Cymraeg mewn lleoliadau gofal sesiynol gan gynnig 24 o leoedd a ddefnyddir yn llawn amser gan wyth plentyn ac yn rhan amser gan 17 o blant. Mae dau gylch chwarae/Chylch Meithrin cyfrwng Cymraeg yn gweithredu yn yr ardal hon sy'n cynnig hyd at 40 o leoedd yn y bore a 0 lle yn y prynhawn. Defnyddir y lleoedd hyn gan 40 o blant yn llawn amser a 10 plentyn yn rhan amser yn y bore. Mae un Cylch Meithrin anghofrestredig hefyd sy'n cynnig 16 o leoedd cyfrwng Cymraeg yn y prynhawn - fe'i defnyddir gan 12 o blant.

Yn **Nwyrain Canol y Cymoedd** ni chynigir unrhyw wasanaeth cofleidiol cyfrwng Cymraeg mewn lleoliadau gofal sesiynol, er y cynigir un gofal cofleidiol cyfrwng Cymraeg ond mae wedi'i gofrestru fel gwasanaeth gofal diwrnod llawn, (cofnodir y manylion yn y bennod uchod).

Mae tri chylch chwarae/Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg yn gweithredu yn Nwyrain Canol y Cymoedd sy'n cynnig hyd at 40 o leoedd yn y bore a 36 o leoedd yn y prynhawn. Defnyddir y lleoedd hyn gan 40 o blant yn llawn amser a 28 o blant yn rhan amser yn y bore a gan 17 o blant yn llawn amser ac 20 o blant yn rhan amser yn y prynhawn. (Eto, ni chofnodwyd data ar gyfer pob lleoliad).

Yng **Ngorllewin Canol y Cymoedd** ni chynigir unrhyw wasanaeth cofleidiol cyfrwng Cymraeg mewn lleoliadau gofal sesiynol, er y cynigir un gofal cofleidiol cyfrwng Cymraeg ond mae wedi'i gofrestru fel gofal diwrnod llawn, (cofnodir y manylion yn y bennod uchod).

Mae tri chylch chwarae/Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg yn gweithredu yng Ngorllewin Canol y Cymoedd sy'n cynnig hyd at 57 o leoedd yn y bore yn unig. Defnyddir y lleoedd hyn gan 34 o blant yn llawn amser a 27 plentyn yn rhan amser yn y bore.

Yng **Nghwm Rhymni Uchaf** mae tri gofal cofleidiol cyfrwng Cymraeg a gynigir mewn lleoliadau gofal sesiynol sy'n cynnig hyd at 22 o leoedd, ond ni chofnodwyd data sy'n dangos faint o leoedd sydd ar gael. Fodd bynnag, defnyddiwyd naw lle llawn amser ac wyth lle rhan amser.

Mae pedwar cylch chwarae/Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg yn gweithredu yng Nghwm Rhymni Uchaf sy'n cynnig hyd at 36 o leoedd yn y bore a 16 o leoedd yn y prynhawn. Defnyddir y lleoedd hyn gan 15 o blant yn llawn amser ac 11 o blant yn rhan amser yn y bore a gan 11 o blant yn llawn amser ond dim plant yn rhan amser yn y prynhawn.

6.3.5 Lleoedd Gwag a Rhestrau Aros

Gofynnwyd i leoliadau nodi syniad o nifer y lleoedd gwag oedd ganddynt a nifer y plant ar eu rhestrau aros. Cyfrifodd rhai lleoliadau leoedd gwag fesul diwrnod ac eraill fesul wythnos, felly rhaid ystyried hyn wrth ystyried y data canlynol.

Ffig 106 - Lleoedd gwag

Lleoedd gwag	Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg
Darpariaeth Gofleidiol	1	0	0	8	1	0	6		3	8
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y bore	42	13	18	0	22	10	3	21	19	68*
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn	14	9	20	0	15	2	15	0	22	0
Cinio	12	0	0	0	0	0	5	0	0	0

**dyma un lleoliad a gofnododd yn anghywir*

Rhestrau Aros

Basn Caerffili - nododd dau leoliad cyfrwng Saesneg ac un lleoliad cyfrwng Cymraeg fod ganddynt restrau aros. Nododd y lleoliad cyfrwng Cymraeg fod ganddo restr aros ar gyfer pob tymor a nododd un o'r lleoliadau cyfrwng Saesneg fod ganddo restr aros ar gyfer darpariaeth gofleidiol ar gyfer tymor yr hydref a thymor y gwanwyn a hefyd ar gyfer cylch chwarae yn y bore.

Cwm Sirhywi Isaf - mae gan un Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg restr aros ar gyfer tymor yr hydref ar gyfer 13 o blant.

Dwyrain Canol y Cymoedd - nododd dau wasanaeth cofleidiol cyfrwng Saesneg fod ganddynt restr aros (tri lle yn y bore ac un lle yn y prynhawn). Nododd dau gylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore fod ganddynt restrau aros - dau le cyfrwng Cymraeg a phum lle cyfrwng Saesneg. Nododd tri chylch chwarae/Cylch Meithrin yn y prynhawn fod ganddynt restrau aros sy'n galw am bedwar lle cyfrwng Cymraeg a thri lle cyfrwng Saesneg.

Gorllewin Canol y Cymoedd - nododd un Cylch Meithrin fod ganddo restr aros ar gyfer tri lle yn sesiwn y prynhawn

Cwm Rhymni Uchaf - nododd un lleoliad cyfrwng Saesneg fod ganddo restr aros o 22 o leoedd a nododd un lleoliad cyfrwng Cymraeg fod ganddo restr aros ond ni nododd y niferoedd.

6.3.6 Nifer y lleoedd a lenwir gan blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd

Yn gyffredinol, mae 100 o blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol arnynt oherwydd anabledd yn mynychu gofal sesiynol. Dangosir y niferoedd ym mhob ardal ddaearyddol fel y nodwyd gan ddarparwyr isod.

	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Plant ag Anghenion Addysgol Arbennig	13	10	12	10	19
Yr Amrywiaeth o Anghenion Ychwanegol sydd gan blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth					
Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu	11	4	6	2	9
Dysgu penodol (e.e. dyslecsia, ADHD, dyspracsia)		3	1		2
Anawsterau clywed.			2	1	1
Anawsterau dysgu (e.e. oedi datblygiadol cyffredinol)			1	2	3
Nam ar y golwg					
Anawsterau emosiynol ac ymddygiadol	2		1	1	2
Cyflwr Corfforol a Meddygol		1		2	1
cyflwr meddygol arall		2	1	2	1

7 Ffig 106 - Nifer y lleoedd a lenwir gan blant ag anghenion addysgol arbennig neu y mae angen gofal arbenigol arnynt oherwydd anabledd

6.3.7 Amseroedd agor, yn cynnwys y nifer sy'n cynnig gofal plant oriau hyblyg a sesiynau o hyd amrywiol

Nid oes unrhyw ddarparwyr gofal sesiynol sy'n gweithredu cyn 8 a.m. nac ar ôl 6 p.m. Nid oes unrhyw ddarparwyr gofal sesiynol sy'n gweithredu dros benwythnosau na thros nos ychwaith.

Basn Caerffili - yr amser agor cynharaf yw 8.45 a.m. Fel arfer, mae lleoliadau ar agor am 2.5 awr y sesiwn er mai 3.45 awr yw hyd y sesiwn hiraf. Mae tri lleoliad cyfrwng Saesneg ac un lleoliad cyfrwng Cymraeg yn gweithredu yn y bore a'r prynhawn. Nododd un lleoliad (Saesneg) ei fod yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd.

Cwm Sirhywi Isaf - mae'r lleoliad cynharaf ar agor am 9.00 a.m. Mae'r mwyafrif o'r lleoliadau yn gweithredu am 2.5 awr er bod un lleoliad yn gweithredu am 3 awr (gofal cofleidiol cyfrwng Cymraeg). Nid oes unrhyw leoliad ar agor yn y bore a'r prynhawn. Nododd un lleoliad (cyfrwng Cymraeg) ei fod yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd. Hefyd, mae dau leoliad anghofrestredig, un Cylch Meithrin ac un gofal cofleidiol cyfrwng Saesneg (y ddau ar agor yn y prynhawn) sydd ar agor am lai na dwy awr. Dim ond am dri prynhawn yr wythnos y mae'r Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg ar agor.

Dwyrain Canol y Cymoedd - mae'r lleoliad cynharaf ar agor am 8.45 a.m. Fel arfer, mae lleoliadau ar agor am 2.5 awr y sesiwn er mai 3.5 awr yw hyd y sesiwn hiraf. Mae tri lleoliad cyfrwng Saesneg ac un lleoliad cyfrwng Cymraeg yn gweithredu yn y bore a'r prynhawn. Ni nododd unrhyw leoliad ei fod yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd.

Gorllewin Canol y Cymoedd - mae'r lleoliad cynharaf ar agor am 8.45 a.m. Fel arfer, mae lleoliadau ar agor am 2.5 awr y sesiwn er mai 3.5 awr yw hyd y sesiwn hiraf. Mae tri lleoliad cyfrwng Saesneg yn gweithredu yn y bore a'r prynhawn. Ni nododd unrhyw leoliad ei fod yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd.

Cwm Rhymni Uchaf - mae'r lleoliad cynharaf ar agor am 8.45 a.m. Fel arfer, mae lleoliadau ar agor am 2.5 awr y sesiwn er mai 3.5 awr yw hyd y sesiwn hiraf (cyfrwng Cymraeg). Mae tri lleoliad cyfrwng Saesneg yn gweithredu yn y bore a'r prynhawn. Nododd un lleoliad cyfrwng Saesneg ei fod yn cwmpasu diwrnodau hyfforddiant mewn swydd.

6.3.8 Ystod oedran y plant

Mae'r holl ofal plant sesiynol yn gweithredu ar gyfer plant rhwng 2 a 5 oed. Dangosir nifer y plant sy'n defnyddio'r ddarpariaeth gofal plant yn y tabl (Ffig 107) isod:

	Basn Caerffili (ni wnaeth dau leoliad cyfrwng Saesneg nodi eu data)		Cwm Sirhywi Isaf (ni wnaeth un lleoliad cyfrwng Cymraeg nodi ei ddata)		Dwyrain Canol y Cymoedd (ni wnaeth un lleoliad cyfrwng Saesneg nodi ei ddata)		Gorllewin Canol y Cymoedd (ni wnaeth dau leoliad cyfrwng Saesneg nodi eu data)		Cwm Rhymni Uchaf	
	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg	Saesneg	Cymraeg
2 oed	155	23	73	12 (+ 9 yn y ddwy iaith)	97	33	37*	24	107	17
3 oed	125	36	22	24 (+ 4 yn y ddwy iaith)	80	38	28*	37	69	13
4 oed	2	10	0	15	19	0	7*	0	0	17

Ffig 107

6.3.9 Ystod taliadau

Amlinellir yr amrywiaeth o daliadau ledled y fwrdeistref sirol yn y tabl (Ffig 108) isod:

Ystod ffioedd	
Basn Caerffili	Gofal cofleidiol £2.75/ar i £10/sesiwn Cylch chwarae £2.80 i £9.00/sesiwn
Cwm Sirhywi Isaf	Gofal Cofleidiol - £3.40/awr Cylch chwarae am £2.80/awr i £8.00/sesiwn
Dwyrain Canol y Cymoedd	Gofal cofleidiol - £2.05/awr i £7.50/sesiwn Cylch Chwarae yn y bore. - £2.00/awr i £7.50/sesiwn
Gorllewin Canol y Cymoedd	Gofal cofleidiol - £4.00/awr i £10.00/sesiwn Cylch chwarae - £3.14/awr i £10.00/sesiwn Cinio - £3.50
Cwm Rhymni Uchaf	Gofal cofleidiol £3.33/awr a £9/sesiwn Cylch chwarae £4.00/awr i £9.00/sesiwn

Ffig 108

6.3.10 Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- 8 Mae amrywiaeth dda o ofal plant sesiynol cyfrwng Cymraeg a Saesneg ledled y fwrdeistref sirol.
- 9 Fodd bynnag, mae 38% ohonynt yn ddarparwyr Dechrau'n Deg yn unig ac felly nid ydynt ar gael i deuluoedd nad ydynt yn gymwys.
- 10 Mae naw lleoliad yn cynnig Addysg y Blynyddoedd Cynnar i blant tair oed, ac mae saith ohonynt yn rhai cyfrwng Cymraeg.
- 11 Mae gan Fasn Caerffili a Dwyrain Canol y Cymoedd nifer dda o ddarparwyr cyfrwng Cymraeg a Saesneg.
- 12 Mae'r rhan fwyaf o'r lleoliadau yn rhan ogleddol Cwm Rhymni uchaf yn rhai Dechrau'n Deg. Nid oes unrhyw ddarpariaeth gofleidiol na chylchoedd chwarae cyfrwng Saesneg ym mhen gogleddol yr ardal. Mae'r un ddarpariaeth gofleidiol yn un cyfrwng Cymraeg.
- 13 Mae nifer fawr yn manteisio ar y lleoedd hyn gyda'r rhan fwyaf o'r defnyddwyr yn defnyddio'r gwasanaethau yn llawn amser neu'n rhan amser yn rheolaidd. Prin iawn yw'r plant sy'n mynychu ar sail ad hoc.
- 14 Nid oes unrhyw wasanaeth cofleidiol cyfrwng Cymraeg ym Masn Caerffili, Dwyrain Canol y Cymoedd na Gorllewin Canol y Cymoedd sydd wedi'u cofrestru ar gyfer gofal sesiynol. Mae'r gwasanaethau hyn wedi'u cofrestru yn yr ardaloedd hyn ar gyfer Gofal Diwrnod Llawn.
- 15 Mae'r nifer sy'n manteisio ar leoedd llawn amser yn uwch yn y bore (69% ar gyfer darpariaeth cyfrwng Cymraeg a Saesneg) o gymharu â'r prynhawn (39%).
- 16 Mae prinder lleoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg sesiynol cofrestredig yn ardal Rhisga o Gwm Sirhywi Isaf. Mae darparwr anghofrestredig sy'n cynnig lleoedd ond dim ond am dri diwrnod yr wythnos.

6.4 Meithrinfeydd

6.4.1 Dadansoddi'r Ddarpariaeth Gofal Plant sydd ar Gael

Nid oes unrhyw feithrinfeydd cofrestredig annibynnol yn y fwrdeistref sirol. Nid oes gan yr awdurdod lleol meithrinfeydd symudol sy'n darparu cymorth gofal plant i'r rhaglenni Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg y gellir eu defnyddio i roi cymorth i'r rhaglen Cymunedau yn Gyntaf a'r cyrff eraill ar gais ac os oes lleoedd ar gael.

Ym mis Gorffennaf 2016, roedd tair canolfan Dechrau'n Deg oedd yn cynnwys ystafell ar wahân a oedd wedi'i chofrestru ar gyfer darpariaeth meithrinfeydd o fewn eu Datganiad o Ddiben; roedd un ym Masn Caerffili, un yng Nghwm Sirhywi Isaf ac un yn Nwyrain Canol y Cymoedd. Darpariaeth meithrinfeydd cyfrwng Saesneg a gynigir.

Byddai'r crèche yn gweithredu yn ystod y dydd, ond gallai weithredu gyda'r nos neu ar benwythnosau pe byddai galw am y gwasanaeth ar yr adegau hyn. Gellir gofalu am blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd gan fod y staff wedi'u hyfforddi'n dda a bod hyfforddiant arbenigol ar gael iddynt os bydd ei angen.

Roedd nifer y lleoedd yn dibynnu ar faint yr ystafell ac oedran y plant oedd yn mynychu. Hyd at 12 o leoedd oedd ar gael yn ôl Datganiad o Ddiben y lleoliad.

Ar gyfer darpariaeth meithrinfeydd na chaiff ei ariannu gan y rhaglenni Dechrau'n Deg neu Teuluoedd yn Gyntaf (na chodir ffioedd i'r rhieni ar eu cyfer), mae cost fesul awr i'r sefydliadau sy'n llogi'r gwasanaethau crèche, a nhw sy'n penderfynu a fyddant yn trosglwyddo'r costau i'r rhieni.

Hefyd, mae meithrinfeydd anghofrestredig (cyfrwng Saesneg) wedi'i leoli ym Masn Caerffili sy'n cynnig gofal plant ar y safle i rieni sy'n defnyddio campfa. Mae ar agor drwy'r dydd drwy gydol y flwyddyn. Gall plant aros am hyd at 1 awr 59 munud. Ni wnaeth y lleoliad ddychwelyd ei ffurflen ddata ac felly nid yw'r manylion eraill yn hysbys.

6.4.2. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

Mae'r meithrinfeydd symudol a reolir gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili dan ei raglenni Dechrau'n Deg a Theuluoedd yn Gyntaf yn cynnig cyflwyniad i ofal plant i sawl teulu sy'n manteisio ar y rhaglenni hyn. Drwy gael ystafelloedd sydd wedi'u cofrestru o fewn Datganiad o Ddiben lleoliad, gall y meithrinfeydd redeg am fwy na phedair awr y dydd.

Mae argaeledd staff a chyfleusterau'r crèche hefyd yn golygu y gall rhaglenni eraill fanteisio ar ddarpariaeth crèche o ansawdd da er mwyn cefnogi asiantaethau allanol a rhaglenni eraill a ariennir fel gweithgareddau Cymunedau yn Gyntaf.

Mae'r crèche sy'n cael ei redeg yn y gampfa leol ym Masn Caerffili hefyd yn cynnig cyfleuster fel y gall rhieni fanteisio ar y cyfleuster hwn am gyfnodau byr o amser.

6.5 Gofal y Tu Allan i'r Ysgol

6.5.1 Dadansoddi'r Ddarpariaeth Gofal Plant sydd ar Gael

Mae Gofal y Tu Allan i'r Ysgol yn cynnwys unrhyw ofal plant a ddarperir y tu allan i oriau'r ysgol. Fel y cyfryw mae ar gyfer plant o oedran ysgol. Mae gwarchodwyr plant a meithrinfeydd dydd hefyd yn cynnig amrywiaeth o opsiynau gofal plant ar gyfer plant o oedran ysgol ac mae manylion y rhain i'w gweld yn y penodau uchod. Gellir darparu rhywfaint o ddarpariaeth y tu allan i'r ysgol gan ddarparwyr gofal sesiynol ac mae manylion y rhain i'w gweld yn y bennod ar Ofal Plant Sesiynol uchod.

Mae'r bennod hon ond yn cynnwys y lleoliadau hynny y mae AGGCC wedi'u cofrestru ar gyfer Darpariaeth y Tu Allan i'r ysgol ond er mwyn cael darlun llawn o'r amrywiaeth wahanol o ddarpariaethau y tu allan i'r ysgol sydd ar gael i deuluoedd Caerffili, dylid darllen y bennod hon ar y cyd â'r tair pennod flaenorol.

6.5.2 Yr amrywiaeth o wasanaethau a ddarperir

Mae 17 o ddarparwyr gofal plant wedi'u cofrestru ag AGGCC ar gyfer Gofal y Tu Allan i'r Ysgol ym Mwrdeistref Sirol Caerffili. Yn ogystal, mae tri darparwr anghofrestredig ar gyfer plant o oedran ysgol gynradd. Amlinellir yr amrywiaeth o wasanaethau a gynnigir ganddynt yn ôl iaith a rhanbarth daearyddol yn y tabl (ffig 109) isod:

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
nodiadau		Pob darpariaeth cyfrwng Saesneg heblaw am un cyfrwng Cymraeg anghofrestredi		Y ddwy ddarpariaeth cyfrwng Saesneg ac un cyfrwng Cymraeg anghofrestredig		Dim darpariaeth y tu allan i'r ysgol

		g				
Cyfanswm	17*	8	3	2	4	0
Cyfrwng Saesneg	14 (+ 1 anghofrestredig)	8 (+ 1 anghofrestredig)	2	2	2	0
Cyfrwng Cymraeg	3 (+ 2 anghofrestredig)	1 anghofrestredig	1	1 anghofrestredig	2	0
Iaith Arall	1	Iaith Arwyddion Prydain	0	0	0	0
Cyn ysgol	1S	0	0	1S	0	0
Ar ôl Ysgol	10S (+1 anghofrestredig) 3S (+2 anghofrestredig)	5S (+1S ac 1C anghofrestredig)	2S 1C	2S (1C anghofrestredig)	1S 2C	0
Gofal Cofleidiol	1S 2C	0	1S 1C	0	1C	0
Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	4S 1C	3S	0	0	1S (Parth Gwyliau) 1C	0
Gofal Diwrnod Llawn	1S	0	0	0	1S (Parth Gwyliau)	0
Cynllun Chwarae	2S	2S				0

Mae Ffig 109 yn nodi'r amrywiaeth o ddarpariaeth gofrestredig y tu allan i'r ysgol

**D.S. hefyd mae chwe darpariaeth ar ôl ysgol anghofrestredig ar gyfer plant 11-14 oed mewn ysgolion cyfun (dwy cyfrwng Cymraeg) na chânt eu cynnwys yma.*

6.5.3 Nifer y lleoedd plant sydd wedi'u llenwi a'r math o leodd (llawn amser, rhan amser, ad hoc)

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
--	---------------	----------------	------------------	-------------------------	---------------------------	------------------

Cyfanswm y lleoedd	412S cofrestredig (10S anghofrestredig) 56C cofrestredig (32C anghofrestredig)	262S cofrestredig (+10S anghofrestredig) (16C anghofrestredig)	32S cofrestredig 24C cofrestredig	70S cofrestredig (16C anghofrestredig)	48S cofrestredig 48C cofrestredig	0
Cyfanswm y plant sy'n eu defnyddio	601S cofrestredig (10S anghofrestredig) 103C cofrestredig (58C anghofrestredig)	353S cofrestredig (+10S anghofrestredig) (38C anghofrestredig)	38S cofrestredig 22C cofrestredig	134S cofrestredig (20C anghofrestredig)	76S cofrestredig 65C cofrestredig	0
Cyfanswm sydd ar gael ar gyfer Gofal ar ôl Ysgol Saesneg (S) Cymraeg (C)	252S cofrestredig (10S anghofrestredig) 72C cofrestredig (16C anghofrestredig)	126S cofrestredig (+10S anghofrestredig)	32S cofrestredig 24C cofrestredig	70S cofrestredig (+16C anghofrestredig)	24S cofrestredig 48C cofrestredig	0
Cyfanswm sydd ar gael ar gyfer y Gwyliau Saesneg Cymraeg	108S cofrestredig 24C cofrestredig	84S cofrestredig	0	0	24S cofrestredig 24C cofrestredig	0
Cyfanswm sydd ar gael ar gyfer Gofal Cofleidiol	32S cofrestredig	0	32S cofrestredig	0	24C cofrestredig	0

Saesneg Cymraeg	24C cofrestredig					
Cynlluniau Chwarae	110S Cofrestredig	110S Cofrestredig				
Cyn Ysgol	30S cofrestredig			30S cofrestredig		

Ffig 110 nifer y ddarpariaeth gofrestredig y tu allan i'r ysgol a'r math o ddarpariaeth

Gellir gweld y defnydd o leoedd mewn darpariaethau cofrestredig ac anghofrestredig yn y tabl (ffig 111) isod. Dylid nodi y bydd y nifer fwyaf o leoedd sydd ar gael yn wahanol i'r nifer y mae lleoliad wedi'i gofrestru ar eu cyfer gan y bydd yn cynnwys y lleoedd hynny a all fod ar gael fwy nag unwaith mewn diwrnod, er enghraifft sesiwn cyn ac ar ôl ysgol. Mae hefyd yn cynnwys nifer y lleoedd anghofrestredig sydd ar gael. Gall y nifer hwn hefyd fod yn ddibynnol ar nifer y staff a gyflogir a chymarebau plant yn ôl oedran. Y darparwr gofal plant fydd yn penderfynu ar y nifer fwyaf o roddir.

	Sir Caerffili		Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
Nodiadau			Gwyliau ysgol sydd ond wedi'u cwblhau'n llawn â ffigurau'r haf		Ni wnaeth un lleoliad cyfrwng Saesneg gwblhau'r data				Rhoddodd un lleoliad cyfrwng Saesneg ffigurau ar gyfer cyfanswm y defnydd yn ystod y gwyliau		Dim darpariaeth y tu allan i'r ysgol yng Nghwm Rhymni Uchaf	
	Capa siti mwy af	Defnydd	Capa siti mwy af	Defnydd	Capa siti mwy af	Defnydd	Capa siti mwy af	Defnydd	Capa siti mwy af	Defnydd	Capa siti mwy af	Def nyd d
Darpariaeth ar ôl Ysgol	370	LI/A - 172 Rh/A - 363 Ad Hoc - 72	188	LI/A - 120 Rh/A - 165 Ad Hoc - 31	40	LI/A - 7 Rh/A - 33 Ad Hoc - 8	70	LI/A - 15 Rh/A - 93 Ad Hoc - 33	72	LI/A - 30 Rh/A - 68 Ad Hoc - 0	0	0

Cyn Ysgol	30	LI/A - 11 Rh/A - 33 Ad Hoc - 0	0	LI/A - 0 Rh/A - 0 Ad Hoc - 0	0		30	LI/A - 11 Rh/A - 33 Ad Hoc - 0	0		0	0
Gwyliau	182	196 LI/A a Rh/A Ad Hoc - 9	134	LI/A - 24 Rh/A - 104 Ad Hoc - 9	0		0		48	68 LI/A a Rh/A	0	0
Gofal Cofleidiol (nid yw'r data ar ddefnydd yn gyflawn)	0	0	0	0	24	0	0	0	0	0	0	0
Cynlluniau Chwarae	110	105	110	105 llawn amser a 33 rhan amser	0	0	0	0	0	0	0	0

Ffig 111 defnydd o ddarpariaeth y tu allan i'r ysgol

6.5.4 Nifer y lleoedd a lenwir gan blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd

Nodwyd bod 13 o blant ag anghenion addysgol arbennig neu y mae angen gofal arbenigol arnynt oherwydd anabledd yn mynychu darpariaethau gofal plant y Tu Allan i'r Ysgol, pump ym Masn Caerffili, dau yng Nghwm Sirhywi Isaf a chwech yng Ngorllewin Canol y Cymoedd, y gwnaethant oll fynychu'r Clwb Gwyliau. Roedd gan y rhan fwyaf o'r plant anawsterau lleferydd, iaith a chyfathrebu, roedd gan un anawsterau clyw ac roedd gan un anhawster corfforol.

6.5.5 Nifer y lleoedd iaith Gymraeg sydd wedi'u llenwi

O'r 17 o Leoliadau y Tu Allan i'r Ysgol, mae tri lleoliad cyfrwng Cymraeg cofrestredig a dau leoliad anghofrestredig.

Mae'r holl leoliadau cyfrwng Cymraeg yn cynnig gofal ar ôl ysgol, mae tri yn cynnig darpariaeth gofleidiol ac mae dau hefyd yn cynnig darpariaeth yn ystod y gwyliau. Dim ond gofal ar ôl ysgol y mae'r ddau ddarparwr cyfrwng Cymraeg anghofrestredig yn ei gynnig ac mae'r ddau wedi'u lleoli ar safleoedd ysgol. Nodir manylion y lleoedd sydd ar gael a'r rhai a ddefnyddir (lle y nodwyd hynny) yn y tabl (ffig 112) isod:

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Nodiadau						Dim darpariaeth y tu allan i'r ysgol yng Nghwm Rhymni Uchaf
Darpariaeth ar ôl Ysgol						
Lleoedd Cofrestredig	72	0	24	0	48	
Lleoedd Anghofrestredig	16	16	0	16	0	

Defnydd	Cyfanswm o 103	Cyfanswm o 38 anghofrestredig (8 llawn amser, 14 rhan amser ac 18 ad hoc)	Cyfanswm o 22 (5 llawn amser, 11 rhan amser a 6 ad hoc)	Cyfanswm o 21 anghofrestredig (4 llawn amser, 14 rhan amser a 3 ad hoc)	Cyfanswm o 65 (19 llawn amser, 46 rhan amser)	
Gwyliau						
Lleoedd Cofrestredig	24	0	0	0	24	
Defnydd	Cyfanswm o 30	0	0	0	Cyfanswm o 30 21 llawn amser a 9 rhan amser)	
Gofal Cofleidiol (ni ychwanegwyd data ar y defnydd)						
Lleoedd Cofrestredig	24	0	24	0	24	
Defnydd	Cyfanswm o 62	0	Dim data	0	Cyfanswm o 38	

Ffig 112 nifer y lleoedd iaith Gymraeg

Dylid nodi bod llawer o'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg y tu allan i'r ysgol, h.y. darpariaeth ar ôl ysgol, cofleidiol ac yn ystod y gwyliau, wedi'i chofrestru dan fath gwahanol o wasanaeth fel Gofal Diwrnod llawn neu Ofal Sesiynol ac felly dylid darllen y data hyn ar y cyd â'r penodau uchod er mwyn cael darlun cywir o ddigonolrwydd y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ledled y fwrdeistref.

6.5.6 Lleoedd Gwag a Rhestrau Aros

Lleoedd gwag:

Gofynnwyd i'r darparwyr nodi'r lleoedd gwag drwy gyfrifo nifer y lleoedd gwag bob diwrnod. Nododd rhai darparwyr y lleoedd gwag fesul wythnos a fesul sesiwn llawn. Ni wnaeth rhai darparwyr gwblhau'r data hyn ac felly tybir nad oes unrhyw leoedd gwag. Felly, bydd angen cadarnhau'r data hyn drwy ymchwiliad pellach.

Ym Masn Caerffili, cofnodwyd bod 70 o leoedd gwag mewn gofal ar ôl ysgol cyfrwng Saesneg, tri lle gwag mewn gofal ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg a 158 o leoedd gwag mewn gofal plant cyfrwng Saesneg yn ystod y gwyliau.

Yng Nghwm Sirhywi Isaf, nodir bod wyth lle gwag ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Saesneg ac wyth lle gwag ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg.

Yn Nwyrain Canol y Cymoedd, mae 24 o leoedd gwag mewn darpariaeth cyn ysgol cyfrwng Saesneg a 132 o leoedd gwag mewn darpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Saesneg.

Yng Ngorllewin Canol y Cymoedd, nodwyd bod 10 lle gwag mewn darpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Saesneg a 18 cyfrwng Cymraeg a 24 o leoedd gwag mewn darpariaeth gwyliau cyfrwng Saesneg a 33 cyfrwng Cymraeg.

6.5.7 Rhestrau Aros:

Nodwyd bod rhestrau aros ym Masn Caerffili ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol yn ystod tymor yr haf (12 o leoedd) a thri lle yn nhymhorau'r hydref a'r gwanwyn. Roedd rhestr aros ar gyfer tair darpariaeth yn ystod y gwyliau (tymor yr haf).

Yng Nghwm Sirhywi Isaf, roedd rhestr aros ar gyfer 10 o leoedd mewn darpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Saesneg a phump lle mewn darpariaeth gofleidiol yn nhymor yr haf.

Yng Ngorllewin Canol y Cymoedd, nododd un lleoliad cyfrwng Saesneg fod ganddo restr aros o dri lle bob tymor. Nododd yr un clwb ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg anghofrestredig fod ganddo 29 ar restr aros dros wythnos gyfan. Nid oedd unrhyw restrau aros ar gyfer gwyliau'r ysgol er bod y ddau leoliad yn llawn.

Ni nodwyd bod unrhyw restrau aros yn Nwyrain Canol y Cymoedd na Chwm Rhymni Uchaf.

6.5.8 Amseroedd agor, yn cynnwys y nifer sy'n cynnig gofal plant oriau hyblyg a sesiynau o hyd amrywiol.

Darpariaeth ar ôl Ysgol

Roedd yr amrywiaeth o amseroedd agor ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol yn adlewyrchu'r amser yr oedd y diwrnod ysgol yn dod i ben. Yr amser cau hwyraf oedd 6.00 p.m. ym mhob ardal ddaearyddol

Darpariaeth yn ystod y Gwyliau

Ym **Masn Caerffili**, roedd y ddarpariaeth gofal plant yn ystod y gwyliau ar gael rhwng 8 a.m. a 6 p.m. Mewn gwrthgyferbyniad, roedd y ddau Gynllun Chwarae yn rhedeg rhwng 9.45 a 2.45 ac yn ystod gwyliau'r haf yn unig. Yn ystod gwyliau hanner tymor mis Mai, roedd dau leoliad yn weithredol, yn ystod gwyliau'r haf, roedd pedwar cynllun gofal plant yn ystod y gwyliau yn weithredol yn amrywio o bedair i chwe wythnos. Roedd dau leoliad hefyd ar agor yn ystod gwyliau hanner tymor mis Hydref a mis Chwefror ac roedd tri lleoliad ar agor yn ystod gwyliau'r Pasg. Nid oedd unrhyw leoliadau ar agor yn ystod gwyliau'r Nadolig.

Yng **Nghwm Sirhywi Isaf**, roedd yr unig lleoliad ar ôl ysgol ar gael tan 6.00 p.m.

Yn **Nwyrain Canol y Cymoedd**, yr amser agor hwyraf ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol oedd 6.00 p.m. ac roedd y clwb brecwast ar agor rhwng 7.30 a 9 a.m.

Yng **Ngorllewin Canol y Cymoedd**, eto, yr amser agor hwyraf ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol oedd 6.00 p.m. Mae'r clybiau gwyliau cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg yn gweithredu rhwng 8.30 a 5.30 ar gyfer pob gwyliau heblaw am wyliau'r Nadolig ac am bedair wythnos o wyliau'r haf. Dim ond am un wythnos o wyliau'r Pasg yr oedd y lleoliad gwyliau cyfrwng Saesneg ar agor ond roedd y lleoliad cyfrwng Cymraeg ar agor am y ddwy wythnos.

6.5.9 Ystod oedran y plant

Roedd ystod oedran y plant sy'n mynychu darpariaeth y tu allan i'r ysgol ledled y fwrdeistref sirol yn amrywio o 3 i 11 oed. Mewn cynlluniau chwarae, y plant ifancaf a all fynychu yw 5 oed. Gellir gweld nifer y plant (lle y'i nodir) yn ôl oedran mewn ardaloedd daearyddol a'r iaith yn y tabl (ffig 113) isod:

	Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf (dim data ar gyfer un lleoliad cyfrwng Saesneg)		Dwyrain Canol y Cymoedd (dim data ar gyfer lleoliad cyfrwng Cymraeg anghofrestredig)		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf
	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	Yn ystod y tymor	Yn ystod y gwyliau	
3 oed			3S						
4 oed	5S	5S	4S 3C		7S		4C	2S 7C	
5 - 7 oed	80S	92S	11S 7C		61S		9S 28C	16S 14C	
8 - 11 oed	141S	102S	6S 6C		88S		24S 33C	20S 9C	
12+ oed		2S							

Ffig 113 ystod oedran y plant sy'n manteisio ar y ddarpariaeth

6.5.10 Ystod taliadau

Amlinellir yr amrywiaeth o daliadau yn ôl math o ofal plant yn y tabl (ffig 114) isod. Rhoddodd rhai darparwyr eu ffioedd fesul cyfradd yr awr ac roedd eraill yn cynnwys y gost fesul sesiwn.

Basn Caerffili	Gofal ar ôl Ysgol - £3.00/awr i £8.39/awr Gwyliau - £2.20/awr i £18 y sesiwn
Cwm Sirhywi Isaf	Gofal ar ôl Ysgol - £3.00/awr i £6.00/sesiwn £7.82/awr i £6/sesiwn am Ofal Cofleidiol
Dwyrain Canol y Cymoedd	Cyn ysgol £4.63/awr Gofal ar ôl Ysgol - £2.75/awr i £9.55/awr
Gorllewin Canol y Cymoedd	Gofal ar ôl Ysgol - £2.50 i £3.00/awr Gwyliau - £2.22/awr i £15/diwrnod
Cwm Rhymni Uchaf	

Ffig 114 taliadau yn ôl math o ofal plant

6.5.2. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

Mae'r Amrywiaeth o Ddarpariaeth ar ôl Ysgol yn cynnwys Clybiau ar ôl Ysgol, Gofal Plant Cofleidiol, clybiau cyn ysgol, gofal plant yn ystod y gwyliau a chynlluniau chwarae yn ystod y gwyliau. Gellir darparu'r mathau hyn o wasanaeth gofal plant hefyd gan Warchodwyr Plant, Meithrinfeydd Diwrnod Llawn a Darparwyr Gofal Diwrnod Llawn (Darpariaeth Gymysg), drwy ddarpariaeth gofal sesiynol a thrwy ddarpariaeth Chwarae Mynediad Agored. Fel y cyfryw, er mwyn deall yr amrywiaeth lawn o ddarpariaeth y tu allan i'r ysgol, dylid darllen y bennod hon ar y cyd â'r penodau blaenorol a'r bennod ar ddarpariaeth Mynediad Agored isod.

Ymysg y prif gryfderau a gwendidau mae:

- Mae lleoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y gwyliau sy'n gweithredu yng nghanol y fwrdeistref sirol yng Ngorllewin Canol y Cymoedd ac yn cynnig gwasanaeth drwy'r holl gyfnodau gwyliau (heblaw am y Nadolig) yn boblogaidd ymysg teuluoedd. Mae'r ddau mewn lleoliadau da ar gyfer canolfannau economaidd mawr ac ar lwybrau gwaith ledled y fwrdeistref ac, fel y cyfryw, maent yn gwbl gynaliadwy.
- Mae'r ddau gynllun chwarae ym Masn Caerffili hefyd yn boblogaidd iawn ond nid ydynt yn cynnig darpariaeth gofal plant diwrnod llawn.

- Mae un lleoliad yn nhref Caerffili sy'n cynnig gofal diwrnod llawn drwy gydol gwyliau'r ysgol ac mae ar agor i blant 5-11 oed. Mae'r lleoliad hwn newydd gael ei sefydlu ac mae wrthi'n cronni niiferoedd.
- Mae tair darpariaeth ar ôl ysgol yn anghofrestredig - mae'n flaenoriaeth cofrestru'r darpariaethau hyn ag AGGCC fel y gall rhieni fanteisio ar y cynllun gofal plant di-dreth gan lywodraeth y DU a gyflwynir yn ystod 2017.
- Mae gan naw o'r 11 o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ddarpariaeth y tu allan i'r ysgol ar y safle, er nad yw'r holl ddarpariaethau hyn wedi'u cofrestru ar gyfer Gofal y Tu Allan i'r ysgol, (mae rhai wedi'u cofrestru ar gyfer gofal sesiynol ac mae rhai wedi'u cofrestru ar gyfer gofal diwrnod llawn). Mae gan y naw ysgol ddarpariaeth gofleiddiol (Clwb Meithrin) a chlybiau ar ôl ysgol/Clwb Carco (heblaw Y Lawnt yng Nghwm Rhymni uchaf) ac hefyd mae tri chlwb gwyliau cyfrwng Cymraeg sy'n gysylltiedig â'r darparwyr hyn. Mae'r ddwy ysgol nad ydynt yn cynnig y ddarpariaeth hon wedi'u lleoli ym mhen deheuol Cwm Rhymni Uchaf lle nad oedd darpariaethau blaenorol yn gynaliadwy yn y gorffennol.
- Mae chwe darparwr anghofrestredig ar gyfer plant 11-14 oed yn weithredol ledled y fwrdeistref sirol. Mae dau o'r rhain yn rhai cyfrwng Cymraeg ac yn cynnig cyfleuster y tu allan i'r ysgol ar gyfer plant.
- Y **gwendidau** amlycaf yw'r prinder Darpariaeth y Tu Allan i'r Ysgol yng Nghwm Rhymni Uchaf. Cynigir yr holl ddarpariaeth yn ystod y gwyliau gan warchodwyr plant a'r un feithrinfa ddydd. Hefyd, mae tri chynllun chwarae mynediad agored sy'n gweithredu yn yr ardal hon (un ym Margoed ac un yn Rhymni) sy'n cynnig rhywfaint o ddarpariaeth ond nid yw hyn yn ofal diwrnod llawn.
- Ni chynigir unrhyw ddarpariaeth gofal plant yn ystod y gwyliau (y tu allan i'r ysgol) yng Nghwm Sirhywi Isaf na Dwyrain Canol y Cymoedd ychwaith. Fodd bynnag, mae amrywiaeth dda o feithrinfeydd dydd a gwarchodwyr plant yn Nwyrain Canol y Cymoedd sy'n cynnig gofal plant yn ystod y gwyliau yn ogystal â'r lleoliad gofal sesiynol sydd hefyd yn cynnig gofal sesiynol yn ystod gwyliau'r Pasg a gwyliau'r haf.
- Yng Nghwm Sirhywi Isaf eto cynigir yr holl ddarpariaeth gwyliau drwy feithrinfeydd diwrnod llawn neu drwy warchodwyr plant. Fodd bynnag, ni cheir digon o'r ddau fath hyn o ddarpariaeth gofal plant yn ardaloedd Crosskeys a Rhisga sy'n brif lwybr i Ddinas Casnewydd ac oddi yno ac ardal â phoblogaeth ddwys lle ceir allbwn economaidd da.
- Defnydd rhan amser yn hytrach na llawn amser a wneir yn bennaf eto. Mae hyn yn fwy perthnasol fyth yn ystod gwyliau'r ysgol.
- Mae nifer y lleoedd gwag yn is yn y lleoliadau cyfrwng Cymraeg o gymharu â'r lleoliadau cyfrwng Saesneg.
- Gallai amseroedd agor cynlluniau chwarae a darpariaeth yn ystod y gwyliau fod yn hwy er mwyn diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio.

6.6 Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored

6.6.1. Dadansoddi'r Ddarpariaeth Gofal Plant sydd ar Gael

6.6.2 Yr amrywiaeth o wasanaethau a ddarperir

Mae dau gynllun chwarae cofrestredig ym Masn Caerffili wedi'u cyfrif dan Ofal y Tu Allan i'r Ysgol uchod. Dim ond un cynllun chwarae ychwanegol sy'n gofrestredig ac mae wedi'i leoli yng Ngorllewin Canol y Cymoedd. Darperir yr holl gynlluniau chwarae drwy gyfrwng y Saesneg. Mae'r holl gynlluniau chwarae eraill yn anghofrestredig. Dangosir nifer y lleoedd a'r nifer sy'n mynychu, ynghyd â'r lleoliadau yn y tabl (ffig 115) isod:

	Sir Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Nifer y Cynlluniau Cofrestredig		0	0	0	1	0
Nifer y Cynlluniau Anghofrestredig		6	1	1	2	3
Cynlluniau Anabledd		2 anghofrestredig	0	1 anghofrestredig	1 anghofrestredig	0
Nifer y lleoedd		220 anghofrestredig	15 anghofrestredig	72 anghofrestredig	60 cofrestredig 68 anghofrestredig	56+ anghofrestredig (ni roddodd un lleoliad unrhyw fanylion)
Defnydd		81 anghofrestredig (ni wnaeth dau leoliad nodi hyn)	15 anghofrestredig	46 anghofrestredig	cofrestredig 63 anghofrestredig	56 anghofrestredig (ni roddodd un lleoliad unrhyw fanylion)

Ffig 115 yr amrywiaeth o wasanaethau a ddarperir

6.6.3 Nifer y lleoedd a lenwir gan blant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd

Ni nodwyd y manylion hyn gan unrhyw un o'r lleoliadau, fodd bynnag, mae un o'r lleoliadau yng Ngorllewin Canol y Cymoedd (anghofrestredig) yn benodol ar gyfer plant sy'n mynychu'r Ysgol Anghenion Arbennig a'r Ganolfan Adnoddau yng Nghaeau'r Drindod, felly bydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd ar yr holl blant fydd yn mynychu'r lleoliad hwn.

Mae cynlluniau chwarae eraill yn ystod gwyliau'r haf sy'n gweithredu ledled y fwrdeistref sirol ar gyfer plant ag anableddau. Un o'r rhain yw'r Cynllun Anabledd mewn Chwaraeon sydd ar agor bob diwrnod o'r gwyliau haf bob yn ail mewn lleoliad ym Masn Caerffili a Dwyrain Canol y Cymoedd. Mae'n darparu ar gyfer 12.5 o blant ar gyfartaledd bob diwrnod, ond os bydd mwy o blant am ddod, byddant yn darparu staff ychwanegol. Mae gan y mwyafrif o'r plant (90%+) anawsterau dysgu ac mae gan y 10% arall anableddau corfforol. Nid dim ond ar gyfer plant ag anableddau y mae'r ddarpariaeth ac anogir y plant i ddod â'u brodyr, chwiorydd a ffrindiau gyda nhw.

Mae'r cynllun chwarae arall sy'n rhedeg ar gyfer plant ag anableddau ym Masn Caerffili ac mae'n cynnig gofal plant ar gyfer plant o 4 oed yn ystod gwyliau'r haf, gwyliau'r Pasg a hanner tymor y gwanwyn.

6.6.4 Nifer y lleoedd iaith Gymraeg sydd wedi'u llenwi

Nid oes unrhyw leoliad yn darparu drwy gyfrwng y Gymraeg.

6.6.5 Lleoedd Gwag a Rhestrau Aros

Lleoedd gwag

Ym Masn Caerffili nodwyd bod pedwar lle gwag ar gyfer plant 8-11 oed a 15 o leoedd gwag ar gyfer plant 12-14 oed.

Yng Ngorllewin Canol y Cymoedd nodwyd bod 26 o leoedd gwag.

Nododd y cynllun Chwaraeon Anabledd yn ystod y Gwyliau bod ganddynt leoedd gwag ac y gallent dderbyn mwy o blant pe byddai ganddynt y staff i gynnal y sesiynau.

Nododd Cynllun Chwarae yn ystod y Gwyliau Canolfan Plant Caerffili fod ganddynt ddau le gwag.

6.6.7 Rhestrau Aros

Yr unig leoliad a nododd fod ganddo restr aros oedd Cynllun Gwyliau Cae'r Drindod a nododd fod ganddo restr aros o 16 o leoedd.

6.6.8 Amseroedd agor, yn cynnwys y nifer sy'n cynnig oriau gofal plant hyblyg

Mae'r oriau agor yn amrywio ledled y fwrdeistref. Dangosir y manylion yn y tabl (ffig 116) isod:

Amrywiaeth o Orlau Agor Cynlluniau Chwarae Mynediad Agored yn cynnwys Cynlluniau Chwarae yn ystod y Gwyliau	
Basn Caerffili	Yr amser agor cynharaf yw 9.00 a.m. ac mae tri darparwr yn rhedeg tan 3 p.m. neu 3.30 p.m. Dydd Llun i ddydd Gwener. Mae un lleoliad yn cynnig dwy sesiwn 9-12 a 13.00 i 16.00 ar ddydd Mawrth, dydd Mercher a dydd Iau yn unig. Mae pob un yn rhedeg dros Wyliau'r Haf yn unig. Mae'r Cynllun Chwaraeon Anabledd yn gweithredu bob diwrnod (bob yn ail â Dwyrain Canol y Cymoedd) yn ystod gwyliau'r haf rhwng 10 a.m. a 15.00 p.m. Cynllun Chwarae Canolfan Plant Caerffili - bore yn unig rhwng 9.00 a.m. a 13.00 p.m. ac yn ystod gwyliau'r haf, hanner tymor y gwanwyn a gwyliau'r Pasg.
Cwm Sirhywi Isaf	10 a.m. i 3 p.m. Gwyliau'r haf yn unig
Dwyrain Canol y Cymoedd	10.00 a.m. tan 15.00 p.m. o ddydd Llun i ddydd Gwener yn ystod gwyliau'r haf Mae'r Cynllun Chwaraeon Anabledd yn gweithredu bob diwrnod (bob yn ail â Basn Caerffili) yn ystod gwyliau'r haf rhwng 10 a.m. a 15.00 p.m.
Gorllewin Canol y Cymoedd	Darparwr Cofrestredig - 9.30 a.m. - 13.30 p.m. Gwyliau'r Haf Darparwr anghofrestredig - 10.00 a.m. - 14.00 p.m. yn ystod gwyliau'r haf yn unig Darparwr anghofrestredig (anableddau) - 10.00 a.m. - 15.00 p.m. dros amryw o gyfnodau gwyliau
Cwm Rhymni Uchaf	10.00 a.m. - 14.00 neu 15.00 p.m. yn ystod gwyliau'r haf yn unig

Ffig 116 Amrywiaeth o amseroedd gweithredu

6.6.8 Ystod oedran y plant

Mae ystod oedran y plant sy'n mynychu'r cynlluniau hyn yn amrywio yn dibynnu ar y math o wasanaeth a gynigir ganddynt.

Ystod Oedran y Plant sy'n Defnyddio Darpariaethau Chwarae Mynediad Agored - yn ystod y Gwyliau	
Basn Caerffili Ni roddodd dau leoliad niferoedd mynychu	Anghofrestredig 4 oed - 2 5 - 7 oed - 7 8 - 11 oed - 20 12 - 14 oed - 29 Chwaraeon Anabledd - 8 - 23 oed - 12 Canolfan Plant Caerffili - 4-11 oed
Cwm Sirhywi Isaf	Anghofrestredig 4 oed - 2 5 - 7 oed - 6 8 - 11 oed - 7
Dwyrain Canol y Cymoedd	Anghofrestredig 8 - 11 oed - 23 12 - 14 oed - 11 Chwaraeon Anabledd - 8 - 23 oed - 12
Gorllewin Canol y Cymoedd	Cofrestredig 5 - 7 oed - 17 8 - 11 oed - 26 Anghofrestredig 8 - 11 oed - 29 12 - 14 oed - 29
Cwm Rhymni Uchaf Ni wnaeth un lleoliad roi niferoedd	Anghofrestredig 8 - 11 oed - 38 12 -14 oed - 18

Ffig 117 yr ystod oedran sy'n manteisio ar y ddarpariaeth

6.6.9 Ystod taliadau

Mae ystod y ffioedd i'w gweld yn y tabl (ffig 118) isod. Mae rhai yn ddarpariaethau am ddim a chaiff eraill eu cymorthdalw drwy grantiau gan Gyngorau Cymunedol neu o fannau eraill. Fel y gellir gweld, mae'r cyfraddau ar gyfer chwarae mynediad agored yn rhesymol iawn o gymharu â darpariaeth gofal plant cofrestredig yn ystod y gwyliau.

Ystod Ffioedd	
Basn Caerffili	Roedd 2 am ddim ac roedd un yn costio £8 y diwrnod ac un arall yn costio £13 yr wythnos. Cynllun Chwaraeon Anabledd £7 - £10/diwrnod Canolfan Plant Caerffili - am ddim
Cwm Sirhywi Isaf	£10/diwrnod
Dwyrain Canol y Cymoedd	£8/diwrnod i £35/wythnos Cynllun Chwaraeon Anabledd £7 - £10/diwrnod
Gorllewin Canol y Cymoedd	£1.00 - lleoliad cofrestredig Anghofrestredig - £0.50 i £3/diwrnod
Cwm Rhymni Uchaf	Mae dau am ddim ac mae un yn costio £5 y diwrnod

Ffig 118 ystod taliadau

6.6.10 . Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- Mae gan y Darpariaethau Chwarae Mynediad Agored hyn rôl hanfodol yn cefnogi chwarae plant dros gyfnodau'r gwyliau. Maent ond yn gweithredu yn ystod gwyliau'r haf ac mae'r rhan fwyaf ohonynt ond ar agor ar gyfer plant dros 8 oed gan weithredu oriau byrrach na'r diwrnod gwaith arferol. Fodd bynnag, maent yn cynnig gwasanaeth hanfodol i'r plant hyn.
- Darpariaethau anghofrestredig ydynt yn bennaf ac maent ond yn nodi'r rhai sy'n hysbys i'r GGID lleol. Gall fod cynlluniau mynediad agored eraill yn ystod y gwyliau nad ydym yn ymwybodol ohonynt sydd hefyd yn cynnig gwasanaeth i blant yn ystod y gwyliau. Fel awdurdod lleol, gwnawn bob ymdrech i ddod o hyd i unrhyw gynlluniau mynediad agored sy'n gweithredu ac rydym yn eu hannog i gyrraedd y safonau ansawdd gofynnol o leiaf. Rydym hefyd yn gweithio'n agos gyda'n cydweithwyr

yng ngwasanaeth chwarae CMGG er mwyn dod o hyd i Ddarparwyr Chwarae Mynediad Agored a gweithio gyda nhw a chynnig hyfforddiant a chymorth priodol iddynt er mwyn eu galluogi i gofrestru ag AGGCC.

- Mae dosbarthiad da o gynlluniau ledled gogledd, de a gorllewin y fwrdeistref, ond dim ond un cynllun a geir yn Nwyrain Canol y Cymoedd ac un yng Nghwm Sirhywi Isaf sy'n gynllun gymnasteg arbenigol ac felly nid yw wir yn cefnogi chwarae mynediad agored i bob plentyn.
- Mae'r Cynllun Chwaraeon Anabledd, Canolfan Plant Caerffili a Chynlluniau Haf Ysgol Cae'r Drindod yn cynnig amrywiaeth o gyfleoedd gwyb yn ystod gwyliau'r ysgol i blant ag anableddau.

6.7 Nani

6.7.1. Dadansoddi'r Ddarpariaeth Gofal Plant sydd ar Gael

Ar adeg y cyfrifiad, roedd dau ddarparwr gofal plant yn y cartref cymeradwy ym Mwrdeistref Caerffili, un ym Masn Caerffili a'r llall yn Nwyrain Canol y Cymoedd. Roedd y ddau yn darparu ar gyfer tri phlentyn yn llawn amser, o fewn teuluoedd unigol. Mae'r ddau wedi rhoi'r gorau i weithio gyda'r teuluoedd hyn bellach ers mis Hydref 2016.

Ar hyn o bryd, rydym yn ymwybodol o ddau ddarparwr gofal plant yn y cartref cymeradwy newydd sy'n gweithredu yn y fwrdeistref sirol. Mae un wedi'i leoli yn ardal Basn Caerffili ac mae'n gofalu am blant dau deulu. Mae un plentyn yn 2 oed, un yn 3 oed a dau yn 6 oed. Ar gyfer un teulu, mae'n cynnig gofal drwy'r dydd rhwng 8 a.m. a 5 p.m., o ddydd Llun i ddydd Gwener, ac ar gyfer y teulu arall mae'n cynnig gofal ad hoc tra bydd y rhieni yn gweithio sifftiau. Darpariaeth Saesneg yn unig ydyw a'r costau fesul awr yw £7.20 yr awr ar gyfer un Nani. Nid oes gan y nani unrhyw leodd gwag na rhestrau aros.

Mae'r Nani arall wedi'i lleoli ym Masn Caerffili ac mae'n gofalu am blant yng Nghaerdydd. Mae un yn 3 oed a'r llall yn 6 oed. Mae'n codi £100 y diwrnod ac mae'n gweithio 4 diwrnod yr wythnos rhwng 8 a.m. a 6 p.m.

6.7.2 Crynodeb o'r Prif Gryfderau a Gwendidau

Nid ydym yn ymwybodol bod unrhyw ddarparwyr gofal plant yn y cartref ychwanegol yn gweithredu yn y fwrdeistref. Ymysg y cryfderau allweddol mae gallu'r nani i gynnig darpariaeth a chymorth hyblyg iawn i deuluoedd sy'n gweithio patrymau sifftiau afreolaidd, gofal dros nos ac ar benwythnosau.

7. Deall Anghenion Rhieni/ Gofalwyr

7.1 Trosolwg o'r Ymgynghoriad

Ymgynghorwyd â rhieni gan ddefnyddio arolygon templed Llywodraeth Cymru yn ystod haf 2016 i gasglu barn am y farchnad gofal plant leol. Roedd yr arolwg ar gael ar-lein ac fe'i hysbysebwyd yn eang drwy ystod o ffyrdd ar gyfryngau cymdeithasol gan gynnwys prif dudalennau gwe awdurdodau lleol, Gwefan y Blynnyddoedd Cynnar a thudalennau gwe y Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd. Fe'i hysbysebwyd hefyd ar y cyngor, Dechrau'n Deg a thudalennau Facebook y Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd a chyfrifon twitter. Dosbarthwyd dros 10,000 o daflenni drwy ddarparwyr gofal plant, ymwelwyr iechyd, meddygon a deintyddion, llyfrgelloedd, canolfannau hamdden ac ati, er mwyn ceisio cael cymaint â phosibl o rieni i ymateb. Fformatiwyd yr arolwg hefyd ar ffurf fersiwn bapur ac aeth tîm blynnyddoedd cynnar awdurdodau lleol â'r arolwg gyda nhw i'r 5 diwrnod chwarae gan helpu rhieni i gwblhau'r arolwg. Aeth staff yn nhîm chwarae CMGG â chopïau papur hefyd i'w grwpiau gan gynnwys rhieni plant ag anableddau.

At ei gilydd, cwblhawyd 451 o arolygon. Yn seiliedig ar nifer y teuluoedd yng Nghaerffili sydd â phlant dibynnol (39,361 o deuluoedd dau riant a 6,478 o deuluoedd un rhiant, Cyfrifiad 2011) mae dull cyfrifo maint sampl arolwg SNAP yn awgrymu bod angen 382 o ymatebion er mwyn gwneud y canlyniadau yn rhai arwyddocaol gyda chyfradd hyder o 95% (â lled gwall o 5%). Fodd bynnag, dim ond at gwestiynau mwy cyffredinol y gellir cymhwyso hyn gan fod yr ymatebion i gwestiynau manylach penodol, lle mae'r ymatebion fesul ardal ddaearyddol, yn rhy isel ac na fyddent yn gynrychioliadol o'r boblogaeth gyfan. Byddai wedi bod angen cael cyfradd ddychwelyd o rhwng 362 a 376 o ymatebion fesul ardal ddaearyddol er mwyn rhoi ymateb arwyddocaol yn ystadegol gyda chyfradd hyder uchel. Y gyfradd ddychwelyd ar gyfer pob ardal ddaearyddol oedd:

Basn Caerffili - 131

Cwm Sirhywi Isaf - 58

Dwyrain Canol y Cymoedd -102

Gorllewin Canol y Cymoedd - 74

Cwm Rhymni Uchaf – 54

P161 Tu allan i'r sir - 32

Mae'r manylion ar gyfer ymatebion mwy penodol i'w gweld yn yr atodiadau perthnasol, ar gyfer gwybodaeth, a lle y gwneir ymatebion cryfach cânt eu cynnwys yn yr adroddiad.

O blith y 451 o ymatebion a gafwyd, roedd 224 yn defnyddio gofal plant neu'n bwriadu defnyddio gofal plant yn y dyfodol, roedd 11 ar absenoldeb mamolaeth ac nid oedd 216 am ddefnyddio gofal plant. O blith y rhai nad oeddent yn defnyddio gofal plant, dywedodd 57 nad oeddent yn defnyddio gofal plant am eu bod yn rhiant a oedd yn aros gartref a nododd 95 nad oeddent yn

defnyddio gofal plant ffurfiol am fod ganddynt bartner neu deulu neu ffrind a oedd yn gofalu am eu plentyn/plant. Caiff yr ymatebion eu rhannu yn categorïau fel a ganlyn.

Statws	Nifer
Rhiant/Gofalwr mewn gwaith (nad yw'n disgwyl babi)	332
Rhiant/Gofalwr mewn addysg neu hyfforddiant (nad yw'n disgwyl babi)	10
Rhiant/Gofalwr sy'n chwilio am waith (nad yw'n disgwyl babi)	12
Rhiant/Gofalwr sy'n chwilio am gyfleoedd addysg neu hyfforddiant (nad yw'n disgwyl babi)	2
Yn disgwyl babi neu ar absenoldeb mamolaeth/tadolaeth gyda'r plentyn <u>cyntaf</u>	11
Yn mabwysiadu'r plentyn <u>cyntaf</u>	0
Rhiant/Gofalwr yn disgwyl babi neu ar absenoldeb mamolaeth/tadolaeth gyda <u>phlant ychwanegol</u>	36
Yn mabwysiadu <u>plant ychwanegol</u> neu ar absenoldeb mabwysiadu gyda nhw	2
Rhiant/Gofalwr ddim yn gweithio	41
Rhiant/Gofalwr ddim mewn addysg na hyfforddiant	6

Ymatebwyr fesul incwm blynyddol y cartref

Incwm Blynyddol y Cartref ar Gyfartaledd	Nifer
£0-£10,000	18
£10,001-£20,000	61
£20,001-£30,000	78
£30,001-£40,000	76
£40,001-£50,000	58
£50,001-£60,000	41
£60,001-£70,000	31
£70,000+ y flwyddyn	14
<u>Gwell gennyf beidio â dweud</u>	68

Ymatebion fesul Grŵp Ethnig

Grŵp Ethnig	Nifer
Gwyn	417
Grwpiau Cymysg/Aml-ethnig	3
Asiaidd/Asiaidd Prydeinig	2
Du/Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig	2
Grŵp Ethnig Arall	11

Iaith yr Ymatebwyr (prif iaith a siaredir yn y cartref)

Iaith	Nifer
Cymraeg yn unig	1
Saesneg yn unig	407
Dwyieithog	39
Ieithoedd eraill	5

Plant yr ymatebwyr fesul grŵp oedran

Oedran	Nifer
O dan 12 mis	62
12-18 mis	58
19-23 mis	42
2 flynedd	71
3 blynedd	68
4 blynedd	76
5 i 7 oed	147
8 i 11 oed	132
12 i 14 oed	70
15 i 17 oed	62

Ymatebwyr â phlant sydd ag anghenion addysgol arbennig neu anabledd

Anghenion Addysgol Arbennig/Anabledd	Nifer
Iaith a Lleferydd	28
Anhawster dysgu penodol (dyslecsia)	17
Nam ar y clyw	16
Anawsterau dysgu	18
Nam ar y golwg	13
Anawsterau emosiynol ac ymddygiadol	25
Corfforol	15
Cyflwr meddygol	20
Arall (nodwch)	27

7.2. Defnydd Presennol o Ofal Plant

7.2.1. Dadansoddiad o'r Defnydd Presennol o Ddarpariaeth Gofal Plant

Gofynnwyd i rieni am fanylion eu defnydd cyfredol o wasanaethau gofal plant yn y fwrdeistref a'r tu allan i'r fwrdeistref yn ystod tymor yr ysgol ac yn ystod gwyliau'r ysgol. Cofnodwyd hefyd y defnydd o wasanaethau gofal plant gan y darparwyr gofal plant drwy eu ffurflenni SASS i AGGCC a nodwyd hyn ym Mhennod 6. Dylid darllen y ddwy bennod ar y cyd er mwyn cael darlun llawnach.

7.2.2 Yr amrywiaeth o wasanaethau a ddefnyddir

Defnyddiodd y rhieni a arolygwyd amrywiaeth o wasanaethau gofal plant. O'r 451 o ymatebwyr, roedd 207 o ymatebwyr yn defnyddio gofal plant o fewn bwrdeistref Caerffili, roedd 20 yn ei ddefnyddio y tu allan i'r Awdurdod Lleol ac roedd 11 yn defnyddio cymysgedd o'r ddau. O'r rhai a oedd yn defnyddio gofal plant, roedd 420 yn defnyddio gofal plant yn ystod y tymor o fewn ardal yr Awdurdod Lleol a 197 yn ystod gwyliau'r ysgol. Gall rhai rhieni fod wedi nodi eu bod yn defnyddio mwy nag un math o ofal plant. Yn ogystal â hyn, cafwyd 28 o ymatebion i ddefnyddio amrywiaeth o ofal plant y tu allan i'r awdurdod lleol yn ystod y tymor, yn bennaf drwy gyfrwng y Saesneg (24) ac o'r rhain roedd naw yn defnyddio meithrinfa, ac 19 yn ystod gwyliau'r ysgol, eto yn bennaf drwy gyfrwng y Saesneg (16) ac mewn Meithrinfa (8).

O'r rhai sy'n defnyddio gofal plant, roedd teuluoedd yn defnyddio 56 o **wasanaethau iaith Gymraeg** yn ystod y tymor a naw yn ystod gwyliau'r ysgol. Roedd y mwyafrif o'r rhain mewn Cylch Meithrin, Clwb ar ôl Ysgol, Clwb Brecwast am Ddim a darpariaeth gwyliau. Yn ogystal roedd 38 o wasanaethau a ddefnyddiwyd a oedd yn Gymraeg yn bennaf gyda rhywfaint o Saesneg yn ystod y tymor a 27 a ddefnyddiwyd yn ystod gwyliau'r ysgol. O'r rhai oedd yn defnyddio gwasanaethau a ddarperir yn Saesneg gyda rhai elfennau dwyieithog roedd 29 ohonynt yn eu defnyddio yn ystod y tymor ac 16 yn ystod gwyliau'r ysgol.

O'r holl deuluoedd oedd yn defnyddio rhyw fath o ofal plant, roedd 295 o deuluoedd yn defnyddio gwasanaethau **cyfrwng Saesneg** yn ystod y tymor a 141 yn ystod gwyliau'r ysgol. Roedd y gwasanaethau a ddefnyddiwyd yn ystod gwyliau'r ysgol fel a ganlyn: Meithrinfa (42), Teulu a Ffrindiau (31), Gwarchodwr Plant (22), Cynllun chwarae (22), a Chwarae Mynediad Agored (19)

Y prif fath o ofal plant a ddefnyddiwyd **yn Ystod y Tymor** oedd y Clwb Brecwast am Ddim (66 cyfrwng Saesneg, 13 cyfrwng Cymraeg) yna meithrinfa (61 cyfrwng Saesneg, 4 cyfrwng Cymraeg a 10 Cymraeg a Saesneg). Roedd llawer o deuluoedd hefyd yn defnyddio Darpariaeth ar ôl Ysgol (35 cyfrwng Saesneg ac 11 cyfrwng Cymraeg), cylch chwarae/Cylch Meithrin (15 cyfrwng Saesneg, 13 cyfrwng Cymraeg a 7 Cymraeg a Saesneg). Nododd 16 o deuluoedd eu bod yn defnyddio Darpariaeth Dechrau'n Deg. Nododd 35 o deuluoedd eu bod yn defnyddio gwarchodwyr plant cyfrwng Saesneg, ond ni nododd unrhyw ymatebwyr eu bod yn defnyddio gwarchodwyr plant Cymraeg eu hiaith naill ai yn ystod y tymor nac yn ystod gwyliau'r ysgol a dim ond dau riant a nododd eu bod yn defnyddio gwarchodwyr plant a oedd yn siarad y ddwy iaith.

Y prif fath o ofal plant a ddefnyddiwyd yn ystod gwyliau'r ysgol oedd Meithrinfa Ddydd (58), Clwb Gwyliau (35), cynllun chwarae (29) a gwarchodwr plant (24). Roedd teulu a ffrindiau yn opsiwn a ddefnyddiwyd gan 28 o ymatebwyr yn ystod y tymor ac roedd hyn yn cynyddu i 40 yn ystod gwyliau'r ysgol.

Gellir gweld y dadansoddiad yn ôl ardal ddaearyddol yn Atodiad 8. Mae'r ffigurau yn isel iawn a byddai'n ddibwys rhoi sylwadau ar yr ystadegau hyn. Fodd bynnag, mae manylion am y defnydd o ofal plant wedi'u darparu gan y darparwyr gofal plant eu hunain ac maent wedi'u cofnodi ym Mhennod 6, Cyflenwad Gofal Plant uchod.

7.2.3 Nifer y lleoedd plant a ddefnyddir a'r math o leoedd (llawn amser, rhan amser, ad hoc) ac yn ôl categori iaith

Fel y nodir uchod, roedd amrywiaeth gynhwysfawr o fathau o leoedd gofal plant a ddefnyddir gan rieni a gwblhaodd yr arolwg. O'r 451 o ymatebwyr, nododd 118 eu bod yn defnyddio teulu a ffrindiau naill ai fel eu prif fath o ofal plant neu fel math arall o ofal plant ar y cyd â gofal plant ffurfiol.

Ni wnaeth pob rhiant gwblhau'r adran hon o'r arolwg. Fodd bynnag, o'r rhai a wnaeth hynny, cofnodir y wybodaeth isod:

O'r rhai a oedd yn defnyddio **Gwarchodwr plant** (53 o blant), nododd 6 eu bod yn eu defnyddio'n llawn amser a nododd 12 eu bod yn eu defnyddio'n rhan amser, gyda phawb yn defnyddio gwarchodwyr plant Saesneg a Chymraeg. O'r rhai a oedd yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Saesneg, roedd 11 yn defnyddio'r llefydd yn llawn amser ac 20 yn eu defnyddio'n rhan amser.

O'r rhai a oedd yn defnyddio **Gofal Diwrnod Llawn** (101 o blant), nododd 15 eu bod yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn llawn amser a 5 yn rhan amser, a nododd 12 eu bod yn defnyddio darpariaeth Saesneg a Chymraeg yn llawn amser ac 8 yn rhan amser. O'r rhai a oedd yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Saesneg, roedd 28 yn ei defnyddio'n llawn amser a 31 yn rhan amser. O'r rhai a oedd yn defnyddio **Gofal Sesiynol** (36 o blant), roedd 12 yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn rhan amser. O'r rhai a oedd yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Saesneg, nododd 24 eu bod yn ei defnyddio'n rhan amser. O'r rhai oedd yn defnyddio **crèche** (dau blentyn), nododd y ddau eu bod yn defnyddio'r gwasanaethau ar sail ad hoc. O'r rhai a oedd yn defnyddio **Gofal y Tu Allan i'r Ysgol** (79 o blant), nododd 25 eu bod yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn rhan amser. O'r rhai a oedd yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Saesneg, roedd 54 yn ei ddefnyddio'n rhan amser. O'r rhai a oedd yn defnyddio darpariaeth **Chwarae Mynediad Agored** (naw plentyn), dim ond un a nododd ei fod yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn rhan amser a nododd naw eu bod yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Saesneg yn rhan amser. O'r rhai a oedd yn defnyddio **teulu a ffrindiau** (170 o blant), roedd 22 yn defnyddio darpariaeth cyfrwng Saesneg yn llawn amser a 139 yn rhan amser a naw ar sail ad hoc. Ni nododd unrhyw un eu bod yn defnyddio darpariaeth teulu a ffrindiau cyfrwng Cymraeg. Fodd bynnag, nododd yr adborth o Grŵp Ffocws yr Iaith Gymraeg bod nifer o deuluoedd Cymraeg eu hiaith yn defnyddio aelodau Cymraeg eu hiaith o'r teulu i ddarparu gofal plant cyfrwng Cymraeg i'w plant er mwyn eu galluogi i fanteisio ar amgylchedd cyfrwng Cymraeg.

7.2.4 Nifer y lleoedd sy'n ofynnol ar gyfer plant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd

Ni ofynnwyd y cwestiwn hwn yn yr arolwg o rieni, fodd bynnag, y niferoedd a atgyfeiriwyd ar gyfer y cynllun Cymorth Lleoedd a Lleoedd a Gynhelir ar gyfer 2015/16 oedd 69 o blant ar gyfer Lleoedd a Gynhelir (h.y. y rhai sydd angen cymorth ychwanegol i fynychu gofal plant) a 112 ar gyfer Cymorth Lleoedd (y rhai sydd angen cymorth ariannol i fynychu gofal plant lle mae gan y plentyn angen neu anabledd sy'n dod i'r amlwg) sy'n rhoi syniad o nifer y plant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd sydd angen gofal plant.

7.2.5 Ystod oedran plant sy'n defnyddio/nad ydynt yn defnyddio gofal plant

Mae'r tabl (ffig 119) isod yn dangos nifer plant yr ymatebwyr sy'n manteisio ar ofal plant yn ôl y math o ofal plant ac oedran y plentyn. Eto, mae oedran y plant sy'n defnyddio'r gofal plant wedi'i nodi gan y darparwr gofal plant ei hun yn y ffurflenni SASS a drafodwyd ym Mhennod 6.

Tudalen **168** o **287**

Ystod oedran plant sy'n defnyddio gofal plant

	Gwarchodwr plant	Gofal Diwrnod Llawn	Gofal Sesiynol	Crèche	Clybiau y tu allan i'r ysgol	Chwarae Mynediad Agored	Teulu a Ffrindiau	Cyfanswm ar gyfer yr oedrannau
O dan 12 mis	7	10	0	1	0	1	14	33
12-18 mis	7	14	0	0	0	0	17	38
19-23 mis	3	15	0	0	0	0	8	26
2 oed	5	23	11	1	2	0	13	55
3 oed	7	27	9	0	1	1	17	62
4 oed	7	6	9	0	8	0	20	50
5 - 7 oed	9	5	3	0	33	2	31	83
8 - 11 oed	8	1	4	0	35	5	34	87
12 - 14 oed	0	0	0	0	0	1	12	13
15+	0	0	0	0	0	0	4	4

Ffig 119 ystod oedran y plant sy'n manteisio ar y ddarpariaeth

Ystod oedran y plant nad ydynt yn defnyddio gofal plant yn ôl ardal ddaearyddol:

Oedran	Nifer y plant				
	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
O dan 12 mis	17	6	4	11	1
12-18 mis	11	6	2	3	3
19-23 mis	2	4	6	1	1
2 i 7 oed	4	6	8	6	2
3 i 7 oed	9	4	2	3	1
4 i 7 oed	14	8	4	9	2
5 i 7 oed	23	15	15	13	14
8 i 11 oed	25	7	14	11	10

12 i 14 oed	16	4	14	12	8
15 i 17 oed	6	4	14	6	9
Dd/G					

Ffig 120 ystod oedran y plant nad ydynt yn manteisio ar ddarpariaeth

7.2.6 Rhesymau dros ddefnyddio/peidio â defnyddio gofal plant

Yn ôl y disgwyl, y prif resymau oedd gan rieni dros ddefnyddio gofal plant oedd rhesymau cyflogaeth gyda 214 o'r ymatebwyr yn nodi hyn. Cofnodir y rhesymau eraill yn y tabl (ffig 121) isod:

Rhesymau dros Ddefnyddio Gofal Plant	Nifer yr Ymatebwyr
Cyflogaeth	214
Gwaith gwirfoddol di-dâl	0
Astudio	11
Chwilio am waith	1
Chwilio am gyfleoedd hyfforddiant neu addysg	0
Manteision cymdeithasol neu addysgol ar gyfer fy mhlentyn/plant	23
Cymorth Lleoedd	0
Manteisio ar hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar	5
Manteisio ar hawl i Dechrau'n Deg	4
Arall	6

Ffig 121 rhesymau dros beidio â defnyddio gofal plant

Ymysg y sylwadau eraill roedd: "rhoi amser i mi ar ben fy hun gyda'r babi newydd", "fel y gall y plant dreulio amser gyda phlant eraill yr un oedran â nhw", "cysondeb ar gyfer fy mhlentyn hynaf tra byddaf ar gyfnod mamolaeth", "cyfle i ryngweithio â phlant eraill", "rwy'n hunangyflogedig".

Rhesymau dros beidio â defnyddio gofal plant fel y nodir yn y tabl (ffig 122) isod:

Nododd 293 o rieni a gwblhaodd yr arolwg nad oeddent yn defnyddio gofal plant ar gyfer rhai o'u plant neu bob un o'u plant.

Rhesymau		Nifer yr Ymatebwyr				
		Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Mae fy mhlant yn ddigon hen i ofalu amdanynt eu hunain		13	5	11	10	10
Rwyf i/mae fy mhartner yn rhiant sy'n aros gartref ac nid oes angen gofal plant		23	10	10	11	10
Mae fy mhartner/teulu/ffrindiau yn gofalu am fy mhlant		24	23	23	21	16
Nid oes unrhyw ofal plant ar gael ar yr amseroedd sydd eu hangen arnaf		3	3	4	2	4
Amseroedd lle nad oes gofal plant ar gael:	Cyn 8am	13	7	6	3	6
	Ar ôl 6pm	12	2	2	5	6
	Gofal Dros Nos	2	3	2	0	1
	Arall	2	2	6	4	3
Nid oes gofal plant ar gael a all ddiwallu anghenion ychwanegol fy mhlentyn/plant		1	0	3	1	0
Nid oes gofal cofleidiol na chlwb ar ôl ysgol yn ysgol fy mhlentyn/plant		5	4	6	6	3
Nid oes unrhyw ofal plant ar gael mewn lleoliad addas		0	2	0	1	1
Nid oes gofal plant ar gael a all ddiwallu anghenion diwylliannol fy mhlentyn/plant		0	0	0	0	0
Nid oes darpariaeth cyfrwng Cymraeg addas ar gael		0	0	0	0	0
Mae gofal plant yn rhy ddrud		24	10	17	17	7
Mae gennyf broblemau o ran cludiant		1	0	3	0	2
Arall (nodwch)		12	4	10	6	1
	Gofal ar Benwythnosau	8	2	3	3	0

Ffig 122 rhesymau dros beidio â defnyddio gofal plant

Er nad yw'r ffigurau a roddir uchod yn bwysig yn ystadegol maent yn rhoi arwydd o'r rhesymau pam nad yw rhieni'n defnyddio gofal plant gyda'r mwyafrif naill ai'n rhiant sy'n aros gartref, mae eu plant yn ddigon hen i ofalu amdanynt eu hunain neu maent yn defnyddio teulu a ffrindiau i ofalu am eu plant. Un o'r prif resymau eraill a roddwyd yw bod gofal plant yn rhy ddrud (nodwyd hyn gan 75 o'r ymatebwyr ledled y fwrdeistref), ac felly na allai llawer o deuluoedd ei fforddio. Roedd 35 o rieni ledled y fwrdeistref yn

chwilio am ofal plant a oedd ar gael cyn 8 a.m. ac roedd 27 yn chwilio am ofal plant ar ôl 6 p.m. Roedd wyth rhiant yn chwilio am ofal dros nos ac roedd 16 yn chwilio am ofal ar benwythnosau. Nododd un rhiant fod angen i ofal plant yn ystod gwyliau'r ysgol gwmpasu diwrnod gwaith arferol yn hytrach na chadw at oriau ysgol (cynllun chwarae). Roedd angen i sawl rhiant gael darpariaeth gofleidiol yn ysgol eu plentyn ynghyd â darpariaeth ar ôl ysgol sydd ar agor tan 6 p.m. yn hytrach na 5.30 p.m.

Ni nododd unrhyw rieni na allent ddod o hyd i ofal cyfrwng Cymraeg addas a nifer fach iawn o rieni a nododd mai'r rheswm nad oeddent yn defnyddio gofal plant oedd nad oedd yn y lleoliad cywir. Ymddengys bod hyn yn awgrymu, yn ôl y rhieni hynny a gwblhaodd yr arolwg, bod digon o ddarpariaeth iaith Gymraeg ledled y fwrdeistref a bod gofal plant addas yn y lleoliad cywir ar eu cyfer.

Lle yr awgrymodd rhieni nad oedd gofal cofleidiol na darpariaeth ar ôl ysgol yn ysgol eu plentyn, bydd angen mwy o waith ymchwilio er mwyn canfod pa ysgolion yr oedd y rhieni hyn yn cyfeirio atynt. Mae gan y GGID gronfa ddata o ofal plant ar safleoedd ysgol a gofal plant a fydd yn casglu plant o ysgolion ar gyfer darpariaeth gofleidiol a darpariaeth ar ôl ysgol. Caiff y wybodaeth hon ei chynnwys yn y penodau blaenorol. Caiff arolwg llawn o ysgolion ac argaeledd gofal plant ei chynnal fel ymateb i'r asesiad hwn yn benodol o ystyried cynnig Gofal Plant am Ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed.

Ymysg y rhesymau anecdotaidd eraill a roddwyd gan rieni yn yr arolwg o ran pam nad ydynt yn defnyddio gofal plant roedd: "dim llefydd yn y clwb ar ôl ysgol" (ardal Basn Caerffili), "mae fy rhieni yn casglu'r plant o'r ysgol oherwydd pe byddent yn aros yn y Clwb ar ôl Ysgol, ni fyddai cludiant i fynd â nhw adref gan ein bod yn byw allan o'r dalgylch", "mae'n anodd dod o hyd i ofal plant ar gyfer fy mab 12 oed - mae'n rhy hen i'r rhan fwyaf o glybiau gwyliau", "mae gofal plant yn rhy ddrud yn ystod gwyliau'r ysgol a byddai'n rhaid i ni dalu o hyd er bod fy ngŵr yn athro ac ni fyddai angen y gofal arnom", "nid oes gofal plant sy'n hyblyg ar gael gan fy mod yn gweithio sifftiau, felly rwy'n gweithio dros nos ac mae fy mhartner yn gweithio yn ystod y dydd", "rwy'n warchodwr plant fy hun", "nid oes gofal cofleidiol sy'n addas ar yr amseroedd rwyf yn gweithio".

Nododd llawer o rieni eu bod wedi trefnu eu horiau gwaith fel bod un o'r rhieni gartref i ofalu am y plant, a nododd un rhiant hyd yn oed ei fod wedi newid gyrfa i fod yn gynorthwydd addysg er mwyn gallu gofalu am ei blant ei hun.

7.2.7 Hygyrchedd/argaeledd a fforddiadwyedd darpariaeth gofal plant

O'r data a gasglwyd ar safbwyntiau'r rhieni ar welliannau i hygyrchedd, argaeledd a fforddiadwyedd darpariaeth gofal plant, rhoddwyd y wybodaeth ganlynol ar gyfer y cyfnod yn ystod y tymor (207 o ymatebwyr):

	Yn Ystod y Tymor				
	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Nid oes angen unrhyw welliannau	16	12	3	7	10
Ar gael cyn 8am	13	8	5	6	8
Ar gael cyn yr ysgol 7:30am - 9am	15	12	5	8	8
Bore 9:00am-12:00pm	0	4	0	0	0
Amser cinio 12:00pm-1:00pm	1	5	0	0	0
Prynhawn 12:00pm-3:30pm	3	5	0	1	0
Ar ôl Ysgol 3:30pm-6pm	13	14	4	6	10
Ar gael ar ôl 6pm	6	5	3	3	5
Gofal Diwrnod Llawn 8am-6pm	3	7	1	3	5
Gofal Dros Nos	2	1	0	0	0
Gofal ar Benwythnosau	6	4	1	1	2
Lleoliad yn agosach at y cartref	5	8	4	3	7
Lleoliad yn agosach at y gwaith	3	3	0	0	3
Lleoliad yn agosach at y man astudio	0	1	1	0	0
Lleoliad yn agosach at ysgol eu brodyr neu	1	4	1	2	1
Gofal plant sy'n diwallu	5	3	1	0	5
Argaeledd Gofal Plant Cyfrwng Cymraeg	5	3	1	2	2
Argaeledd Gofal Plant Cyfrwng Saesneg	0	3	0	0	2
Argaeledd Gofal Plant Dwyieithog	1	3	0	2	4
Mwy fforddiadwy	35	21	6	13	28
Arall (eglwurwch)	2	0	1	1	1

Ffig 123 hygyrchedd, argaeledd a fforddiadwyedd y ddarpariaeth

Er bod y ffigurau'n isel ac nad ydynt yn bwysig yn ystadegol, y prif feysydd i wella arnynt yw sicrhau gofal plant mwy hyblyg yn benodol cyn ysgol ac ar ôl ysgol gyda rhai rhieni'n awgrymu bod angen gofal plant ar ôl 6 p.m. hefyd. Roedd 14 o rieni yn chwilio am ofal ar benwythnosau ac roedd tri yn chwilio am ofal dros nos. Mae hwn yn faes pwysig i'w nodi gan mai prin iawn yw'r gofal plant ffurfiol sydd ar gael dros nos neu ar benwythnosau ledled y fwrdeistref sirol a fyddai'n bwysig yn benodol i'r sawl sy'n gweithio sifftiau neu y tu allan i oriau gwaith arferol.

Roedd 27 o rieni yn chwilio am ofal plant yn agosach at gartref. Gallai'r ffigur hwn, ynghyd â'r 28 o deuluoedd sy'n defnyddio gofal plant y tu allan i'r fwrdeistref sirol, awgrymu bod angen mwy o leoedd gofal plant yn lleol.

Awgrymodd 13 o rieni fod angen mwy o leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg o gymharu â phump a awgrymodd gynnydd yn nifer y lleoedd cyfrwng Saesneg. Awgrymodd 10 rhiant fod angen mwy o leoedd gofal plant dwyieithog.

Y gwelliant mwy a awgrymwyd yn ystod y tymor ac yn ystod gwyliau'r ysgol oedd fforddiadwyedd gofal plant gyda 103 (yn ystod y tymor) a 91 (yn ystod gwyliau'r ysgol) yn gwneud yr awgrym hwn. Mae hwn yn sylw a gododd ym mhob ymgynghoriad ym mhob un o'r grwpiau. Mae trafodaeth barhaus ynghylch sut y gellid cydbwyso fforddiadwyedd gofal plant â darpariaeth gwasanaeth o ansawdd uchel wedi'i staffio gyda gweithlu gofal plant â chymwysterau a hyfforddiant priodol. Mae nifer o opsiynau cymorth ariannol ar gael i deuluoedd eu defnyddio fel gofal plant di-dreth neu â chymorth cyflogwr a chredydau treth teuluoedd sy'n gweithio a bydd Cynnig Gofal Plant am Ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed a gaiff ei gyflwyno dros yr ychydig flynyddoedd nesaf ledled Cymru yn helpu i gefnogi fforddiadwyedd gofal plant er mwyn i deuluoedd allu dod o hyd i waith a pharhau i weithio.

Roedd un rhiant am gael darparwr gofal plant cyfrwng Eidaleg.

Awgrymiadau ar welliannau i hygyrchedd/argaeledd a fforddiadwyedd darpariaeth gofal plant

	Gwyliau'r Ysgol				
	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Nid oes angen unrhyw welliannau	5	7	5	8	3
Ar gael cyn 8am	9	6	6	5	2
Ar gael cyn yr ysgol 7:30am - 9am	4	3	4	3	1
Bore 9:00am-12:00pm	4	0	3	5	1
Amser cinio 12:00pm-1:00pm	4	0	1	5	0
Prynhawn 12:00pm-3:30pm	5	0	1	5	0
Ar ôl Ysgol 3:30pm-6pm	4	1	4	4	0
Ar gael ar ôl 6pm	4	1	1	4	1
Gofal Diwrnod Llawn 8am-6pm	16	9	14	13	4
Gofal dros nos	2	0	0	1	0
Gofal ar Benwythnosau	5	0	3	3	1
Lleoliad yn agosach at y cartref	5	5	9	8	1
Lleoliad yn agosach at y gwaith	5	2	4	3	0
Lleoliad yn agosach at y man astudio	0	0	0	1	0
Lleoliad yn agosach at ysgol eu brodyr neu	0	1	0	1	0
Gofal plant sy'n diwallu anghenion unigol fy	4	0	4	4	0
Argaeledd Gofal Plant Cyfrwng Cymraeg	6	2	3	1	1
Argaeledd Gofal Plant Cyfrwng Saesneg	0	0	2	4	0
Argaeledd Gofal Plant Dwyieithog	2	1	3	2	0
Mwy fforddiadwy	29	11	27	18	6
Arall (eglwurwch)	1	2	0	1	0

Ffig 124 gwelliannau a awgrymwyd

Yn ystod gwyliau'r ysgol, heblaw am fforddiadwyedd gofal plant a drafodwyd uchod, y prif welliant roedd ei angen oedd darpariaeth gwyliau diwrnod llawn. Nodwyd hyn gan 56 o ymatebwyr. Eto, roedd mwy o ymatebwyr am gael darpariaeth cyfrwng Cymraeg (13) na darpariaeth cyfrwng Saesneg (6).

Ymysg y sylwadau eraill ar gyfer y cyfnod yn ystod y tymor ac yn ystod gwyliau'r ysgol roedd: "mwy o ofal plant ar gyfer plant 8-11 oed", "gwneud gofal plant yn llawer rhatach", "oriau agor cynharach yn y Meithrin er mwyn diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio", "ers agor meithrinfa Cwtch wrth ymyl ysgol Tynewydd, mae fy holl anghenion gofal plant bellach yn cael eu diwallu", "fel rhywun hunangyflogedig, nid wyf yn gymwys i gael cymorth gyda chostau gofal plant", "ni ddylai Dechrau'n Deg fod yn seiliedig ar ble rydych yn byw, dylai fod yn seiliedig ar brawf modd", "gofal plant mwy fforddiadwy ar gyfer plant 5 oed yn ystod gwyliau'r ysgol", "gellid ehangu oriau agor Dechrau'n Deg", "mwy o leoliadau addysg ym Mhontlotyn", "mae'r feithrinfa mor ddud i weithwyr nad oes ganddynt hawl i unrhyw gymorth. Prin y mae'n werth gweithio", "pam na all Cyngor Caerffili sefydlu crèche yn ei brif adeilad yn Nhŷ Penallta?", "rwy'n gweithio'n llawn amser ac yn teimlo fy mod yn cael fy nghosbi gan nad wyf yn cael gofal plant am ddim. Dim ond os ydych allan o waith y gallwch gael gofal plant am ddim a gallwch aros gartref i ofalu am eich plant beth bynnag", "dylai fod cymhorthdal ar gyfer costau gofal plant i'r sawl sy'n gweithio gyda chyflogau canol y ffordd".

7.2.8 Barn rhieni ar y gofal plant sydd ar gael

Mesurwyd boddhad rhieni â'r gofal plant y maent yn ei ddefnyddio drwy gyfres o gwestiynau yn gofyn am eu barn. Amlygwyd y pwyntiau allweddol isod, fodd bynnag, mae'r ymateb llawn a'r dadansoddiad daearyddol yn Atodiad 8.

Cwestiynau a ofynnwyd	Sylwadau
Rwy'n fodlon ar ansawdd fy ngofal plant yn ystod y tymor	Roedd 182 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn a dim ond 17 a anghytunodd gan nodi mai'r farn gyffredinol oedd bod ansawdd y gofal plant yn ystod y tymor ledled Bwrdeistref Caerffili yn uchel.
Rwy'n fodlon ar ansawdd y gofal plant yn ystod gwyliau'r ysgol	Roedd 122 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn a 31 yn anghytuno gan nodi y gellid gwella ar ofal plant yn ystod gwyliau'r ysgol mewn rhai achosion. Yng Nghwm Rhymni Uchaf y gwelwyd y lefelau uchaf o anfodlonrwydd o gymharu â chyfraddau boddhad ac ym Masn Caerffili a Chwm Sirhywi Isaf y gwelwyd y cyfraddau boddhad uchaf.
Mae dewis da o ofal plant yn y sir	Roedd 82 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn. Fodd bynnag, roedd 77 yn anghytuno â'r datganiad hwn a nododd 47 arall nad oeddent yn ymwybodol o'r amrywiaeth o ofal plant oedd ar gael, sy'n awgrymu o bosibl bod angen sicrhau bod mwy o ddewis ar gael. Roedd y lefelau'n gymharol gyson ledled y fwrdeistref heb unrhyw ardal ddaearyddol yn sefyll allan.
Nid oes gofal plant ar gael ar yr amseroedd sydd ei angen.	Roedd 57 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn. Roedd 89 yn anghytuno â'r datganiad (gan nodi eu bod o'r farn bod gofal plant ar gael ar yr amseroedd sydd ei angen). Mae'r ymateb hwn yn gyson â'r sylwadau eraill a wnaed yn flaenorol o ran argaeledd gofal plant y

	tu allan i oriau gwaith arferol. Yn ardal Basn Caerffili yr oedd y gyfran uchaf o rieni oedd yn cytuno â'r datganiad hwn.
Nid oes llawer o ddewis o ran y mathau o ofal plant sydd ar gael a'r gwasanaethau a gynigir	Roedd 86 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn ac roedd 70 yn anghytuno (gan nodi eu bod o'r farn bod dewis cymharol dda o fathau o ofal plant ar gael). Roedd cyfran y bobl oedd yn cytuno â'r datganiad hwn yn uwch ym Masn Caerffili ac yng Ngorllewin Canol y Cymoedd.
Mae'r ddarpariaeth gofal plant mewn lleoliad da	Roedd 113 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn ac roedd 48 yn anghytuno. Yng Ngorllewin Canol y Cymoedd y gwelwyd y lefelau uchaf o anghytuno.
Dim gofal plant ar gael ar gyfer oedran fy mhlentyn	Roedd 52 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn ac roedd 101 yn anghytuno gan nodi bod tua 50% o ymatebwyr o'r farn bod gofal plant ar gael ar gyfer oedran eu plant. Yng Ngorllewin Canol y cymoedd y gwelwyd y lefelau uchaf o gytuno.
Mae'r gofal plant yn diwallu anghenion fy mhlentyn/plant	Roedd 14 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn a dim ond 24 yn anghytuno, sy'n nodi bod y mwyafrif o rieni o'r farn bod y gofal plant yn diwallu anghenion eu plentyn yn gyffredinol.
Hoffwn i'm plentyn/plant gael mwy o ofal plant cofrestredig (mwy o oriau)	Roedd 72 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn ac 81 yn anghytuno sy'n dangos y byddai 50% yn hoffi i'w plentyn gael mwy o ofal plant. Yng Ngorllewin Canol y Cymoedd y gwelwyd y lefelau uchaf o bobl yn cytuno yn hytrach nag anghytuno â'r datganiad hwn gyda 27 yn cytuno a dim ond 5 yn anghytuno.
Mae gofal plant yn rhy ddrud	Roedd 151 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn a dim ond 34 yn anghytuno.
Byddai'n well gennyf ddefnyddio teulu/ffrindiau i ofalu am fy mhlentyn	Roedd 82 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn ac 83 yn anghytuno sy'n dangos bod rhaniad o 50/50 rhwng y rhai y gallent fod yn defnyddio gofal plant ffurfiol a'r rhai nad ydynt yn gwneud hynny.
Mae gennyf broblem â threfniadau gofal plant sy'n methu neu sy'n annibynadwy	Roedd 37 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn o gymharu â 107 a oedd yn anghytuno, gan nodi bod y trefniadau gofal plant yn gymharol sefydlog yn gyffredinol. O'r rhai a oedd yn cytuno, teulu a ffrindiau a ddefnyddiwyd ar gyfer gofal plant yn bennaf.
Mae prinder gofal plant yn fy rhwystro rhag cael gwaith neu hyfforddiant	Roedd 37 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn a 105 yn anghytuno. Cadarnhawyd hyn drwy holi'r Cynghorwyr Swyddi yn y Ganolfan Byd Gwaith.
Gwn lle i gael gwybodaeth am ofal plant	Roedd 132 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn a 47 yn anghytuno. Mae hwn yn ymateb calonogol sy'n dangos bod yr GGID yn marchnata ei hun yn dda. Ym Masn Caerffili oedd y lefel uchaf o anghytuno a welwyd
Gwn lle i gael gwybodaeth	Roedd 69 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn ond roedd 98 yn anghytuno sy'n dangos

am gymorth ariannol ar gyfer gofal plant	bod angen sicrhau bod mwy o wybodaeth ar gael i helpu teuluoedd i gael rhagor o wybodaeth am gymorth ariannol gyda chostau gofal plant.
Mae digon o ofal plant cyfrwng Cymraeg	Roedd 45 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn ac roedd 45 yn anghytuno. Ym Masn Caerffili y gwelwyd y gyfran uchaf o ymatebwyr oedd yn anghytuno (o gymharu â'r rhai oedd yn cytuno).
Mae digon o ofal plant ar gael yn fy newis iaith	Roedd 95 o ymatebwyr yn cytuno â'r datganiad hwn a 38 yn anghytuno. Mae hyn yn cyd-fynd â'r datganiad uchod; fodd bynnag, roedd 5 ymatebydd o dras Pwylaidd ac roedd un o dras Tsieineaidd.

Ymysg y sylwadau eraill roedd: "rwy'n defnyddio clwb brecwast am ddim yr ysgol er mwyn sicrhau fy mod yn cyrraedd y gwaith ar amser", "rwy'n defnyddio teulu a ffrindiau gan nad oes lle yng nghlwb ar ôl ysgol fy merch", "mae'n rhaid i'm gŵr a minnau rannu amser i ffwrdd yn ystod y gwyliau i ofalu am ein plant", "nid oes llawer ar gael i gefnogi sgiliau iaith Gymraeg fy mhlentyn o ran gofal plant yn ystod gwyliau'r haf", "nid yw fy merch yn mynd i'r ysgol leol (Ysgol Gynradd Tynewydd) am nad oes brecwast, clwb ar ôl ysgol na chlwb gwyliau yno", "rwy'n poeni am y gofal plant fydd ar gael i'm mab pan fydd yn dechrau yn yr ysgol gyfun ym mis Medi", "nid oes gofal plant cyfrwng Saesneg ar gael yn ystod y gwyliau lle rwy'n byw", "yn anffodus, nid oes unrhyw ddarpariaeth gofleidiol na chlwb ar ôl ysgol yn ysgol fy mab ac mae'n rhaid i mi ddefnyddio gwarchodwr plant am awr y dydd", "nid oes darpariaeth ar gyfer fy mab sy'n 16 ac sydd ag anawsterau dysgu", "mae'r ffaith bod clybiau gwyliau ond yn cael eu cynnig i blant hyd at 12 oed yn broblem i ni, ynghyd â'r amser y mae gofal ar ôl gwaith yn dechrau ac felly ni allaf ollwng na chasglu fy mhlant", "nid oes cylch chwarae cyfrwng Saesneg sy'n cynnig Addysg y Blynnyddoedd Cynnar yn ardal Ystrad Mynach", "dim gofal plant gyda'r nos hyd y gwn i", "mae'r ddarpariaeth ar gyfer plant dan 8 oed yn dda, ond unwaith y bydd fy mhlentyn yn 8 oed, bydd yn anodd dod o hyd i ofal plant yn ystod y gwyliau", "dim digon o warchodwyr plant yn ardal Bargod nawr bod Clwb ar ôl Ysgol St Gwladys wedi cau", "mae'n anodd iawn cydbwyso gwaith a gofal plant".

Nododd sawl rhiant fod gofal plant yn rhy ddrud, fodd bynnag, er bod un rhiant o'r farn bod gofal plant yn rhy ddrud, nododd ei fod yn gwybod bod "cael gofal da [plant] mewn amgylchedd diogel o ansawdd uchel yn amhrisiadwy!"

I'r teuluoedd hynny nad ydynt yn defnyddio gofal plant ffurfiol ar hyn o bryd (216), amlygwyd bod y canlynol yn ffactorau pwysig pe byddent am ddefnyddio gofal plant yn y dyfodol.

Ffig 125 ffactorau pwysig wrth ddefnyddio gofal plant

Ffactorau Pwysig		Nifer yr ymatebwyr
Y dewis o'r mathau gwahanol o ofal plant		41
Gofal plant o ansawdd da		215
Gofal plant fforddiadwy		210
Trafnidiaeth/ Casglu plant o'r ysgol		54
Agos at gartref		163
Agos at y gwaith		67
Agos at ysgol y plentyn		113
Dewis iaith		103
Dewis iaith wedi'i amlygu:	Cyfrwng Cymraeg	13
	Cyfwng Cymraeg a Saesneg	33
	Cyfrwng Saesneg	55
	Unrhyw ieithoedd eraill (nodwch)	2
Cyfleoedd chwarae		111
Ar ôl ysgol/Yn ystod y gwyliau		160
Taliad hyblyg		64
Darpariaeth ar gyfer plant ag anghenion dysgu ychwanegol/anabledd		19
Cyfleoedd cymdeithasol		70
Gofal plant sy'n diwallu anghenion diwylliannol/ychwanegol y plentyn		17
Oriau Hyblyg / Ad hoc		112
Arall (nodwch)		4

Fel y gellir gweld, y ffactorau pwysicaf i rieni yw ansawdd, fforddiadwyedd, y ffaith eu bod yn agos at gartref ac ar gael ar ôl ysgol ac yn ystod gwyliau'r ysgol. Ystyriwyd bod hyblygrwydd hefyd yn ffactor pwysig i lawer o rieni.

Roedd bod yn agos at ysgol eu plentyn ac yn eu dewis iaith hefyd yn bwysig, gyda ffafriaeth i wasanaethau Saesneg a dwyieithog.

7.2.9. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- 8 Cynyddu nifer y darparwyr gofal plant sy'n cynnig gofal plant hyblyg - cyn yr ysgol ac ar ôl 6 p.m. yn benodol, ac ym Masn Caerffili.
- 9 Nid oes unrhyw warchodwyr plant Cymraeg eu hiaith
- 10 Nododd 27% o ymatebwyr ei bod yn bwysig cael mwy o ddarpariaeth diwrnod llawn yn ystod gwyliau'r ysgol.
- 11 Mwy o wybodaeth am help gyda chostau gofal plant er mwyn gwneud gofal plant yn fwy fforddiadwy.
- 12 Prif flaenoriaethau rhieni wrth chwilio am ofal plant yw ansawdd uchel a fforddiadwyedd. Roedd darpariaeth ar ôl ysgol ac yn ystod gwyliau'r ysgol a darpariaeth sy'n agos at gartref y plentyn hefyd yn ffactorau pwysig.
- 13 Mae llawer o rieni'n defnyddio teuluoedd a ffrindiau, a'r prif reswm yw'r gost.
- 14 Mae'r rhan fwyaf o rieni'n defnyddio gofal plant am eu bod yn gweithio
- 15 Roedd rhieni'n chwilio am ofal plant mwy hyblyg gyda 23% o ymatebwyr yn chwilio am ofal plant rhwng 7.30 a 9.00 a.m. yn ystod y tymor a 13.5% o ymatebwyr yn chwilio am ofal plant oedd yn weithredol cyn 8 a.m. yn ystod gwyliau'r ysgol.
- 16 Roedd rhai rhieni plant 8-12 oed yn chwilio am ddarpariaeth ar ôl ysgol a darpariaeth yn ystod y gwyliau a oedd yn benodol ar gyfer y grŵp oedran hwn
- 17 O ran gwelliannau eraill, roedd 23% o rieni yn chwilio am fwy o ddarpariaeth ar ôl ysgol, roedd 14% am gael mwy o ofal ar benwythnosau, roedd 7% am gael mwy o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ac nid yw'n syndod bod 50% am gael gofal plant mwy fforddiadwy. Fodd bynnag, roedd hyn hefyd yn golygu bod 50% yn fodlon â chost y gofal plant.
- 18 Y canfyddiad cyffredinol oedd bod ansawdd y gofal plant yn uchel yn ystod y tymor, ond nad oedd hyn mor wir yn ystod gwyliau'r ysgol.
- 19 Roedd cyfran uchel o ymatebwyr yn cytuno bod y gofal plant yn diwallu anghenion eu plentyn.
- 20 Nododd tua 60% o ymatebwyr nad oeddent yn gwybod ble i gael gwybodaeth am gymorth ariannol ar gyfer gofal plant.

7.3. Galw am Ddarpariaeth Gofal Plant

7.3.1. Dadansoddiad o'r Galw am Ddarpariaeth Gofal Plant

Gofynnwyd i rieni sy'n defnyddio gofal plant a'r rhai sy'n bwriadu defnyddio gofal plant yn y dyfodol ynghylch eu galw am ofal plant yn y dyfodol. Mae'r canlynol yn grynoded o'r 99 o ymatebwyr a gwblhaodd yr adran hon. Ni wnaeth y sawl a oedd eisoes yn defnyddio gofal plant ac nad oeddent yn bwriadu dechrau defnyddio mwy o ofal plant, gwblhau'r adran hon gan eu bod wedi cwblhau'r adrannau ar ddefnydd presennol (dadansoddiad uchod). Fel y cyfryw, mae'r adran hon yn ystyried y sawl y gall fod angen iddynt gael gofal plant newydd neu wasanaethau ychwanegol yn y dyfodol a bydd hyn yn dangos i ni beth y gallent fod yn chwilio amdano a ble y gallai fod angen i ni ystyried datblygu darpariaeth newydd ac iaith y ddarpariaeth honno.

Mae'n bosibl bod llawer o rieni a oedd yn cwblhau'r arolwg yn ansicr ynghylch y math o ofal plant y byddai ei angen arnynt yn y dyfodol ac felly roedd sawl un a gwblhaodd yr holiaduron wedi dewis mwy nag un opsiwn. Yn sgil yr ansicrwydd hwn, roedd sawl peth wedi'i hepgor o'r data a roddwyd gan ei bod yn bosibl nad oedd rhieni'n siŵr am eu gofynion yn y dyfodol. Felly, dim ond fel canllaw y gellir defnyddio'r dadansoddiad dilynol, yn hytrach nag fel dadansoddiad pendant.

Nododd y mwyafrif o rieni mai'r prif reswm pam y byddai angen gofal plant arnynt yn y dyfodol fyddai am eu bod yn gweithio neu'n bwriadu dychwelyd i weithio yn y dyfodol. Nododd y mwyafrif o rieni y byddai'n well ganddynt ddewis gofal plant oedd yn agosach at eu cartref (75%) nag at eu gwaith neu fan astudio (13%), neu at ysgol eu plentyn (11.5%).

Ar gyfer y rheini hynny nad ydynt yn defnyddio gofal plant ar gyfer un plentyn neu fwy, gofynnwyd iddynt pa agweddau ar ofal plant sy'n bwysig iddynt pe byddent yn defnyddio gofal plant yn y dyfodol. Ymatebodd 293 o rieni i'r cwestiwn hwn fel a ganlyn:

Gofal plant o ansawdd da - 215

Gofal plant fforddiadwy - 210

Gofal plant sy'n agosach at gartref - 163

Gofal plant sy'n agos at ysgol y plentyn - 113

Gofal plant sy'n agos at waith y rhieni - 67

Ar gael ar ôl ysgol ac yn ystod gwyliau'r ysgol - 160

Gofal plant sy'n cynnig oriau hyblyg neu ar sail ad hoc - 112

Tudalen **181** o **287**

Gofal plant sy'n cynnig cyfleoedd chwarae - 111

Gofal plant ar gyfer cyfleoedd cymdeithasol - 70

Gofal plant sy'n cynnig opsiynau talu hyblyg - 64 (yn cynnwys talu yn ôl yr angen a gofal plant nad oedd angen talu amdano yn ystod y gwyliau)

Cyfrwng Saesneg - 55

Cyfrwng Cymraeg - 13

Cyfrwng Cymraeg a Saesneg - 33

Iaith arall - Pwyleg - 2

Darpariaeth ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol - 19

7.3.2 Yr amrywiaeth o wasanaethau sy'n ofynnol

Cwblhawyd y cwestiwn hwn gan rieni er mwyn nodi pa fath o ofal plant y byddent yn hoffi ei ddefnyddio yn y dyfodol a'r gwasanaethau y byddai eu hangen arnynt gyda'r math hwnnw o ofal plant. Gofynnwyd i ymatebion dicio pob gwasanaeth y gallai fod ei angen arnynt felly gall un ymatebwr fod wedi ticio mwy nag un gwasanaeth, er enghraifft, gall un ymatebwr a all fod am ddewis gwarchodwr plant i ofalu am ei blentyn fod wedi ticio ei fod am gael darpariaeth cyn ysgol ac ar ôl ysgol a darpariaeth yn ystod y gwyliau. Gellir gweld mai ym Masn Caerffili y mae'r galw mwyaf am wasanaethau gofal plant ac yng Nghwm Sirhywi Isaf y mae'r galw lleiaf.

Gofal diwrnod llawn yw'r math o ofal plant y mae'r galw mwyaf amdano, mewn meithrinfa diwrnod llawn neu gyda gwarchodwr plant. Mae teulu a ffrindiau hefyd yn opsiwn da ar gyfer gofal plant diwrnod llawn.

Math o Ofal Plant	GWASANAETH Gofal Plant	Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Gwarchodwr plant	Gofal diwrnod llawn	13	4		2	3	3
	Gofal hanner diwrnod (a.m.)	1					1
	Gofal hanner diwrnod (p.m.)	1					1
	Cyn ysgol	2					2
	Ar ôl ysgol	7	3			1	2

	Darpariaeth gofleidiol o amgylch lleoliad Addysg y Blynyddoedd Cynnar, e.e. cylch chwarae neu feithrinfa ysgol	7	2		1	1	3
	Darpariaeth yn ystod y gwyliau	4			1		3
	Arall – nodwch						
Gofal Diwrnod Llawn	Meithrinfa diwrnod llawn	27	13	3	3	2	3
	Meithrinfa hanner diwrnod (a.m.)	5	1	1	1	1	1
	Meithrinfa hanner diwrnod (p.m.)	2				1	1
	Cyn ysgol	5	1		1	1	2
	Ar ôl ysgol	8	2	1	1	1	2
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin (a.m.)		2				
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin (p.m.)						
	Crèche						
	Darpariaeth gofleidiol o amgylch lleoliad Addysg y Blynyddoedd Cynnar, e.e. cylch chwarae neu feithrinfa ysgol	6				2	2
	Cinio	3	1				2
	Darpariaeth yn ystod y Gwyliau	6	1	1	1		3
	Arall – nodwch						
Gofal Dydd Sesiynol	Cylch cwrae/Cylch Meithrin (a.m.)	9	5	2			2
	Cylch chwarae/Cylch Meithrin (p.m.)	2					2
	Darpariaeth gofleidiol o amgylch lleoliad Addysg y Blynyddoedd Cynnar, e.e. cylch chwarae neu feithrinfa ysgol	5		2			3
	Cinio	2					2
	Arall – nodwch						
Meithrinfeydd	Gofal diwrnod llawn	9	6				2
	Bore yn unig	2			1		1
	Prynhawn yn unig	1					1
	Gofal plant yn ystod y gwyliau	2					2
	Arall – nodwch						
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	Cyn ysgol (Clwb Brecwast)	14	6	1	3	2	1
	Ar ôl ysgol	9	6		1	1	1
	Gofal plant drwy gydol y dydd yn ystod y gwyliau	5	3		1		1
	Sesiynau cynllun chwarae	2	1				1
	Arall – nodwch				2		
Darpariaeth	Cyn Ysgol	3	1				2

chwarae myndiad agored	Ar ôl ysgol	2					2
	Cynllun Chwarae yn ystod y Gwyliau	4		1	1		2
	Sesiynau cynllun chwarae	2					2
	Arall – nodwch	0					
Nani (Cynllun Cymeradwyo Gwirfoddol)	Gofal diwrnod llawn	1					1
	Gofal hanner diwrnod (a.m.)	1					1
	Gofal hanner diwrnod (p.m.)	1					1
	Cyn ysgol	1					1
	Ar ôl ysgol	1					1
	Darpariaeth gofleidiol o amgylch lleoliad Addysg y Blynyddoedd Cynnar, e.e. cylch chwarae neu feithrinfa ysgol	1					1
	Cinio	0					1
	Gofal plant yn ystod y gwyliau	0					1
	Arall – nodwch	0					
Teulu a/neu Ffrindiau	Gofal diwrnod llawn	16	4	1	2	4	2
	Gofal hanner diwrnod (a.m.)	5	3		1		1
	Gofal hanner diwrnod (p.m.)	7	3		2	1	1
	Cyn ysgol	5	2		1		2
	Ar ôl ysgol	11	4		2	1	2
	Darpariaeth gofleidiol o amgylch lleoliad Addysg y Blynyddoedd Cynnar, e.e. cylch chwarae neu feithrinfa ysgol	3			1		2
	Cinio	2					2
	Gofal plant yn ystod y gwyliau	7	2	1	1		2
	Arall – nodwch	0	4				
	CYFANSWM	231	80	14	30	22	40

Ffig 126 yr amrywiaeth o wasanaethau sy'n ofynnol

O'r sawl a ymatebodd mewn perthynas ag iaith gwasanaeth penodol, rhoddwyd y wybodaeth ganlynol:

Math o Ofal Plant	Iaith y Ddarpariaeth sy'n Ofynnol gan Rieni				
	Cymraeg	Cymraeg a Saesneg	Saesneg a rhai elfennau dwyieithog	Saesneg	Arall
Gwarchodwr plant	BC - 1	BC - 2 DCC - 1		BC - 3 CRhU - 1	

Gofal Diwrnod Llawn	BC - 1	BC - 2		BC - 2 CSI - 4	
Gofal Dydd Sesiynol	BC - 1	BC - 1		BC - 1 CSI - 1 CRhU - 1	
Meithrinfeydd		BC - 1			
Gofal y Tu Allan i'r Ysgol		BC - 2		BC - 1 CSI - 1	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored				BC - 1 CSI - 1	
Nani					
Teulu a/neu Ffrindiau		DCC - 1		BC - 5 CSI - 1	

*BC = Basn Caerffili, CSI = Cwm Sirhywi Isaf, DCC = Dwyrain Canol y Cymoedd, GCC = Gorllewin Canol y Cymoedd, CRhU = Cwm Rhymni Uchaf
Ffig 127 iaith y ddarpariaeth sy'n ofynnol*

Hefyd, ar gyfer y rhieni hynny na wnaethant nodi gwasanaeth penodol, gellir gweld nifer gyffredinol y galw yn y dyfodol yn ôl math o iaith a rhanbarth daearyddol yn y tabl (ffig 128) isod:

	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Y Gymraeg	2	1	0	0	0
Cymraeg a Saesneg	4	0	3	2	0
Saesneg	13	4	5	7	5
Arall	1	0	1	0	0

Ffig 128 galw yn y dyfodol

Yn yr Arolwg o Rieni, holwyd yr holl rieni a gwblhaodd yr arolwg (451) ynghylch eu gofynion a'u dewisiadau iaith. Mae'r tabl (ffig 129) isod yn dangos yr ymatebion yn ôl cwestiwn a rhanbarth daearyddol:

Cwestiwn	Caerffili	Basn Caerffili - 131	Cwm Sirhywi Isaf - 58	Dwyrain Canol y Cymoedd - 102	Gorllewin Canol y Cymoedd - 74	Cwm Rhymni Uchaf - 54
A ydych am i'ch plentyn/plant fod yn ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg?	214 - ydw (47%) 237 - nac ydw (53%)	67 - ydw 64 - nac ydw	31 - ydw 27 - nac ydw	46 - ydw 56 - nac ydw	34 - ydw 40 - nac ydw	22 - ydw 32 - nac ydw
Ydych chi'n bwriadu anfon eich plentyn/plant i Leoliad Addysg cyfrwng Cymraeg?	87 - ydw (19%) 307 - nac ydw (68%) 57 - ddim yn gwybod (12%)	33 - ydw 81 - nac ydw 17 - ddim yn gwybod	9 - ydw 40 - nac ydw 9 - ddim yn gwybod	17 - ydw 68 - nac ydw 17 - ddim yn gwybod	17 - ydw 51 - nac ydw 6 - ddim yn gwybod	6 - ydw 42 - nac ydw 6 - ddim yn gwybod
A yw eich plentyn/plant eisoes yn mynychu lleoliad addysg cyfrwng Cymraeg?	78 - ydy/ydynt (17%) 373 - nac ydy/ydynt (83%)	27 - ydy/ydynt 104 - nac ydy/ydynt	8 - ydy/ydynt 50 - nac ydy/ydynt	18 - ydy/ydynt 84 - nac ydy/ydynt	15 - ydy/ydynt 59 - nac ydy/ydynt	5 - ydy/ydynt 49 - nac ydy/ydynt
Beth yw'r brif iaith a siaredir yn y cartref?	1 - Cymraeg yn unig 38 - Dwyieithog 407 - Saesneg yn	0 - Cymraeg yn unig 11 - Dwyieithog 118 - Saesneg yn	0 - Cymraeg yn unig 8 - Dwyieithog 48 - Saesneg yn unig	0 - Cymraeg yn unig 6 - Dwyieithog 95 - Saesneg yn unig	1 - Cymraeg yn unig 4 - Dwyieithog 69 - Saesneg yn unig	0 - Cymraeg yn unig 3 - Dwyieithog 51 - Saesneg yn

	unig 5 - iaith arall	unig 2 - iaith arall	2 - iaith arall	1 - iaith arall	0 - iaith arall	unig 0 - iaith arall
--	-------------------------	-------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-------------------------

Ffig 129 gofynion a dewis iaith rhieni

Mae'r ymatebion hyn yn gymharol gyson â'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg ledled y fwrdeistref sirol, yn ôl y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Asesu'r Galw am Addysg Cyfrwng Cymraeg, 2016), sef 21.6%. Fel bwrdeistref sirol, caiff y ganran hon ei hadlewyrchu wrth i ni ystyried datblygu darpariaeth gofal plant ac rydym yn cydweithio'n agos â'n cydweithwyr yn y Mudiad Meithrin a'r Fenter Iaith er mwyn ceisio sicrhau bod digon o leoedd i ddiwallu'r anghenion gofal plant nawr ac yn y dyfodol yn newis iaith y rhieni.

Caiff y rhwystrau yr oedd rhieni yn eu hwynebu wrth wneud y dewis hwn eu harchwilio isod yn adran 7.4.

7.3.3 Nifer y lleoedd plant sy'n ofynnol a'r math o leoedd (llawn amser, rhan amser, ad hoc) ac yn ôl categori iaith

Prin iawn oedd y wybodaeth a roddwyd gan ymatebwyr ar gyfer yr adran hon a hynny dim ond gan y sawl oedd yn gwybod eu bod am gael gofal plant ar sail llawn amser, rhan amser neu ar sail ad hoc. Mae'r darlun llawn o ofynion rhieni yn y dyfodol ar gael yn y tabl (ffig 130) isod. Roedd y cwestiwn hwn yn ymwneud â gofynion ymatebwyr yn y dyfodol yn hytrach na'u gofynion presennol a ddadansoddwyd mewn adran flaenorol o'r bennod hon.

Gwarchodwr plant 1 rhan amser ym Masn Caerffili ar gyfer plentyn dan 12 mis oed - cyfrwng Cymraeg

Meithrinfa Diwrnod Llawn Dan 12 mis oed - 2 llawn amser ym Masn Caerffili, 2 llawn amser yng Nghwm Sirhywi Isaf ac 1 rhan amser cyfrwng Saesneg

12 – 18 mis oed - 1 llawn amser ym Masn Caerffili - Cymraeg a Saesneg, 1 rhan amser yn Nwyrain Canol y Cymoedd

3 oed - 1 rhan amser ym Masn Caerffili, cyfrwng Cymraeg ac 1 rhan amser ym Masn Caerffili, cyfrwng cymraeg a Saesneg

Gofal Dydd Sesiynol 2 oed - 1 rhan amser yng Nghwm Rhymni Uchaf - cyfrwng Saesneg

4 oed - 1 rhan amser yng Nghwm Rhymni Uchaf - cyfrwng Saesneg

8 - 11 oed - 2 rhan amser yng Nghwm Rhymni Uchaf - cyfrwng Saesneg

Y Tu Allan i'r Ysgol 4 oed - 1 ym Masn Caerffili ac un yn Nwyrain Canol y Cymoedd - rhan amser Cymraeg a Saesneg

8 – 11 oed – 2 ym Masn Caerffili ac 1 yng Nghwm Sirhywi Isaf - rhan amser Saesneg

12 – 14 oed - 1 yng Nghwm Sirhywi Isaf - rhan amser Saesneg

Darpariaeth Mynediad Agored 8 - 11 oed - 1 yng Nghwm Sirhywi Isaf, rhan amser Saesneg

7.3.4 Nifer y lleoedd sy'n ofynnol ar gyfer plant ag anghenion addysgol arbennig neu sydd angen gofal arbenigol oherwydd anabledd

O'r rhai a ymatebodd, dim ond tri rhiant yr oedd angen iddynt gael gofal plant yn y dyfodol a nododd fod angen iddynt gael gofal plant ar gyfer plentyn ag anghenion ychwanegol.

7.3.5 Amseroedd gofal plant, yn cynnwys hyd amrywiol sesiynau a'r nifer sydd angen oriau gofal plant hyblyg

Mae'r tabl canlynol yn dangos y galw yn y dyfodol yn ôl yr amseroedd gofynnol. Awgrymodd y mwyafrif o rieni y byddent yn chwilio am ddarpariaeth gofal diwrnod llawn. Mae'n ddiddorol nodi bod nifer o rieni a oedd yn chwilio am ofal ar benwythnosau a thros nos.

	Dydd Llun	Dydd Mawrth	Dydd Mercher	Dydd Iau	Dydd Gwener	Dydd Sadwrn	Dydd Sul
Drwy'r dydd 08:00 - 18:00	36	33	42	33	29	3	6
Yn Gynnar yn y Bore 07:00 - 9:00	8	8	9	6	7	2	2
Bore 09:00 – 12:00	4	4	4	4	4	0	0

Amser cinio 12:00 – 13:00	2	1	2	1	2	0	0
Prynhawn 13:00 – 15:30	3	3	3	3	3	0	0
Gyda'r nos 15:30 – 18:00	8	7	7	6	6	0	0
Gyda'r nos ar ôl 18:00	0	0	0	0	0	1	1
Dros nos 18:00 - 07:00	0	0	0	0	0	2	1

Ffig 130 gofynion yn y dyfodol

Nodir y dosbarthiad daearyddol yn Atodiad 9a

7.3.6 Oedran plant y mae angen gofal plant ar eu cyfer

Gofynnwyd i rieni sy'n bwriadu defnyddio gofal plant yn y dyfodol faint oed fydd eu plant pan fyddant yn dechrau defnyddio gwasanaethau gofal plant. Mae'r tabl canlynol (ffig 131) yn dangos yr ymatebion yn ôl ystod oedran a'r math o ofal plant.

	Gwarchodwr plant	Meithrinfa Ddydd	Gofal plant sesiynol	Meithrinfa	Gofal y Tu Allan i'r Ysgol	Chwarae Mynediad Agored	Nani	Teulu a Ffrindiau
O dan 12 mis	10	24	0	1	0	0	0	29
12-18 mis	2	9	0	1	0	0	0	7
19 i 23 mis	2	7	0	0	0	0	0	5
2 oed	2	7	5	0	1	1	0	5
3 oed	1	6	0	1	2	1	0	2
4 oed	2	2	1	2	5	1	0	4
5 - 7 oed	1	1	0	1	7	2	0	5
8 - 11 oed	1	1	2	1	5	3	0	5
12 - 14 oed	0	1	0	1	5	1	0	4

15 - 17 oed	0	1	0	1	2	1	0	4
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	---

Ffig 131 ystod oedran y plant sydd angen gofal plant

D.S. Gan fod y niferoedd yn gymharol fach, ceir dadansoddiad o'r wybodaeth yn ôl rhanbarth daearyddol yn Atodiad 9a

7.3.7 Barn rhieni ar y gofal plant sydd ar gael

Ni ofynnwyd i'r rhieni sy'n bwriadu defnyddio gofal plant yn y dyfodol am eu barn ar y gofal plant sydd ar gael. Caiff safbwyntiau rhieni ar ofal plant eu cynnwys yn yr adran uchod, Defnydd Presennol o Ofal Plant.

7.3.8. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

O'r 99 o ymatebion i'r rhan hon o'r holiadur i rieni sy'n bwriadu defnyddio gofal plant yn y dyfodol, nododd y rhan fwyaf o rieni y byddent yn defnyddio teulu a ffrindiau ac yn benodol ar gyfer eu plentyn ifancaf, o dan 12 mis oed. Opsiwn poblogaidd arall ar gyfer plant dan 12 mis oed oedd y defnydd o feithrinfeydd dydd a gwarchodwyr plant.

Mae'r gofynion hyn ar gyfer gofal plant cyfrwng Cymraeg yn gyson â'r asesiad o alw am ddarpariaeth iaith Gymraeg ar gyfer ysgolion a asesir yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

Fel y nodir uchod, ni allai llawer o rieni ragweld eu gofynion gofal plant ar gyfer y dyfodol ac ni chafodd cymaint o'r data ar gyfer yr adran hon eu cynnwys.

7.4. Rhwystrau at Ddarpariaeth Gofal Plant

7.4.1. Hygyrchedd Darpariaeth Gofal Plant

Crynowch y prif ganfyddiadau o'r ymgynghoriad â grwpiau rhanddeiliaid

Trafododd rhieni plant ag anableddau rwystrau penodol rhag manteisio ar ddarpariaeth gofal plant. Dyma grynodeb o'r pwyntiau a wnaed:

- Roedd rhieni am gael rhoddwr gofal cyson i'w plentyn, a oedd yn deall anghenion eu plentyn (a all ddatblygu a newid dros amser). Y farn oedd mai gwarchodwr plant neu deulu/ffrindiau fyddai yn y sefyllfa orau i gefnogi hyn.
- Mae angen i ddarparwyr gofal plant fod yn ddigon hyblyg i reoli apwyntiadau meddygol plentyn. Eto, y farn oedd mai gwarchodwr plant sydd yn y sefyllfa orau i gyflawni hyn gan fod llawer yn codi tâl fesul awr. Roedd hyn yn rhwystro rhieni rhag manteisio ar feithrinfa ddydd gan fod angen talu ffioedd yn fisol.
- Roedd cost unrhyw gymorth ychwanegol y gall fod ei angen ar blentyn ag anghenion ychwanegol yn cyfyngu ar rai rhieni sy'n manteisio ar ofal plant ffurfiol.
- Roedd rhai rhieni o'r farn ei bod yn bosibl nad oes gan ddarparwr gofal plant y wybodaeth arbenigol sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion meddygol ac anghenion eraill eu plentyn.
- Roedd un riant o'r farn y gall fod angen i leoliadau gofal plant gael mwy o adnoddau ar gyfer y plant hynny nad ydynt wedi cael diagnosis eto. (D.S. mae Gwasanaeth Blynyddoedd Cynnar Caerffili yn cynnig rhaglen hyfforddiant llawn a mynediad i hyfforddiant arbenigol ychwanegol ar gyfer plant ag anghenion addysgol arbenigol ac anghenion dysgu ychwanegol ac anableddau ac mae hefyd yn rheoli llyfrgell fenthyca lle ceir amrywiaeth eang o gyfarpar i ddarparwyr gofal plant eu benthyca.)
- Canfu rhieni ar batrymau sifftiau ei bod yn arbennig o anodd cael gafael ar ofal plant ffurfiol.
- Ni soniodd unrhyw riant bod y mynediad ffisegol i ofal plant yn gyfyngol.

Gwnaeth rhieni a oedd am fanteisio ar ofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg y pwyntiau canlynol:

- Prinder gwarchodwyr plant Cymraeg eu hiaith (yn unig). Mae pob gwarchodwr plant Cymraeg ei iaith ond yn cynnig gwasanaeth dwyieithog. Nodwyd mewn ymgynghoriad â gwarchodwyr plant Cymraeg eu hiaith y byddai cyfyngu eu harfer i ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn unig yn cyfyngu ar eu marchnad bosibl.
- Mae prinder meithrinfeydd llawn amser cyfrwng Cymraeg yr oedd rhieni o'r farn fyddai'n cefnogi'r defnydd o'r iaith gyda'u plant cyn iddynt fynychu Cylch Meithrin neu ysgol.
- Yn yr un modd, roedd rhieni o'r farn y gallai gofal sesiynol cyfrwng Cymraeg gynnig oriau hwy i gefnogi/diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio.
- Roedd rhai rhieni o'r farn nad oes digon o ddarpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg wedi'i lleoli yn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg eu plentyn mewn rhai rhannau o'r fwrdeistref.
- Nid oes unrhyw ddarpariaeth benodol yn ystod y gwyliau ar gyfer plant dan 5 oed na darpariaeth benodol yn ystod y gwyliau ar gyfer plant 8-11 oed gyda gweithgareddau wedi'u hanelu'n benodol at y grŵp oedran hwn.
- Roedd rhai rhieni o'r farn nad oedd digon o wybodaeth ar gael i'w tywys ar hyd llwybr gofal plant cyfrwng Cymraeg i ysgol cyfrwng Cymraeg.

Gofynnwyd i rieni hefyd yn yr Holiadur i Rieni a oedd unrhyw rwystrau a oedd yn effeithio ar eu gallu i fanteisio ar ddarpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg. Roedd y rhesymau a roddwyd yn cynnwys y canlynol:

- Dim rhwystrau – 296
- Dim ar gael yn lleol - 22 (yn Nwyrain Canol y Cymoedd y gwelwyd yr ymateb uchaf - 8)
- Dim ar gael yn ystod yr oriau oedd yn ofynnol - 7
- Ystodau oedran ddim yn briodol - 5
- Ddim lleoedd - 6
- Cost - 20
- Ddim yn berthnasol - 86
- Arall - 21

Ymysg y rhwystrau eraill a wynebodd rhieni o'r Holiadur Rhieni roedd: "nid wyf yn siarad Cymraeg felly ni fyddwn yn gallu helpu gyda'i waith cartref", "ddim yn siŵr beth sydd ar gael", "byddwn yn awyddus i Saesneg gael ei siarad yn ogystal â Chymraeg", "nid wyf am gael darpariaeth cyfrwng Cymraeg (ond nid oes gennyf ddewis). "Mae problem o ran cael gafael ar ddarpariaeth cyfrwng Saesneg gan nad yw'n bodoli yn fy ardal i ar gyfer plant cyn oedran ysgol", "ddim yn ddigon agos", "problemau dysgu", "ni allaf fforddio £200 y mis", "lleoliad - mae'r ysgol Saesneg yn agos iawn at fy nghartref", "dim gofal plant yn ystod y dydd drwy gyfrwng y Tudalen **192 o 287**

Gymraeg". Nododd pedwar rhiant arall mai'r hyn oedd yn eu rhwystro rhag manteisio ar gylch chwarae cyfrwng Cymraeg oedd bod gan eu plentyn anawsterau dysgu neu anawsterau lleferydd ac iaith. Nododd wyth rhiant mai'r ffaith nad oeddent yn gallu siarad Cymraeg eu hunain oedd y prif rwysr iddynt.

7.4.2. Rhwystrau a wynebwr gan grwpiau targed penodol

Crynodeb o'r canfyddiadau allweddol o'r ymgynghoriad â grwpiau rhanddeiliaid. Dylid cyfeirio'n benodol at y canlynol, yn unol â'r rheoliadau:

(i) Rhieni sy'n Gweithio

Dangosodd yr Arolwg o Rieni mai'r prif beth oedd yn rhwystro rhieni sy'n gweithio rhag defnyddio gofal plant oedd y ffaith ei fod yn rhy ddrud, nad oedd gofal plant ar gael ar yr amseroedd sy'n ofynnol gan rieni ac roedd darpariaeth gofleidiol a chlwb ar ôl ysgol yn ysgol y plentyn yn rhwystr penodol.

Nododd swyddogion hyfforddi gwaith y Ganolfan Byd Gwaith fod llawer o rieni o'r farn bod gofal plant yn rhy ddrud, yn benodol roedd rhai hawlwr yn awgrymu bod yn rhaid iddynt dalu am sesiwn diwrnod llawn pan mai dim ond hanner diwrnod oedd ei angen arnynt. Roedd fforddiadwyedd hefyd yn broblem i'r rhai oedd yn gweithio ond a oedd yn y dosbarth incwm canolig gan fod rhai o'r farn eu bod dan anfantais gan na allent fforddio'r gwahaniaeth o 30%+.

Awgrymodd swyddogion y Ganolfan Byd Gwaith hefyd bod angen cynnig mwy o ddarpariaeth ar gyfer plant o oedran ysgol yn agos at ysgolion neu o fewn ysgolion, fel clybiau brecwast, darpariaeth gofleidiol, darpariaeth yn ystod y gwyliau ac yn benodol mwy o leoedd mewn Clybiau ar ôl Ysgol sy'n rhedeg drwy gydol y diwrnod gwaith gydag amser ychwanegol i riant allu mynd o'i weithle i lleoliad y gofal plant. Hefyd, roedd swyddogion o'r farn bod angen cael mwy o ddarparwyr gofal plant hyblyg (gwarchodwyr plant) sy'n cynnig gofal plant dros oriau hyblyg er mwyn diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio patrymau sifftiau. Teimlwyd bod darpariaeth gofal plant ar safle ysgol yn haws i rieni sy'n gweithio o fewn lleoliad a fforddiadwyedd a chysondeb i'r plant.

Er y teimlwyd bod lleoliad darparwyr gofal plant yn dda mewn rhai achosion, roedd eraill o'r farn nad oedd y lleoliad yn hygyrch iawn bob amser gan nad oeddent i gyd ar lwybrau bws ac felly roedd cael car yn hanfodol er mwyn mynd â'r plentyn at y darparwr gofal plant. Byddai gofal plant sy'n agosach at y gweithle neu at ysgol y plentyn yn datrys hyn.

(ii) Rhieni sy'n chwilio am waith neu am gyfleoedd hyfforddiant

Gwnaed sylwadau tebyg i'r rhai uchod, eto gyda chost gofal plant a phroblemau trafndiaeth yn rhwystr rhag cael gafael ar ofal plant. Ni nododd y grŵp hwn leoliad gwael na phrinder gofal plant cyfrwng Cymraeg fel rhwystr.

(iii) Cartrefi Di-waith

Eto, nodwyd cost gofal plant fel y prif reswm dros beidio â defnyddio gofal plant ffurfiol, ond nododd y rhan fwyaf o'r rhieni hyn eu bod yn rhieni sy'n aros gartref ac nad oedd angen gofal plant arnynt.

(iv) Teuluoedd incwm isel

Eto, nododd y grŵp hwn o rieni fod cost yn un o'r rhwystrau a naill ai eu bod nhw neu eu partneriaid yn aros adref i ofalu am y plant neu eu bod yn defnyddio ffrindiau a theulu. Archwilir safbwynt manylach ar y nifer sy'n manteisio ar gymorth ariannol ar gyfer gofal plant yn y bennod nesaf. Nododd nifer fach o deuluoedd fod ganddynt broblemau trafndiaeth.

(vi)Teuluoedd o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig

Prin iawn oedd y rhieni o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig a nododd eu bod yn wynebu rhwystrau rhag defnyddio gofal plant a chostau oedd y prif reswm dros hyn.

(vii) Teuluoedd â phlant sydd ag anghenion addysgol arbennig neu anabledd

Yn ogystal â'r sylwadau a wnaed gan rieni yn y grŵp ffocws ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol a'r rhai a ymatebodd i'r holiadur penodol (nodwyd uchod yn 7.4.1), amlygodd y rhai a gwblhaodd yr arolwg i rieni sydd â phlant ag anghenion addysgol arbennig neu anabledd yn benodol, ynghyd â chost uchel gofal plant, mai'r prif rwystrau i ddefnyddio gofal plant oedd na allent ddod o hyd i ofal plant a oedd yn diwallu anghenion penodol eu plant, nad oedd gofal plant ar gael ar yr amseroedd oedd yn ofynnol ac nad oedd darpariaeth gofleidiol na darpariaeth ar ôl ysgol yn ysgol eu plentyn.

8. Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar (Cyfnod Sylfaen) a Darpariaeth Dechrau'n Deg

8.1. Dadansoddiad o Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar (Cyfnod Sylfaen)

- **Nifer y darparwyr gofal plant a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar**

Ar hyn o bryd, mae 12 o ddarparwyr gofal plant wedi'u contractio i ddarparu Addysg y Blynyddoedd Cynnar ledled y fwrdeistref sirol, pum cyfrwng Saesneg a saith cyfrwng Cymraeg.

- **Nifer yr ysgolion a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar**

Yn ôl data ar Ysgolion Caerffili ar gyfer tymor yr haf 2016, roedd 71 o ysgolion yn darparu Addysg y Blynyddoedd Cynnar, 59 cyfrwng Saesneg ac 11 cyfrwng Cymraeg. O'r rhain, nid oedd wyth ysgol cyfrwng Saesneg, dwy ysgol cyfrwng Cymraeg ac un ysgol ffydd yn cynnig lleoedd ar gyfer plant sy'n Codi'n 3 oed. (M1). Y nifer a dderbyniwyd (y lleoedd sydd ar gael) bob blwyddyn academaidd ar gyfer pob ysgol yw 2,412 o leodd ar gyfer Addysg y Blynyddoedd cynnar, 2004 mewn ysgolion cyfrwng Saesneg a 408 mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg. Mewn sawl achos, mae'r niferoedd mewn dosbarth yn cynnwys plant M1 ac M2 lle maent yn rhannu lle mewn dosbarth.

- **Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant ac ysgolion)**

Manteisiodd 984 o blant ar leoedd meithrin Codi'n 3 oed (M1) mewn ysgolion ar gyfer haf 2016. Manteisiodd 105 o blant ar leoedd mewn lleoliadau nas cynhelir. Manteisiodd 2047 ar leoedd Codi'n 4 oed (M2) ar gyfer y flwyddyn academaidd 2015/16 (1,673 mewn ysgolion cyfrwng Saesneg a 374 mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg). Ni all yr adran derbyn i ysgolion nodi'r ganran sy'n manteisio ar y lleoedd gan nad yw'r union nifer sy'n gymwys yn hysbys. Gan mai dim ond ar ôl i blant gael eu pen-blwydd yn dair oed y caiff ddarpariaeth Codi'n 3 oed ei chynnig, mae'r ffigurau hyn ond yn cynrychioli'r plant hynny sy'n cael eu pen-blwydd yn 3 oed yn ystod tymhorau'r hydref a'r gwanwyn (h.y. 7/12fed carfan blwyddyn lawn o enedigaethau byw).

Nododd wyth rhiant yn yr Holiadur i Rien i eu bod yn manteisio ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar y tu allan i'r sir, sef dau ym Merthyr, dau yng Nghaerdydd, dau ym Mlaenau Gwent, un yn y Fro ac un yn Rhondda Cynon Taf. Rydym hefyd yn ymwybodol bod 17 o blant sy'n mynychu lleoliadau gofal plant yn Sir Casnewydd er mwyn manteisio ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar.

Roedd tri phlentyn yn mynychu lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar yng Nghaerffili mewn lleoliadau gofal plant ym mis Gorffennaf 2016, un o Gasnewydd, un o Flaenau Gwent ac un o Ronda Cynon Taf.

- **Proffil mynychu wythnosol plant sy'n mynychu darpariaeth a ariennir gan ddarparwyr gofal plant**

Mae 76.82% o blant yn manteisio ar ddarpariaeth gofal plant nas cynhelir bob wythnos ar gyfartaledd. Mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg, mae 82.4% yn mynychu bob wythnos ar gyfartaledd ac mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg, mae 72.52 yn mynychu bob wythnos ar gyfartaledd.

- **Nifer y lleoedd gofal plant sydd wedi'u llenwi, sydd eu hangen ac sydd ar gael**

Roedd 105 o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar mewn lleoliadau gofal plant ledled y fwrdeistref yn ystod tymor yr haf 2016. Nid yw'r nifer sy'n ofynnol yn hysbys ac mae'r nifer sydd ar gael yn hyblyg yn dibynnu ar ddewis rhieni a pholisi'r lleoliad. ar gyfer y mwyafrif o'r lleoliadau, os oes llawer o alw am leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar, bydd y lleoliad gofal plant yn cynnig pob lle gofal plant ar gyfer plant Codi'n 3 oed. Ar y llaw arall, efallai y bydd rhai lleoliadau hefyd yn darparu gofal plant ar gyfer plant Dechrau'n Deg (darpariaeth gymysg) a byddant yn rhannu lleoedd rhwng y ddwy raglen yn dibynnu ar y galw am bob un. Mae hyn yn amrywio bob blwyddyn.

Wrth edrych ar nifer y lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar oedd ar gael ar gyfer plant Codi'n 3 oed (M1) mae 1,161 o blant tair oed sy'n gymwys ar gyfer Addysg y Blynyddoedd Cynnar (7/12fed o'r nifer gyfan o blant 3 oed ledled y fwrdeistref). Y nifer derbyn bob blwyddyn ar gyfer ysgolion yw 2,412 ynghyd â'r lleoedd sydd ar gael mewn lleoliadau gofal plant.

Wrth edrych ar nifer y lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar sydd ar gael ar gyfer y plant 4 oed (M2), mae tua 2,114 o blant 4 oed ledled y fwrdeistref sy'n gymwys ar gyfer Addysg y Blynyddoedd Cynnar. Y nifer derbyn bob blwyddyn ar gyfer ysgolion yw 2,412.

O ystyried y ffigurau uchod, ledled y fwrdeistref mae digon o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar ar gael ar gyfer pob plentyn sy'n gymwys.

- **Y galw am addysg cyfrwng Cymraeg**

Tudalen 196 o 287

Yn ôl arolwg blynyddol Rheoliadau'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg - Asesu'r Galw am Addysg Cyfrwng Cymraeg (Cymru) 2013, 21.6% oedd y galw am addysg cyfrwng Cymraeg. Rhoddir yr holiadur hwn i holl rieni plant 0-1 oed er mwyn asesu'r galw am gyfrwng iaith eu haddysg.

Mae'r tabl canlynol (ffig 132) yn cyfrifo p'un a oes digon o leoedd mewn addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant 3 a 4 oed yn y Cyfnod Sylfaen mewn ysgolion a lleoliadau gofal plant:

	Caerffili	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Lleoedd mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg bob blwyddyn	408	154	31	57	74	66
Lleoedd mewn lleoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg bob blwyddyn	112	24	9	24	21	0
Nifer y plant 3 oed sy'n gymwys	1161	379	139	278	187	178
Nifer y plant 4 oed sy'n gymwys	2114	695	316	432	303	368
Lleoedd sy'n ofynnol ar gyfer Addysg y Blynyddoedd Cynnar Cyfrwng Cymraeg* - plant 3 oed	251	82	17	60	40	38
Lleoedd sy'n ofynnol ar gyfer Addysg y Blynyddoedd cyfrwng Cymraeg* - plant 4 oed	456	150	68	93	65	79
Digon o Leoedd - plant 3 oed**	Oes	Oes	Oes	Oes	Oes	Oes
Digon o leoedd - plant 4 oed**.	Nac oes	Oes	Nac oes	Nac oes	Oes	Nac oes

Ffig 132 digonolrwydd lleoedd addysg cyfrwng Cymraeg

*cyfrifwyd ei fod yn 21.6% o'r holl blant ysgol, yn ôl y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

**** Dylid nodi bod rhai ysgolion yn gweithredu system lle mae plant 3 a 4 oed yn rhannu ystafell ddosbarth. Nid oes cyfyngiad statudol ar nifer y plant 3 oed (h.y. dim o oed ysgol statudol) a all fod mewn dosbarth.**

- **Nifer y rhieni nad ydynt yn hawlio eu hawl am ddim a'r rheswm dros hynny**

Nid yw'r wybodaeth hon ar gael ar lefel derbyn ysgolion.

Dadansoddwyd gwybodaeth anecdotaidd o'r Arolwg o Rieni a oedd ar gael i bob rhiant ei gwblhau yn ystod haf 2016.

O'r 126 o rieni a ymatebodd i'r arolwg sydd â phlant 3-4 oed, nododd 84 (66.6%) ohonynt eu bod yn manteisio ar yr Hawl am ddim i Addysg y Blynyddoedd Cynnar. O'r 38 a nododd nad oeddent yn manteisio arno, dywedodd 23 (18.25%) ohonynt fod hyn am nad oeddent yn gwybod am yr hawl, nid oedd dau o'r farn y byddai o fudd i'w plentyn, nododd pump fod eu plentyn eisoes mewn addysg llawn amser, ni allai dau gael lle gyda'u dewis darparwr a nododd pump nad oedd amser y sesiynau yn diwallu eu hanghenion. Nododd un rhiant na allai gasglu ei phlentyn am 11.45 a mynd ag ef i ofal plant arall ar gyfer y prynhawn gan ei bod yn y gwaith. Nid oedd un rhiant yn manteisio ar yr hawl gan nad oedd ei ysgol leol yn cynnig Addysg y Blynyddoedd Cynnar ar gyfer plant 3 oed.

- **Gofal plant sy'n ofynnol gan rieni i'w galluogi i hawlio eu hawl lawn**

Gofynnwyd i'r rhieni pa ofal plant fyddai ei angen arnynt i'w galluogi i hawlio eu hawl lawn. Rhoddwyd yr ymatebion canlynol:

roedd 14 am gael Clwb Brecwast, roedd tri am gael Clwb Amser Cinio, byddai angen i naw gael sesiwn cylch chwarae neu Gylch Meithrin ychwanegol yn y bore, byddai angen i 10 gael sesiwn cylch chwarae neu Gylch Meithrin ychwanegol yn y prynhawn a byddai angen i 14 gael darpariaeth o ryw fath ar ôl yr ysgol. Gweithio gyda'r ysgol i gefnogi'r broses o ddatblygu carfan lawn o ofal plant i gefnogi anghenion gofal plant teuluoedd yw un o'r camau gweithredu a gaiff ei gwblhau fel ymateb i'r asesiad hwn wrth i ni symud i gyflwyno Cynnig Gofal Plant am ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed.

8.1.2 Basn Caerffili

Basn Caerffili	Data haf 2016
-----------------------	----------------------

Nifer y darparwyr gofal plant a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	3 (2 cyfrwng Saesneg, 1 cyfrwng Cymraeg)
Nifer yr ysgolion a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	19 o ysgolion (16 cyfrwng Saesneg, 3 cyfrwng Cymraeg, 1 ysgol ffydd) D.S. nid yw pedair ysgol Saesneg yn cynnig darpariaeth i blant Codi'n 3 oed (M1), na'r ysgol ffydd ychwaith
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Saesneg	653/bob blwyddyn academaidd*
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Cymraeg	154/bob blwyddyn academaidd*
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Saesneg)	19**
Proffil mynychu plant sy'n mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Cymraeg)	16**
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Saesneg)	193
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Cymraeg)	80

Ffig 133 dadansoddiad o ddarpariaeth

*gallai hyn fod yn gymysgedd o blant M1 ac M2

**nid oes nifer benodol ar gyfer y lleoedd sydd ar gael mewn lleoliadau nas cynhelir a gallai hyn fod yn nifer fwyaf y lleoedd y mae'r lleoliad wedi'i gofrestru gydag AGGCC i'w darparu. Mae'r ffigur hwn yn cynrychioli nifer y plant sy'n manteisio ar Addysg y Blynyddoedd Cynnar yn ystod tymor yr haf 2016

- **Nifer y lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar sydd wedi'u llenwi, sydd eu hangen ac sydd ar gael**

Y nifer derbyn ar gyfer ysgolion fesul blwyddyn academaidd yw 807, (653 cyfrwng Cymraeg a 154 cyfrwng Saesneg). Yn ogystal, mae lleoedd ar gael ar gyfer darpariaeth gofal plant Codi'n 3 oed (cyfrwng Cymraeg a Saesneg). Mae tua 378 o blant sy'n gymwys ar gyfer Codi'n 3 oed (M1) a 695 sy'n 4 oed (M2). Mae digon o leoedd ar gael ar gyfer pob plentyn 3 a 4 oed mewn Addysg y Blynyddoedd Cynnar.

- **Galw am Addysg Cyfrwng Cymraeg** - mae'r tabl (ffig 133) uchod yn dangos bod digon o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant 3 a 4 oed sydd ei angen.

- **Nifer y rhieni nad ydynt yn hawlio eu hawl am ddim a'r rheswm dros hynny**

Ym Masn Caerffili, o'r 46 o rieni oedd â phlentyn 3 neu 4 oed, manteisiodd 30 ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar, ni wnaeth 15 fanteisio arni ac nid oedd un yn gwybod amdani. Ym mwrdeistref Caerffili y manteisiodd pob un ar yr hawl.

O'r rhai na wnaeth fanteisio arni, nododd pump nad oeddent yn gwybod am yr hawl, nid oedd un o'r farn y byddai o fudd i'w blentyn, nododd pedwar fod eu plentyn eisoes mewn addysg llawn amser, ni allai un gael lle gyda'i ddewis darparwr a nododd pedwar nad oedd yr amseroedd yn diwallu ei anghenion.

- **Gofal plant sy'n ofynnol gan rieni i'w galluogi i hawlio eu hawl lawn**

Nododd saith rhiant y byddai angen iddynt gael mynediad i glwb brecwast, nododd dau glwb amser cinio, nododd 11 gylch chwarae ychwanegol neu Gylch Meithrin a nododd saith y byddai angen iddynt gael mynediad i ddarpariaeth ar ôl ysgol i'w galluogi i fanteisio ar eu hawl lawn i addysg y Blynyddoedd Cynnar.

Cwm Sirhywi Isaf

Cwm Sirhywi Isaf	Data haf 2016
Nifer y darparwyr gofal plant a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	1 (0 cyfrwng Saesneg, 1 cyfrwng Cymraeg)
Nifer yr ysgolion a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	9 ysgol (8 cyfrwng Saesneg, 1 cyfrwng Cymraeg) D.S. Mae un ysgol Saesneg nad yw'n cynnig darpariaeth i blant Codi'n 3 (M1)
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Saesneg	288/bob blwyddyn academiaidd*
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Cymraeg	31/bob blwyddyn academiaidd*
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Saesneg)	0
Proffil mynychu plant sy'n mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Cymraeg)	9**
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth	223

(ysgolion - Saesneg)	
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Cymraeg)	20

Ffig 134 dadansoddiad o ddarpariaeth

*gallai hyn fod yn gymysgedd o blant M1 ac M2

**nid oes nifer benodol ar gyfer y lleoedd sydd ar gael mewn lleoliadau nas cynhelir a gallai hyn fod yn nifer fwyaf y lleoedd y mae'r lleoliad wedi'i gofrestru gydag AGGCC i'w darparu. Mae'r ffigur hwn yn cynrychioli nifer y plant sy'n manteisio ar Addysg y Blynyddoedd Cynnar yn ystod tymor yr haf 2016

- **Nifer y lleodd Addysg y Blynyddoedd Cynnar sydd wedi'u llenwi, sydd eu hangen ac sydd ar gael**

Y nifer derbyn ar gyfer ysgolion fesul blwyddyn academiaidd yw 319, (288 cyfrwng Cymraeg a 31 cyfrwng Saesneg). Hefyd, mae lleoedd ar gael ar gyfer darpariaeth gofal plant Codi'n 3 oed (cyfrwng Cymraeg). Mae tua 139 o blant sy'n gymwys ar gyfer Codi'n 3 oed (M1) a 316 sy'n 4 oed (M2). Mae digon o leoedd ar gael ar gyfer pob plentyn 3 a 4 oed mewn Addysg y Blynyddoedd Cynnar.

- **Galw am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg** - mae'r tabl (ffig 134) uchod yn dangos bod digon o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg ar gyfer yr holl blant 3 oed sydd ei hangen, ond nad oes digon o leoedd ar gyfer y plant 4 oed a all fod ei hangen. Nid oes Addysg y Blynyddoedd Cynnar ar gael ar gyfer plant 4 oed mewn lleoliadau gofal plant ar hyn o bryd.

- **Nifer y rhieni nad ydynt yn hawlio eu hawl am ddim a'r rheswm dros hynny**

Yng Nghwm Sirhywi Isaf, o'r 23 o rieni oedd â phlentyn 3 neu 4 oed, manteisiodd 14 ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar, ni wnaeth saith fanteisio arni ac nid oedd dau yn gwybod amdani. Ym mwrdeistref Caerffili y manteisiodd pob un ar yr hawl.

O'r rhai na fanteisiodd arni, nododd chwech nad oeddent yn gwybod am yr hawl a nododd un fod ei blentyn eisoes mewn addysg llawn amser.

- **Gofal plant sy'n ofynnol gan rieni i'w galluogi i hawlio eu hawl lawn**

Nododd tri rhiant y byddai angen iddynt gael mynediad i glwb brecwast, nododd un gylch chwarae ychwanegol neu Gylch Meithrin a nododd tri y byddai angen iddynt gael mynediad i ddarpariaeth ar ôl ysgol i'w galluogi i fanteisio ar eu hawl.

8.1.2 Dwyrain Canol y Cymoedd

Dwyrain Canol y Cymoedd	Data haf 2016
Nifer y darparwyr gofal plant a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	4 (1 cyfrwng Saesneg, 3 cyfrwng Cymraeg)
Nifer yr ysgolion a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	17 ysgol (15 cyfrwng Saesneg, 2 cyfrwng Cymraeg) D.S. Mae dwy ysgol Saesneg ac un ysgol Gymraeg nad ydynt yn cynnig darpariaeth i blant Codi'n 3 oed (M1)
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Saesneg	442/bob blwyddyn academiaidd*
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Cymraeg	56/bob blwyddyn academiaidd*
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Saesneg)	7**
Proffil mynychu plant sy'n mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Cymraeg)	24**
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Saesneg)	215
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Cymraeg)	22

Ffig 135 dadansoddiad o ddarpariaeth

*gallai hyn fod yn gymysgedd o blant M1 ac M2

**nid oes nifer benodol ar gyfer y lleoedd sydd ar gael mewn lleoliadau nas cynhelir a gallai hyn fod yn nifer fwyaf y lleoedd y mae'r lleoliad wedi'i gofrestru gydag AGGCC i'w darparu. Mae'r ffigur hwn yn cynrychioli nifer y plant sy'n manteisio ar Addysg y Blynyddoedd Cynnar yn ystod tymor yr haf 2016

- Nifer y lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar sydd wedi'u llenwi, sydd eu hangen ac sydd ar gael**

Y nifer derbyn ar gyfer ysgolion fesul blwyddyn academiaidd yw 557, (500 cyfrwng Cymraeg a 57 cyfrwng Saesneg). Yn ogystal, mae lleoedd ar gael ar gyfer darpariaeth gofal plant Codi'n 3 oed (cyfrwng Cymraeg a Saesneg). Mae tua 278 o blant sy'n gymwys ar gyfer Codi'n 3 oed (M1) a 432 sy'n 4 oed (M2). Mae digon o leoedd ar gael ar gyfer pob plentyn 3 a 4 oed mewn Addysg y Blynyddoedd Cynnar.

- **Galw am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg** - mae'r tabl (ffig 135) uchod yn dangos bod digon o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg ar gyfer yr holl blant 3 oed sydd ei hangen, ond nad oes digon o leoedd ar gyfer y plant 4 oed a all fod ei hangen. Nid oes Addysg y Blynyddoedd Cynnar ar gael ar gyfer plant 4 oed mewn lleoliadau gofal plant ar hyn o bryd.

- **Nifer y rhieni nad ydynt yn hawlio eu hawl am ddim a'r rheswm dros hynny**

Yn Nwyrain Canol y Cymoedd, o'r 17 o rieni oedd â phlentyn 3 neu 4 oed, manteisiodd 12 ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar ac ni wnaeth pump fanteisio arni. Ym mwrdeistref Caerffili y manteisiodd pob un ar yr hawl.

O'r rhai na fanteisiodd arni, nododd tri nad oeddent yn gwybod am yr hawl a nododd un nad oedd o'r farn y byddai o fudd i'w blentyn.

- **Gofal plant sy'n ofynnol gan rieni i'w galluogi i hawlio eu hawl lawn**

Nododd tri rhiant y byddai angen iddynt gael mynediad i glwb brecwast, nododd un gylch chwarae ychwanegol neu Gylch Meithrin a nododd tri y byddai angen iddynt gael mynediad i ddarpariaeth ar ôl ysgol i'w galluogi i fanteisio ar eu hawl.

8.1.3 Gorllewin Canol y Cymoedd

Gorllewin Canol y Cymoedd	Data haf 2016
Nifer y darparwyr gofal plant a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	3 (1 cyfrwng Saesneg, 2 cyfrwng Cymraeg)
Nifer yr ysgolion a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	10 ysgol (8 cyfrwng Saesneg, 2 gyfrwng Cymraeg, ac 1 ysgol anghenion arbennig) D.S. Mae un ysgol Saesneg ac un ysgol Gymraeg nad ydynt yn cynnig darpariaeth i blant Codi'n 3 oed (M1).
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Saesneg	252/bob blwyddyn academiaidd*
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Cymraeg	74/bob blwyddyn academiaidd*
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Saesneg)	1**

Proffil mynychu plant sy'n mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Cymraeg)	21**
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Saesneg)	131
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Cymraeg)	18

Ffig 136 dadansoddiad o ddarpariaeth

*gallai hyn fod yn gymysgedd o blant M1 ac M2

**nid oes nifer benodol ar gyfer y lleoedd sydd ar gael mewn lleoliadau nas cynhelir a gallai hyn fod yn nifer fwyaf y lleoedd y mae'r lleoliad wedi'i gofrestru gydag AGGCC i'w darparu. Mae'r ffigur hwn yn cynrychioli nifer y plant sy'n manteisio ar Addysg y Blynyddoedd Cynnar yn ystod tymor yr haf 2016

- **Nifer y lleodd Addysg y Blynyddoedd Cynnar sydd wedi'u llenwi, sydd eu hangen ac sydd ar gael**

Y nifer derbyn ar gyfer ysgolion fesul blwyddyn academiaidd yw 326, (252 cyfrwng Cymraeg a 74 cyfrwng Saesneg). Yn ogystal, mae lleoedd ar gael ar gyfer darpariaeth gofal plant Codi'n 3 oed (cyfrwng Cymraeg a Saesneg). Mae tua 187 o blant sy'n gymwys ar gyfer Codi'n 3 oed (M1) a 303 sy'n 4 oed (M2). Mae digon o leoedd ar gael ar gyfer pob plentyn 3 a 4 oed mewn Addysg y Blynyddoedd Cynnar.

- **Galw am Addysg Cyfrwng Cymraeg** - mae'r tabl (ffig 136) uchod yn dangos bod digon o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant 3 a 4 oed sydd ei angen.

- **Nifer y rhieni nad ydynt yn hawlio eu hawl am ddim a'r rheswm dros hynny**

Yng Ngorllewin Canol y Cymoedd, o'r 23 o rieni oedd â phlentyn 3 neu 4 oed, manteisiodd 15 ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar ac ni wnaeth wyth fanteisio arni. Ym mwrdeistref Caerffili y manteisiodd pob un ar yr hawl.

O'r rhai na fanteisiodd arni, nododd chwech nad oeddent yn gwybod am yr hawl, nododd un nad oedd amseroedd y sesiynau yn diwallu ei anghenion a nododd un na lwyddodd i gael lle gyda'i ddewis darparwr.

- **Gofal plant sy'n ofynnol gan rieni i'w galluogi i hawlio eu hawl lawn**

Nododd dau riant y byddai angen iddynt gael mynediad i glwb brecwast, nododd un glwb amser cinio, nododd tri gylch chwarae ychwanegol neu Gylch Meithrin a nododd tri y byddai angen iddynt gael mynediad i ddarpariaeth ar ôl ysgol i'w galluogi i fanteisio ar eu hawl.

8.1.4 Cwm Rhymni Uchaf

Cwm Rhymni Uchaf	Data haf 2016
Nifer y darparwyr gofal plant a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	0
Nifer yr ysgolion a ariennir i ddarparu Addysg Rhan Amser y Blynyddoedd Cynnar	15 ysgol (12 cyfrwng Saesneg, 3 cyfrwng Cymraeg) D.S. mae pob ysgol yn cynnig darpariaeth i blant Codi'n 3 (M1)
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Saesneg	311/bob blwyddyn academiaidd*
Nifer derbyn - ysgolion cyfrwng Cymraeg	66/bob blwyddyn academiaidd*
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Saesneg)	0
Proffil mynychu plant sy'n mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (darparwyr gofal plant - Cymraeg)	0
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth (ysgolion - Saesneg)	151
Proffil mynychu plant sy'n mynychu darpariaeth	30

- **Nifer y lleodd Addysg y Blynyddoedd Cynnar sydd wedi'u llenwi, sydd eu hangen ac sydd ar gael**

Y nifer derbyn ar gyfer ysgolion fesul blwyddyn academaidd yw 403, (311 cyfrwng Cymraeg a 92 cyfrwng Saesneg). Nid oes unrhyw leoedd ychwanegol ar gael ar gyfer darpariaeth gofal plant Codi'n 3 oed. Mae tua 178 o blant sy'n gymwys ar gyfer Codi'n 3 oed (M1) a 368 sy'n 4 oed (M2). Mae digon o leoedd ar gael ar gyfer pob plentyn 3 a 4 oed mewn Addysg y Blynyddoedd Cynnar.

- **Galw am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg** - mae'r tabl (ffig 137) uchod yn dangos bod digon o leoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg ar gyfer yr holl blant 3 oed sydd ei hangen, ond nad oes digon o leoedd ar gyfer y plant 4 oed a all fod ei hangen. Nid oes Addysg y Blynyddoedd Cynnar ar gael ar gyfer plant 4 oed mewn lleoliadau gofal plant ar hyn o bryd.

- **Nifer y rhieni nad ydynt yn hawlio eu hawl am ddim a'r rheswm dros hynny**

Yng Nghwm Rhymni Uchaf, o'r 11 o rieni oedd â phlentyn 3 neu 4 oed, manteisiodd naw ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar ac ni wnaeth dau fanteisio arni. Ym mwrdeistref Caerffili y manteisiodd pob un ar yr hawl.

O'r rhai na fanteisiodd arni, nododd dau nad oeddent yn gwybod am yr hawl.

- **Gofal plant sy'n ofynnol gan rieni i'w galluogi i hawlio eu hawl lawn**

Nododd un rhiant y byddai angen iddo gael mynediad i gylch chwarae ychwanegol neu Gylch Meithrin i'w alluogi i fanteisio ar ei hawl.

- **Plant 3 a 4 oed**

Bydd Cynnig Gofal Plant am Ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed yn cwmpasu pob plentyn cymwys sy'n bodloni'r meini prawf cymhwysedd ar gyfer addysg y Blynyddoedd Cynnar rhan amser yn y cyfnod sylfaen, h.y. y tymor ar ôl pen-blwydd plentyn yn dair oed hyd at y mis Medi ar ôl ei ben-blwydd yn bedair oed. Bydd hyn yn cwmpasu pum tymor ysgol. Yng Nghaerffili, roedd tua 4,100 o blant 3 a 4 oed. Byddai cyfrifiad bras yn golygu y byddai tua 5/6 o'r nifer hon o oedran cymwys, sef tua 3,420.

Dim ond os yw'r ddau riant (neu un riant mewn aelwyd riant unigol) yn gweithio yn seiliedig ar yr un meini prawf cymhwysedd â'r Cynllun Gofal Plant Di-dreth, h.y. bod y ddau riant (neu riant unigol) yn ennill yr hyn sy'n cyfateb i 16 awr ar isafswm cyflog cenedlaethol hyd at gap o £100,000, y bydd teuluoedd yn gymwys i fanteisio ar y cynnig gofal plant am ddim. Yn seiliedig ar y ffigurau hyn mae Llywodraeth Cymru yn amcangyfrif bod tua 50 - 50% o deuluoedd y gymwys. Felly, yng Nghaerffili, bydd tua 1,710 - 1,880 o blant yn gymwys bob blwyddyn.

8.2 Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- Ledled Bwrdeistref Caerffili mae digon o leoedd i blant 3 a 4 oed fanteisio ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar yn ystod y Cyfnod Sylfaen.
- Mae'r sector nas cynhelir (gofal plant) yn rhoi dewis i blant sy'n Codi'n 3 oed. Mae hyn yn cynyddu nifer y lleoedd sydd ar gael i'r grŵp oedran hwn yn benodol ar gyfer y rhai sydd am gael darpariaeth cyfrwng Cymraeg.
- Gan gydweithio'n agos â chydweithwyr yn Mudiad Meithrin, rydym yn cynyddu'r nifer sy'n trosglwyddo o fynychu Cylch Meithrin i ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg.
- Dim ond mewn lleoliadau (ysgolion) a gynhelir y mae digon o leoedd ar gael mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant y flwyddyn y byddant yn troi'n bedair oed.
- Nodwyd yn yr arolwg o rieni mai dim ond 66% o rieni sy'n manteisio ar eu hawl i addysg y Blynyddoedd Cynnar am ddim. Yn ardal Cwm Rhymni Uchaf y gwelir y gyfradd uchaf o'r rhieni sy'n manteisio ar eu hawl (81%) ac yn ardal Cwm Sirhywi Isaf y gwelir y gyfradd isaf (61%).

8.3. Dadansoddiad o Ddarpariaeth Dechrau'n Deg

- **Nifer y darparwyr gofal plant a ariennir i ddarparu Dechrau'n Deg, yn cynnwys darpariaeth Dechrau'n Deg yn unig**

Mae 33 o leoliadau i gyd sy'n darparu gofal plant Dechrau'n Deg ledled y 26 o ardaloedd Dechrau'n Deg ym mwrdeistref Caerffili. O'r rhain, caiff 20 eu cynnal gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili ac mae 13 yn ddarparwyr gofal plant nas cynhelir sydd dan gontract gan y cyngor i ddarparu lleoedd Dechrau'n Deg. Bydd canolfan Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg newydd yn agor yn adal Basn Caerffili yn ystod hydref 2016.

Yn y sector a gynhelir, ym mis Gorffennaf 2016, roedd hyd at 526 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg ar gael mewn darpariaeth Dechrau'n Deg yn unig, a chafodd 430 o leoedd eu defnyddio. (D.S. pe byddai pob lleoliad yn cael ei staffio i'w lawn gapasiti, byddai 688 o leoedd ar gael - 162 o leoedd ychwanegol). Roedd yr holl leoedd a ddefnyddiwyd yn y sector a gynhelir mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg gydag elfennau o Gymraeg.

Yn y sector nas cynhelir, sy'n cynnig darpariaeth gymysg (gofal plant Dechrau'n Deg a gofal plant ar gyfer defnyddwyr preifat gyda phum lleoliad yn cynnig lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar hefyd), defnyddiwyd 112 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg. O'r rhain, roedd 67 o leoedd mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg a 46 mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg.

Ar y lefelau staffio presennol, roedd 96 o leoedd Dechrau'n Deg nas defnyddiwyd i gyd ledled y fwrdeistref mewn lleoliadau a gynhelir. Mae'r nifer sydd ar gael yn y sector nas cynhelir yn dibynnu ar ddewis rhieni a'r lleoedd sydd ar gael yn y ddarpariaeth gofal plant. Mae pedwar plentyn ar y rhestr aros ym mis Medi 2016 ar gyfer lleoedd gofal plant Dechrau'n Deg yn ardal Trinant yn Nwyrain Canol y Cymoedd.

Basn Caerffili - pum lleoliad a gynhelir (ac un cyfrwng Cymraeg y disgwylir iddo agor yn ystod tymor yr hydref 2016) a phum lleoliad nas cynhelir (yn cynnwys un cyfrwng Cymraeg). Roedd 156 o leoedd ar gael yn y sector a gynhelir a defnyddiwyd 137 o'r rhain. Yn y sector nas cynhelir, defnyddiwyd 41 o leoedd. O'r rhain, roedd 146 mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg ac roedd saith mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg. Roedd 19 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg heb eu defnyddio yn y lleoliadau a gynhelir.

(D.S. pe byddai pob lleoliad a gynhelir yn cael ei staffio i'w lawn gapasiti, byddai 192 o leoedd ar gael i gyd - 36 o leoedd ychwanegol).

Cwm Sirhywi Isaf - un lleoliad a gynhelir, a dau leoliad nas cynhelir. Roedd 17 o leoedd ar gael yn y sector a gynhelir a defnyddiwyd 14 o'r rhain. Yn y sector nas cynhelir, defnyddiwyd 16 o leoedd. O'r rhain, roedd 18 mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg ac roedd saith mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg. Roedd 3 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg heb eu defnyddio yn y lleoliadau a gynhelir.

(D.S. pe byddai pob lleoliad a gynhelir yn cael ei staffio i'w lawn gapasiti, byddai 40 o leoedd ar gael i gyd - 23 o leoedd ychwanegol).

Dwyrain Canol y Cymoedd - chwe lleoliad a gynhelir a thri lleoliad nas cynhelir (yn cynnwys un lleoliad Cymraeg ac un lleoliad dwyieithog). Roedd 130 o leoedd ar gael yn y sector a gynhelir a defnyddiwyd 103 o'r rhain. Yn y sector nas cynhelir, defnyddiwyd 32 o leoedd. O'r rhain, roedd 121 mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg ac roedd 14 mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg. Roedd 27 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg heb eu defnyddio yn y lleoliadau a gynhelir. Yn ardal Trinant, mae rhestr aros am bedwar lle gofal plant Dechrau'n Deg. Gellid cynnig y rhain mewn lleoliadau eraill o fewn yr ardal ddaearyddol, ond mae'r ardal hon yn gymharol anghysbell ac ni fyddai o fewn y pellter cerdded o 15 munud a ragnodir yng nghanllawiau Dechrau'n Deg. (D.S. pe byddai pob lleoliad a gynhelir yn cael ei staffio i'w lawn gapasiti, byddai 160 o leoedd ar gael i gyd - 30 o leoedd ychwanegol).

Gorllewin Canol y Cymoedd - dau leoliad a gynhelir ac un lleoliad nas cynhelir. Roedd 74 o leoedd ar gael yn y sector a gynhelir a defnyddiwyd 63 o'r rhain. Yn y sector nas cynhelir, defnyddiwyd 10 lle. O'r rhain, roedd 73 mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg ac ond nid oedd dim un mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg. (D.S. mae dau Gylch Meithrin ychwanegol dan gontract i ddarparu lleoedd Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg, ond maent yn dal i weithio tuag at y meini prawf cymhwysedd.) Roedd 11 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg heb eu defnyddio yn y lleoliadau a gynhelir. (D.S. pe byddai pob lleoliad a gynhelir yn cael ei staffio i'w lawn gapasiti, byddai 92 o leoedd ar gael i gyd - 18 o leoedd ychwanegol).

Cwm Rhymni Uchaf - chwe lleoliad a gynhelir a dau leoliad nas cynhelir (y ddau yn rhai cyfrwng Cymraeg). Roedd 149 o leoedd ar gael yn y sector a gynhelir a defnyddiwyd 113 o'r rhain. Yn y sector nas cynhelir, defnyddiwyd 13 o leoedd. O'r rhain, roedd 113 mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg ac roedd 13 mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg. Roedd 36 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg heb eu defnyddio yn y lleoliadau a gynhelir.

(D.S. pe byddai pob lleoliad a gynhelir yn cael ei staffio i'w lawn gapasiti, byddai 204 o leoedd ar gael i gyd - 55 o leoedd ychwanegol).

- **Nifer y rhieni sy'n byw mewn ardal Dechrau'n Deg, sy'n manteisio ar ofal plant am ddim**

Roedd 549 o rieni sy'n byw mewn ardal Dechrau'n Deg sy'n manteisio ar ddarpariaeth gofal plant Dechrau'n Deg a ariennir ym mis Gorffennaf 2016.

- **Nifer y rhieni nad ydynt yn manteisio ar ofal plant am ddim a'r rheswm dros hynny**

Mae 49 o rieni sy'n byw mewn ardal Dechrau'n Deg nad ydynt yn manteisio ar eu hawl i ddarpariaeth gofal plant Dechrau'n Deg a ariennir, ac amlinellir y rhesymau o safbwynt y tîm Dechrau'n Deg isod:

- Nid yw'r ddarpariaeth ar gael (adeiladau ddim yn weithredol eto) 33
- Anhysbys 6
- Y rhiant/gofalwr o'r farn bod y plentyn yn rhy ifanc 3
- Dewis rhieni 3
- Mynd i Feithrinfa Breifat 1
- Anghenion cymhleth a difrifol 1
- Wedi symud tŷ / Plant sy'n Derbyn Gofal / newidiadau mewn gwarchodaeth 1
- Wedi symud tŷ 1

Ymysg y rhesymau eraill a roddwyd drwy'r Holiadur i Rieni roedd: "mae'r amseroedd yn amhosibl", "dywedwyd wrthyf nad oedd fy merch yn gymwys gan y bydd yn 3 oed ym mis Awst", "rwy'n gweithio felly nid wyf yn gymwys", "dim lle ac nid yw Holly yn flaenoriaeth", "wedi cymryd nad oeddem yn gymwys".

8.4. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- Mae digon o leoedd gofal plant ar gael mewn lleoliadau a gynhelir a lleoliadau nas cynhelir dan gontract ledled y fwrdeistref ar gyfer plant sy'n gymwys.
- Dim ond un lleoliad sydd yn ardal Trinant o Ddwyrain Canol y Cymoedd lle nad oes lleoedd digonol lleol gyda 4 o blant yn aros ar y rhestr aros.

- Disgwylir i leoliad a gynhelir cyfrwng Cymraeg yn unig agor ym Masn Caerffili yn ystod gwanwyn 2017.

9 Darpariaeth Clwb Brecwast am Ddim

9.1. Dadansoddiad o Ddarpariaeth Clwb Brecwast am Ddim

Ardal	Cyfrwng Iaith y Lleoedd sydd ar gael	Nodiadau
Basn Caerffili	1147 Saesneg 198 Cymraeg	Nid oes unrhyw leoedd Clwb brecwast am ddim ar gael yn ward Martin Sant. Mae pob ysgol Gymraeg yn cynnig lleoedd Clwb Brecwast am ddim.
Cwm Sirhywi Isaf	415 Saesneg 38 Cymraeg	Nid oes unrhyw leoedd Clwb brecwast am ddim ar gael yn ward Gorllewin Rhisga.
Dwyrain Canol y Cymoedd	726 Saesneg 51 Cymraeg	Nid oes unrhyw leoedd Clwb brecwast am ddim yn ward Penmaen.
Gorllewin Canol y Cymoedd	296 Saesneg 118 Cymraeg	
Cwm Rhymni Uchaf	363 Saesneg 127 Cymraeg	Nid oes unrhyw leoedd Clwb brecwast am ddim ar gael yn wardiau Pontlotyn na Thwyn Carno.

Ffig 138 dadansoddiad o ddarpariaeth clwb brecwast am ddim

Gan fod nifer o rieni yn defnyddio'r clybiau brecwast a ariennir sy'n gweithredu ar dir ysgolion fel gofal plant i gefnogi oriau gwaith, mae hyn yn ased gwerthfawr sy'n cefnogi digonolrwydd gofal. Fodd bynnag, dylid nodi nad yw'r clybiau hyn yn cael eu rheoli gan AGGCC. Mewn meysydd lle mae diffyg cyllid am glybiau brecwast ysgol, bydd angen i ni ystyried os oes lle gofal plant cyn ysgol er mwyn cefnogi rhieni sy'n gweithio.

10. Credyd Treth Gwaith/ Credyd Cynhwysol a Gofal Plant â Chymorth Cyflogwr/ Gofal Plant Di-dreth

10.1. Dadansoddiad o Gredyd Treth Gwaith/ Credyd Cynhwysol a Gofal Plant â Chymorth Cyflogwr/ Gofal Plant Di-dreth

10.1.2 Crynodeb o'r canfyddiadau allweddol o'r dystiolaeth yn Atodiad 12. Dylid ystyried y canlynol, gan gynnwys dosbarthiad daearyddol:

Ledled Caerffili roedd 74 o ymatebwyr (o'r 235 sy'n defnyddio gofal plant) i'r Holiadur i Rieni (31.5%) a nododd eu bod yn hawlio elfen gofal plant y Credyd Treth Gwaith gyda 377 naill ai ddim yn ei hawlio neu'n nodi nad oedd yn berthnasol iddynt. Nododd 49 o ymatebwyr hefyd eu bod yn hawlio gofal plant di-dreth neu'n cael cymorth drwy gynllun â chymorth cyflogwr. Mae elfen gofal plant y credyd treth i deuluoedd sy'n gweithio ar gael i deuluoedd sy'n defnyddio gofal plant sydd wedi'i gofrestru ag AGGCC neu sy'n defnyddio nani gymeradwy a lle mae incwm yr aelwyd islaw trothwy penodol. Ceir manylion llawn yn: <https://www.gov.uk/child-tax-credit/what-youll-get>

10.1.3 Nifer yr ymatebwyr sy'n hawlio fesul darpariaeth gofal plant a nifer y plant sy'n mynychu

O'r wybodaeth a roddir yn yr Holiadur i Rieni, mae'r tabl canlynol (xx) yn dangos y dadansoddiad daearyddol o nifer yr ymatebwyr sy'n hawlio elfen gofal plant y credyd treth gwaith yn ôl y math o ofal plant:

Tabl (ffig 139) Niferoedd sy'n hawlio elfen gofal plant y credyd treth gwaith

	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Gwarchodwr plant	3	5	2	1	1
Meithrinfa Ddydd	7	5	7	7	3
Cylch Chwarae/Cylch	2	2	4	1	0

Meithrin					
Meithrinfeydd	0	1	0	0	1
Clwb Ar Ôl Ysgol	6	1	3	6	1
Clwb Brecwast	4	0	1	1	1
Cynllun Chwarae	0	0	2	2	0
Chwarae Mynediad Agored	0	0	0	0	0
Nani	0	0	0	1	0

Mae'r rhan fwyaf o'r rhieni yn hawlio'r cymorth ariannol hwn ar gyfer plant sy'n mynychu meithrinfa ddydd (29 i gyd), gyda 17 yn hawlio ar gyfer plant sy'n mynychu darpariaeth ar ôl ysgol a 12 yn hawlio am eu bod yn defnyddio gwarchodwyr plant.

Roedd 49 o rieni yn hawlio gofal plant di-dreth neu'n cael cymorth drwy gynllun â chymorth cyflogwr fel cynllun aberthu cyflog ledled bwrdeistref Caerffili gyda 283 yn nodi nad oeddent yn hawlio'r cymorth ariannol hwn. Mae'r tabl canlynol (ffig 140) yn rhoi dadansoddiad daearyddol o'r rhai sy'n hawlio ac yn ôl math o ofal plant.

Tabl (ffig 140) Niferoedd sy'n hawlio gofal plant di-dreth neu'n cael cymorth drwy gynllun â chymorth cyflogwr

	Basn Caerffili	Cwm Sirhywi Isaf	Dwyrain Canol y Cymoedd	Gorllewin Canol y Cymoedd	Cwm Rhymni Uchaf
Gwarchodwr plant	1	0	1	2	0
Meithrinfa Ddydd	12	0	13	2	1
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin	1	1	3	1	0
Crèche	0	0	0	0	0
Clwb Ar Ôl Ysgol	4	0	2	1	0
Clwb Brecwast	3	0	3	1	0
Cynllun Chwarae	3	0	1	1	0
Chwarae	1	0	0	0	0

Mynediad Agored					
Nani	0	0	0	0	0

O'r wybodaeth a roddir uchod, mae'n gymharol glir mai mwyafrif y rhieni sy'n hawlio cymorth ariannol ar gyfer costau gofal plant yw'r rhai sy'n defnyddio darpariaeth gofal plant mewn meithrinfa ddydd. Yn draddodiadol, y darparwyr hyn yw'r rhai sydd wedi ymgysylltu â'r Cynlluniau Taleb Gofal Plant amrywiol a gynigir gan sawl cyflogwr fel budd-dal mewn gwaith. Ym mis Ebrill 2017, caiff cynllun gofal plant di-dreth Llywodraeth y DU ei lansio fel budd-dal cynhwysol sydd ar gael i bob rhiant er mwyn helpu i dalu am ofal plant. Bydd pob rhiant yn gallu manteisio ar y cymorth hwn os yw eu plant yn defnyddio darparwr gofal plant sydd wedi'i gofrestru â CThEM i gynnig y budd-dal.

10.1.4 Nifer yr ymatebwyr sy'n bwriadu hawlio yn y dyfodol a'r gofynion o ran gofal plant

Gofynnwyd i rieni yn yr Holiadur i Rieni a oeddent yn bwriadu hawlio elfen gofal plant y credyd treth gwaith/credyd cynhwysol neu ofal plant di-dreth neu gael cymorth drwy gynllun â chymorth cyflogwr yn y dyfodol. Mae'r tabl canlynol (ffig 141) yn dangos y niferoedd yn ôl ardal ddaearyddol. Eto, gellir gweld bod y mwyafrif o rieni yn defnyddio'r math hwn o gymorth ariannol ar gyfer plant sy'n mynychu meithrinfa ddydd, gwarchodwyr plant a darpariaethau ar ôl ysgol.

Tabl (ffig 141) Bwriad yn y dyfodol i hawlio cymorth ariannol tuag at gostau gofal plant

	Basn Caerffili		Cwm Sirhywi Isaf		Dwyrain Canol y Cymoedd		Gorllewin Canol y Cymoedd		Cwm Rhymni Uchaf	
	Elfen gofal plant y credyd treth gwaith	Gofal plant di-dreth /â chymorth cyflogwr	Elfen gofal plant y credyd treth gwaith	Gofal plant di-dreth /â chymorth cyflogwr	Elfen gofal plant y credyd treth gwaith	Gofal plant di-dreth /â chymorth cyflogwr	Elfen gofal plant y credyd treth gwaith	Gofal plant di-dreth /â chymorth cyflogwr	Elfen gofal plant y credyd treth gwaith	Gofal plant di-dreth /â chymorth cyflogwr
Gwarchodwr plant	4	2	5	2	2	1	4	4	2	1
Meithrinfa	5	13	5	4	7	11	6	4	2	2

Ddydd										
Cylch Chwarae/Cylch Meithrin	2	1	2	1	2	2	1	0	0	0
Meithrinfeydd	1	0	1	0	0	0	0	3	0	0
Clwb Ar Ôl Ysgol	6	5	2	1	1	2	6	1	2	0
Clwb Brecwast	3	1	0	0	0	3	1	2	2	0
Cynllun Chwarae	1	2	0	0	0	1	2	0	0	0
Chwarae Mynediad Agored	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Nani	0	0	0	0	0	0	0		0	0

10.1.5 Nifer yr ymatebwyr nad ydynt yn hawlio a'r rheswm dros hynny

Nid oedd 258 o'r 332 a ymatebodd i'r cwestiwn hwn yn hawlio elfen gofal plant y credyd treth gwaith. Mae hyn yn cyfateb i 78% o'r rhieni sy'n defnyddio gofal plant. Ym Masn Caerffili y gwelwyd y ganran uchaf o'r rhai nad ydynt yn hawlio'r budd-dal hwn (80%) ac yng Nghwm Sirhywi Isaf y gwelwyd y ganran isaf (71%). Nodir y rhesymau a roddwyd yn y tabl (xx) isod.

Nid oedd 283 o'r 332 a ymatebodd i'r cwestiwn hwn yn hawlio cymorth drwy gynllun â chymorth cyflogwr na gofal plant di-dreth. Mae hyn yn cyfateb i 85% o'r rhieni sy'n defnyddio gofal plant. Yng Nghwm Rhymni Uchaf (99%) a Chwm Sirhywi Isaf (98%) y gwelwyd y canrannau uchaf o'r rhai nad ydynt yn hawlio, gyda llai o deuluoedd nad ydynt yn hawlio ym Masn Caerffili (79%) a Dwyrain Canol y Cymoedd (78%). Rhoddir y rhesymau yn y tabl (ffig 142) isod

	Elfen Gofal Plant y Credyd Treth Gwaith	Gofal Plant di-dreth/Cynllun â Chymorth Cyflogwr
Nid wyf yn gwybod am y budd-dal hwn	59	88

Rwy'n gwybod nad ydw i'n gymwys	131	60
Nid wyf yn siŵr a ydw i'n gymwys	71	73
Rwy'n dewis peidio â'i hawlio	3	13
Mae'r broses yn rhy gymhleth yn fy marn i	11	15
Nid oes gennyf amser i'w hawlio	1	4
Ni allaf gael y wybodaeth na'r cyngor sydd ei angen arnaf i gwblhau fy hawl	6	6
Mae fy amgylchiadau'n newid yn rhy aml i'm galluogi i hawlio'n hawdd	13	6
Nid wyf yn talu am y gofal plant rwy'n ei ddefnyddio	25	28
Nid yw'r lleoliad wedi'i gofrestru	3	4
Arall	70	15

Ffig 142 rhesymau dros beidio â hawlio

Ymysg y rhesymau "eraill" dros beidio â hawlio Elfen Gofal Plant y Credyd Treth Gwaith roedd: "dim ei angen mwyach", "nid wyf yn ei ddeall", "mae fy nghynbartner yn ei hawlio", "mae proses y credydau treth yn rhy gymhleth a llafurus yn fy marn i", "rwy'n credu fy mod yn ennill gormod", "nid ydym yn gymwys gan fod fy ngŵr yn fyfyrwr", "rwy'n cael talebau gofal plant yn lle hynny".

Ymysg y rhesymau "eraill" dros beidio â hawlio gofal plant di-dreth/cynllun â chymorth cyflogwr roedd: "mae fy nghostau'n amrywio bob mis a byddai'n rhy anodd hawlio unrhyw arian ychwanegol a dalwyd dros y flwyddyn yn ôl", "rwy'n hunangyflogedig", "ni ellir ei ddefnyddio ar y cyd ag elfen gofal plant y credyd treth gwaith", "nid wyf yn bwriadu cael mwy o blant", "nid wyf yn talu treth drwy fy nghyflogwr felly nid wyf yn credu fy mod yn gymwys".

Ymysg yr help ariannol arall sydd ar gael i helpu i dalu am gostau gofal plant mae'r Cynllun Cymorth Lleoedd a gaiff ei redeg gan yr awdurdod lleol sy'n helpu plant ag anghenion sy'n dod i'r amlwg i fanteisio ar ddarpariaeth gofal plant pan na all y rhiant dalu amdani. Cynllun atgyfeirio yw hwn a dim ond pan ystyrir ei bod yn bwysig bod plentyn yn manteisio ar ofal plant i'w helpu y bydd y cymorth ariannol ar gael.

Nododd dau riant eu bod yn cael grant gan asiant hyfforddi i'w helpu gyda gofal plant. Cafodd dau riant fwrsari gan y GIG, cafodd un helpu gan ei deulu. Soniodd dau riant bod y budd-dal plant cynhwysol yn ffordd o helpu gyda chostau gofal plant.

10.2. Crynodeb o'r prif gryfderau a gwendidau

- 11 Mae 31.5% o'r rheini a ymatebodd i'r arolwg o rieni ac sy'n defnyddio gofal plant yn hawlio'r elfen gofal plant o'r credyd treth gwaith. Ymysg y rhai nad ydynt yn gymwys mae'r rhai sydd uwchlaw'r trothwy enillion neu sy'n cael gofal plant am ddim (a ariennir).
- 12 O'r rhai nad ydynt yn hawlio'r budd-dal, nododd 21% nad oeddent yn gwybod am y budd-dal (mae hyn yn cynnwys y rhai nad ydynt yn gymwys hefyd).
- 13 Yng Nghwm Rhymni Uchaf y gwelir y cyfraddau uchaf o hawlwr (efallai oherwydd y prinder meithrinfeydd dydd a'r nifer uchel o ddarpariaethau Dechrau'n Deg).
- 14 Defnyddir cymorth ariannol yn bennaf gan rieni sy'n defnyddio gofal plant mewn meithrinfeydd dydd a chlybiau ar ôl ysgol.
- 15 Mae 21% o'r rhieni a ymatebodd i'r arolwg o rieni yn defnyddio cynllun â chymorth cyflogwr i'w helpu i dalu eu costau gofal plant. Gobeithio y bydd y nifer hwn yn cynyddu wrth i lywodraeth y DU gyflwyno'r Cynllun Gofal Plant Di-dreth cynhwysol ym mis Ebrill 2017.
- 16 Roedd llawer o bobl yn ymwybodol o'r budd-daliadau sydd ar gael iddynt ond yn gwybod nad oeddent yn gymwys.

11. Cynaliadwyedd

Yng Nghaerffili, mae Ardal Gwasanaeth y Blynnyddoedd Cynnar yr Awdurdod Lleol yn cydnabod pwysigrwydd cefnogi cynaliadwyedd y farchnad gofal plant leol ac mae'n cyflogi Swyddogion Datblygu Gofal Plant er mwyn sicrhau y caiff hyn ei gyflawni. Gan weithio mewn partneriaeth â'n Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, yr adran gynllunio, yr uned datblygu busnes, sefydliadau partner Teuluoedd yn Gyntaf, CMGG, y sefydliadau ambarél cenedlaethol ac adrannau perthnasol eraill a sefydliadau allanol, mae ein tîm y Blynnyddoedd Cynnar yn cynnig cymorth ac arweiniad i'r sector gofal plant er mwyn helpu i ddarparu sector gofal plant cryf, cymwys, uchel ei barch a chynaliadwy.

Drwy'r Grant Gofal Plant y Tu Allan i'r ysgol, a Grant Cymorth Refeniw yr Awdurdod Lleol, rydym yn cynnig grantiau Dechrau Busnes Gofal Plant i fentrau gofal plant newydd (mae'r Grant Cymorth Refeniw ar gyfer grantiau Dechrau Busnes Gwarchod Plant) er mwyn helpu lleoliadau drwy eu cyfnod sefydlu cychwynnol. Yn ogystal â'r cyllid, mae swyddogion Datblygu Gofal Plant yn cynnig pecyn cymorth sy'n cynnwys rhagolygon ariannol, datblygu cynlluniau busnes cadarn, cyngor marchnata, ymgynghoriad, recriwtio diogel, amgylcheddau o ansawdd, ac ati, er mwyn eu helpu i ddatblygu i fod yn fusnes sefydledig, cryf a hyfyw. Mae cyngor ac arweiniad parhaus ar gael i'r sector ar gyfer cefnogi cynaliadwyedd yn yr hirdymor ochr yn ochr â grantiau cynaliadwyedd er mwyn atgyfnerthu lleoliad gofal plant cofrestredig sydd mewn perygl o gau.

Fel rhan o'n pecyn cymorth i ddarparwyr gofal plant, mae ein darparwyr yn cyfeirio Swyddogion Datblygu Gofal Plant at yr holl ddulliau cymorth sydd ar gael yn cynnwys ein Huned Datblygu Busnes er mwyn manteisio ar grantiau a chymorth dylunio gwefannau, at CThEM er mwyn cael y wybodaeth ddiweddaraf am ofal plant di-dreth a gofal plant â chymorth cyflogwr, ac yn fwy diweddar at Wefan Dweud eich Dweud ar Ofal Plant Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau bod y lleoliadau yn gwbl gyfarwydd â'r holl wybodaeth a all eu helpu i fod yn lleoliadau cynaliadwy. Mae ein cydweithwyr GGID hefyd yn gweithio gyda'r ddau riant a'r darparwyr er mwyn sicrhau eu bod yn gwbl ymwybodol o unrhyw gyllid sydd ar gael i'w helpu i dalu am gostau gofal plant fel credydau treth gwaith. Gwneir hyn drwy ymweliadau â lleoliadau, drwy wefannau'r Blynnyddoedd Cynnar a GGID, tudalen Facebook GGID, drwy negeseuon e-bost uniongyrchol a thrwy ein cylchlythyr tymhorol.

Credwn mai un o'r ffyrdd gorau o gyflawni cynaliadwyedd yw drwy ddarparu lleoliad o ansawdd uchel ac er mwyn cyflawni hyn, dylai darparwyr gofal plant gael staff cymwys a chyflwyno amgylchedd sy'n ddiogel ac yn anogol ar gyfer y plant y mae'n gofalu

amdanynt. Fel y cyfryw, rydym yn cynnig pecyn cynhwysfawr o gymwysterau a hyfforddiant datblygiad proffesiynol parhaus sy'n gynhwysol ac ar gael i bawb. Rydym hefyd yn gweithio ar y cyd â rhaglenni eraill sy'n helpu i uwchsgilio a chyflwyno newydd-ddyfodiaid i'r sector gofal plant yn cynnwys Cynnydd ar gyfer Llwyddiant, cynlluniau prentisiaeth lleol, Pontydd i Waith2 a Sgiliau Gwaith i Oedolion, Twf Swyddi Cymru a Phrosiect Esgyn. Yn ogystal, rydym yn cydweithio'n agos â'r ysgol gyfun Gymraeg er mwyn annog siaradwyr Cymraeg i ymuno â'r farchnad gofal plant fel opsiwn gyrfa er mwyn helpu i gynnal ein darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg.

Rydym yn annog pob darparwr i weithredu a chynnal Safon Ansawdd Caerffili, y Cynllun Blynnyddoedd Cynnar iach a'r Dyfarniad Gwarchodwyr Plant Uwch. Bydd rhieni yn fwy tebygol o ddewis darparwr ar gyfer eu plentyn os bydd yn hyrwyddo gwasanaeth o ansawdd uchel ac felly'n helpu i gynnal y lleoliad. Rydym hefyd yn cefnogi lleoliadau anghofrestredig i gofrestru ag AGGCC er mwyn dangos i deuluoedd a rhieni eu bod yn cyrraedd cyfres o safonau cymeradwy ac y caiff y ddarpariaeth ei monitro, yn ogystal â dangos y gall teuluoedd fanteisio ar gymorth ariannol, fel gofal plant di-dreth, os ydynt yn gofrestredig.

Rydym yn parhau i weithio â lleoliadau er mwyn cefnogi cynaliadwyedd a sicrhau bod y lleoliadau hynny sydd dan gontract gan yr awdurdod lleol i ddarparu Gofal Plant Dechrau'n Deg, Addysg y Blynnyddoedd Cynnar (Cyfnod Sylfaen), Cymorth Lleodedd, Lleodedd a Gynhelir a lleoliadau gwasanaethau cymdeithasol yn cael cymorth ychwanegol er mwyn sicrhau eu bod yn fusnesau cryf a hyfyw y bydd rhieni yn dewis anfon eu plant iddynt. Byddwn yn cydweithio â'r holl ddarparwyr dros y misoedd a'r blynnyddoedd nesaf er mwyn sicrhau y gall y sector gynnig gwasanaeth o ansawdd uchel sy'n gadarn, yn anogol ac yn ddiogel lle gall teuluoedd fanteisio ar eu hawl i'r cynnig gofal plant am ddim ar gyfer plant 3 a 4 oed. Eto, bydd rhaglenni fel y rhain ond yn helpu i gynnal y farchnad gofal plant.

Rydym yn ymwybodol bod dwy feithrinfa ddydd ac un ddarpariaeth ar ôl ysgol wedi cau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Roedd un o'r meithrinfeydd dydd yn fach iawn (dim ond wedi cofrestru ar gyfer 12 o leodedd) ac wedi'i lleoli yn ardal Cwm Rhymni Uchaf, un o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yn y fwrdeistref sirol. Roedd y niferoedd yn isel ac, er gwaethaf pob ymdrech i gynnal a marchnata'r ddarpariaeth, roedd yn dal yn anghynaliadwy. Caeodd y feithrinfa ddydd arall gan ei bod wedi cael ei gorfodi i symud i leoliad newydd a werthwyd wedyn i berchennog newydd a oedd am ailddatblygu'r safle cyfan. Yn anffodus, ni allai'r feithrinfa ddydd dan sylw ymdopi â symud lleoliad eto (yn cynnwys yr amser sy'n gysylltiedig ag ymgymryd â phroses gofrestru newydd) a bu'n rhaid iddi gau. Eto, roedd y ddarpariaeth ar ôl ysgol wedi'i lleoli yn ardal Cwm Rhymni Uchaf ac, er gwaethaf pob ymdrech i gynnal y lleoliad, nid oedd y niferoedd byth yn ddigon uchel. Mae nifer y gwarchodwyr plant wedi bod yn gymharol sefydlog dros y degawd diwethaf, gan gynnal niferoedd rhwng tua 145 a 160. Pan fydd gwarchodwyr plant yn dadgofrestru, byddwn yn gofyn iddynt am eu

rhesymau ac mae'r mwyafrif ohonynt yn nodi eu bod yn dirwyn i ben am mai dim ond pan oedd eu plant eu hunain yn fach yr oeddent am warchod plant, a'u bod bellach wedi tyfu, neu eu bod yn ymddeol. Mae'n ymddangos bod llawer o warchodwyr plant yn rhoi'r gorau iddi'n raddol, gyda rhai ond yn darparu plant ar gyfer plant presennol yn ystod gwyliau'r ysgol ac eraill ond yn darparu gofal yn ystod y tymor ac yn adennill y gwyliau fel amser iddynt eu hunain. Mae gennym becyn cynhwysfawr ar gyfer datblygu gwarchodwyr plant newydd, o'r broses recriwtio i'r broses gofrestru i ddod yn ddarparwyr cynaliadwy. Fel hyn, rydym yn helpu i gynnal y farchnad i deuluoedd.

Mae'r sector gofal pant hefyd wedi dioddef yn sgil cyflwyno'r isafswm cyflog newydd a'r cyflog byw. Bydd yn anodd sicrhau'r cydbwysedd rhwng darparu gwasanaeth fforddiadwy o ansawdd a gallu talu cyflogau cynyddol staff, a gwelir hyn amlaf yn ardaloedd mwyaf difreintiedig yr awdurdod lleol lle mae rheoli hyfywedd ariannol lleoliadau yn fwy anodd. Dywedodd un perchennog meithrinfa ddydd wrthym, oherwydd y cynnydd yn y Cyflog Byw yn gynharach yn 2016, bod cyflogau ei staff hefyd wedi codi bron i £1,000 y mis. Y ei dro, caiff hyn ei drosglwyddo i rieni drwy gynnydd mewn ffioedd. Caiff pob lleoliad gofal plant ei gynghori gan ein swyddogion (a thrwy eu sefydliadau aelodaeth) am y cymorth ariannol sydd ar gael i helpu rhieni i dalu am ofal plant ac rydym wedi cynnig rhagor o gymorth i leoliadau yn ddiweddar i'w galluogi i gofrestru â CThEM fel y gall teuluoedd elwa ar y cynllun Gofal Plant Di-dreth newydd sydd ar droed. Rydym hefyd yn helpu lleoliadau i ystyried dulliau staffio amgen (o fewn cymhareb staffio a reoleiddir) drwy gynlluniau prentisiaeth er ein bod yn argymhell gweithlu cytbwys er mwyn sicrhau na chaiff ansawdd a phrofiad eu cyfaddawdu.

I grynhoi, mae ein Tîm Blynnyddoedd Cynnar yn cynnig pecyn cyflawn o gymorth i ddarparwyr gofal plant, ac mewn partneriaeth ag eraill, maent yn helpu i ddatblygu a thyfu sector sefydledig o ansawdd sy'n gynaliadwy ac yn wydn ac sy'n cynnig amrywiaeth a dewis i deuluoedd y fwrdeistref sirol a'r sawl sy'n gweithio yma. Rydym yn rhagweithiol ac yn arloesol wrth archwilio a diogelu cyllid er mwyn cefnogi mentrau lleol a chenedlaethol ac wrth sicrhau y caiff teuluoedd eu hannog i hawlio'r cymorth ariannol sydd ar gael. Wrth gefnogi lleoliadau i gofrestru ag AGGCC a chynnal hynny, rydym yn cefnogi'r ddarpariaeth gofal plant y mae elfen gofal plant y credyd treth gwaith neu gredyd cynhwysol yn daladwy ar ei chyfer, a'r ddarpariaeth gofal plant y mae gofal plant â chymorth cyflogwr neu ofal plant di-dreth yn daladwy ar ei chyfer. Drwy ein lleoliadau dan gontract, rydym yn cefnogi'r ddarpariaeth gofal plant sy'n galluogi teuluoedd i fanteisio ar eu hawl i addysg y blynnyddoedd cynnar yn y cyfnod sylfaen a theuluoedd cymwys i fanteisio ar eu hawl i leoedd gofal plant am ddim drwy Dechrau'n Deg ac yn y dyfodol, y Cynnig Gofal Plant Am Ddim ar gyfer plant 3 a 4 oed. Yn ogystal â'n lleoliadau dan gontract ar gyfer Cymorth Lleodedd a Lleodedd a Gynhelir, rydym yn cynnig pecyn hyfforddiant cynhwysfawr ar anghenion ychwanegol i'r sector cyfan sy'n helpu i gefnogi'r ddarpariaeth gofal plant ar gyfer plant ag

anghenion addysgol arbennig neu syddangen gofal arbenigol oherwydd anabledd. Credwn fod yr holl elfennau hyn gyda'i gilydd yn helpu i gynnal ac atgyfnerthu'r farchnad gofal plant ledled bwrdeistref sirol Caerffili.

12. Trawsffiniol

Dylai'r Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant ystyried y rhai sy'n defnyddio gofal plant y tu allan i ardal yr Awdurdod Lleol yn ogystal â'r rhai sy'n teithio i ardal yr Awdurdod Lleol i ddefnyddio gofal plant. Dylai awdurdodau lleol ymgynghori â'u Hawdurdodau Lleol cyfagos er mwyn asesu'r niferoedd dan sylw a sicrhau y cânt eu hadlewyrchu yn yr asesiad. Dylai'r Asesiad gynnwys gwybodaeth am:

- Y galw am ofal plant y tu allan i ardal yr Awdurdod Lleol ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, wedi'i ddadansoddi yn ôl y math o ofal plant a nifer y lleoedd a ddefnyddir neu sy'n ofynnol

Mae gwybodaeth a gasglwyd ar y nifer o deuluoedd sydd yn defnyddio gofal plant ar hyn o bryd a/neu bydd angen llefydd gofal tu allan i Gaerffili yn anodd cyfri'n gywir. Rydym yn gweithio'n agos gydag awdurdodau cyfagos ac felly'n ymwybodol o'r digonolrwydd o'u gofal plant. Rydym yn ymwybodol o rai ardaloedd lle mae rhai cymunedau'n croesi ffin siroedd ac yn canolbwyntio ein sylw croesi ffin yn yr ardaloedd hyn. Hyn yw'r achos hefyd lle mae llefydd digonol/annigonol trwy gyfrwng y Gymraeg fel yn achos ardaloedd Rhisga a Gorllewin Casnewydd.

O'r 451 o ymatebion i'r Holiadur o Rieni, nododd 20 o rieni eu bod yn defnyddio gofal plant y tu allan i ardal Bwrdeistref Sirol Caerffili yn ystod y tymor ac 18 yn ystod gwyliau'r ysgol fel y gwelir yn y tabl (ffig 143) isod:

	Casnewydd	Torfaen	Caerdydd	Blaenau Gwent	Merthyr Tudful	Rhondda Cynon Taf	Abertawe
Yn Ystod y Tymor	5	2	5	1	1	3	1
Gwyliau'r Ysgol	5	3	4	2	0	3	1

Yn ogystal, nododd cydweithwyr o Gasnewydd bod 17 o blant o Gaerffili yn manteisio ar eu Haddysg y Blynyddoedd Cynnar mewn lleoliadau gofal plant yn eu bwrdeistref. Ni roddwyd y rhesymau dros hyn.

O'r 20 o blant, (fel y cydnabyddir yn yr holiadur i rieni), sy'n defnyddio gofal plant y tu allan i'r awdurdod yn ystod y tymor, roedd dau yn defnyddio gwarchodwr plant, roedd naw yn defnyddio meithrinfa ddydd, roedd dau yn defnyddio cylch chwarae/Cylch Meithrin yn y bore, roedd dau yn defnyddio clwb ar ôl ysgol, roedd pump yn defnyddio darpariaeth cyn ysgol, roedd dau yn defnyddio cynllun chwarae ac roedd tri yn defnyddio ffrindiau a theulu.

O'r 17 a oedd yn defnyddio gofal plant y tu allan i'r awdurdod lleol yn ystod gwyliau'r ysgol, roedd tri yn defnyddio gwarchodwr plant, roedd wyth yn defnyddio meithrinfa, roedd un yn defnyddio crèche, roedd un yn defnyddio cynllun chwarae, roedd un yn defnyddio clwb gwyliau ac roedd pup yn defnyddio teulu a ffrindiau.

Nododd dau ymatebwr i Holiadur Caerffili mai'r rheswm pam roeddent yn defnyddio gofal plant y tu allan i ardal bwrdeistref Caerffili oedd am eu bod yn byw y tu allan i'r awdurdod lleol ac yn gweithio ynddo ac yn dewis defnyddio gofal plant yn agos at eu cartref yn hytrach nag yn agos at eu gwaith. Nododd un rhiant gan fod ei blentyn yn mynd i'r ysgol yng Nghaerdydd, ei fod yn mynychu gofal plant yn ysgol y plentyn a nododd rhiant arall fod ei ofal plant yn cael ei ddarparu gan ei deulu sy'n byw y tu allan i'r fwrdeistref. Nododd un rhiant ei fod yn defnyddio meithrinfa ar y safle yn ei weithle yn Nhorfaen.

Nododd cydweithwyr mewn awdurdodau cyfagos eu bod yn defnyddio gofal plant sydd wedi'i leoli'n agos at ffiniau sir Caerffili sydd ar gael i rieni yng Nghaerffili. Yng Nghasnewydd, y darparwyr agosaf yw Cylch Chwarae Tŷ Du yn y Tŷ Du (Darparwr Addysg Cofrestredig), Meithrinfa Greenfields, y Tŷ Du (ddim yn Ddarparwr Addysg Cofrestredig), Meithrinfa Pentref Rhiwderyn, Rhiwderyn (Darparwr Addysg Cofrestredig) a Little Oaks, Basaleg (Darparwr Addysg Cofrestredig).

Ym Mlaenau Gwent, y ddarpariaeth gofal plant agosaf yw Meithrinfa Ddydd Tiggywinkles yn Nhredegar sy'n agos at y ffin â Rhymni. Mae'r lleoliad hwn yn Ddarparwr Addysg Cofrestredig hefyd. Mae meithrinfa ddydd newydd wrthi'n cael ei datblygu yn Swffryd yn agos iawn at ffin Caerffili a Thorfaen ac ar lwybr i waith rhwng Coed Duon a Phont-y-pŵl.

Ni chafwyd unrhyw wybodaeth o Ferthyr, Rhondda Cynon Taf, Caerdydd a Thorfaen.

12.1 Y galw am ofal plant o fewn yr Awdurdod Lleol gan rieni sy'n byw y tu allan i'r Awdurdod Lleol ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, wedi'i ddadansoddi yn ôl y math o ofal plant a nifer y lleoedd a ddefnyddir neu sy'n ofynnol

Nododd cydweithwyr ym Mlaenau Gwent fod dau riant o'r ardal yn defnyddio gofal plant yng Nghaerffili, un gan nad oedd unrhyw ofal plant priodol ym Mlaenau Gwent a'r llall am fod ei deulu a'i waith yng Nghoed Duon.

Dengys cofnodion Blynnyddoedd Cynnar Caerffili bod tri phlentyn a oedd yn manteisio ar eu hawl i Addysg y Blynnyddoedd Cynnar yn y Cyfnod Sylfaen mewn lleoliad gofal plant yng Nghaerffili yn dod i siroedd cyfagos; roedd un plentyn o Rionda Cynon Taf, un o Gasnewydd ac un o Flaenau Gwent.

13. Datblygu'r Gweithlu

13.1. Gweithlu bwrdeistref sirol Caerffili: cyflwyniad

Yn sector y Blynnyddoedd Cynnar a Gofal Plant, mae gweithio'n effeithiol gyda phlant yn galw am set benodol o sgiliau. Mae'n waith cyfrifol, a all ddod â boddhad mawr. Mae sgiliau'r staff yn y sector ac ansawdd eu gwaith yn gwneud gwahaniaeth enfawr i brofiadau dysgu a datblygiadol y plant maen nhw'n gweithio gyda nhw. Gyda'r arlwy gofal plant presennol sydd wedi'i gynllunio i blant 3-4 oed, yn ogystal â datblygiadau eraill fel estyn rhaglen Dechrau'n Deg, mae'n hanfodol canfod proffil y gweithlu presennol er mwyn inni allu barhau i gynorthwyo â'r ddarpariaeth bresennol a darpariaeth newydd er mwyn bodloni'r safonau gofynnol cenedlaethol a rheoliadau presennol.

Ym mwrdeistref sirol Caerffili cynhelir archwiliad cymwysterau a sgiliau bob dwy flynedd er mwyn canfod pa gymwysterau cenedlaethol, hyfforddiant a sgiliau sydd gan y gweithlu ar hyn o bryd, ac i ganfod y bwlch mewn sgiliau a chymwysterau. O ganlyniad i'r astudiaeth hon, gellir llunio strategaethau sy'n mynd i'r afael â'r prinderau a bylchau mewn sgiliau ac yn eu blaenoriaethu, ac wrth gynllunio ein gweithlu ar gyfer y dyfodol gallwn fesur a nodi'r camau mae eu hangen.

13.2. Braslun o'r ymchwil

Cynhaliwyd yr astudiaeth hon trwy wybodaeth a gasglwyd o ran un o Ddatganiad Hunanasesu'r Gwasanaeth (SASS) AGGCC, Arolwg Gweithlu Gofal Plant a Blynnyddoedd Cynnar CWLWM 2016, a gwybodaeth a gedwir ar wefan 'Datblygiad Gweithlu Blynnyddoedd Cynnar Caerffili' Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili.

Casglwyd y wybodaeth oddi wrth fwy na 630 o ymarferwyr gofal plant yn y fwrdeistref oedd yn gweithio mewn:

- o Meithrinfeydd dydd
- o Gwarchodwyr plant
- o Gofal sesiynol e.e. grwpiau chwarae a chylchoedd meithrin
- o Lleoliadau gofal plant Dechrau'n Deg
- o Meithrinfeydd
- o Clybiau y tu allan i oriau ysgol
- o Darpariaeth mynediad agored

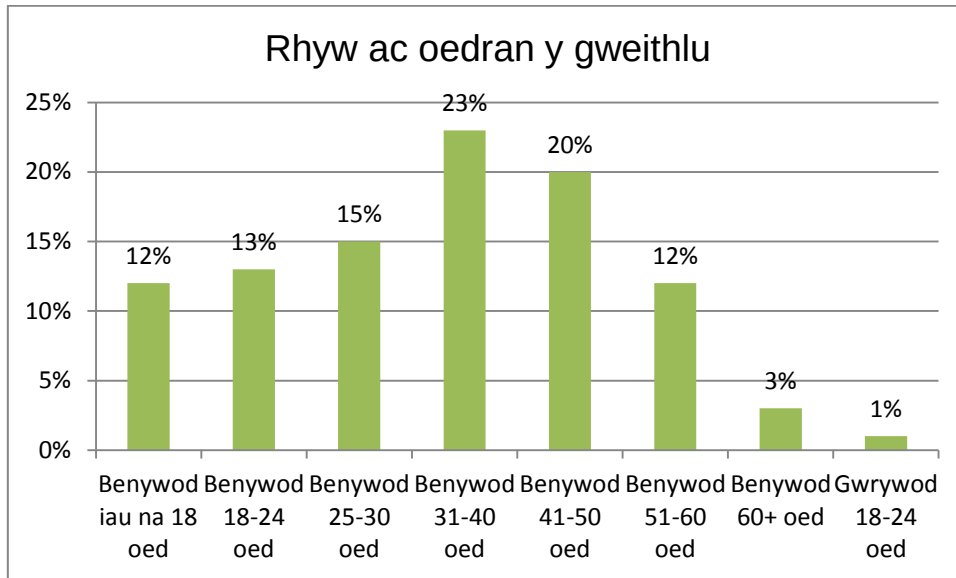
Dyma nifer yr ymarferwyr a gymerodd ran yn yr Arolwg fesul math o leoliad:

Categori o leoliad mae'r ymarferwyr yn gweithio ynddo:	Nifer a atebodd:
Gofal dydd llawn	281
Gofal sesiynol	170
Lleoliadau y tu allan i oriau ysgol	72
Gwarchodwyr plant	101
Darpariaethau mynediad agored	6
Cyfanswm yr ymatebion:	630

13.3. Y gweithlu ym mwrdeistref sirol Caerffili

Mae'r gweithlu Gofal Plant a Blynyddoedd Cynnar yn y fwrdeistref yn cynnwys mwy na 650 o unigolion, 99% ohonynt yn fenywod.

Mae oddeutu 58% o'r gweithlu rhwng 25 a 50 oed, ac mae 23% o'r rheiny rhwng 31 a 40 oed.

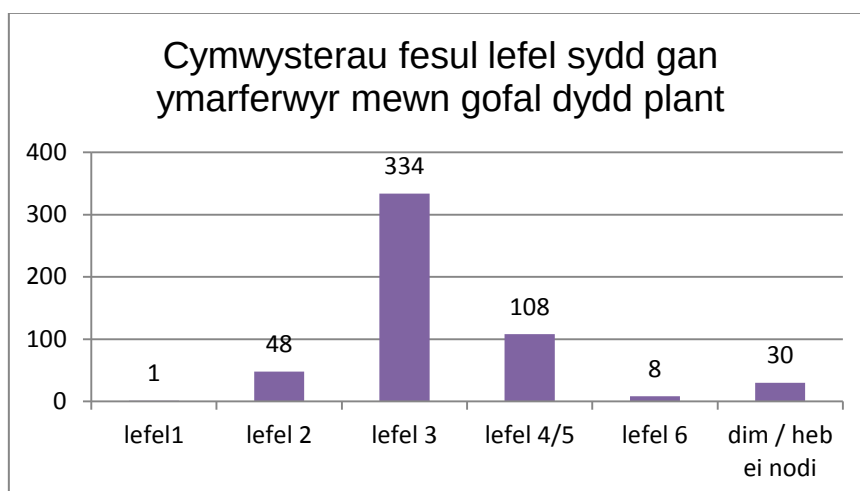

Yn 2014, roedd tua 58% o'r gweithlu'n gweithio rhan amser neu yn ystod y tymor. Er na chasglwyd unrhyw ddata yn yr astudiaeth ddiweddaraf, mae Blynyddoedd Cynnar bwrdeistref sirol Caerffili wedi sylwi na fu unrhyw newidiadau arwyddocaol.

13.4. Cymwysterau a'r gweithlu gofal plant

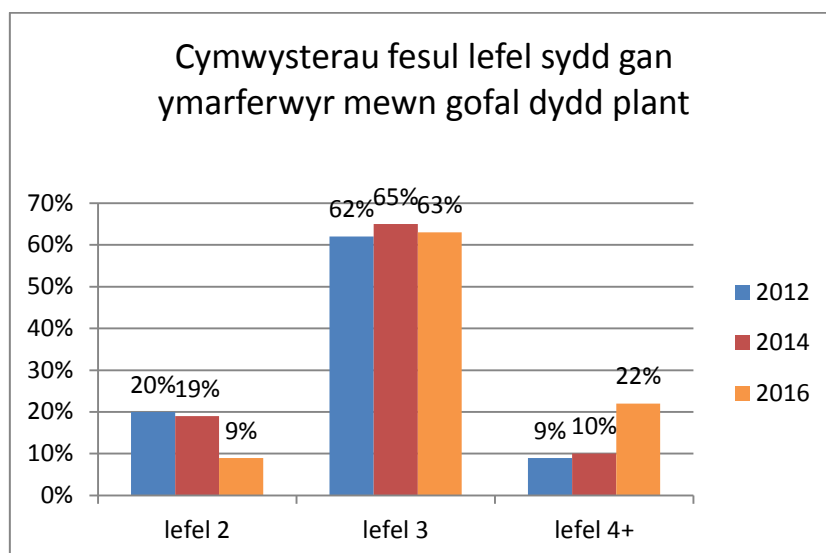
Ym mwrdeistref sirol Caerffili mae'r ystadegau'n dangos bod gan 85% (6% yn uwch nag yn 2014) gymwysterau ar lefel 3 neu uwch, sy'n dangos bod y gweithlu'n gymwys ac yn gymwysedig uwchlaw'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol.

Mae'r siart isod yn dangos canran y cymwysterau sydd gan ymarferwyr gofal plant mewn lleoliadau gofal dydd plant ym mwrdeistref sirol Caerffili:

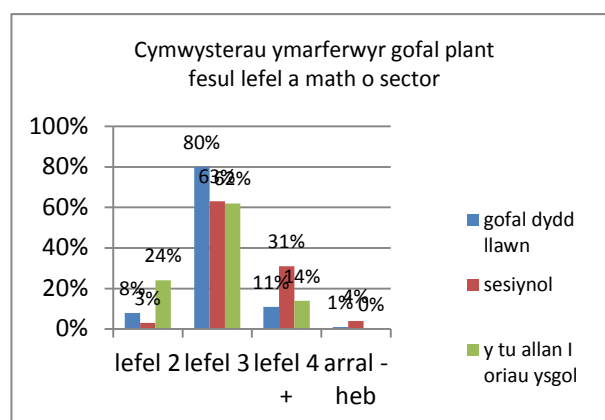
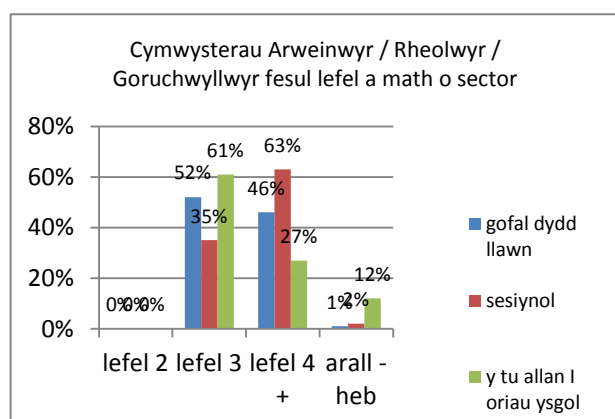
Mae'r data'n awgrymu bod y gweithlu'n fwy cymwysedig nag yn 2012 na 2014 gyda:

- 12% yn fwy o ymarferwyr sydd â chymhwyster lefel 5 (108 o unigolion)
- 2% yn llai o ymarferwyr â chymhwyster lefel 3 (334 o unigolion)
- 10% yn llai o ymarferwyr lefel 2 (48 o unigolion).

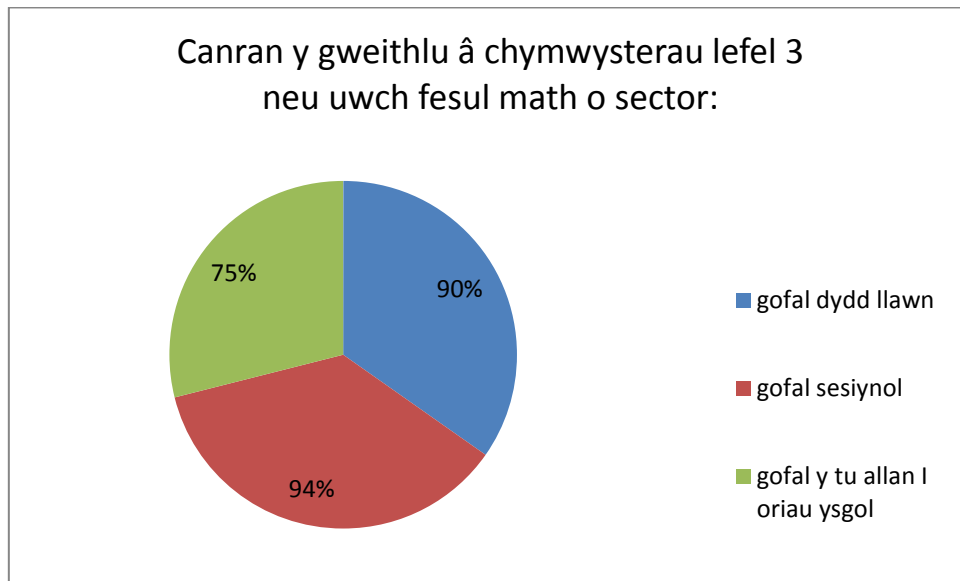

Dangosodd dadansoddiad pellach fesul swydd a math o sector:

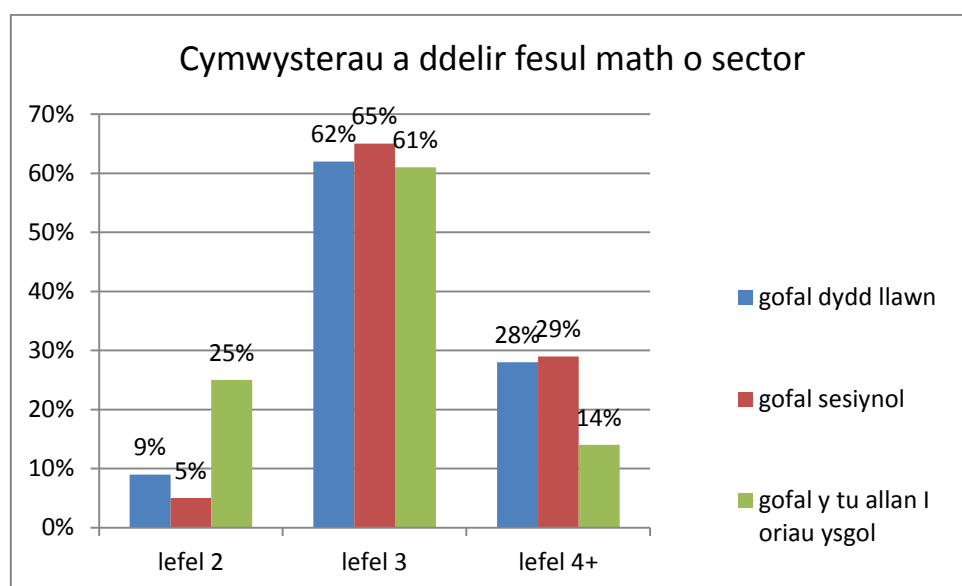
- mai Arweinwyr / Rheolwyr / Goruchwyllwyr yn y sector gofal sesiynol oedd â'r cymwysterau uchaf (fesul lefel)
- mai ymarferwyr gofal plant yn y sector gofal sesiynol oedd â'r cymwysterau uchaf (fesul lefel)
- mai ymarferwyr gofal plant yn y sector y tu allan i oriau ysgol oedd â'r cymwysterau isaf (fesul lefel)

Mae'r sector yn sylweddol mwy cymwysedig nag y mae'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol yn rhagnodi:

Mae rhagor o waith dadansoddi yn dangos canran yr unigolion sydd â chymwysterau fesul lefel a math o sector isod.

Mae'r data'n dangos mai'r rheiny sy'n gweithio mewn gofal sesiynol yw'r rhai mwyaf cymwysedig, ond rhaid nodi bod yn rhaid i ofynion cymwysterau gofynnol Dechrau'n Deg gael eu cymryd i ystyriaeth.

Roedd y data a gasglwyd hefyd yn cynnwys y swyddi oedd gan bob unigolyn a'r lefel oedd ganddynt:

Gofal dydd llawn:

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – rhestr Cyngor Gofal Cymru/ rhestr SkillsActive	Teitl swydd	Nifer
Lefel 2	<i>Heb ei nodi</i>	1
	<i>Prentis</i>	1
	<i>Staff arlwyo</i>	5
	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	11
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	112
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	35
	<i>Heb ei nodi</i>	32
Lefel 4	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	3
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	5
Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	44
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	24
	<i>Heb ei nodi</i>	9
Lefel 6	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	2
	<i>Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog</i>	1
Dim/Heb ei nodi	<i>Heb ei nodi</i>	2
	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1
	<i>Gwirfoddolwr</i>	1

Gofal sesiynol:

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – rhestr Cyngor Gofal Cymru/ rhestr SkillsActive	Teitl swydd	Nifer
Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	8
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	77
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	19
Lefel 4	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	4
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	7
Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	8
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	27
Lefel 6	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1
Heb ei gydnabod ar unrhyw restr ond yn meddu ar gymhwyster lefel 2 neu lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	5
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	5
	<i>Gwirfoddolwr</i>	1

Y tu allan i oriau ysgol:

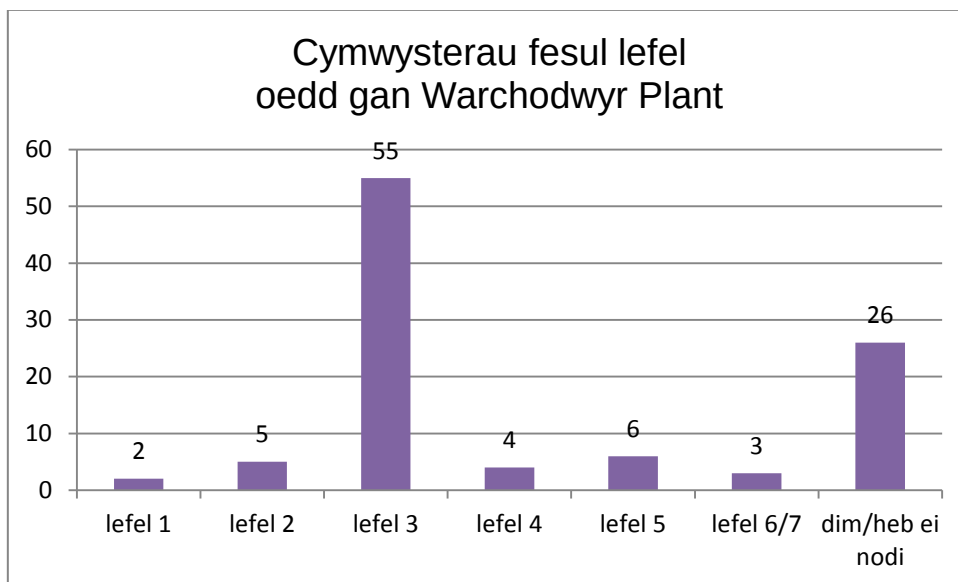
Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – rhestr Cyngor Gofal Cymru/ rhestr SkillsActive	Teitl swydd	Nifer
Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	14
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	16
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	18
	<i>Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog</i>	1

	<i>Heb ei nodi</i>	1
Lefel 4	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	2
Lefel 5	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	5
	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1
Heb ei gydnabod ar unrhyw restr ond yn meddu ar gymhwyster lefel 2 neu lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	12
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1
	<i>Heb ei nodi</i>	1

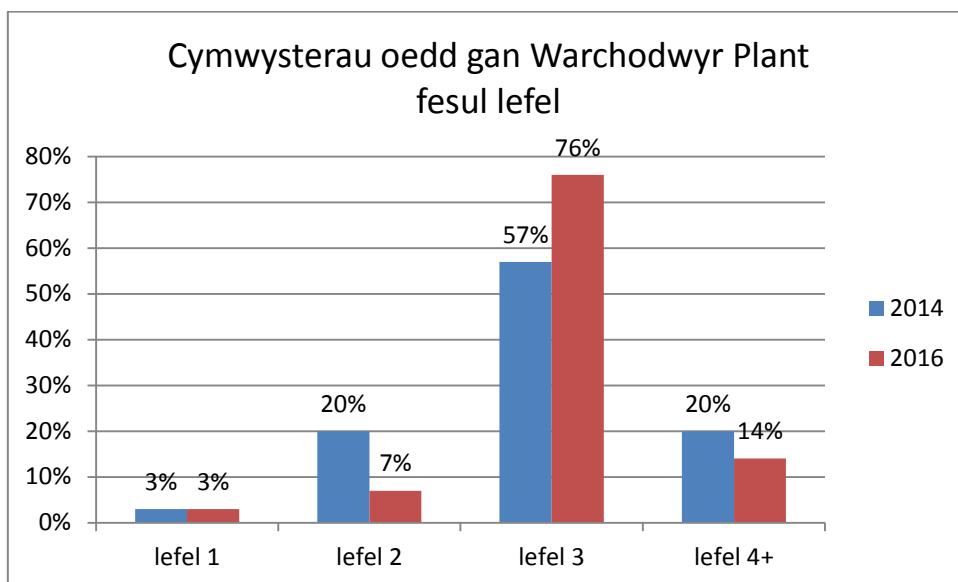
Darpariaeth mynediad agored:

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – rhestr Cyngor Gofal Cymru/ rhestr SkillsActive	Teitl swydd	Nifer
Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	2
	<i>Heb ei nodi</i>	1

Mae'r siart isod yn dangos y cymwysterau oedd gan Warchodwyr Plant yn y fwrdeistref a ymatebodd:

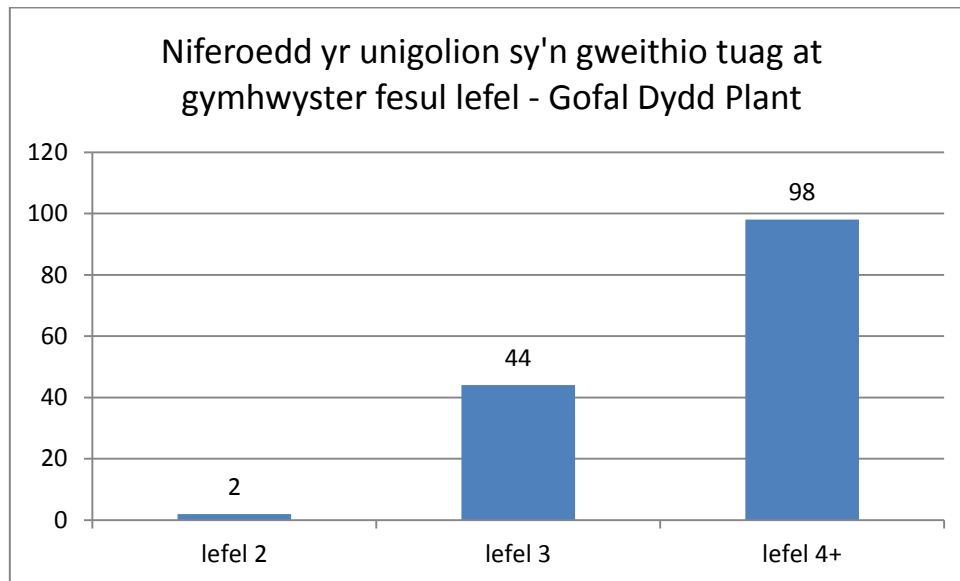
Mae'r data'n awgrymu y cynyddodd nifer y gwarchodwyr plant sydd â chymhwyster lefel 3 20% o gymharu â 2014.

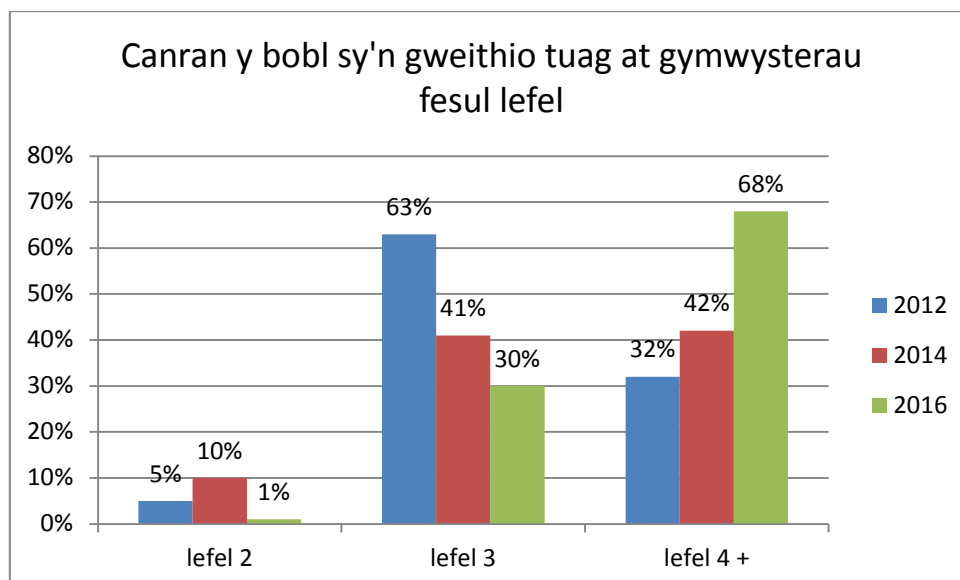
Roedd yr holl Warchodwyr Plant a ymatebodd yn disgrifio eu hunain fel Ymarferwyr Gofal Plant ar wahân i 2 oedd yn disgrifio eu hunain fel Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog.

Gweithlu gofal plant sy'n gweithio tuag at gymhwyster cenedlaethol:

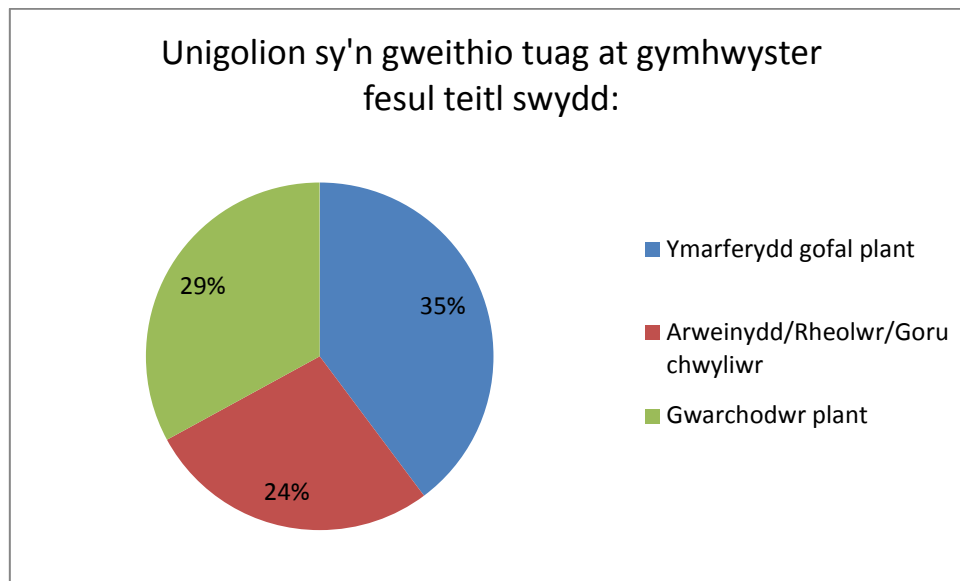
O'r unigolion sy'n gweithio mewn Gofal Dydd Plant a holwyd, roedd 26% yn gweithio tuag at gymhwyster gofal plant cenedlaethol. Mae hyn wedi gostwng 5% o gymharu ag astudiaeth 2014.

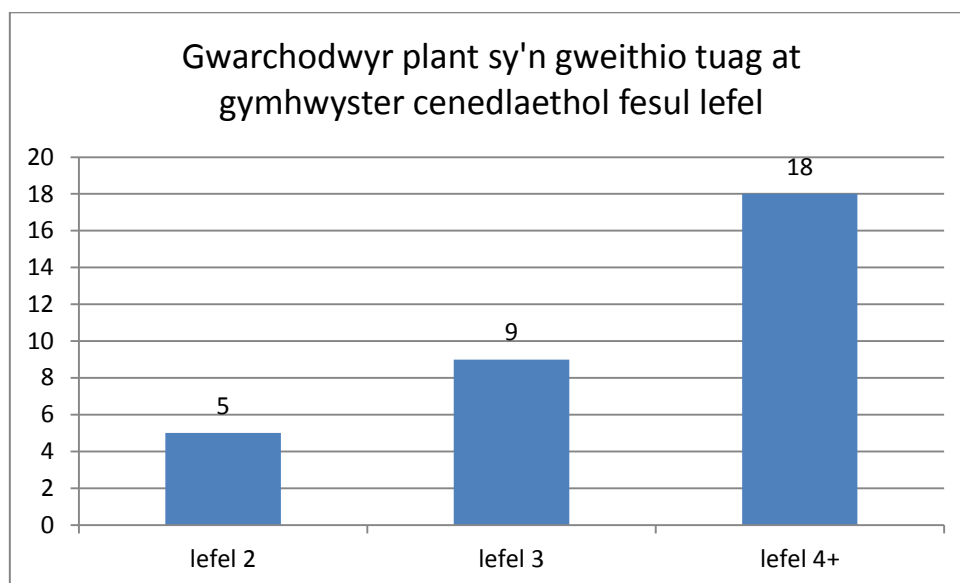
Mae'r ystadegau ers 2012 wedi dangos bod newid eglur yn y duedd gyda mwy o bobl yn gweithio tuag at gymhwyster lefel uwch nag erioed o'r blaen a llai o bobl yn gweithio tuag at lefel 2:

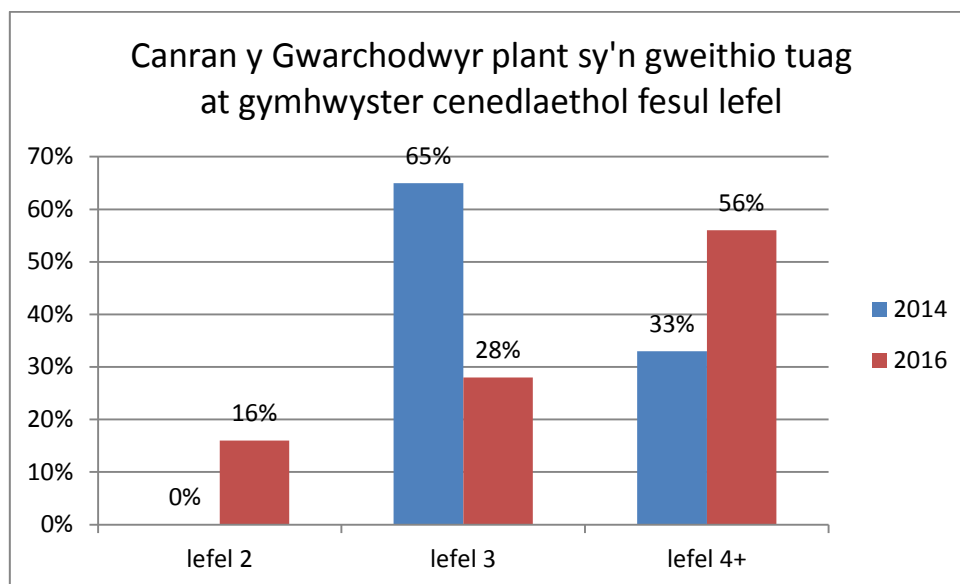
Mae rhagor o waith dadansoddi ar y data wedi dangos bod mwy o ymarferwyr gofal plant yn gweithio tuag at gymhwyster nag unrhyw deitl swydd arall:

O'r gwarchodwyr plant a ymatebodd, roedd 29% yn gweithio tuag at gymhwyster cenedlaethol:

O gymharu â 2014, gostyngodd nifer y gwarchodwyr plant sy'n gweithio tuag at lefel 3 a chynyddodd nifer y gwarchodwyr plant sy'n gweithio tuag at lefel 5:

O'r data a gasglwyd oddi wrth unigolion Gofal Dydd Plant a Gwarchod Plant, mae'n amlwg bod gan fwrdeistref sirol Caerffili weithlu cymwysedig iawn gyda:

- 90% o'r gweithlu â chymhwyster lefel 3 neu uwch mewn gofal dydd llawn
- 94% o'r gweithlu â chymhwyster lefel 3 neu uwch mewn gofal sesiynol
- 75% o'r gweithlu â chymhwyster lefel 3 neu uwch mewn gofal y tu allan i oriau ysgol

Yn ystod y cyfnod y casglwyd y data, roedd 27.5% yn gweithio tuag at gymhwyster. O'r rhain:

- mae 26 o'r 41 o unigolion (63%) sydd â chymhwyster lefel 2 mewn Gofal Dydd Plant yn gweithio tuag at gymhwyster lefel 3;
- mae 92 o'r 348 o unigolion (26%) sydd â chymhwyster lefel 3 mewn Gofal Dydd Plant yn gweithio tuag at gymhwyster lefel 5;
- mae 18 o'r 55 o Warchodwyr Plant (33%) â chymhwyster lefel 3 ac yn gweithio tuag at gymhwyster lefel 5 ar hyn o bryd.

Mae'r ffactorau sy'n cyfrannu at y cynnydd sydyn yn nifer yr ymarferwyr lefel 5 a'r gostyngiad sydyn yn nifer yr ymarferwyr lefel 2 sy'n gweithio tuag at gymhwyster cenedlaethol yn cynnwys:

- Y gallu i gael cyllid:
 - o Gwaith hyrwyddo ac argaeledd llwybr Prentisiaeth lefel 5 a ariennir gan Lywodraeth Cymru;
 - o Diffyg llwybrau a gyllidir i rai hŷn na 25 oed ar gyfer cymwysterau lefel 2 a lefel 3, er bod y rhaglen 'Cynnydd ar gyfer Llwyddiant' wedi mynd i'r afael â hyn;
 - o Diffyg mynediad a chyllid i'r unigolion hynny sy'n mynd i'r sector fel gwirfoddolwyr hirdymor. Mae'r rhan fwyaf o lwybrau a gyllidir yn mynnu bod yn rhaid i unigolyn fod yn 'gyflogedig'.
- Mae pobl sy'n dod i'r sector wedi cymhwyso eisoes e.e. mae llawer wedi dod o'r ysgol/coleg.
- Gostyngiad posibl yn nifer y bobl sy'n dod i'r sector.

Roedd y data a gasglwyd hefyd yn cynnwys y swyddi oedd gan bob unigolyn, y lefel oedd ganddo, a'r lefel mae'n gweithio tuag ati.

CYFANSWM Gofal Dydd Llawn: 281 o ymatebion

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 2	<i>Heb ei nodi</i>	1	Lefel 3	<i>Heb ei nodi</i>	1	
	<i>Prentis</i>	1	Lefel 3	<i>Prentis</i>	1	
	<i>Staff arlwygo</i>	5	Dim	<i>Staff arlwygo</i>	3	
			Lefel 3	<i>Staff arlwygo</i>	2	
	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	11	Dim	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
			Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	9	
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	112	Dim/Heb ei nodi	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	63	
			Lefel 4	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
			Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	47	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	35	Dim/ Heb ei nodi	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	24	
			Lefel 3	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1	
			Lefel 5	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	10	

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 3	Heb ei nodi	32	Dim	Heb ei nodi	31	
			Lefel 3	<i>Heb ei nodi</i>	1	

Lefel 4	Ymarferydd gofal plant	3	Dim	Ymarferydd gofal plant	3	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	5	Dim	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	3	
			Lefel 5	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	2	
Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	44	Dim/Heb ei nodi	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	38	
			Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	4	
			Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	24	Dim/Heb ei nodi	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	20	
			Lefel 3	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	3	
			Lefel 5	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1	
	<i>Heb ei nodi</i>	9	Dim/Heb ei nodi	<i>Heb ei nodi</i>	7	
			Lefel 3	<i>Heb ei nodi</i>	1	
			Lefel 5	<i>Heb ei nodi</i>	1	

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 6	Ymarferydd gofal plant	1	Dim	Ymarferydd gofal plant	0	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	2	Dim	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	0	
	<i>Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog</i>	1	Dim	<i>Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog</i>	0	
Dim/Heb ei nodi	<i>Heb ei nodi</i>	2	Lefel 3	<i>Heb ei nodi</i>	2	

	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	<i>2</i>	Lefel 3	<i>Heb ei nodi</i>	<i>2</i>	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	<i>1</i>	Dim	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	<i>0</i>	
	<i>Gwirfoddolwr</i>	<i>1</i>	Lefel 2	<i>Gwirfoddolwr</i>	<i>1</i>	

CYFANSWM Gofal Dydd Sesiynol = 153 o ymatebion

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	8	Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	5	
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	77	Dim	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	59	
			Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
			Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
			Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	16	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	19	Dim	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	7	
			Lefel 5	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	12	

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 4	Ymarferydd gofal plant	7	Dim	-----	---	
Lefel 5	Ymarferydd gofal plant	8	Dim	-----	---	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	27	Dim	-----	---	
Lefel 6	Ymarferydd gofal plant	1	Lefel 3	Ymarferydd gofal plant	1	
Heb ei gydnabod ar unrhyw restr ond yn meddu ar gymhwyster lefel 2 neu lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	5	Dim	-----	---	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	5	Dim	-----	---	
	<i>Gwirfoddolwr</i>	1	Dim	-----	---	

CYFANSWM YMATEBION Gofal y Tu Allan i Orlau Ysgol = 58

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	14	Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	5	
			Lefel 6	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
			Dim/heb ei nodi	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	8	
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	16	Dim	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	11	
			Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
			Lefel 4	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
			Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	18	Dim	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	12	
			Lefel 3	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1	
			Lefel 4	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1	

Lefel 3			Lefel 5	<i>Arweinydd / Rheolwr /</i>	2	
---------	--	--	---------	------------------------------	---	--

				<i>Goruchwyliwr</i>		
			Lefel 6	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1	
	<i>Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog</i>	1	Dim	-----	---	
	<i>Heb ei nodi</i>	1	Dim	-----	---	
Lefel 4	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	2	Dim	-----	---	
Lefel 5	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	5	Lefel 3	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1	
	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	Dim	-----	---	
Heb ei gydnabod ar unrhyw restr ond yn meddu ar gymhwyster lefel 2 neu lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	12	Dim	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	7	
			Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
			Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
			Lefel 6	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	1	Dim	-----	---	

	<i>Heb ei nodi</i>	<i>1</i>	Dim	-----	---	
--	--------------------	----------	-----	-------	-----	--

CYFANSWM YMATEBION Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored: 6

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	<i>2</i>	Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	<i>1</i>	
Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	<i>1</i>	dim	-----	---	
	<i>Arweinydd / Rheolwr / Goruchwyliwr</i>	<i>2</i>	dim	-----	---	
	<i>Heb ei nodi</i>	<i>1</i>	dim	-----	---	

Gwarchodwyr plant (gan gynnwys cynorthwyr a gyflogir): CYFANSWM = 101 o ymatebion

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Cyngor Gofal Cymru	Teitl swydd	Nifer	
Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	3	Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	3	
Lefel 3	<i>Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog</i>	2	Lefel 5	<i>Unigolyn Cyfrifol / Person Cofrestredig / Cyfarwyddwr / Perchennog</i>	2	
			Dim	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	11	
			Heb ei nodi	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	8	
			Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
			Lefel 4	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	3	
			Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	6	
Lefel 4	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	6	dim	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	6	
Heb ei nodi	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	13	Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	
			Dim	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	11	

Lefel uchaf cymwysterau perthnasol – Cyngor Gofal Cymru / SkillsActive	Teitl swydd	Nifer	Lefel nesaf cymwysterau mae'n gweithio tuag ati – Rhestr SkillsActive	Teitl swydd	Nifer	
Cymhwyster heb ei gydnabod ar unrhyw restr	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	46	Lefel 2	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	1	
			Lefel 3	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	4	
			Lefel 4	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	4	
			Lefel 5	<i>Ymarferydd gofal plant</i>	2	

13.5. Trosolwg o hyfforddiant rheoliadol:

O'r wybodaeth a gasglwyd, roedd dadansoddiad o'r data'n gallu dangos ystadegau bras ar gyfer dyddiadau dod i ben i'r mathau o sector fel a ganlyn:

Tystysgrif i fod i ddod i ben yn y 2 flynedd nesaf:	
Math o ofal plant	Tystysgrif Cymorth Cyntaf Pediatrig:
Gwarchodwr plant	67 (66%)
Gofal dydd llawn	117 (42%)
Gofal sesiynol	89 (52%)
Y tu allan i oriau ysgol	48 (67%)
Darpariaeth mynediad agored	3 (50%)

Dangosodd y data hefyd nifer yr unigolion a ddilynodd hyfforddiant rheoliadol rhwng 2014 a 2016.

Ym mwrdeistref sirol Caerffili rydym yn argymhell bod pob unigolyn yn adnewyddu ei hyfforddiant amddiffyn plant bob dwy flynedd, felly'n seiliedig ar y data mae 76% o'r gweithlu wedi'u hyfforddi.

Nifer yr unigolion a ddilynodd hyfforddiant rhwng 2014 a 2016	
Math o ofal plant	Amddiffyn plant
Gwarchodwr plant	82 (82%)
Gofal dydd llawn	160 (57%)
Gofal sesiynol	150 (88%)
Y tu allan i oriau ysgol	53 (73%)
Darpariaeth mynediad agored	5 (83%)

Ym mwrdeistref sirol Caerffili rydym yn argymhell bod yn rhaid i'r rheiny sy'n trin bwydydd a diodydd yn eu gwaith bob dydd ddilyn hyfforddiant Hylendid Bwyd Lefel 2 bob 3 blynedd. Ar sail y data a gasglwyd mae 70% o'r gweithlu wedi'u hyfforddi.

Nifer yr unigolion a ddilynodd hyfforddiant rhwng 2014 a 2016	
Math o ofal plant	Hylendid bwyd
Gwarchodwr plant	60 (59%)
Gofal dydd llawn	187 (67%)
Gofal sesiynol	124 (73%)
Y tu allan i oriau ysgol	49 (68%)
Darpariaeth mynediad agored	5 (83%)

Mae Blynyddoedd Cynnar Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn rhedeg rhaglen hyfforddiant rheoliadol a DPP i bob unigolyn sy'n gweithio yn y sector Gofal Plant, Blynyddoedd Cynnar a Chwarae yn y fwrdeistref. (www.childcareincaerphilly.org.uk) Codwyd £10 y pen am yr hyfforddiant a gynigiwyd neu cafodd ei gyllido'n llawn.

Rhwng 2014 a 2016 cynhaliwyd y cyrsiau canlynol gan Flynyddoedd Cynnar Caerffili:

- 16 cwrs Cymorth Cyntaf Pediatrig 12 awr = daeth 431 o unigolion
- 15 cwrs lefel 1 Cydweithio i ddiogelu plant = daeth 348 o unigolion
- 14 cwrs lefel 2 Hyllendid Bwyd = daeth 336 o unigolion

O'r data, darparodd rhaglen hyfforddiant Blynyddoedd Cynnar Caerffili:

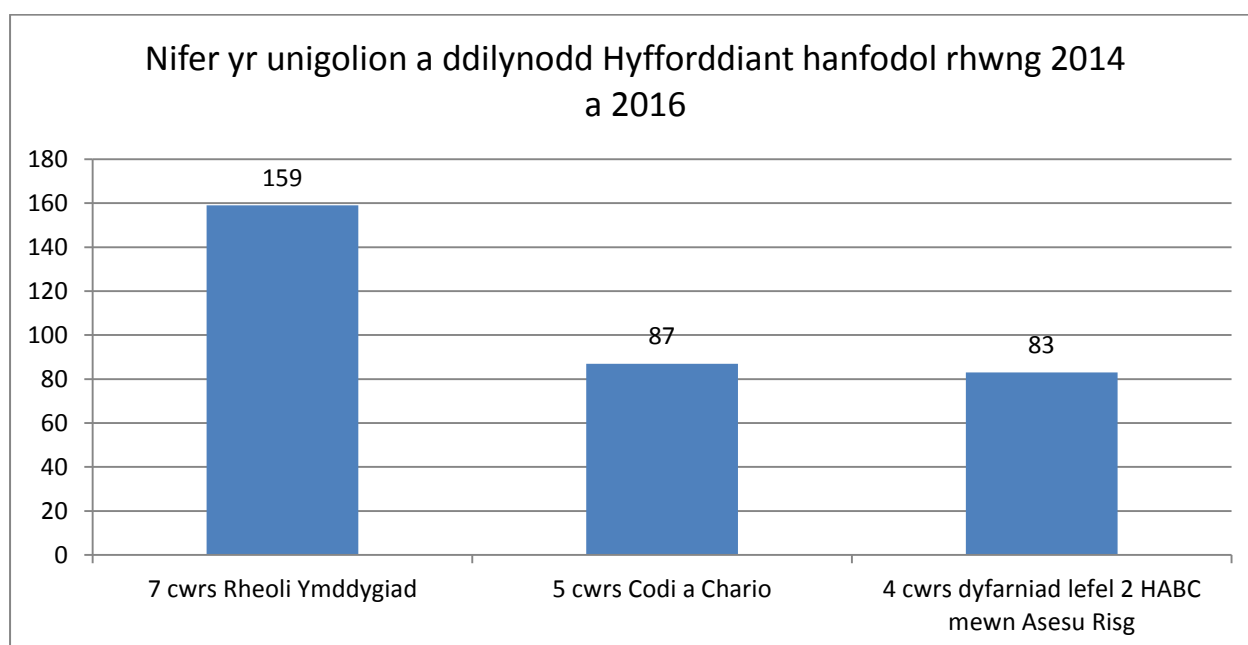
- 77% o'r lleoedd ar gyfer hyfforddiant Amddiffyn plant
- 79% o'r lleoedd ar gyfer hyfforddiant Hyllendid bwyd

13.6. Trosolwg o hyfforddiant ychwanegol:

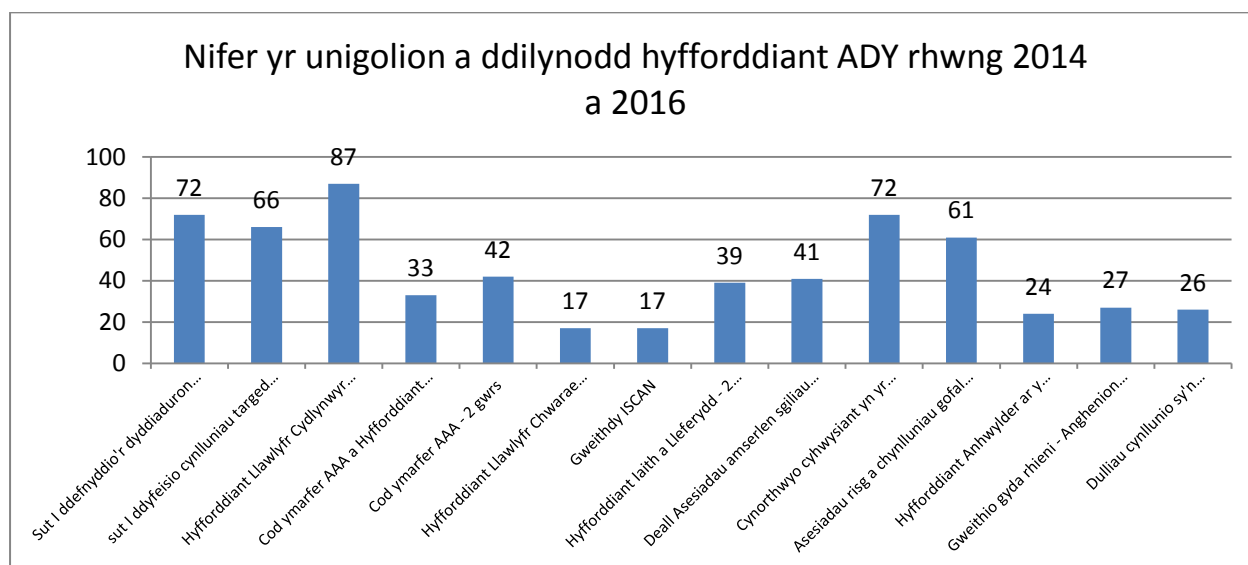
Cynlluniwyd rhaglen hyfforddiant lawn o ganlyniad i'r archwiliad diwethaf o'r gweithlu yn 2014. O ganlyniad cynhaliwyd nifer o gyrsiau a daeth 1474 o unigolion. Gan gymryd yr hyfforddiant rheoliadol i ystyriaeth, daeth 2589 o unigolion i gyrsiau hyfforddiant yn y cyfnod o ddwy flynedd.

Dadansoddiad o'r mathau o hyfforddiant a'r nifer a ddaeth rhwng 2014 a 2016:

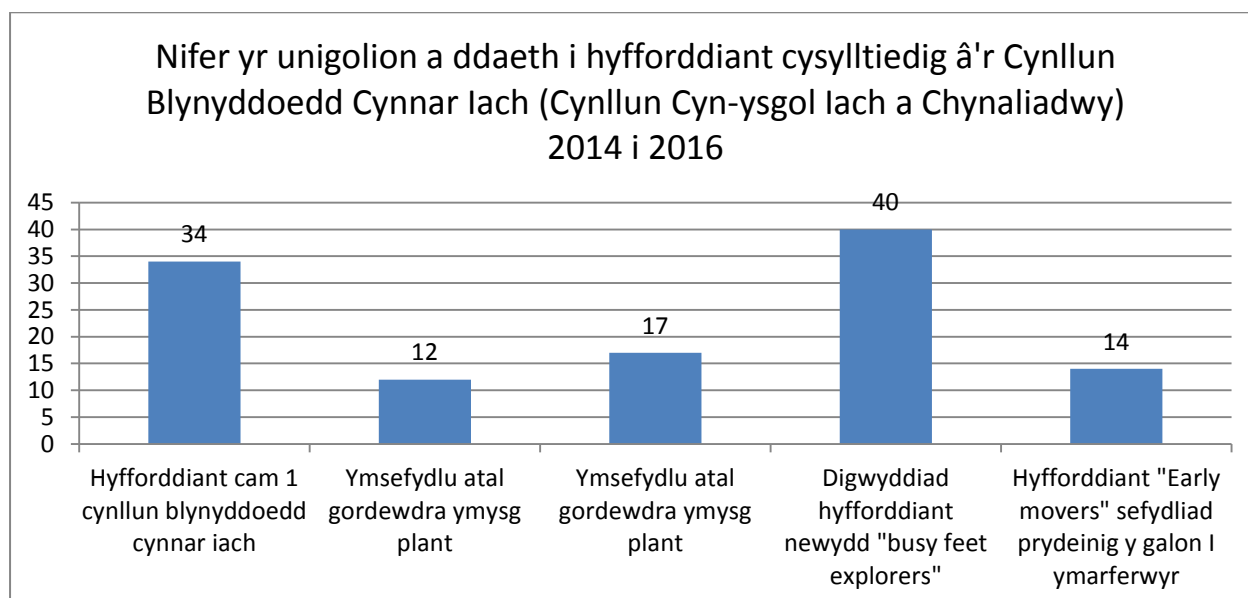
Hyfforddiant hanfodol: 329 o unigolion

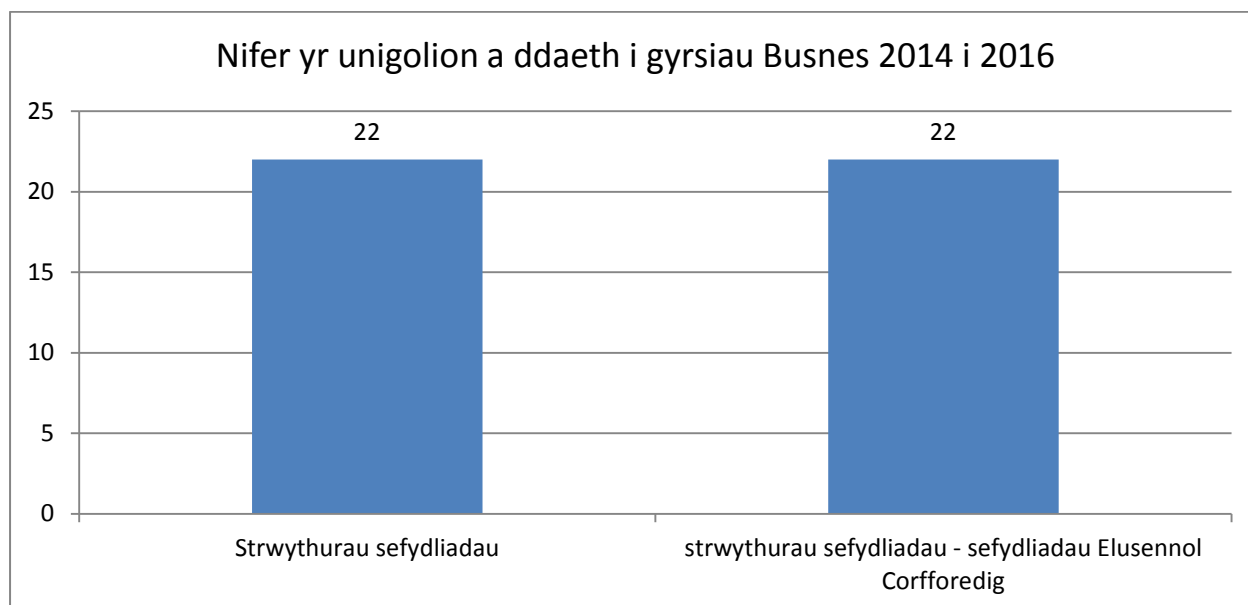
Hyfforddiant ADY: 624 o unigolion

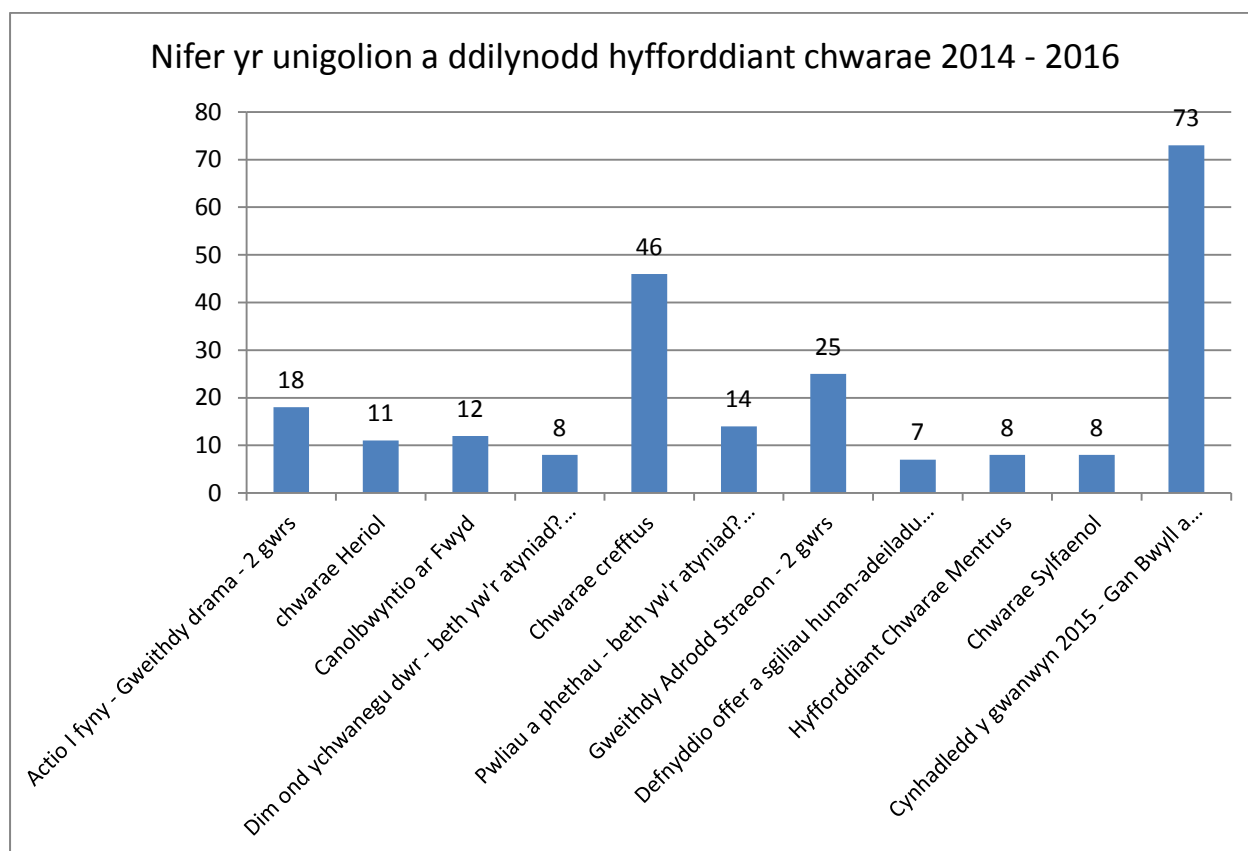
Hyfforddiant Cynllun Blynnyddoedd Cynnar Iach (Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy): 117 o unigolion

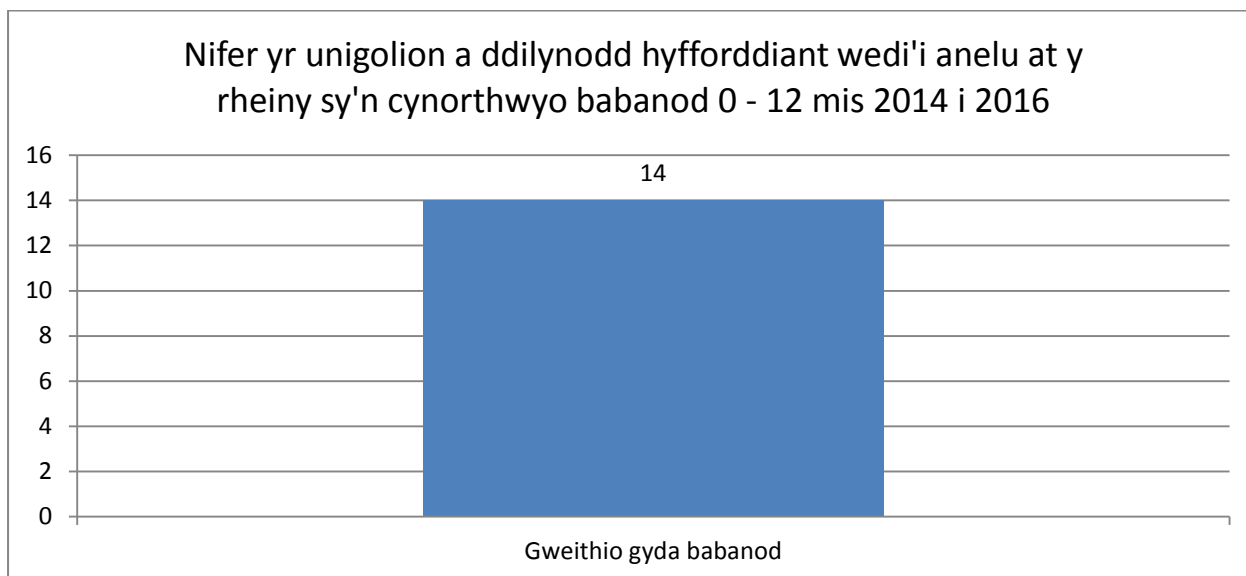
Hyfforddiant busnes: 44 o unigolion

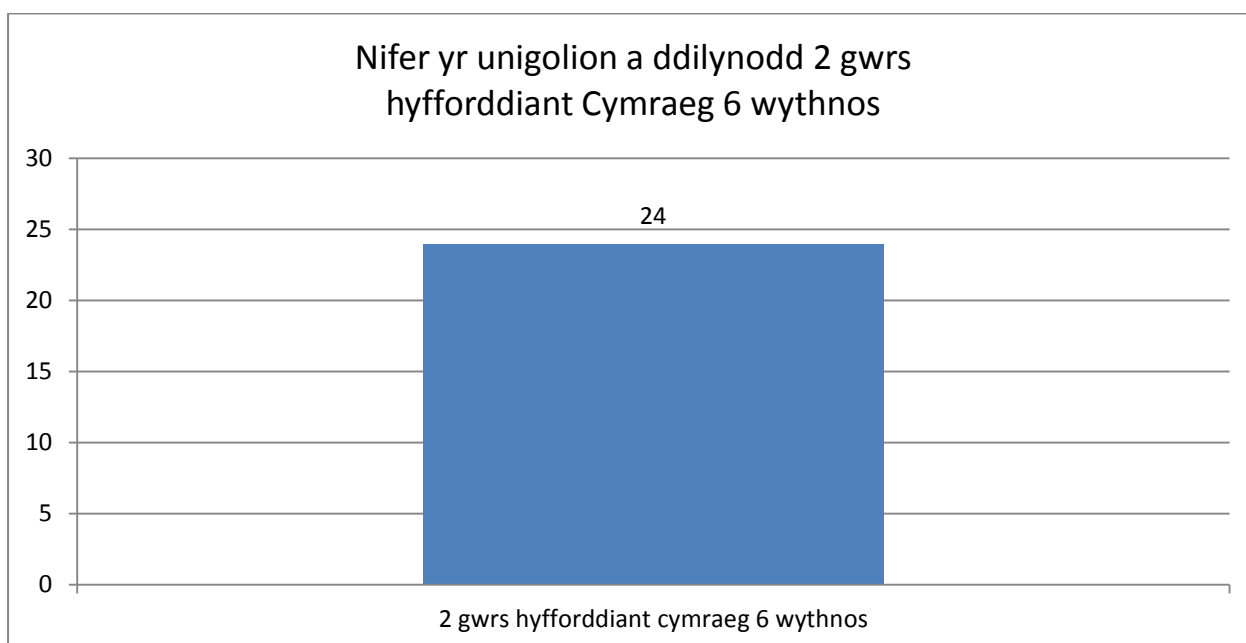
Hyfforddiant chwarae (wedi'i anelu at y rheiny sy'n gweithio gyda phlant oedran darpariaeth y tu allan i oriau ysgol): 271 o unigolion

Hyfforddiant babanod: 14 o unigolion

Hyfforddiant Cymraeg: 24 o unigolion

13.7. Anghenion y gweithlu o ran hyfforddiant:

O'r lleoliadau a holwyd dywedodd 86% nad oedd ganddynt gyllideb ar gyfer hyfforddiant, a dywedodd 43% o'r unigolion nad oeddent yn cael eu talu i ddilyn hyfforddiant.

Wrth ddilyn hyfforddiant byddai'n well gan 74% iddo gael ei ddarparu trwy gyfrwng y Saesneg, a byddai'n well gan 10% iddo gael ei ddarparu yn ddwyieithog.

Dywedodd y lleoliadau a ymatebodd fod:

- 38% wedi defnyddio hyfforddiant ar lein
- 5% wedi defnyddio gweminarau
- 86% wedi defnyddio hyfforddiant wyneb yn wyneb

Yn y dyfodol,

- byddai'n well gan 69% hyfforddiant wyneb yn wyneb,
- hoffai 14% ddefnyddio hyfforddiant ar lein,
- hoffai 2% ddefnyddio gweminarau

O ran gofynion hyfforddiant:

- dywedodd 17% bod arnynt angen hyfforddiant Ymarfer Blynyddoedd Cynnar
- dywedodd 23% bod arnynt angen hyfforddiant Iechyd a Diogelwch
- dywedodd 10% bod arnynt angen hyfforddiant Cymorth Busnes
- dywedodd 9% bod arnynt angen hyfforddiant llythrennedd cyfrifiadurol/ TG

Mae Blynyddoedd Cynnar Caerffili'n dweud bod rhestrau aros a cheisiadau am ragor o hyfforddiant yn y meysydd canlynol:

- Cymwysterau gwaith chwarae sy'n addas i weithwyr Cynlluniau Chwarae Gwyliau (oherwydd y newid yn y rheoliadau o ran codi'r terfyn oedran o 8 oed i 12 oed)
- Hyfforddiant ADY
- Hyfforddiant Cymraeg
- Iechyd a lles meddyliol plant
- Diogelu
- Gweithio gyda babanod (0-12 mis)

Mae bwlch wedi'i ganfod hefyd mewn perthynas â gwybodaeth a dealltwriaeth unigolyn o weithredu busnes gofal plant yn effeithiol a'r effaith mae hyn yn ei chael ar gynaliadwyedd y busnes.

13.8.Crynodeb

Y gweithlu a chymwysterau cenedlaethol:

Mae'n amlwg ers yr archwiliad diwethaf yn 2014 fod y gweithlu gofal plant yn fwy cymwysedig nag erioed o'r blaen. Yn 2014, roedd gan oddeutu 75% o weithlu'r sector gymwysterau lefel 3 neu uwch. Yn yr astudiaeth hon, gwelir bod gan oddeutu 86% gymwysterau ar lefel 3 neu uwch. Felly mae nifer yr unigolion â chymwysterau uwch sy'n gweithio yn y sector wedi cynyddu 11%. Un ffactor sydd wedi cyfrannu at hyn yw argaeledd y prentisiaethau Gofal, Dysgu a Datblygiad Plant ar lefel 5 a ariennir gan Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, yr awgrymiadau o'r data yw bod llai o bobl yn dod i'r sector. Gostyngodd nifer yr unigolion â chymwysterau lefel 2 neu 3 10%, a hefyd gostyngodd nifer yr unigolion sy'n gweithio tuag at gymhwyster lefel 2 neu 3 19%. Er bod yna ffactorau arwyddocaol eraill sy'n cyfrannu at y duedd hon, megis y diffyg cyllid i bobl hŷn na 25 oed ar gyfer cymwysterau lefel 2 a lefel 3 hyd nes i'r rhaglen 'Cynnydd ar gyfer Llwyddiant' gael ei chyflwyno yn 2016, mae lleoliadau gofal plant yn y fwrdeistref wedi dweud eu bod yn cael trafferth i recriwtio staff.

Mae yna raglenni gwaith yn y fwrdeistref sy'n gweithio gyda Blynyddoedd Cynnar Caerffili i leoli unigolion yn y lleoliadau gofal plant ar gyfer lleoliadau hirdymor. Mae'r problemau sy'n codi wrth eu trosglwyddo o leoliad i gyflogaeth yn cynnwys:

- Er bod unigolion ar leoliadau gwirfoddol hirdymor, ac felly'n bodloni'r meini prawf o ran oriau ymarfer, ac yn datblygu eu cymhwysedd, maent yn dal i'w chael yn anodd (neu hyd yn oed yn amhosibl) cael prentisiaethau Gofal, Dysgu a Datblygiad Plant a ariennir gan Lywodraeth Cymru gan nad ydynt yn 'gyflogedig'.
- Gall unigolion gael y cymhwyster gyda llawer o ddarparwyr hyfforddiant os gallant dalu'r swm llawn am y cymhwyster. Mae llawer yn cael bod cost y cymhwyster yn rhy fawr ac mae'n anodd cael gafael ar ffrydiau cyllido eraill.
- Anaml iawn mae unigolion sydd eisiau gweithio yn y sector ar ôl cael lleoliad mewn lleoliad gofal plant yn dilyn cwrs academiaidd, megis cymhwyster lefel 2 amser llawn un flwyddyn mewn coleg lleol, oherwydd y bydd yn effeithio ar eu hincwm oddi wrth y wladwriaeth (budd-daliadau)
- Mae lleoliadau gofal plant yn y fwrdeistref bob amser yn ceisio cyflogi staff cymwysedig. Byddai rhaglen 'Twf Swyddi Cymru' yn cynorthwyo'r cyflogwyr fel y gallent gefnogi newydd ddyfodiaid ond erbyn hyn mae'r cyflogwr yn talu 50% o'r costau. Mewn llawer o achosion, ni all lleoliadau gofal plant sy'n dibynnu'n llwyr ar ffioedd plant fforddio'r costau hyn.

Gyda chynnig gofal plant Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed, rhagwelir y bydd angen mwy o leoedd gofal plant ledled y fwrdeistref er mwyn ateb y galw. O ganlyniad mae pryderon ynghylch maint presennol y gweithlu, a denu newydd ddyfodiaid i'r sector.

O'r data nid oedd yn glir a oedd unigolion yn meddu ar gymhwyster gofal plant neu gymhwyster gwaith chwarae. Roedd yr ymatebion wedi'u seilio ar lefel y cymhwyster ac a oedd wedi'i gydnabod ar restr Cyngor Gofal Cymru o'r cymwysterau gofynnol i weithio yn y sector blynyddoedd cynnar a gofal plant yng Nghymru neu restr SkillsActive o gymwysterau gofynnol i weithio yn y Sector Gwaith Chwarae yng Nghymru.

O'r galw lleol yn y fwrdeistref mae'n dal i fod yn anodd cael cymwysterau gwaith chwarae er bod y rhaglen 'Cynnydd ar gyfer Llwyddiant' wedi cael ei chyflwyno. Mae llawer o bobl yn cael nad ydynt yn bodloni'r meini prawf ar gyfer y rhaglen. Un o'r rhesymau mwyaf cyffredin yw nad oes ganddynt ddigon o amser yn ymarfer bob wythnos. Er enghraifft, mewn clwb ar ôl ysgol mae'n bosibl eu bod yn ymarfer am 10 awr yn lle'r 16 awr a ragnodir. Mewn clwb gwyliau dim ond ar rai adegau o'r flwyddyn maent yn gweithredu.

Sgiliau a hyfforddiant:

Mae mwy na 73% o'r gweithlu wedi dilyn hyfforddiant rheoliadol rhwng 2014 a 2016. Roedd y mathau o gyrsiau hyfforddiant DPP a ddarparwyd ym mwrdeistref sirol Caerffili wedi'u seilio ar yr anghenion a nodwyd yn yr archwiliad diwethaf o'r gweithlu a gyflawnwyd dwy flynedd yn ôl, a'r cyrsiau rheoliadol mae dyletswydd ar yr awdurdod i'w cynnig. Er mwyn ateb y galw cynigiodd Blynyddoedd Cynnar Caerffili 132 o gyrsiau dros y cyfnod o ddwy flynedd a chymerwyd 2589 o leoedd.

Mae'r galw i ddilyn cyrsiau hyfforddiant trwy Flynyddoedd Cynnar Caerffili yn dal i fod yn fawr ac mae rhestrau aros o hyd. Mae'r prif ffactorau sy'n cyfrannu at hyn yn cynnwys:

- Costau bach y cyrsiau oherwydd cymorthdaliadau
- Defnyddio hyfforddwyr 'mewnol' yr awdurdod lleol
- Defnyddio lleoliadau'r awdurdod lleol
- Hyblygrwydd y system hyfforddi
- Amserau'r cyrsiau gyda'r nos ac ar ddydd Sadwrn.

13.9 Argymhellion

- Gyda chynnig gofal plant arfaethedig Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed, bydd ehangu'r gweithlu'n cael blaenoriaeth. Dylid sicrhau bod rhagor o gyllid a chymorth a mynediad haws i gymwysterau cenedlaethol ar gael i newydd ddyfodiaid i'r sector. Dylid parhau i roi sylw i hyrwyddo gyrfaedd a chymwysterau gofal plant fel na fydd prinder gweithwyr cymwysedig.
- Blynnyddoedd Cynnar Caerffili i barhau i weithio gyda phartneriaid yn yr awdurdod lleol i hyrwyddo gofal plant fel gyrfa a chynorthwyo unigolion i gael lleoliadau fel y byddant yn cael profiad o weithio yn y maes hwn cyn cael cymhwyster.
- Blynnyddoedd Cynnar Caerffili i barhau i hyrwyddo gofal plant fel gyrfa i ysgolion a myfyrwyr uwchradd.
- Blynnyddoedd Cynnar Caerffili i lunio cynllun gweithredu i gynyddu nifer y gweithwyr cymwysedig mewn clybiau y tu allan i oriau ysgol, gan gymryd cymwysterau gwaith chwarae i ystyriaeth.
- Blynnyddoedd Cynnar Caerffili i barhau â'r model o gynnal sesiynau gwybodaeth i warchodwyr plant a chymwysterau gwarchodwyr plant yn lleol er mwyn cynyddu nifer y gwarchodwyr plant mewn mannau lle rydym wedi canfod bylchau mewn gofal plant.
- Blynnyddoedd Cynnar Caerffili i lunio cynllun hyfforddiant i gydgysylltu a chynorthwyo â'r gwaith o ddarparu cyrsiau dros ddwy flynedd fel y nodir yn yr astudiaeth hon, gan ddefnyddio cyllid ac arbenigedd 'mewnol', gyda'r canlyniad o wella hyder a chymhwysedd y gweithwyr gofal plant yn y meysydd a nodwyd.

14. Canlyniadau Ymgynghori â Rhanddeiliaid (fel yr amlinellir yn adran 2)

Wrth baratoi Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant Caerffili 2017, ymgynghorwyd â nifer o randdeiliaid allweddol. Isod ceir crynodeb o'r canfyddiadau allweddol o'r ymgynghoriadau hyn.

14.1 Ymgynghoriad â'r Ganolfan Byd Gwaith

Daeth pump ymateb i'r holiadur gan bum swyddog sy'n gwasanaethu yn rhanbarth Caerffili.

O ran eu safbwyntiau ar ddarpariaeth gofal plant yn yr awdurdod, nododd yr ymatebion safbwynt cymysg, gyda rhai o'r farn bod amrywiaeth dda a nifer dda o leoedd o ansawdd digonol ac sy'n cynnig hyblygrwydd a lleoliadau addas, ac eraill o'r farn bod prinder lleoedd fforddiadwy, hyblyg yn y lleoliad cywir ar gyfer eu cleientiaid. Roedd un o'r swyddogion o ardal Cwm Rhymni Uchaf o'r farn nad oedd yn gwybod digon am y farchnad gofal plant i roi sylw a chyfeiriodd yr holl ymholiadau gan gleientiaid oedd yn chwilio am waith i'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, a oedd yn wasanaeth ardderchog yn ôl y golwg.

Fforddiadwyedd - ymysg y sylwadau gan swyddogion hyfforddi gwaith y Ganolfan Byd Gwaith roedd y ffaith bod llawer o rieni o'r farn bod y gofal plant yn rhy ddrud. Yn benodol, roedd rhai hawlwyd yn awgrymu bod yn rhaid iddynt dalu am sesiwn diwrnod llawn pan mai dim ond hanner diwrnod oedd ei angen arnynt. Roedd rhai rhieni oedd naill ai'n gweithio neu'n chwilio am waith yn dal i fod o'r farn bod gofal plant yn rhy ddrud hyd yn oed gyda 70% y gost yn cael ei thalu drwy'r Credyd Treth i Deuluoedd sy'n Gweithio. Roedd fforddiadwyedd hefyd yn broblem i'r rhai oedd yn y dosbarth incwm canolig gan fod rhai o'r farn eu bod dan anfantais gan na allent fforddio'r gwahaniaeth o 30%+.

Awgrymodd swyddogion y Ganolfan Byd Gwaith hefyd fod angen cynnig mwy o ddarpariaeth ar gyfer plant o oedran ysgol yn agos at ysgolion neu o fewn ysgolion, fel clybiau brecwast, darpariaeth gofleidiol, darpariaeth yn ystod y gwyliau ac yn benodol mwy o leoedd mewn Clybiau ar ôl Ysgol sy'n rhedeg drwy gydol y diwrnod gwaith. Hefyd, roedd swyddogion o'r farn bod angen cael mwy o ddarparwyr gofal plant hyblyg (gwarchodwyr plant) sy'n cynnig gofal plant dros oriau hyblyg er mwyn diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio patrymau sifftiau. Teimlwyd bod darpariaeth gofal plant ar safle ysgol yn haws i rieni sy'n gweithio o fewn lleoliad a

fforddiadwyedd a chysondeb i'r plant. Nodwyd bod angen darpariaeth ychwanegol yn ystod y gwyliau; yn benodol, gweithgareddau ar gyfer plant dros 10 oed ac yn eu harddegau, gydag un ymatebydd yn awgrymu y gallai hyn fod yn estyniad i'r Darparwr ar ôl ysgol. Awgrymwyd hefyd y dylid cynnig darpariaeth ar ôl ysgol mewn ysgolion cyfun i helpu rhieni sy'n gweithio sydd â phlant yn grwpiau oedran isaf yr ysgol uwchradd.

Plant ag anghenion ychwanegol - nododd swyddogion fod adborth gan rieni sydd â phlant ag anghenion ychwanegol wedi wynebu mwy o rwystrau rhag manteisio ar ofal plant gan nad oedd digon o ddarparwyr gofal plant yn meddu ar yr hyfforddiant cywir i ddiwallu anghenion eu plant, yn enwedig ar ôl ysgol ac yn ystod gwyliau ysgol mewn cynlluniau gofal plant a chynlluniau chwarae. Awgrymwyd y dylid cynnig hyfforddiant ychwanegol er mwyn gwella sgiliau darparwyr gofal plant. Nododd un swyddog o ardal Dwyrain Canol y Cymoedd fod adborth gan gwsmeriaid yn awgrymu mai prin oedd y ddarpariaeth ar gyfer plant ag anableddau, os o gwbl, er gwaethaf y ffaith bod rhieni'n amharod i adael eu plant beth bynnag.

Er y teimlwyd bod lleoliad darparwyr gofal plant yn dda mewn rhai achosion, roedd eraill o'r farn nad oedd y lleoliad yn hygyrch iawn bob amser gan nad oeddent i gyd ar lwybrau bws ac felly roedd cael car yn hanfodol er mwyn mynd â'r plentyn at y darparwr gofal plant. Byddai gofal plant sy'n agosach at y gweithle neu at ysgol y plentyn yn datrys hyn.

Ymysg y gwelliannau cyffredinol a nodwyd roedd mabwysiadu system debyg i'r un a geir yn Sweden lle caiff gofal plant ei ddarparu gan lywodraeth leol am bris rhesymol ac sydd ar agor am oriau hir fel y gall pawb ei ddefnyddio. Awgrymodd swyddog arall o ardal Basn Caerffili na allai awgrymu unrhyw welliannau gan ei bod yn cyfeirio pob hawlydd sy'n dweud bod gofal plant yn rhwystr rhag manteisio ar gyflogaeth at yr GGID ac nad oedd dim o'i chleientiaid wedi dychwelyd ati i ddweud nad oedd y darpariaethau lleol yn addas ar gyfer eu hanghenion.

14.2 Ymgynghoriad â Chymdeithas Grwpiau Chwarae Cyn Ysgol Cymru

Gan na chaiff y Gymdeithas ei hariannu i weithredu yn y fwrdeistref sirol, ni chredwyd bod gwybodaeth ddigon manwl ar gael am ddarparwyr gofal plant yn yr ardal. Nododd ei bod yn cyflogi dau aelod o staff Cymru gyfan, Cydgysylltydd Cyfnod Sylfaen a Chydgysylltydd Iaith Gymraeg, er mwyn helpu i wella ansawdd yn eu grwpiau o aelodau, ond nid oedd o'r farn y gallai roi safbwynt cyffredinol ar ansawdd y ddarpariaeth yn y fwrdeistref.

Gwelliannau ar gyfer teuluoedd ar incwm isel - nodwyd y bydd y cynnig Gofal Plant am Ddim arfaethedig gan Lywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed yn helpu i fynd i'r afael â thlodi, yn benodol "tlodi mewn gwaith", pan gaiff ei gyflwyno. Cyfeiriwyd hefyd at Brosiect PaCE Llywodraeth Cymru sy'n cynnig cymorth ariannol i'r rhai sydd angen gofal plant tra byddant yn ceisio dod o hyd i swydd newydd. Awgrymwyd hefyd y dylai'r awdurdod lleol roi blaenoriaeth i brosiectau Cymorth Lleodedd gan fod lleoedd yn brin a gallai plant fod yn colli allan ar gyfleoedd gwerthfawr i gymdeithasu a dysgu drwy chwarae.

O ran plant ag anableddau, roedd Cymdeithas Grwpiau Chwarae Cyn Ysgol Cymru o'r farn y dylai cynnig hyfforddiant a chymorth ariannol yn y sector gofal plant fod yn hollbwysig er mwyn i Awdurdodau Lleol gefnogi'r plant sydd fwyaf agored i niwed ar gam cynharaf eu hangen. Teimlwyd y bydd hyn hyd yn oed yn fwy dybryd wrth i'r Cynnig Gofal Plant am Ddim ar gyfer plant 3 a 4 oed gael ei gyflwyno.

Bydd y Cynnig Gofal Plant am Ddim ar gyfer plant 3 a 4 oed yn gymorth mawr o ran cefnogi'r gwelliannau ar gyfer teuluoedd sy'n gweithio 16 awr neu fwy. Awgrymodd Cymdeithas Darparwyr Cyn-ysgol Cymru y bydd angen i hyn gynnwys oriau agor hyblyg a dulliau hyblyg o ddarparu gofal plant y dylid ei ddatblygu er mwyn sicrhau bod plant yn cael cyn lleied â phosibl o ymyrraeth yn ystod eu diwrnod. Bydd angen i rieni gael eu hysbysu'n llawn am yr holl opsiynau a all fod ar gael.

Ar gyfer y rhieni hynny sy'n gweithio llai nag 16 awr, roedd Cymdeithas Darparwyr Cyn-ysgol Cymru o'r farn y gellid cynorthwyo hyn drwy sicrhau bod darparwyr gofal plant yn codi cyfraddau fesul awr yn hytrach na fesul sesiwn ar rieni. Gwnaethant gydnabod efallai na fyddai hyn yn opsiwn ymarferol i bob darparwr gofal plant oherwydd y gall fygwth cynaliadwyedd. Ar gyfer y rhieni hynny sy'n chwilio am waith, roeddent o'r farn y gallai darparwyr gofal plant wella hyblygrwydd o ran nifer yr oriau o ofal plant y gallai rhiant fanteisio arnynt. Mae Prosiect PaCE yn helpu drwy dalu am ofal plant tra bod rhieni yn cael hyfforddiant ac yn chwilio am waith.

Ceir sylwadau llawn o ymateb Cymdeithas Darparwyr Cyn-ysgol Cymru yn Atodiad 1.

14.3 Ymgynghoriad â Chlybiau Plant Cymru

Nododd Clybiau Plant Cymru gan na chânt eu hariannu i weithio ym Mwrdeistref Caerffili, nad oeddent yn teimlo y gallent roi ymateb lleol. Gwnaethant roi sylwadau ar yr angen am gyllid parhaus er mwyn cefnogi'r gwaith o ddatblygu darpariaethau gofal plant y Tu Allan i'r Ysgol. Yn benodol, gwnaethant alw am sicrhau bod y Grant Gofal Plant y Tu Allan i'r Ysgol yn parhau y tu hwnt i fis Mawrth 2017. Nodwyd bod cyllid o'r fath yn cynorthwyo'r broses o ddatblygu darpariaeth gofal plant mewn ardaloedd lle y nodwyd bylchau gan yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant ac mae'n galluogi rhieni i ddychwelyd i'r gwaith, ehangu eu horiau gwaith neu ddychwelyd i hyfforddi, gan wybod bod eu plant yn derbyn gofal mewn Clybiau y Tu Allan i'r Ysgol o safon uchel. Roeddent hefyd o'r farn bod angen datblygu darpariaeth newydd yn ystod y gwyliau ond bod arolwg diweddar wedi awgrymu bod cost gofal plant yn ystod y gwyliau yn rhwystr mawr i'w hatal rhag manteisio ar y ddarpariaeth, ynghyd ag argaeledd lleoedd.

Roedd Clybiau Plant Cymru hefyd o'r farn y byddai cyllid parhaus hefyd yn cynorthwyo mwy o glybiau y tu allan i'r ysgol i fod yn ddarpariaeth gofrestredig a, thrwy hynny, rhoi cyfleoedd i rieni fanteisio ar gymorth ariannol tuag at gost gofal plant drwy Gredydau Treth Gwaith a gofal plant di-dreth, gan gefnogi fforddiadwyedd a chynaliadwyedd darpariaethau. Awgrymodd Clybiau Plant Cymru bod angen cymorth parhaus ar lawr gwlad er mwyn cefnogi lleoliadau i fanteisio ar hyfforddiant, drwy brosesau cofrestru a dal i fyny â newidiadau yn y Rheoliadau Gofal Plant newydd a'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol.

Mae prinder staff gofal plant sydd wedi cael hyfforddiant priodol er mwyn gweithio yn y sector y Tu Allan i'r Ysgol yn broblem ledled Cymru ac mae wedi bod yn ffactor yn y broses o ddatblygu a chofrestru darpariaethau newydd.

Roedd cynorthwyo teuluoedd ar incwm isel drwy ddarpariaeth cynllun cyllido i'w helpu gyda chost lleoedd gofal plant yn flaenoriaeth a nodwyd gan Glybiau Plant Cymru. Gwnaethant hefyd awgrymu y gellid cadw costau gofal plant yn is drwy sicrhau bod adnoddau cyhoeddus, fel ysgolion ac adeiladau cymunedol, ar gael am gyfradd resymol. Byddai hyn hefyd yn helpu gyda chynaliadwyedd. (DS - yng Nghaerffili, nododd Rheolwr y Gwasanaethau Canolfannau Cymunedol bod pob canolfan gymunedol yn cael ei rhedeg gan ei phwyllgor gwirfoddol ei hun sy'n pennu eu cyfraddau eu hunain ar gyfer defnyddwyr adeiladau a bod unrhyw incwm yn cael ei roi yng nghronfeydd elusennol y sefydliad.

O ran gwelliannau i blant ag anableddau, mae Clybiau Plant Cymru o'r farn y dylai Awdurdodau Lleol sicrhau bod hyfforddiant priodol ar gael er mwyn gwneud staff yn hyderus ac yn gymwys i ddelio ag amrywiaeth o anableddau a sicrhau bod yr amgylchedd y tu allan i'r ysgol yn addas i blant fanteisio arno ac integreiddio â'u cyfoedion. Mae cyllid ar gyfer sicrhau y gall lleoliad gofal plant ddefnyddio staff ychwanegol i helpu plant ag anableddau yn flaenoriaeth i Glybiau Plant Cymru.

Yn dilyn arolwg diweddar o deuluoedd a gynhaliwyd gan Glybiau Plant Cymru, canfuwyd bod gallu manteisio ar ofal plant o ansawdd da yn eu galluogi i ddod o hyd i waith, ymestyn eu horiau gwaith a chael hyfforddiant er mwyn gwella eu siawns o gael swydd a dyrchafiad. Teimlwyd y byddai ariannu cymorthdaliadau i gefnogi costau gofal plant tra bo rhieni yn wythnosau cyntaf swydd newydd, yn helpu i hwyluso'r broses o ailgyflwyno rhieni i fyd gwaith, ynghyd â sesiynau blasu gofal plant am ddim. Nodwyd bod ariannu hyfforddiant Gwaith Chwarae yn allweddol er mwyn sicrhau llwyddiant a chynaliadwyedd y sector gofal y tu allan i'r ysgol.

Ceir sylwadau llawn o ymateb Clybiau Plant Cymru yn Atodiad 2.

14.4 Ymgynghoriad â Chymdeithas Meithrinfeydd Dydd Cenedlaethol Cymru

Nododd Cymdeithas Meithrinfeydd Dydd Cenedlaethol Cymru nad oedd ganddynt wybodaeth uniongyrchol am feithrinfeydd dydd yng Nghaerffili a gwnaethant seilio eu hymatebion ar ddata a gafwyd o wefannau AGGCC ac ESTYN. Roeddent hefyd yn ymwybodol, yn dilyn Asesiad Busnes CWLWM (2015), bod nifer fawr o'r sector gofal plant wedi dilyn cynllun sicrhau ansawdd er mwyn eu codi uwchlaw'r safonau gofynnol cenedlaethol. Gwnaethant hefyd gyfeirio at arolwg a gynhaliwyd gan Gymdeithas Meithrinfeydd Dydd Cenedlaethol y DU bod busnesau gofal plant yn dioddef gan fod llai o blant yn cymryd lleoedd, ynghyd â chostau cynyddol. Yn benodol, gwnaethant nodi'r cynnydd mewn Cyflog Byw Cenedlaethol sy'n golygu bod gofal plant yn llai fforddiadwy i rieni.

O ran gwelliannau mewn gofal plant i deuluoedd ar incwm isel, gwnaethant nodi eu bod yn gobeithio y bydd cynnig gofal plant am ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed yn helpu teuluoedd o'r fath. O ran gwelliannau ar gyfer teuluoedd â phlant ag anableddau, awgrymwyd ei bod yn anodd helpu'r teuluoedd hyn pan nad oes gan rai o'r sefydliadau gofal plant eraill gynlluniau

cymorth lleoedd mwyach, (ni wnaethant nodi bod rhai Awdurdodau Lleol yn rhedeg cynlluniau cymorth lleoedd, fel yr un sy'n gweithredu yng Nghaerffili). Roeddent o'r farn y byddai prosiectau fel PaCE yn helpu teuluoedd sy'n chwilio am waith.

14.5 Ymgynghoriad â PACEY Cymru

Rhoddodd y sefydliad hwn adborth drwy holiadur a gan fwydo ymatebion yn dilyn grŵp ffocws o warchodwyr plant a roddodd lais i'r gwarchodwyr plant eu hunain ynghyd â chyfle iddynt roi adborth.

Nododd yr ymateb i'r arolwg fod PACEY Cymru o'r farn bod Awdurdod Lleol Caerffili yn cydnabod pwysigrwydd gwarchodwyr plant o ran cynorthwyo'r broses o ddarparu gwasanaethau gofal plant digonol, hygyrch a safonol i deuluoedd ledled Caerffili, gan gynnwys darpariaeth oriau anghymdeithasol ar gyfer rhieni sy'n gweithio a theuluoedd mewn angen. Nodwyd bod Awdurdod Lleol Caerffili yn cynnig sesiynau brifio a sesiynau mentora a chymorth cyn cofrestru i warchodwyr plant newydd yn cynnwys pecyn cymorth gyda Phecynnau Cychwynnol o Ansawdd gan PACEY, yswiriant atebolrwydd cyhoeddus, gwaith papur busnes gwarchod plant, blanced dân, cyfarpar hanfodol yn cynnwys cyfarpar iechyd a diogelwch a chwarae a bod yr awdurdod hefyd yn ariannu'r ffi Ymchwiliad Cynllunio. Maent hefyd yn cydnabod bod yr Awdurdod Lleol yn darparu ac yn ariannu'r modiwlau hyfforddiant sy'n ofynnol ar gyfer cofrestru ynghyd â hyfforddiant gorfodol ac amrywiaeth o gyfleoedd Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) yn cynnwys datblygu'r iaith Gymraeg. Nodwyd hefyd bod Awdurdod Lleol Caerffili yn cynnig Grant Uwch ar gyfer gwarchodwyr plant: sy'n byw mewn Ardaloedd Cymunedau yn Gyntaf ac a all ddangos bod angen grant ychwanegol arnynt er mwyn sefydlu busnes; ac ar gyfer gwarchodwyd plant sy'n bwriadu cynnig darpariaeth yn benodol ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol ac a fydd yn defnyddio'r grant ychwanegol ar gyfer cyfarpar neu addasiadau priodol, ac er mwyn cefnogi'r gwarchodwyr plant hynny sy'n cofrestru ag AGGCC er mwyn cynnig gofal plant y tu hwnt i'r oriau arferol o 7.30 a.m. i 6 p.m., h.y. gofal gyda'r nos, ar benwythnosau a thros nos.

Mae grant ychwanegol hefyd er mwyn helpu darparwyr gofal plant, ond mae'r meini prawf yn llym ac mae Pacey Cymru o'r farn y dylai Awdurdod Lleol Caerffili hyrwyddo'r grant yn ehangach er mwyn denu mwy o geisiadau gan warchodwyr plant.

Nododd PACEY Cymru hefyd bod Awdurdod Lleol Caerffili yn hyrwyddo ansawdd drwy ddau gynllun lleol. Un o'r rhain yw'r dyfarniad Gwarchodwr Plant Uwch ar gyfer y gwarchodwyr plant hynny sydd am gyrraedd lefel uwch a datblygu ymhellach. Caiff y

Dyfarniadau Ansawdd hyn eu cefnogi gan grantiau cymhelliad gyda hyd at £100 ar gael i warchodwyr plant sydd wedi cyflawni Safon Ansawdd Caerffili, ac mae grant o £200 ar gael ar gyfer lleoliadau gwarchodwyr plant sy'n cyrraedd Statws Uwch. Ni chaiff Dyfarniad Quality Comes Home PACEY Cymru ei ariannu gan yr Awdurdod Lleol ar hyn o bryd.

Nodwyd nad oes unrhyw warchodwyr plant yn darparu ar gyfer y Cam Sylfaenol a dim ond un gwarchodwr plant sy'n darparu Lleodedd Dechrau'n Deg. Cynigiodd PACEY Cymru gymorth yn lleol er mwyn edrych ar fodelau cymorth a darpariaeth. Cred PACEY Cymru y byddai hyn yn sicrhau cyfleoedd cyfartal yn y sector, gan gefnogi cynaliadwyedd lleoliadau gwarchodwyr plant ac ystyried dewis rhieni. Mae hyn hefyd yn debygol o gefnogi canlyniadau gwell ar gyfer plant drwy ddarparu gofal parhaus sy'n diwallu anghenion plant sy'n gysylltiedig â llesiant. Drwy ddatblygu'r cynnig 30 awr, mae'n debygol y bydd hwn yn faes datblygu allweddol mewn misoedd i ddod ac mae PACEY Cymru yn awyddus i amlygu pwysigrwydd rhoi cyfleoedd i warchodwyr plant gynnal cynaliadwyedd lleoliadau sy'n bodoli eisoes. Mae PACEY Cymru yn deall goblygiadau cost defnyddio gwarchodwyr plant i ddarparu gwasanaethau a ariennir ond cred y dylai'r canlyniadau ar gyfer plant fod yn ganolog i unrhyw benderfyniadau a wneir.

Yn unol â datblygiadau presennol ynghylch Gofal Plant Di-dreth (Llywodraeth y DU) a'r cynnig gofal plant 30 awr (Llywodraeth Cymru), hoffai PACEY Cymru amlygu angen parhaus Awdurdod Lleol Caerffili i sicrhau bod pwysigrwydd defnyddio gofal plant cofrestredig yn cael ei hyrwyddo'n barhaus. Bydd canlyniad hyn yn cefnogi fforddiadwyedd i deuluoedd a chynaliadwyedd lleoliadau gofal plant sy'n bodoli eisoes.

Cred PACEY Cymru yn gryf bod hefyd angen hyrwyddo hyn yn barhaus er mwyn pwysleisio i rieni a'r gymuned gyffredinol effaith y newidiadau diweddar i reoliadau a'r ffaith bod hefyd angen cofrestru gofal plant a ddarperir i blant o dan 12 oed bellach. Eto, mae hyn yn cefnogi cynaliadwyedd darparwyr gofal plant cofrestredig ac, fel y mae'r dystiolaeth yn awgrymu, yn sicrhau canlyniadau o ansawdd gwell i blant a theuluoedd drwy ddefnyddio gofal plant a reoleiddir. Maent yn ymwybodol o'r manteision sy'n gysylltiedig â defnyddio'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd a'u tudalennau Facebook.

Mae PACEY Cymru hefyd yn rhedeg Grŵp Ffocws ar gyfer Gwarchodwyr Plant. Gwahoddwyd pob gwarchodwr plant yng Nghaerffili, cytunodd wyth i fynychu ond dim ond dwy a ddaeth ar y noson. Roedd y ddwy yn warchodwyr plant profiadol iawn ac roeddent dan gontract gyda'r awdurdod lleol i gynnig darpariaeth Dechrau'n Deg, Cymorth Lleodedd a Lleodedd a Gynhelir yn ogystal â'r plant oedd yn cael gofal preifat ganddynt. Roedd y ddwy yn cynnig gofal ar benwythnosau ac roedd un ohonynt yn cynnig gofal

dros nos. Ar y cyfan, roeddent o'r farn bod ansawdd eu gofal plant eu hunain yn uchel iawn ac mai dewis o ran ffordd o fyw oedd hyn. Roedd gan y ddwy ryw faint o Gymraeg ac yn teimlo y gallent helpu anghenion plant o ran yr iaith Gymraeg yn y blynyddoedd cynnar. Roedd gan un Lefel 2 mewn sgiliau Cymraeg ac roedd y ddwy yn cael cymorth gan swyddog cymorth y Gymraeg. Nododd un ei bod yn ymddangos ei bod yn cael mwy o blant o'r ysgol gynradd Gymraeg. Pan ofynnwyd ynghylch cynaliadwyedd, roedd y ddwy o'r farn bod y Rhaglen Dechrau'n Deg yn cymryd llawer o'r busnes plant 2 a 3 oed yr arferent ei gael. Roeddent hefyd yn ymwybodol iawn o'r cynllun Gofal Plant Di-dreth oedd ar droed yn 2017 ac roeddent am annog pobl gwarchodwr plant i gofrestru ar y cynllun. Roedd y ddwy hefyd yn ymwybodol o gynnig gofal plant am ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed ac yn edrych ymlaen at yr adeg pan fyddai'n cael ei gyflwyno.

Roedd y ddwy yn warchodwyr plant prysur iawn, ac yn aml byddai ganddynt restr aros. Maent wedi gweld mai ar lafar gwlad yw un o'r ffyrdd gorau o farchnata eu busnes ac maent yn cynnig i rieni gofrestru pan fyddant yn feichiog.

Ceir sylwadau llawn o ymateb PACEY Cymru yn Atodiad 3 a 4 (Adroddiad y grŵp ffocws)

14.6 Ymgynghoriad â Mudiad Meithrin

Cwblhawyd yr holiadur gan swyddog datblygu lleol.

Roeddent o'r farn bod pob agwedd ar y farchnad gofal plant yng Nghaerffili yn dda, yn cynnwys ansawdd y darparwyr a'r amrywiaeth o ddarparwyr a geir, nifer y lleoedd sydd ar gael, y fforddiadwyedd, hyblygrwydd darpariaethau a sesiynau, addasrwydd amseroedd agor, lleoliad a hygyrchedd y gofal plant a'r ddarpariaeth ddwyieithog a chyfrwng Cymraeg.

Mewn ymateb i b'un a oedd ganddynt unrhyw farn ar y farchnad gofal plant leol, gwnaethant ymateb eu bod o'r farn bod amrywiaeth o ddarpariaethau ac amseroedd agor ac y byddai'n amhosibl i Gylchoedd leihau costau er mwyn eu gwneud yn fwy fforddiadwy.

O ran awgrymiadau gwella penodol, gwnaethant ymateb drwy awgrymu y byddai cynnig mwy o ddarpariaethau Dechrau'n Deg mewn ardaloedd gwahanol o Gaerffili yn welliant ac awgrymwyd y dylid prynu mwy o leoedd mewn Cylchoedd er mwyn darparu'r

gwasanaeth hwnnw. Nid oeddent yn siŵr pa help oedd ar gael ar gyfer plant ag anableddau ac nid oeddent yn ymwybodol o unrhyw deulu nad oeddent wedi cael help.

Pan ofynnwyd iddynt am awgrymiadau o welliannau eraill, gwnaethant nodi bod angen Cylch newydd yn ardal [Basaleg](#) (sydd yn sir Casnewydd mewn gwirionedd) gan fod Ti a Fi yn yr ardal hon, ond dim llwybr dilyniant ar gyfer y plant.

14.7 Ymgynghoriad â Bwrdd Diogelu Plant De-Ddwyrain Cymru

Cysylltwyd â Rheolwr Busnes Bwrdd Diogelu Plant De-Ddwyrain Cymru er mwyn iddo ymateb i'r holiadur yn gofyn am safbwyntiau'r Bwrdd ar y farchnad gofal plant leol. Yr ymateb a gafwyd oedd bod y Bwrdd ei hun o'r farn nad oedd ganddynt unrhyw ffordd o wybod am ansawdd y ddarpariaeth gofal plant ar lawr gwlad. Roeddent o'r farn, gan mai grŵp amlasiantaeth rhanbarthol o uwch swyddogion oeddent a bennodd y cyfeiriad strategol ar gyfer diogelu ledled y rhanbarth, nad oedd ganddynt fanylion am y farchnad gofal plant leol ym mhob Ardal Awdurdod Lleol. Yn yr un modd, ni fyddai gan yr uned fusnes unrhyw dystiolaeth i gefnogi sylwadau am y maes gwaith hwn, na mynediad i wybodaeth am y marchnadoedd gofal plant unigol. Fodd bynnag, gwnaethant nodi bod Bwrdd Diogelu Plant De-Ddwyrain Cymru yn darparu rhaglen o hyfforddiant diogelu amlasiantaeth sydd ar gael ledled yr holl ranbarth, sy'n cynnwys mynediad i'r darparwyr hynny sy'n rhan o'r gweithlu gofal plant. Mae strategaeth hyfforddiant cytûn y Bwrdd ar gael ar y wefan www.sewsc.org.uk sy'n ceisio cyfateb cyfranogwyr hyfforddiant â chymhwysedd ar gyfer swydd, felly dylai hyn alluogi gweithwyr proffesiynol i gyfateb eu gofynion o ran hyfforddiant â'r cyrsiau a gynigir.

Un sylw a roddwyd i'r Bwrdd oedd bod Meithrinfeydd Dydd wedi canfod bod cost yr hyfforddiant hwn (£30) yn atal lleoliadau rhag cymryd rhan.

14.8 Ymgynghori â Phlant

Anfonwyd arolwg i bob clwb ar ôl ysgol (cyfrwng Cymraeg a Saesneg) yn ystod tymor yr haf 2016, yn gofyn i'r plant ym mlynnyddoedd 4, 5 a 6 gwblhau'r arolwg yn gofyn am eu safbwyntiau ar ofal plant, beth yr oeddent yn ei hoffi amdano a ph'un a fyddent yn awyddus i fanteisio ar fath o ofal plant pan fyddent yn cyrraedd oedran ysgol uwchradd. Teimlwyd bod cyrraedd y grŵp oedran hwn yn ffordd ddefnyddiol o gael gwybod pa fath o ofal plant y byddai plant yn manteisio arno pan nad oeddent yn ddigon hen i ofalu amdanynt eu hunain yn ystod yr ychydig flynyddoedd cyntaf yn yr ysgol uwchradd. Mae'r ymatebion blaenorol i'r

holiadur hwn wedi helpu i lywio'r amrywiaeth eang o ddarpariaethau ar ôl ysgol sy'n gweithredu ar hyn o bryd mewn sawl ysgol uwchradd ym mwrdeistref Caerffili.

Cafwyd 105 o ymatebion i'r holiadur, 42 gan fechgyn a 63 gan ferched. (Roedd 24 o'r ymatebwyr yn mynychu'r clybiau ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg). O'r rhain, roedd 16 o blant ond yn mynychu un diwrnod yr wythnos, roedd 20 o blant yn mynychu ddau ddiwrnod yr wythnos, roedd 14 o blant yn mynychu dri diwrnod yr wythnos, roedd 16 o blant yn mynychu bedwar diwrnod yr wythnos ac roedd y garfan fwyaf, sef 39 o blant yn mynychu bum diwrnod yr wythnos. Roedd y mwyafrif helaeth o'r plant, 94, yn mynychu am fod eu rhieni yn y gwaith. Roedd rhai (6) yn mynychu am fod eu ffrindiau'n gwneud hynny.

Yn bennaf, roedd y mwyafrif o'r plant (64) yn hoffi'r clwb ar ôl ysgol yr oeddent yn ei fynychu, gyda 26 yn nodi ei fod yn "iawn". Dim ond wyth plentyn nad oeddent yn hoffi'r clwb yr oeddent yn ei fynychu. Dywedodd plant oedd yn hoffi'r clwb ar ôl ysgol yr oeddent yn ei fynychu mai'r rheswm dros hyn oedd:

Mae'n llawn hwyl - rydym yn coginio - rydym yn gwneud ffrindiau newydd - am fod y staff yn gyfeillgar a charedig - am eich bod yn cael tost a ffrwythau - am ei fod yn gyfle i chwarae gyda fy ffrindiau - i gael chwarae â lego - mae llawer o bethau i'w gwneud - mae'n hwyliog - rwy'n hoffi'r bwyd ac mae'r bobl yn gyfeillgar iawn hefyd - rwy'n cael chwarae yn yr awyr agored - rwy'n hoffi chwarae 'hammer beads' - mae'n gyfle i ymlacio - mae'n dda weithiau, ond gall y plant bach fod yn wyllt ac mae'r staff bob amser yn cymryd eu gair nhw ac mae'r gweithgareddau celf a chrefft fel arfer ar gyfer y plant bach - am ein bod yn coginio ac yn chwarae -

Nododd y rhai oedd o'r farn ei fod yn iawn mai'r rheswm dros hyn oedd: does dim llawer o'r plant hyn ei wneud - mae'n hwyliog weithiau - mae braidd yn fudr weithiau a dwyf i ddim yn ei hoffi - am nad oes yr un o'm ffrindiau yn mynd yno. Ac ymysg y rhesymau a roddwyd gan y rhai nad oedd yn ei hoffi roedd: am ei fod ar gyfer babis ac roedd yn ddiflas.

Pan ofynnwyd a fyddent yn hoffi mynd i glwb ar ôl ysgol yn yr ysgol uwchradd, roedd yr ymateb bron yn 50/50, gyda 55 o blant yn dweud y byddent yn hoffi mynd a 50 yn dweud na fyddent yn hoffi mynd. (O'r rhai a ymatebodd eu bod yn mynd i'r darpariaethau ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg, dywedodd 15 y byddent yn hoffi mynd i ddarpariaeth debyg yn yr ysgol uwchradd, a dywedodd wyth na fyddent yn hoffi mynd.

Yn gyffredinol, o'r rhai a ddywedodd na fyddent yn hoffi mynd, roedd 21 ohonynt o'r farn y byddai eu rhieni am iddynt fynd. Ymysg rhai o'r rhesymau a roddwyd am beidio â bod yn awyddus i fynd i glwb ar ôl ysgol yn yr ysgol uwchradd roedd: oherwydd fy mod yn gallu mynd ar y bws (yr ysgol Gymraeg) - byddaf yn rhy hen - rwy'n hoffi treulio amser gyda'm ffrindiau ar fy meic - rwy'n casáu clybiau ar ôl ysgol - mae gennyf glybiau eraill - mae'n well gennyf gerdded adref gyda fy ffrindiau - efallai na fydd yr athrawon yn gyfeillgar - fyddwn i ddim yn adnabod neb - rwyf am gael mwy o ryddid pan fyddaf yn hŷn - byddai'n well gennyf fynd adref - rwyf am chwarae ar fy nghonsol gemau - byddai'n well gen i fynd i siopa - byddai'n codi cywilydd arnaf - byddwn yn cael fy mwlio a byddai'n codi ofn arnaf - gallaf dreulio amser gyda fy nheulu - byddai'n dangos nad wyf i'n gyfrifol - gallaf dreulio amser gyda ffrindiau heb i'm mam boeni -

Ar gyfer y plant hynny a oedd am fynd i glwb ar ôl ysgol yn yr ysgol uwchradd, dyma rai o'r rhesymau dros hynny: byddwn yn gwneud pethau da - mae'n well na mynd gartref ar ben fy hun - rwy'n ddiogel - rwy'n ei hoffi'n fawr - mae fy ffrindiau yn mynd yno - mae'n llawn hwyl a byddwn yn gwybod beth i'w wneud - byddaf yn cwrdd â phobl newydd - gallaf chwarae pêl-droed - er mwyn cael rhywbeth i'w wneud - am fod fy chwaer yn mynd yno - rwy'n ei fwynhau a byddwn yn hoffi parhau i fynd - byddwn yn hapus - er mwyn chwarae - am fy mod yn gwybod sut beth ydyw bellach.

O'r ddwy set o atebion, mae'n amlwg y gall darpariaethau ar ôl ysgol mewn ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd ddysgu gwersi o farn y plant sy'n eu mynychu neu a fydd yn eu mynychu ynghylch mynd i'r clybiau. Rhoddwyd adborth i bob clwb ar yr ymatebion gan y plant.

Rhoddodd y cwestiwn olaf gyfle i'r plant ddweud pa weithgareddau yr hoffent eu cael mewn clwb. Coginio, celf a chrefft, pêl-droed, clwb Wii, gwneud ffilmiau, osgoi'r bêl ac ymlacio oedd y gweithgareddau mwyaf poblogaidd ac awgrymwyd amrywiaeth o weithgareddau eraill. Eto, rhoddir adborth i bob darpariaeth ar ôl ysgol bresennol sydd wrthi'n gweithredu mewn ysgolion uwchradd.

14.9 Ymgynghoriad â Phenaethiaid

Dosbarthwyd arolwg i bob pennaeth ysgol gynradd drwy'r Bwletin Addysg, unwaith yn ystod tymor yr haf ac eto yn nhymor yr hydref 2016. Dim ond chwe ymateb a gafwyd.

Gofynnwyd i'r ysgolion pa fath o ofal plant yr oedd ganddynt eisoes yn gweithredu o'u safleoedd ysgol a ph'un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw ddarpariaeth gofal plant lleol arall sy'n gweithredu'n lleol a ph'un a oeddent o'r farn bod hynny'n ddigonol i ddiwallu anghenion y gymuned. Gofynnwyd iddynt hefyd p'un a oedd rhieni wedi cysylltu â hwy yn gofyn am ofal plant lleol a ph'un a oedd lle ar gael ganddynt ar safle lle gellid datblygu gofal plant. Yn ogystal, gofynnwyd am eu barn ynghylch faint o ddiddordeb a fyddai'n lleol pe byddai gofal plant yn cael ei gynnig.

Nododd un ysgol o ardal **Dwyrain Canol y Cymoedd** yr oedd ganddi ddarpariaeth yn gweithredu ar y safle eisoes, yn cynnwys darpariaeth Dechrau'n Deg, eu bod yn gwybod am warchodwyr plant lleol a oedd yn darparu gofal plant ac roeddent o'r farn bod digon o ofal plant ar gael yn yr ardal. Nid oedd rhieni wedi cysylltu â'r ysgol yn gofyn ynghylch gofal plant ac nid oedd mwy o le ar gael er mwyn datblygu ac ehangu'r ddarpariaeth gofal plant. Yn sgil profiadau blaenorol, roedd y Pennaeth o'r farn na fyddai rhieni yn fodlon talu am ofal plant yn yr ardal hon (Dechrau'n Deg) ac y cafwyd diffyg diddordeb yn y gorffennol. Roedd ysgol arall o'r un ardal sydd â darpariaeth Dechrau'n Deg newydd ar y safle ac a arferai weithredu clybiau ar ôl ysgol, er bod rhieni sy'n gweithio wedi gofyn ynghylch opsiynau gofal plant, bod eu profiadau blaenorol o ofal ar ôl ysgol a'r diffyg diddordeb (oherwydd y gost fwy na thebyg) wedi golygu eu bod yn amharod i gynnig darpariaeth o'r fath eto. Hefyd, roeddent yn ansicr ynghylch p'un a fyddai lle addas ar gael.

Ymatebodd dwy ysgol o ardal **Gorllewin Canol y Cymoedd**. Mae gan un wasanaeth cofleidiol sy'n gweithredu o safle'r ysgol ac roedd yn ymwybodol iawn o'r holl ddarpariaethau gofal plant eraill oedd yn gweithredu'n lleol. Nododd y Pennaeth fod rhieni wedi cysylltu â'r ysgol i ofyn am wybodaeth am ddarparwyr gofal plant lleol, ond nid oedd yn gwybod a oedd digon o ofal plant yn lleol i ddiwallu anghenion y teulu. Dywedodd hefyd nad oedd unrhyw le yn yr ysgol er mwyn datblygu darpariaeth gofal plant newydd, ond teimlai y byddai gan rai teuluoedd ddiddordeb ond y byddai'r gost yn ffactor. Mae'r nifer sy'n manteisio ar ddarpariaeth gofleidiol yn isel ar hyn o bryd.

Mae gan yr ysgol arall yn yr ardal hon a ymatebodd ddarparwr Dechrau'n Deg ar y safle. Mae'r rhieni wedi cysylltu â'r ysgol ac maent yn bwriadu datblygu gofal cofleidiol newydd. Mae ganddynt le yn yr ystafell ddosbarth meithrin yn y prynhawn. Roedd yn ymwybodol, gan fod ganddynt lefel uchel o blant sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, y gallai hyn effeithio ar y nifer sy'n manteisio pe byddai'r gost yn rhy uchel. Fodd bynnag, roedd y Pennaeth yn ymwybodol bod rhieni wedi dewis anfon eu plant i ysgolion eraill am eu bod yn gwybod eu bod yn darparu gofal plant cofleidiol.

Yn ardal **Cwm Rhymni Uchaf**, un ysgol a ymatebodd i'r arolwg. Maent yn cynnig Darpariaeth Dechrau'n Deg ar y safle ac maent yn gwybod am feithrinfa ddydd sy'n casglu plant o'r ysgol er mwyn darparu gofal plant. Roeddent o'r farn bod digon o ofal plant yn lleol gan nad oes llawer o deuluoedd yn yr ardal hon yn gweithio ac maent yn hollol ymwybodol o'r hyn sydd ar gael. Nid oedd rhieni wedi cysylltu â'r ysgol ac nid oedd unrhyw le ar gael er mwyn datblygu darpariaeth newydd. Gwnaethant nodi bod y rhan fwyaf o'r rhieni yn rhieni sy'n aros gartref ac yn dibynnu ar eu teuluoedd estynedig er mwyn darparu'r gofal plant. Felly, yn eu barn nhw, roedd yn annhebygol y byddai'r rhieni'n defnyddio darpariaeth gofal plant oherwydd y gost.

Yng **Nghwm Sirhywi Isaf**, dwy ysgol a ymatebodd i'r arolwg. Mae gan un ysgol glwb ar ôl ysgol a darpariaeth gofleidiol sydd eisoes yn weithredol ar y safle ac mae meithrinfa ddydd gerllaw sy'n casglu'r plant, ac felly, y farn oedd bod digon o ofal plant yn lleol. Gwnaethant nodi nad oedd ganddynt ddigon o le i ddatblygu darpariaeth gofal plant newydd ac nid oeddent o'r farn bod angen hynny gan fod yr ysgol eisoes yn darparu gofal plant rhwng 8 a.m. a 6 p.m. a oedd yn cynnwys eu clwb brecwast am ddim.

Fodd bynnag, roedd yr ysgol arall ond yn cynnig darpariaeth brecwast am ddim ac er bod y Pennaeth yn gwybod am y ddarpariaeth gofal plant oedd yn weithredol yn lleol, roedd hyn yn annigonol. Roedd y rhieni wedi cysylltu â'r ysgolion ond nid oedd lle ar gael ar safle'r ysgol i ddatblygu darpariaeth newydd. Fodd bynnag, er gwaethaf y ffaith bod y rhieni wedi cysylltu â'r ysgol, roedd wedi ymgynghori â'r rhieni, ond ni chafwyd digon o ymateb i wneud y broses o ddatblygu darpariaeth newydd yn opsiwn hyfyw yn ariannol.

- ***Y Gofal Plant sy'n Gweithredu o Safleoedd Ysgolion ar Hyn o Bryd***

O'r 75 o ysgolion cynradd, nid yw chwech ohonynt yn cynnig darpariaeth brecwast am ddim (pedair cyfrwng Saesneg a dwy cyfrwng Cymraeg).

Yn ardal **Basn Caerffili**, mae 17 o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg (yn cynnwys un ysgol ffydd), gyda phump ohonynt yn cynnig gofal cofleidiol ar y safle, mae gan un gylch chwarae, mae gan saith glwb ar ôl ysgol, mae dwy yn cynnig darpariaeth yn ystod y gwyliau ac mae gan bedair ddarpariaethau Dechrau'n Deg ar y safle. Mae pob un yn cynnig darpariaeth brecwast am ddim. Mae'r tair ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn cynnig darpariaeth gofleidiol a darpariaeth ar ôl ysgol ar y safle, mae gan un Gylch Meithrin,

mae gan un glwb brecwast lle codir ffi ac mae'r ddwy arall yn cynnig darpariaeth brecwast am ddim. Mae dwy yn cynnig darpariaeth yn ystod y gwyliau. Mae gan un o'r ysgolion cyfrwng Cymraeg hyn Gylch Meithrin sy'n gweithredu o'i safle.

Yng **Nghwm Sirhywi Isaf** mae wyth ysgol gynradd cyfrwng Saesneg, gyda thair ohonynt yn cynnig darpariaeth gofleidiol ar y safle, dwy yn cynnig darpariaeth ar ôl ysgol a phob un ohonynt yn cynnig clwb brecwast am ddim. Mae'r un ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn cynnig un cylch chwarae a dau glwb darpariaeth gofleidiol yn y bore a'r prynhawn a chlwb ar ôl ysgol. Maent hefyd yn cynnig clwb brecwast am ddim. Nid oes unrhyw glybiau gwyliau yn gweithredu o safleoedd ysgol yn yr ardal hon.

Yn ardal **Dwyrain Canol y Cymoedd**, mae 15 o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg, gyda dwy ohonynt yn cynnig darpariaeth gofleidiol, tair yn cynnig cylch chwarae, mae dwy ysgol wahanol yn cynnig darpariaeth ar ôl ysgol ac mae un yn cynnig clwb brecwast lle codir ffi. Mae darpariaeth brecwast am ddim ar gael yn yr 14 o ysgolion eraill. Mae pedair ysgol hefyd sy'n cynnig darpariaeth Dechrau'n Deg ar y safle. Mae dwy ysgol cyfrwng Cymraeg, gydag un ohonynt yn cynnig darpariaeth gofleidiol, clwb ar ôl ysgol a brecwast lle codir ffi. Mae'r llall yn cynnig Cylch Meithrin, darpariaeth [ar ôl ysgol](#) a chlwb brecwast am ddim. Nid oes unrhyw glybiau gwyliau yn gweithredu o safleoedd ysgol yn yr ardal hon.

Yn ardal **Gorllewin Canol y Cymoedd**, mae naw ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg, gyda thair ohonynt yn cynnig cylch chwarae a gofal plant cofleidiol, a dim ond un ohonynt (yr ysgol anghenion arbennig) sy'n cynnig darpariaeth gofleidiol a darpariaeth yn ystod y gwyliau. Mae wyth o'r naw ysgol cyfrwng Cymraeg yn cynnig clwb brecwast am ddim ac mae dwy yn cynnig darpariaeth Dechrau'n Deg. Mae dwy ysgol cyfrwng Cymraeg yn yr ardal ac mae'r ddwy yn cynnig darpariaeth gofleidiol, mae un ohonynt yn cynnig clwb ar ôl ysgol ac mae'r ddwy yn cynnig darpariaeth brecwast am ddim.

Yn ardal **Cwm Rhymni Uchaf**, mae 12 o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg, gyda thair ohonynt yn cynnig cylch chwarae a darpariaeth gofleidiol, un yn cynnig darpariaeth ar ôl ysgol a dwy yn cynnig darpariaeth Dechrau'n Deg ar y safle. Mae pob ysgol ond un yn cynnig darpariaeth brecwast am ddim. Mae tair ysgol cyfrwng Cymraeg, gyda dwy ohonynt yn cynnig darpariaeth gofleidiol ac un sy'n cynnig Cylch Meithrin. Nid oes yr un ohonynt yn cynnig darpariaeth ar ôl ysgol ond mae'r tair yn cynnig darpariaeth brecwast am ddim. Mae un ohonynt yn cynnig darpariaeth Dechrau'n Deg drwy'r cylch chwarae lleol a leolir ar y safle. Eto, nid oes unrhyw glybiau gwyliau yn gweithredu o safleoedd ysgol yn yr ardal hon.

14.10 Ymgynghoriad â Rhieni Plant ag Anableddau

Yn ogystal â'r Arolwg llawn o Rieni, lle y rhoddwyd y cyfle i rieni plant ag anableddau roi sylw ar eu profiadau â gofal plant, gwnaethom gysylltu â dau sefydliad sydd mewn cysylltiad uniongyrchol â theuluoedd sydd â phlant ag anableddau. Un o'r rhain yw'r Prosiect Chwarae Cynhwysol a gaiff ei redeg gan ein sefydliad partner CMGG, a'r llall yw grŵp o rieni sy'n hysbys i ni fel rhieni sydd â phlant ag anableddau neu rai sydd wedi dod i gysylltiad â meithrinfa Asesu Plant Caerffili yn y gorffennol.

Gan weithio mewn partneriaeth â Chanolfan Plant Caerffili a CMGG, anfonwyd arolwg byr at sampl ar hap o rieni oedd wedi cysylltu â'r prosiectau yn y flwyddyn ddiwethaf er mwyn cael eu barn ar ofal plant. Gofynnwyd hefyd i'r rhieni a fyddent yn hoffi mynd i grŵp ffocws er mwyn trafod eu safbwyntiau ymhellach. Derbyniodd un rhiant y cynnig o fynd i grŵp ffocws, a nodir yr ymatebion a gafwyd i'r holiadur isod.

Roedd cymysgedd o rieni a oedd yn defnyddio rhyw fath o ofal plant ffurfiol ar gyfer eu plentyn a'r rhai a oedd yn defnyddio gofal plant anffurfiol, gyda rhai yn defnyddio'r ddau er mwyn diwallu eu holl anghenion. Nododd y rhai a oedd yn tueddu i ddefnyddio gofal plant ffurfiol eu bod yn gwneud hynny am eu bod yn rhieni sy'n gweithio ond hefyd fel y gallai eu plentyn gael profiadau cymdeithasol a phrofiadau dysgu. Roedd un rhiant yn defnyddio'r feithrinfa Dechrau'n Deg leol. Roedd un rhiant yn defnyddio meithrinfa ddydd dim ond fel y gallai ei phlentyn gael profiadau cymdeithasol a hefyd er mwyn monitro sut roedd yn rhyngweithio â phlant eraill a grŵp mawr cyn dechrau yn yr ysgol. Nododd dau riant bod eu plentyn yn manteisio ar ddarpariaeth gofal plant i roi seibiant iddynt hwy a'u partneriaid. Ni nododd yr un ohonynt eu bod yn defnyddio gofal plant ffurfiol yn ystod y gwyliau. Dywedodd un rhiant y byddai'n defnyddio gofal plant mwy ffurfiol, ond gan fod anabledd ei blentyn mor gynyddol, nid oedd yn siŵr a fyddai'n gallu dychwelyd i'r gwaith. Nododd y byddai'n hoffi cael cyfle i ddychwelyd i'r gwaith a'i bod yn debygol mai gwarchodwr plant fyddai'r opsiwn gorau oherwydd bod maint y grwpiau yn llai a gallu gwarchodwr plant i feithrin cydberthynas â'i blentyn wrth iddo fynd yn hŷn a dod i adnabod ei hanabledd a'i hanghenion newidiol. Nododd y byddai angen darparwr gofal plant arno hefyd a fyddai'n gallu bod yn hyblyg i helpu'r teulu i reoli apwyntiadau meddygol y plentyn.

Y prif reswm a roddwyd dros beidio â defnyddio gofal plant oedd am eu bod yn rhieni sy'n aros gartref ac nad oedd angen gofal plant. O ran y rhai nad oeddent am ddefnyddio lefelau cynyddol o ofal plant oedd yn fwy na'r hyn yr oeddent eisoes yn ei ddefnyddio, y rheswm dros hyn oedd am eu bod yn rhieni sy'n aros gartref a/neu am eu bod yn defnyddio gofal plant anffurfiol (h.y.

ffrindiau a theulu) i ddiwallu eu hanghenion gofal plant eraill. Nododd un rhiant hefyd nad oedd yn defnyddio mwy o ofal plant am ei fod yn rhy ddrud ac y byddai hyd yn oed yn ddrutach pe byddai angen talu costau ychwanegol am gymorth ychwanegol. Nododd un rhiant mai'r rheswm pam ei bod yn defnyddio gofal plant (clwb ar ôl ysgol) oedd i roi seibiant iddi hi a'i phartner, ond na fyddai'n defnyddio gofal plant ychwanegol gan na allai ddod o hyd i ofal plant fyddai'n diwallu anghenion ychwanegol ei phlentyn yn ystod y gwyliau ac na allai fforddio'r cymorth ychwanegol sydd ei angen ar ei blentyn. Nododd y teulu hwn bod diffyg dealltwriaeth ymysg lleoliadau gofal plant ynghylch cynnig gofal plant hygyrch. Fodd bynnag, roedd o'r farn bod y staff gofal plant yn y lleoliad a ddefnyddir ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol y plentyn wedi'u hyfforddi'n briodol i ofalu am ei phlentyn, (ond roedd yn ansicr ynghylch p'un a oeddent yn diwallu anghenion penodol ei phlentyn), a'i fod yn rhy ddrud ac nad oedd yn ddigon hyblyg i'w helpu i reoli apwyntiadau meddygol ei phlentyn. Roedd yr ymatebydd hefyd o'r farn nad oedd yr ansawdd yn ddigon uchel ac nad oedd mewn lleoliad addas. Yn ogystal, byddai'r rhiant yn hoffi pe byddai gan leoliadau fynediad i fwy o adnoddau ar gyfer plant nad ydynt wedi cael diagnosis ond sydd ag angen ychwanegol.

Ar gyfer yr holl rieni eraill a ddefnyddiodd ofal plant, roedd y mwyafrif ohonynt yn cytuno eu bod yn fodlon gyda'u gofal plant yn ystod y gwyliau ac yn ystod y tymor (roedd llawer ohonynt yn defnyddio teulu a ffrindiau fel eu hopsiwn gofal plant). Roeddent o'r farn bod ansawdd y gofal plant yn uchel a bod y staff yn gallu gofalu am eu plentyn a'u bod wedi'u hyfforddi'n briodol i ddelio â'i anghenion penodol. Roedd un rhiant yn fodlon iawn ar lefel y gofal a'r dull amlasiantaeth a gymerwyd i ddiwallu anghenion ei blentyn. Roedd pob ymatebydd o'r farn bod y gofal plant mewn lleoliad addas a dim ond un oedd o'r farn bod y gofal plant yn rhy ddrud. Nid oedd yr un ohonynt yn teimlo nad oedd y gofal plant yn ddigon hyblyg i'w helpu i reoli apwyntiadau meddygol eu plentyn, ac nid oedd gan y mwyafrif broblemau gyda threfniadau gofal plant a wnaeth ddirwyn i ben.

Ymysg y sylwadau ychwanegol a wnaed, roedd un teulu yn trefnu eu patrymau sifftiau fel nad oedd angen gofal plant ffurfiol rheolaidd arnynt, ac os nad oedd eu patrymau sifftiau yn caniatáu hynny, roeddent yn dibynnu ar eu teulu i ofalu am y plentyn. Roedd rhiant arall yn ansicr ynghylch p'un a oedd gan y lleoliad gofal plant yr oedd ei blentyn yn ei fynychu ddigon o staff i ddiwallu angen ei blentyn yn llawn ac roedd hyn yn bryder gan ei fod yn gweithio ac nad oedd cymorth teulu ar gael iddo. Roedd un rhiant o'r farn, gan fod ei blentyn yn debygol o fod angen defnyddio cadair olwyn yn y dyfodol y byddai angen cymorth ychwanegol arno i helpu ei blentyn i ddefnyddio'r toiled wrth iddo fynd yn hŷn ac y gall hyn gyfyngu ar yr opsiynau gofal plant sydd ar gael, oherwydd cost a hygyrchedd.

Yn gryno, roedd y profiadau ar gyfer teuluoedd plant ag anableddau yn gadarnhaol ar y cyfan. Ers yr Asesiad diwethaf o Ddichonolrwydd Gofal Plant, gwnaed llawer o waith i wella lefelau hyder a chymhwysedd staff gofal plant er mwyn diwallu anghenion plant ag anableddau mewn lleoliadau gofal plant prif ffrwd. Cyflawnwyd hyn drwy raglen hyfforddiant gynhwysfawr sydd bob amser yn boblogaidd iawn a thrwy fentora a chymorth a gynigiwyd drwy raglenni fel y Rhaglen Cymorth Lleoedd, y Rhaglen Lleoedd a Gynhelir a'r Rhaglen Dechrau'n Deg. Mae gennym Gynghorydd Anghenion Ychwanegol hefyd sy'n gysylltiedig â'r Rhaglen Dechrau'n Deg sy'n cynnig cymorth a chynghor drwy'r sector cyfan.

14.11 Ymgynghoriad â Chwarae Cymru

Gofynnwyd i Chwarae Cymru a fyddent yn rhoi sylw ar y farchnad gofal plant yng Nghaerffili a gwnaethant nodi eu bod yn pryderu ynghylch y cynnydd mewn darpariaeth chwarae mynediad agored wedi'i staffio gan fod rhaglen Chwarae Plant Cronfa'r Loteri Fawr wedi dod i ben, a oedd yn ariannu ac yn darparu amrywiaeth o wasanaethau yn y sir. Roeddent hefyd yn pryderu nad yw capasiti partner chwarae Caerffili (CMGG yn benodol) yn ddigon i sicrhau darpariaeth o safon o ran profiadau chwarae i blant ym mhob lleoliad gofal plant.

Mae Chwarae Cymru yn bryderus ynghylch bwlch posibl mewn gwybodaeth am chwarae, arbenigedd a sgil ar lefel gynghorol gyda'r newyddion bod adnoddau a chapasiti CMGG wedi lleihau. Gwnaethant nodi, drwy'r Asesiad o Ddigonolrwydd Chwarae yng Nghaerffili, bod y sir yn gweithredu Safon Ansawdd Caerffili, (yn bennaf yn gysylltiedig â darpariaeth gofal plant â goruchwyliaeth yn hytrach na darpariaeth chwarae anghofrestredig) gan alw am adolygu'r Safon hon i ganfod ei allu i asesu'r amgylchedd chwarae a phrofiadau chwarae ym mhob darpariaeth â goruchwyliaeth. Cydnabu Chwarae Cymru y gall hyn gynnwys adnoddau nad ydynt ar gael ar hyn o bryd; fodd bynnag, gallai'r ymarfer hwn sicrhau cysondeb rhwng yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant a'r Asesiad o Ddigonolrwydd Chwarae yn lleol.

O ran y gwelliannau ar gyfer teuluoedd ar incwm isel, nododd Chwarae Cymru y dylai Awdurdodau Lleol sicrhau bod darpariaeth gwaith chwarae yn cael ei chynnwys wrth ymateb i unrhyw raglenni cenedlaethol newydd sydd â'r nod o gefnogi cymunedau. Yn aml, mae darpariaeth chwarae ar gael pan fydd ei hangen fwyaf ar deuluoedd (ar ôl ysgol, yn ystod gwyliau ysgol, gyda'r nos ac ar benwythnosau) gan lenwi bwlch pan na fydd gwasanaethau eraill ar gael. Mae darpariaeth chwarae yn rhoi cyfle i blant ac oedolion ehangu eu rhwydweithiau cymdeithasol a chyfoedion - a phrofwyd bod hyn yn gwella cydnerthedd. Mae cyd-chwarae yn bwysig i

greu cwlwm ymysg teuluoedd - gall yr enghraifft a ddarperir o fewn gwasanaethau chwarae helpu rhieni i ymlacio digon i chwarae gyda'u plant a chael syniadau ar gyfer cyfleoedd chwarae rhad neu am ddim. Gwnaethant gyfeirio at yr ymchwil ddiweddar a gynhaliwyd yn Wrecsam, Dadansoddiad o Effaith Economaidd Gwaith Chwarae yn Wrecsam sy'n awgrymu bod buddsoddi mewn darpariaeth chwarae yn ddefnydd da o raglenni cyllid, yn enwedig y rhai sy'n canolbwyntio ar leihau tlodi.

O ran gwelliannau ar gyfer plant ag anableddau, mae Chwarae Cymru yn hyrwyddo dulliau cynhwysol ar gyfer plant anabl lle bynnag y bo'n bosibl. Ledled Cymru, roedd hyn fwyaf effeithiol pan ddefnyddiwyd cyllid (fel Cymorth a'r rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf), yn uniongyrchol i ariannu darpariaeth chwarae i bob plentyn. Mae ymgynghoriadau â phlant anabl a'u rhieni yn awgrymu, yn y rhan fwyaf o achosion, bod darpariaeth gynhwysol yn werth chweil.

Rydym yn awgrymu y dylid ceisio sicrhau bod darpariaeth chwarae yn gynhwysol ac wedi'i leoli yn y gymuned.

14.12 - Ymgynghoriad â Grŵp Ffocws yr Iaith Gymraeg

Yn ystod mis Hydref 2016, roedd Menter Iaith Caerffili yn gyfrifol am gynnal dau Grŵp Ffocws ar gyfer rhieni Cymraeg neu rieni oedd â diddordeb mewn gofal plant cyfrwng Cymraeg. Gwahoddwyd rhieni i'r Grwpiau Ffocws drwy gronfa ddata'r Fenter Iaith, drwy eu tudalen Facebook a thrwy twitter. Mae gan rieni ar eu cronfa ddata blant o bob oed ac maent yn manteisio ar amrywiaeth o leoliadau gofal plant, gyda rhai yn defnyddio gwarchodwyr plant, meithrinfa ddydd, Cylch Meithrin, clwb ar ôl ysgol, clwb gwyliau, ffrindiau a theulu ac un rhiant yn defnyddio nani. Cyfarfu'r Grŵp Ffocws cyntaf yng Nghanolfan y Glowyr, Tref Caerffili, gyda chwe rhiant yn mynychu a chyfarfu'r ail grŵp yn Ysgol Bro Sannan, Aberbargod, lle gwnaeth 18 o rieni gymryd rhan. Cyfrannodd 24 o rieni at yr ymgynghoriad i gyd. Roedd y rhieni o ardal Basn Caerffili, Gelligaer, Oakdale, Coed Duon, Argoed, Tir-y-berth, Trelyn, Llwynceilyn, Nelson, Hengoed a Bargod, gan gwmpasu'r pum ardal Cynllunio Cymunedol.

Gofynnwyd i'r rhieni ymateb i bum cwestiwn ond fe'u hanogwyd hefyd i nodi unrhyw sylwadau, anghenion neu bryderon eraill a oedd ganddynt. Casglwyd ymatebion y rhieni i bob cwestiwn.

Gofynnwyd i'r rhieni pam y gwnaethant ddewis y gofal plant sydd ganddynt a beth yr oeddent yn ei hoffi amdano a ph'un a oeddent yn fodlon. Rhoddwyd amrywiaeth o sylwadau ac ymatebion fel y nodir isod:

- Dewisodd un rhiant ei gofal plant (clwb brecwast, clwb ar ôl ysgol a chlwb gwyliau) gan ei bod am barhau i weithio'n llawn amser ac mae'n ei galluogi i gydlynu ei gwaith, bywyd yn yr ystod a bywyd teulu. Nid oedd ganddi deulu a allai ei helpu gyda gofal plant, ac felly defnyddiodd y Clwb Gwyliau a gaiff ei redeg gan Fenter Caerffili yn Ystrad Mynach yn ystod gwyliau'r ysgol. Teimlodd bod y plant yn hapusach yn mynychu'r clwb nac yn aros gartref a bod y clwb a'i staff yn werthfawr iawn iddynt. Mae'r gweithgareddau yn amrywiol ac yn briodol i'r plant hynny sy'n mynychu.
- Roedd teulu arall yn defnyddio meithrinfa ddydd breifat a oedd yn darparu gwasanaeth casglu'r plant o'r ysgol. Roedd y rhiant yn hapus iawn â'r Gwasanaeth gan ei fod o safon uchel, yn hyblyg ac yn canolbwyntio ar addysg cyn ysgol. Fodd bynnag, roeddent o'r farn bod y gost yn uchel gan fod un plentyn yn mynychu'n llawn amser. Roedd y rhiant hefyd yn defnyddio'r clwb brecwast am ddim yn ysgol y plentyn a oedd yn galluogi'r rhiant i deithio i'r gwaith yn fodlon bod y plentyn mewn amgylchedd Cymraeg. Mae'r rhiant yn hapus iawn â'r gwasanaeth hwn.
- Mae un rhiant yn defnyddio'r ddarpariaeth gofleidiol yn ysgol y plentyn, yn ogystal â meithrinfa ddydd sy'n darparu gwasanaeth gollwng a chasglu plant cyn ac ar ôl yr ysgol. Mae'r rhiant yn hapus iawn â'r ddau ddarparwr. Mae hyn yn galluogi'r plentyn i aros am ddiwrnod cyfan, sy'n golygu y gall y ddau riant barhau i weithio'n llawn amser.
- Ar y pryd, roedd un rhiant yn defnyddio amrywiaeth o ofal plant er mwyn cefnogi ei horiau gwaith (gwarchodwr plant, clwb ar ôl ysgol a chlwb gwyliau). Byddai'n well gan y rhiant gael un math o ofal plant ar gyfer y bore a'r prynhawn er mwyn sicrhau cysondeb i'r plentyn. Byddai'n well gan y rhiant fod wedi cael gwarchodwr plant Cymraeg ei iaith hefyd, ond ni lwyddodd i gael gafael ar un. (ardal Argoed / Coed Duon)
- Roedd sawl rhiant yn defnyddio aelodau o'r teulu am ei fod yn gam naturiol, am eu bod yn adnabod y plant mor dda ac am y byddent yn helpu i fagu'r plant yn yr un ffordd ag y byddai'r rhieni yn eu magu. Roedd rhai aelodau o'r teulu yn siarad Cymraeg ac roedd hyn yn bwysig. Roedd hefyd yn gymorth o ran costau oherwydd gallai'r rhieni leihau costau gofal plant. Heb yr opsiwn hwn, mae'n bosibl y byddai rhai rhieni wedi gorfod gweithio'n rhan amser.
- Roedd y rhieni hynny sy'n defnyddio clybiau ar ôl ysgol yn teimlo'n hyderus i'w defnyddio oherwydd roeddent yn cael eu cynnal yn yr ysgol ac roedd y plant yn gyfarwydd â'r staff yn y lleoliad. Nododd y rhieni hefyd fod y lleoliad yn gyfleus a bod y gost yn hynod o resymol. Hefyd, roedd y clybiau ar ôl ysgol a'r clybiau gwyliau yn rhoi mwy o amser cyswllt â'r iaith Gymraeg.
- Roedd nifer o'r rhieni yn defnyddio dosbarth meithrin mewn ysgol cyfrwng Cymraeg ac roeddent yn hapus â'r darpariaethau. Amlygodd y rhieni hynny oedd yn defnyddio addysg feithrin lawn amser y fantais o ran cost. Fodd bynnag, pwysleisiodd pob rhiant a oedd yn defnyddio addysg feithrin mewn ysgol ei fod wedi dewis yr opsiwn hwn am ei fod yn ffafrio darpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Gofynnwyd i'r rhieni sut roeddent yn credu y gellid gwella gofal plant. Tynnwyd sylw at y sylwadau canlynol:

- Gellid ehangu amseroedd agor i agor yn gynharach neu i gau yn hwyrach ar gyfer rhieni sy'n gweithio er mwyn cynnig dewis gwell o ofal plant ar gyfer rhieni sy'n gweithio.
- Gwell argaeledd o leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg - nododd rhai rhieni fod prinder lleoedd, yn enwedig yn ystod gwyliau'r ysgol ac hefyd y ffaith nad oes clwb ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg yn agos at bob ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg. Hefyd, roedd rhai clybiau ond yn agor am bedair wythnos o wyliau'r haf ac roedd angen i rai rhieni gael y gofal am y chwe wythnos gyfan.
- Derbyniwyd yn gyffredinol y byddai'r gost bob amser yn her ond roedd llawer o'r rhieni yn hapus â'r costau presennol, yn enwedig costau clybiau gwyliau. Nododd rhieni ei bod yn ymddangos bod darpariaeth cyfrwng Cymraeg ddigonol i bobl sy'n byw mewn ardaloedd Dechrau'n Deg ond nodwyd mai rhieni nad ydynt yn gweithio neu rieni sy'n gweithio'n rhan amser sy'n gallu manteisio ar y ddarpariaeth am ddim hon fel arfer.
- Nodwyd bod angen darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ystod y gwyliau yn ardal Bargod/Gilfach yn ogystal â gofal cyfrwng Cymraeg y tu allan i'r ysgol.
- Teimlwyd bod prinder gofal plant cyfrwng Cymraeg o ystyried bod 11 o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ac un ysgol gyfun cyfrwng Cymraeg â dau safle - sy'n dangos bod y galw am addysg cyfrwng Cymraeg yn cynyddu. Angen mwy o ofal plant cyn ysgol cyfrwng Cymraeg gan nad yw amseroedd agor presennol y Cylchoedd Meithrin yn ddigon hyblyg ac nid oes meithrinfa ddydd cyfrwng Cymraeg yn y sir. Nododd nifer o rieni y byddent yn hoffi gweld meithrinfa ddydd cyfrwng Cymraeg yn cael ei datblygu er mwyn sicrhau bod gofal cyfrwng Cymraeg ar gael cyn i'r plant ddechrau mynychu Cylch Meithrin neu ysgol.
- Roedd y rhieni yn hapus iawn â'r cynlluniau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael ar hyn o bryd yn ystod y gwyliau. Nododd un rhiant y byddai'n hoffi gweld gofal cyfrwng Cymraeg yn ystod y gwyliau yn benodol ar gyfer plant dan bump oed.
- Nododd rhai rhieni bod eu hanghenion gofal plant yn amrywio drwy'r adeg a'i bod yn anodd trefnu gofal plant yn yr amgylchiadau hyn, ac felly bod angen mwy o hyblygrwydd.
- Byddai wedi bod yn well gan y rhieni gael gwarchodwyr plant Cymraeg eu hiaith ond ni wnaethant lwyddo i ddod o hyd i rai yn eu hardaloedd penodol. Roedd y rhieni yn croesawu cymorth a fyddai'n galluogi gwarchodwyr plant i ddefnyddio'r Gymraeg yn enwedig o gofio bod nifer gynyddol o blant yn cael addysg cyfrwng Cymraeg. Ychydig iawn o warchodwyr plant oedd yn cynnig yr opsiwn i beidio â defnyddio na thalu am leoedd gofal plant yn ystod y gwyliau. I rieni sy'n athrawon neu eraill sydd ond yn gweithio yn ystod y tymor, byddai'n well ganddynt beidio â thalu costau gofal plant yn ystod y gwyliau. Byddai'n well talu ymlaen llaw am yr wythnos gyntaf/mis cyntaf ar ôl y gwyliau er mwyn sicrhau lle.

- Nododd y rhieni fod angen i ddarpariaeth yn ystod y gwyliau ystyried anghenion plant rhwng wyth ac 11 oed o ran gweithgareddau neu fod angen trefnu gofal cyfrwng Cymraeg yn ystod y gwyliau i'r grŵp oedran hwn yn benodol. Cyfeiriodd nifer o rieni at gynlluniau gofal plant yn ystod y gwyliau a oedd yn darparu gofal o safon uchel, gydag oriau agor o 8:30am-5.30pm am gost resymol iawn. Nododd un rhiant bod gofal o'r ansawdd hwn, am y gost hon a gydag oriau agor eang, yn brin iawn.
- Gofynnwyd i'r rhieni pa mor bwysig fyddai iddynt allu cael gafael ar ofal plant cyfrwng Cymraeg fel rhan o unrhyw gynnig gofal plant am ddim yn y dyfodol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer eu plant tair a phedair oed. Gofynnwyd iddynt hefyd a fyddent yn manteisio ar eu hawl pe na fyddai gofal plant cyfrwng Cymraeg ar gael. Nododd y rhan fwyaf o rieni na fyddent yn cyfaddawdu ac mai dim ond gofal plant cyfrwng Cymraeg y byddent yn eu defnyddio. Fodd bynnag, hyd yn oed os mai dyna oeddent yn ei ffafrio, byddai'n rhaid iddynt ystyried y goblygiadau cost os mai dim ond gofal plant cyfrwng Saesneg oedd ar gael. Amlygodd nifer o rieni bwysigrwydd y rhaglen hon i ddyfodol yr iaith Gymraeg a'r ffaith bod gan ofal plant fforddiadwy ran bwysig i'w chwarae o ran sicrhau bod plant yn datblygu i fod yn gwbl ddwyieithog. Nododd un rhiant y byddai'n hoffi gweld rhaglen debyg ar gyfer plant dros 4 oed.

O ran awgrymiadau eraill, awgrymodd un rhiant y gellid llunio taflen/gwefan sy'n nodi'r 'llwybr' drwy ofal plant ac addysg cyfrwng Cymraeg.

14.13 - Ymgynghoriad â'r Grŵp Cynllunio Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Caerffili)

Mae'r Cydgysylltydd Gofal Plant yn aelod o'r Grŵp yn ogystal â rheolwr Gwasanaeth y Blynyddoedd Cynnar. Fel y cyfryw, mae cydweithrediad, integreiddio a chyfranogiad ymysg holl bartneriaid y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r blynyddoedd cynnar. Ysgrifennwyd y Cynllun ar y cyd â'r Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant gydag un cynllun yn llywio'r llall; mae'r blynyddoedd cynnar yn hanfodol i ethos a datblygiad addysg cyfrwng Cymraeg ledled y fwrdeistref sirol.

Mae'r tri amcan canlynol sy'n ymwneud â'r blynyddoedd cynnar ymysg y saith amcan cyffredinol yng Nghynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Caerffili:

Erbyn 2020 byddwn yn:

- Dal i fynd ati i hybu'r ddarpariaeth blynyddoedd cynnar er mwyn ysgogi galw ymhlith rhieni
- Cynyddu nifer y plant sy'n cael addysg cyfrwng Cymraeg yn unol ag arolygon o'r galw gan rieni sef 18% yn y sector cynradd erbyn 2018 (cynnydd o 9.19% yn 1996) ac 20% yn y sector uwchradd erbyn 2023 (cynnydd o 7.30% yn 1996).
- Cydweithio â thîm ysgolion yr 21ain ganrif yn Llywodraeth Cymru i ganfod cyllid ym Mand B o raglen Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif, ar gyfer datblygu digon o leoedd cyfrwng Cymraeg mewn ardaloedd lle maent yn dod o dan bwysau, yn enwedig ardal Bedwas Tretomos Machen, ac ardal dwyrain Islwyn.

Cred Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Caerffili mai gweithio amlasiantaeth sydd wrth wraidd sicrhau bod pob dysgwr, ni waeth beth fo'i gefndir economaidd-gymdeithasol, yn cael yr un cyfle i gyflawni disgwyliadau uchel.

Mae 'Ailysgrifennu'r Dyfodol' yn rhoi pwyslais ar awdurdod lleol, consortia ac ysgolion i weithio gyda phartneriaid amlasiantaeth ar draws y pedair thema allweddol: ymgysylltu â'r teulu a'r gymuned; y blynyddoedd cynnar (0 i 7); dysgu ac addysgu o safono uchel; disgwyliadau a dyheadau uchel. Rhoddwyd blaenoriaeth uchel i hyn fel Amcan Gwella ym myd Addysg.

Isod, ceir dyfyniad o Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2017-2020 sy'n dangos y cysylltiadau cryf rhwng y Cynllun a thimau'r blynyddoedd cynnar a gofal plant.

Deilliant 1: Mwy o blant saith oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Ein pum amcan er mwyn cyflawni'r deilliant hwn yw:

1. Datblygu darpariaeth ym Mand B o raglen Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif.
2. Cydweithio â Swyddogion y Mudiad Meithrin i wella cyfraddau pontio mewn Cylchoedd Meithrin sydd â chyfradd pontio o dan 75%
3. Cydweithio â rhanddeiliaid i ddatblygu digon o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg i ateb y galw am y gofal plant i'r holl blant 3 a 4 oed y mae eu rhieni'n gweithio erbyn 2020.
4. Cynnal arolwg o'r galw gan rieni bob blwyddyn a chynnwys y canlyniadau yn y gwaith cynllunio lleoedd mewn ysgolion.
5. Edrych ar ddatblygu llyfryn i rieni trwy grant Cronfa Glyndŵr.

Hefyd cynhelir arolwg o'r galw gan rieni bob blwyddyn. Y rhain yw'r sail ar gyfer yr holl amcanestyniadau o dueddiadau'r galw yn y dyfodol ac maent yn darparu tystiolaeth o'r angen am leoedd ychwanegol a'u lleoliad yn y fwrdeistref.

Mae'r Asesiad llawn o Ddigonolrwydd Gofal Plant yn cael ei gynnal yn 2016 gyda golwg ar ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru a'i gyhoeddi ym mis Mawrth 2017. Bydd yr arolygon o'r galw gan rieni'n adlewyrchu'r galw am ofal plant ac iaith y ddarpariaeth a byddant yn sail i'r Cynllun Gweithredu Gofal Plant blynyddol er mwyn datblygu darpariaeth newydd a chynnal neu ehangu'r ddarpariaeth bresennol. Rhagwelwn gynnydd yn nifer y lleoedd gofal plant y bydd eu hangen yn ystod oes Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2017-2020 ar draws y sector i gefnogi'r gofal plant i'r holl blant 3 a 4 oed y mae eu rhieni'n gweithio.

Mae'r Fenter Iaith yn gweithio mewn partneriaeth â swyddogion yr awdurdod lleol a'r Mudiad Meithrin i gynorthwyo Cylchoedd Meithrin a lleoliadau gofal plant i wella'r ddarpariaeth Gymraeg ar draws y fwrdeistref. Mae'r contract presennol ar waith tan 31 Mawrth 2017 gydag opsiwn i'w ymestyn ymhellach tan 31 Mawrth 2018.

Mae Ffordd i Ddwyieithrwydd yn gynllun sicrhau ansawdd i gynorthwyo i ddatblygu'r Gymraeg mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg a chynorthwyo lleoliadau cyfrwng Cymraeg lle mae yna ymarferwyr sy'n dysgu Cymraeg. Ar hyn o bryd mae 6 meithrinfa ddydd, 3 gwarchodwr plant, 6 grŵp chwarae, 7 lleoliad Dechrau'n Deg a gynhelir, a 6 lleoliad yn aros i ddechrau.

Mae pob rhiant yn cael gwybodaeth am addysg cyfrwng Cymraeg o *lyfryn Dechrau Ysgol* Caerffili sy'n cael ei ddosbarthu gyda ffurflenni cais am le mewn ysgol yn ogystal â bod ar gael ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Gall rhieni gael gwybodaeth am ofal plant a darpariaeth Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg trwy'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd.

Mae gweithio gyda rhieni ar y cyfle cyntaf posibl yn galluogi'r rhieni i wneud dewisiadau gwybodus ynghylch iaith y ddarpariaeth y bydd eu plant yn ei mynychu. Byddi Rhwydwaith Rhieni, y Fenter Iaith trwy'r rhaglen Lleisiau a Chymraeg i blant yn cydweithio i hyrwyddo gwybodaeth i rieni, ac i godi ymwybyddiaeth gyda staff rheng flaen o fuddion dwyieithrwydd.

Mae 'Cymraeg i blant' yn brosiect sy'n cael ei redeg gan y Mudiad Meithrin ar draws Caerffili ac sy'n canolbwyntio ar gynyddu nifer y plant oedran meithrin a all siarad Cymraeg. Mae'n rhoi gwybodaeth, cyngor a chymorth i rieni ar fuddion bod yn ddwyieithog, pwysigrwydd cyflwyno'r Gymraeg i blant mor gynnar ag sy'n bosibl, a manteision dewis gofal plant ac addysg cyfrwng Cymraeg. Caiff Cymraeg blant ei hyrwyddo trwy'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd.

Caiff hyn ei gyflawni trwy ddarparu sesiynau dwyieithog tyliu babanod, ioga babanod a rhigymau Cymraeg bob wythnos i rieni a phlant ifanc. Yn y tymor byr rhagwelwn weithio ar draws yr ardaloedd canlynol: Caerffili, ystrad Mynach, Rhisga, gyda golwg ar gynyddu nifer y plant sy'n mynychu'r grwpiau Ti a Fi a Chylchoedd Meithrin lleol. Ar ôl mynychu cyfres o'n grwpiau cymorth caiff rhieni eu hannog i symud ymlaen i'r Grŵp Ti a Fi a Chylch Meithrin lleol cyn dechrau mewn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg leol.

Ymgyrch gan y Mudiad Meithrin i hyrwyddo manteision addysg cyfrwng Cymraeg yw **Cychwyngorau/ Beststart**.

Mae Swyddogion Cefnogi y Mudiad Meithrin yn darparu cymorth ac adnoddau i staff Cylch Meithrin i hyrwyddo buddion addysg cyfrwng Cymraeg i rieni'r plant sy'n ei fynychu. Mae Cylchoedd Meithrin lle mae'r cyfraddau pontio'n is na 50% yn cael eu targedu fel rhan o fenter Cychwyn Gorau sy'n rhan o'n targedau yr ydym yn adrodd amdanynt i'r Uned Addysg Gymraeg.

Ar hyn o bryd mae fforwm rhanbarthol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn ystyried datblygu polisi ar Hwyrddyfodiaid. Yng Nghaerffili mae ein poblogaeth, er ei bod yn symud rhwng ardaloedd cymunedol, yn weddol sefydlog o ran symud i mewn i'r fwrdeistref ac allan ohoni, a chaiff rhieni eu hannog i wneud eu penderfyniadau ar ddarpariaeth addysg yn y blynyddoedd cynnar, gan leihau'r galw am bolisi ar hwyrddyfodiaid.

14.14 Ymgynghori â Chyflogwyr

Gan gydweithio â chydweithwyr yn adran datblygu economaidd yr awdurdod lleol, anfonwyd mwy na 1000 o arolygon at gyflogwyr ledled y fwrdeistref sirol yn amrywio mewn maint o bobl hunangyflogedig a busnesau bach lleol i gyflogwyr mwy gyda mwy na 500 o aelodau o staff. Un arolwg a ddychwelwyd.

Aeth Swyddog Datblygu Gofal Plant hefyd i Fforwm Busnes Caerffili i drafod opsiynau gofal plant â'r rhai a oedd yn bresennol. Yr un ymateb a gafwyd oedd gan gwmni gweithgynhyrchu mawr (gweithlu o 100 - 250) yn ardal Coed Duon sy'n gweithredu 24 awr y dydd. Gwnaethant nodi bod y staff yn gweithio sifftiau, gyda'r nos ac yn ystod oriau anghymdeithasol eraill a bod 50% o'r gweithlu yn rhieni sydd â phlant dan 14 oed. Roedd ei drefniadau gweithio hyblyg yn cynnwys yr opsiwn o oriau rhan amser ac oriau wedi'u lleihau dros dro a chyfnod o ddychwelyd i'r gwaith yn raddol.

Nododd y cwmni nad oedd erioed wedi cael unrhyw broblemau gyda chyflogwyr yn cymryd cyflogaeth neu'n parhau i weithio oherwydd problemau gofal plant, ond bod staff yn absennol yn achlysurol oherwydd problemau gofal plant. Yr unig welliant a nodwyd er mwyn helpu i wella'r broses o recriwtio a chadw staff oedd sicrhau bod gofal plant yn fwy fforddiadwy.

15. Dadansoddiad Bwlch a Meysydd i'w Gwella

Roedd yr Asesiad hwn o Ddigonolrwydd Gofal Plant yn seiliedig ar ddata cyflenwad a gafwyd o'r Datganiadau Hunanasesu Gwasanaeth a gynhaliwyd ym mis Gorffennaf 2016 (yn ystod y tymor) ac ym mis Awst 2016 (yn ystod y gwyliau). Roedd cyfradd gwblhau'r Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth gan ddarparwyr gofal plant yng Nghaerffili yn tua 70%. Ohewydd rheolau diogelu data ni allwn wybod pwy a gwblhaodd y ffurflen Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth a phwy na wnaeth hynny. Drwy gysylltu â chynifer o ddarparwyr â phosibl, gwnaethom lwyddo i gael data ar gyfer rhai o'r lleoliadau na wnaeth gwblhau'r ffurflen ar-lein. Drwy wneud hynny credwn i ni lwyddo i goladu data ar gyfer y mwyafrif o'r darparwyr sydd wedi cofrestru yn lleoliadau gofal dydd, ond ni wnaethom lwyddo i gasglu data gan bob gwarchodwr plant. Yn ogystal â hyn, ar gyfer y lleoliadau hynny na wnaethant gwblhau'r ffurflen ar-lein, roedd sawl peth wedi'i hepgor o'r data a roddwyd neu cafwyd achosion o gamddeall yr hyn a ofynnwyd. Mewn rhai achosion roedd yn gymharol glir na ddarllenwyd y canllawiau.

Fodd bynnag, ceir tîm y blynyddoedd cynnar sefydledig iawn yn Awdurdod Lleol Caerffili, a cheir cysylltiadau agos iawn â'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, sy'n meddu ar wybodaeth fanwl am y sector gofal plant ledled y fwrdeistref ac felly llwyddwyd i gwblhau rhywfaint o'r data a gafodd eu hepgor. Fodd bynnag, nid oedd hyn yn wir am bob lleoliad. Lle nad oedd y broses o ddadansoddi cyflenwad yn gyflawn, ychwanegwyd cymaint o wybodaeth leol â phosibl er mwyn ceisio rhoi darlun llawnach a mwy realistig o'r farchnad gofal plant ledled Caerffili.

Cyn y gellir cynnal unrhyw asesiad terfynol ar b'un a oes digon o ofal plant, credwn y bydd angen i ni, fel awdurdod lleol, gasglu'r data coll. Bydd AGGCC yn treillio drwy ddata eto ar ddiwedd gwanwyn 2017 ar gyfer y lleoliadau hynny na wnaethant gwblhau'r data yn ystod haf 2016.

Darpariaeth gofal plant ar gyfer plant rhieni sy'n gweithio oriau annodweddiadol

Er bod nifer cymharol uchel o ddarparwyr gofal plant (meithrinfeydd diwrnod llawn a gwarchodwyr plant yn bennaf) sy'n cynnig darpariaeth gofal plant cyn 8 a.m., (rhai mor gynnar â 6.00 a.m.) prin yw'r rhai sydd ar agor ar ôl 6pm. Yn ogystal, prin iawn yw'r lleoedd sydd ar gael ar gyfer gofal ar benwythnosau neu dros nos. Nododd rhai rhieni a ymatebodd i'r holiadur bod angen gofal plant mwy hyblyg, yn enwedig ar gyfer gofal ar benwythnosau a bod angen i ddarpariaeth ar ôl ysgol gau'n hwyrach er mwyn

diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio y tu allan i'r sir. Y brif flaenoriaeth ar gyfer Caerffili yw gweithio gyda darparwyr gofal diwrnod llawn er mwyn ystyried cynyddu nifer y darparwyr a all gynnig oriau gofal hwyrach sy'n dal i'w galluogi i redeg busnesau cynaliadwy a chytbwys. Byddwn hefyd yn ymgysylltu â darparwyr gofal ar ôl ysgol er mwyn eu hannog i fod ar agor yn hwyrach. Anogir gwarchodwyr plant sy'n cofrestru am y tro cyntaf hefyd i agor am oriau hwy, er bod gwarchodwyr plant yn gyffredinol yn fwyaf addas ar gyfer cynnig oriau agor wedi'u teilwra ar gyfer y teuluoedd y maent yn darparu gofal ar eu cyfer. Mae cynyddu darpariaeth i'w gwneud yn hyblyg i rieni yn broblem ledled y fwrdeistref ac mae angen mynd i'r afael â hi felly.

Darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg

Yn gyffredinol, mae dosbarthiad da o ofal plant cyfrwng Cymraeg ledled y fwrdeistref sirol drwy amrywiaeth o ddarpariaeth cyn ysgol, ar ôl ysgol, cofleidiol, cylch chwarae/Cylch Meithrin a gwyliau. Mae'r rhain i gyd wedi'u lleoli ar safleoedd ysgolion. Mae saith darparwr addysg y blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg nas cynhelir a phum darparwr Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg nas cynhelir. Yn ystod gwanwyn 2017, bydd darparwr Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg a gynhelir newydd yn agor fel rhan o'r Ganolfan Plant Integredig yn Nhref Caerffili.

Mae'r rhan fwyaf o'r lleoliadau cyfrwng Cymraeg yn boblogaidd iawn a nodir bod llai o leoedd gwag yn y lleoliadau hyn o gymharu â'r lleoliadau cyfrwng Saesneg. Fodd bynnag, ceir rhai bylchau yn ddaearyddol. Nid oes unrhyw glybiau ar ôl ysgol na chlybiau gwyliau cyfrwng Cymraeg yn ardal Cwm Rhymni Uchaf. Arferai rhai fod yno yn y gorffennol, ond nid oeddent yn gynaliadwy ac maent wedi cau. Mae prinder darpariaeth cylch chwarae cyfrwng Cymraeg yn nhref Caerffili gyda dim ond un Cylch Meithrin cyfrwng Cymraeg yn gwasanaethu dwy ysgol gynradd. Ceir Cylch Meithrin arall ar gyrion y dref yn Llanbradach. Nid oes unrhyw Gylch Meithrin yn ardal Bedwas, Tretomos a Machen o Fasn Caerffili a nodwyd fel bwlch yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Lleol hefyd.

Nododd rhieni sy'n mynychu'r Grŵp Ffocws cyfrwng Cymraeg ynghyd â'r ymatebion i'r holiadur i rieni bod prinder gwarchodwyr plant Cymraeg eu hiaith, ac er bod nifer o warchodwyr plant sy'n defnyddio'r ddwy iaith gyda'r plant fel rhan o'u diwrnod, nid oes unrhyw warchodwyr plant Cymraeg yn unig. Hefyd, nid oes unrhyw feithrinfeydd diwrnod llawn cyfrwng Cymraeg yn y fwrdeistref sirol.

Darparaeth gofal plant ar gyfer categorïau iaith gwahanol

Nododd un rhiant y byddai'n hoffi cael gofal plant mewn iaith heblaw am Gymraeg neu Saesneg. Byddai'n hoffi cael gwarchodwr plant Eidaleg.

Dangosodd un rhiant arall ddiddordeb mewn gallu dod o hyd i warchodwr plant Pwyleg ei iaith ar gyfer ei phlentyn.

Mathau o ofal plant sydd ar gael a'r lleoliad

- Cynyddu nifer y gwarchodwyr plant yng Nghwm Rhymni Uchaf, Gorllewin Canol y Cymoedd a Chwm Sirhywi Isaf lle mae prinder Darpariaeth Meithrinfa Diwrnod Llawn yn enwedig yn ardaloedd Rhisga a Crosskeys, sy'n ardal lle ceir lefelau cyflogaeth a lefelau teithio i'r gwaith uwch. Byddai cynyddu nifer y gwarchodwyr plant yng Nghwm Rhymni Uchaf, yn benodol yn y pen gogleddol yn lleddfu'r prinder darpariaeth meithrinfa ddydd lle y profwyd ei bod yn anodd cynnal darpariaeth yn y gorffennol.
- Awgrymodd rhai rhieni bod angen cynyddu nifer y gwarchodwyr plant sy'n cynnig addysg y blynyddoedd cynnar.
- Nododd y gwarchodwyr plant bod digon o leoedd gwag, ond roedd rhai rhieni'n nodi na allent ddod o hyd i leoedd gyda'u gwarchodwr plant dewisol, yn enwedig ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol.
- Er bod rhai rhieni yn awyddus i gael gwarchodwyr plant Cymraeg eu hiaith yn unig, roedd nifer o warchodwyr plant sy'n defnyddio'r ddwy iaith yn eu darpariaeth gwarchod plant (tua 20%). Mae gwarchodwyr plant wedi awgrymu eu hunain na fyddent am gyfyngu eu gwasanaeth i Gymraeg yn unig oherwydd y byddai hyn yn cyfyngu ar eu marchnad.
- Cynyddu nifer y gwarchodwyr plant a all gynnig gofal ar benwythnosau a thros nos. Gwarchodwyr plant sydd yn y sefyllfa orau i allu cynnig gofal plant hyblyg.
- Nid oes unrhyw feithrinfa diwrnod llawn wedi cyrraedd ei chapasiti llawn gyda'r mwyafrif yn nodi nifer o leoedd gwag.
- Nid oes unrhyw feithrinfa diwrnod llawn Cymraeg yn unig er bod amrywiaeth o wasanaethau sy'n cael eu rhedeg drwy gydol y dydd drwy gyfrwng y Gymraeg. Dim ond ar gyfer plant 2 oed a throsodd y mae'r rhain ar gael ac nid ydynt yn cynnig gofal parhaus drwy gydol y dydd. Mae galw bach am feithrinfa gofal diwrnod llawn Cymraeg yn unig yn ardal Caerffili ar gyfer plant o dan 2 oed.

- Mae dwy feithrinfa ddydd wedi cau yn ddiweddar (un yn Nwyrain Canol y Cymoedd ac un ym Masn Caerffili) ac mae un wedi penderfynu atal ei gweithrediad dros dro ond heb benderfynu cau yn llwyr. Mae dwy feithrinfa ddydd newydd wrthi'n cael eu datblygu (disgwylir i un agor yn ystod hydref 2016 yn Nwyrain Canol y Cymoedd) a'r llall yn ystod gwanwyn 2017 (Gorllewin Canol y Cymoedd).
- Yn Nwyrain Canol y Cymoedd, mae cylch chwarae sy'n cynnig gwasanaethau drwy wyliau'r gwanwyn a'r haf ac sy'n boblogaidd iawn.
- Er bod prinder darpariaeth meithrinfa diwrnod llawn yng Nghwm Rhymni Uchaf, nid yw'r un feithrinfa ddydd a leolir ym mhen deheuol yr ardal wedi'i staffio i'w chapasiti llawn.
- Gan fod pob meithrinfa ddydd yn cynnig lleoedd ar gyfer plant hyd at 12 oed, gydag un yn nodi ei bod yn derbyn plant hyd at 14 oed, ac oherwydd y gostyngiad yn y nifer sy'n manteisio ar ofal plant yn ystod cyfnod gwyliau'r ysgol, mae'n debygol y bydd digon o leoedd ar gyfer plant mewn darpariaeth meithrinfa ddydd ac y bydd lle yn y lleoliadau hyn i gefnogi'r elfen wyliau o'r cynnig gofal plant am ddim pan gaiff ei gyflwyno dros y blynyddoedd yn arwain at 2020.
- Er bod amrywiaeth dda o ofal plant sesiynol ledled y fwrdeistref sirol, darpariaeth Dechrau'n Deg yn unig yw 38% o hyn ac felly dim ond ar gyfer teuluoedd cymwys y mae ar gael.
- Mae dwy feithrinfa ddydd a naw cylch chwarae/Cylch Meithrin gofal sesiynol yn cynnig addysg y blynyddoedd cynnar sy'n rhoi mwy o ddewis i rieni ar gyfer addysg y blynyddoedd cynnar eu plant yn y cyfnod sylfaen. Fodd bynnag, mae prinder dewis yng Nghwm Rhymni Uchaf gan fod prinder mawr o ddarparwyr gofal sesiynol nad ydynt yn ddarparwyr Dechrau'n Deg yn unig. Mae'r ddau leoliad nad ydynt yn ddarparwyr Dechrau'n Deg yn unig yn rhan ogleddol yr ardal hon yn rhai cyfrwng Cymraeg.
- Er bod gan y rhan fwyaf o ysgolion cyfrwng Cymraeg gyfleuster cofleidiol ac ar ôl ysgol, nid oes gan y mwyafrif o ysgolion darpariaeth gofleidiol na chlybiau ar ôl ysgol ar y safle. Cynhelir asesiad llawnach o bob ysgol yn ystod 2017 i ganfod y gofal plant sy'n gysylltiedig ag ysgolion yn barod ar gyfer cyflwyno cynnig gofal plant am ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 3 a 4 oed.
- Mae nifer gymharol uchel yn manteisio ar leoedd yn y mwyafrif o ddarpariaethau cofleidiol, ar ôl ysgol a chylchoedd chwarae, gyda'r rhan fwyaf o'r plant yn mynychu yn llawn amser neu'n rhan amser ond yn rheolaidd. Mae'r nifer sy'n mynychu yn llawn amser yn uwch yn y bore o gymharu â darpariaethau yn y prynhawn.

- Mae prinder gofal sesiynol cyfrwng Cymraeg cofrestredig yn ardal Rhisga/Crosskeys o Gwm Sirhywi Isaf. Dim ond am dri diwrnod y mae'r un lleoliad a geir yno ar agor. Rydym yn cydweithio â Mudiad Meithrin er mwyn cofrestru'r lleoliad hwn i gynnig gofal plant mwy fforddiadwy i rieni.
- Mae prinder darpariaeth y tu allan i'r ysgol yng Nghwm Rhymni Uchaf, ond nid oes llawer o alw amdani. Mae tri chynllun chwarae dros yr haf yn gweithredu yn yr ardal hon (anghofrestredig) ar gyfer plant 8 - 14 oed, ac mae dau ohonynt am ddim a'r llall ond yn codi £5 y dydd.
- Mae tri darparwr ar ôl ysgol nad ydynt wedi cofrestru ag AGGCC ar hyn o bryd. Mae angen gwneud gwaith i gefnogi'r lleoliadau hyn drwy'r broses gofrestru er mwyn galluogi rhieni i fanteisio ar y cynllun gofal plant di-dreth a gaiff ei gyflwyno yn 2017.
- Mae lleoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y gwyliau sy'n gweithredu yng nghanol y fwrdeistref sirol yng Ngorllewin Canol y Cymoedd ac yn cynnig gwasanaeth drwy'r holl gyfnodau gwyliau (heblaw am y Nadolig) yn boblogaidd ymysg teuluoedd. Mae'r ddau mewn lleoliadau da ar gyfer canolfannau economaidd mawr ac ar lwybrau gwaith ledled y fwrdeistref ac, fel y cyfryw, maent yn gwbl gynaliadwy. Mae'r clybiau gofal plant diwrnod llawn eraill yn ystod y gwyliau (nad ydynt mewn meithrinfa ddydd na darpariaeth gwarchodwr plant) yn rhai cyfrwng Cymraeg ac maent yn gweithredu ym Masn Caerffili. Mae'r ddau yn boblogaidd iawn ac yn hollol gynaliadwy.
- Ni chynigir unrhyw ddarpariaeth gofal plant yn ystod y gwyliau (y tu allan i'r ysgol) yng Nghwm Sirhywi Isaf na Dwyrain Canol y Cymoedd ychwaith. Fodd bynnag, mae amrywiaeth dda o feithrinfeydd dydd a gwarchodwyr plant yn Nwyrain Canol y Cymoedd sy'n cynnig gofal plant yn ystod y gwyliau yn ogystal â'r lleoliad gofal sesiynol sydd hefyd yn cynnig gofal sesiynol yn ystod gwyliau'r Pasg a gwyliau'r haf.
- Mae prinder clybiau sy'n cynnig darpariaeth gwyliau diwrnod llawn yn ystod y gwyliau yn unig gyda'r bwlch yn cael ei lenwi ar hyn o bryd gan feithrinfeydd dydd a gwarchodwyr plant, a gan deulu a ffrindiau yn bennaf. Mae nifer o ddarpariaethau chwarae mynediad agored (cynlluniau chwarae) yn gweithredu ledled y fwrdeistref ond nid ydynt yn cynnig gofal diwrnod llawn ac nid yw'r oriau agor yn cyd-fynd â diwrnod gwaith arferol. Nid yw'r rhain wedi'u dosbarthu'n gyfartal ledled y fwrdeistref a dim ond un a geir yng Nghwm Sirhywi Isaf (cynllun gymnasteg gyda 15 o leoedd) a dim ond un a geir yn Nwyrain Canol y Cymoedd. Mae'r prinder darpariaeth gwyliau ar draws pob ystod oedran yn gymharol amlwg ac mae angen mynd i'r afael â hyn.
- Fodd bynnag, mae darpariaeth gofal plant da iawn i blant ag anableddau yn ystod y gwyliau gyda nifer o gynlluniau sydd ar gael i amrywiaeth eang o oeddrannau. Fodd bynnag, eto, mae'r rhain yn tueddu i fod wedi'u lleoli yng nghanol ac ym mhen

deheuol y fwrdeistref lle gall fod yn anodd i'r sawl sy'n byw yng Nghwm Sirhywi Isaf a Chwm Rhymni Uchaf gael mynediad i'r cynlluniau.

- Y canfyddiad cyffredinol ymysg rhieni oedd bod safon y gofal plant yn uchel yn ystod y tymor, ond nad oedd hyn mor wir yn ystod gwyliau'r ysgol.
- Mae Chwarae Cymru yn pryderu y gall colli tîm chwarae CMGG gael effaith negyddol ar nifer y cynlluniau chwarae gofal plant a'u hansawdd yn y dyfodol.

Oedran y plant y mae gofal plant ar gael ar eu cyfer

- Ar gyfer plant 0 - 8 oed, mae amrywiaeth eang o leoedd gofal plant ar gael mewn amrywiaeth o ddarpariaethau yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau. Fodd bynnag, roedd rhai rhieni a oedd yn awgrymu bod rhai darpariaethau gwyliau yn tueddu i anelu at y grwpiau oedran iau (4 - 8 oed) ac felly nid oeddent yn addas ar gyfer plant dros 8 oed. Mae darpariaeth yn ystod y gwyliau sy'n benodol ar gyfer plant 8 - 11 oed yn fwllch y gellid ei ystyried.
- Ar hyn o bryd, meithrinfeydd dydd sy'n cynnig y cyfanswm mwyaf o ofal ar gyfer y grŵp oedran 0 - 2, yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau.
- Mae chwe darparwr anghofrestredig ar gyfer plant 11 - 14 oed yn weithredol ledled y fwrdeistref sirol mewn ysgolion cyfun. Mae dau o'r rhain yn rhai cyfrwng Cymraeg ac yn cynnig cyfleuster y tu allan i'r ysgol ar gyfer plant.
- Mae digon o leoedd ar gyfer Addysg y Blynyddoedd Cynnar (Codi'n 3 oed) a phlant Dechrau'n Deg ledled y fwrdeistref (heblaw yn ardal Trinant o Ddwyrain Canol y Cymoedd).
- Nododd yr arolwg plant bod y plant yn y grwpiau oedran hŷn o'r farn bod y lleoliad ar ôl ysgol yr oeddent yn ei fynychu yn anelu ei weithgareddau at y grwpiau oedran iau ac nad oeddent yn addas iddynt hwy. Nododd rhieni hefyd mai dyna oedd yr achos ar gyfer y ddarpariaeth yn ystod y gwyliau oedd yn golygu ei bod yn anodd cael y plant i'w mynychu ac roedd yn cyfryngu ar y dewisiadau gofal plant oedd ar gael iddynt.
- Mae bwlch yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ystod y gwyliau ar gyfer plant dan 5 oed.
- Ar hyn o bryd, mae digon o leoedd a ariennir ar gyfer plant 2 oed i fanteisio ar eu Darpariaeth Dechrau'n Deg. Caiff hyn ei wella ymhellach pan fydd y Ganolfan Plant Integredig cyfrwng Cymraeg yn agor yn ystod gwanwyn 2017.
- Ar hyn o bryd, mae digon o leoedd gofal plant a ariennir ar gyfer plant 3 a 4 oed i fanteisio ar eu hawl i Addysg y Blynyddoedd Cynnar yn y sector ysgolion a gynhelir a'r sector ysgolion nas cynhelir.

Fforddiadwyedd gofal plant

- Mae'n anodd i rai teuluoedd dalu ffioedd cadw i warchodwyr plant a meithrinfeydd dydd yn ystod gwyliau'r ysgol.
- Mae cyfran gymharol uchel o rieni sy'n defnyddio gofal plant, yn cael cymorth ariannol drwy gredyd treth gwaith a chynlluniau â chymorth cyflogwr. Roedd y nifer uchaf o rieni o'r farn bod gofal plant yn rhy ddud ac nad oedd yn fforddiadwy ac roedd llawer yn defnyddio teulu a ffrindiau oherwydd hyn.
- Mae'n anodd sicrhau cydbwysedd rhwng yr hyn y gall rhieni fforddio ei dalu a chostau rhedeg busnes gofal plant. Mae llawer o leoliadau'n ceisio cadw ffioedd yn isel er mwyn bodloni rhieni, ond, drwy wneud hynny, byddant yn wynebu risg o fod yn anghynaliadwy. Y broblem fwyaf a wynebwyd mewn perthynas â fforddiadwyedd gofal plant oedd ymysg y rhieni hynny sy'n ennill incwm canolig ac nad ydynt yn gymwys i gael credyd treth gwaith na gofal plant Dechrau'n Deg (a ariennir) am ddim. Gobeithio y bydd cynllun gofal plant di-dreth llywodraeth y DU a gaiff ei lansio ym mis Ebrill 2017 yn lleddfu hyn i raddau.
- Mwy o wybodaeth am help gyda chostau gofal plant er mwyn gwneud gofal plant yn fwy fforddiadwy.
- Cymorth i leoliadau gofrestru ag AGGCC a hefyd gyda CThEM er mwyn sicrhau eu bod yn gymwys i fod yn rhan o'r cynllun gofal plant di-dreth a Chredydau Treth i Deuluoedd sy'n Gweithio.
- Nid yw'n syndod bod 50% am i'r gofal plant fod yn fwy fforddiadwy. Fodd bynnag, roedd hyn hefyd yn golygu bod 50% yn fodlon â chost y gofal plant. Dyma oedd y prif reswm a roddodd rhieni nad oeddent yn defnyddio gofal plant dros y ffaith eu bod yn defnyddio teulu a ffrindiau yn lle hynny.
- Defnyddir cymorth ariannol yn bennaf gan rieni sy'n defnyddio gofal plant mewn meithrinfeydd dydd a chlybiau ar ôl ysgol.

Adegau pan mae gofal plant ar gael

- Gwarchodwyr plant a meithrinfeydd dydd sy'n cynnig yr amrywiaeth orau o amseroedd o ran argaeledd gofal plant. Gwarchodwyr plant sy'n cynnig y pecynnau pwrpasol mwyaf hyblyg ar gyfer rhieni, sy'n arbennig o bwysig i'r sawl sy'n gweithio patrymau sifftiau a'r sawl sydd â phlant ag anableddau.

- Gallai amseroedd agor cynlluniau chwarae a darpariaeth yn ystod y gwyliau fod yn hwy er mwyn diwallu anghenion rhieni sy'n gweithio.
- Roedd galw am oriau agor hwy, yn enwedig yn ardal Basn Caerffili lle y gall fod angen i rieni sy'n gweithio y tu allan i'r sir gael oriau gofal plant hwy.

Gofal Plant ar gyfer Plant ag Anghenion Addysgol Arbennig

- Nodwyd nifer y plant o oedran ysgol ag anghenion ychwanegol drwy system CYBLD ysgolion. Yn ogystal, mae plant o oedran cyn ysgol sy'n hysbys i'r awdurdod lleol drwy Banel ISCAN a'r cynllun Cymorth Lleoedd a'r cynllun Lleoedd a Gynhelir. Gall y rhan fwyaf o ddarparwyr gofal plant gynnig cymorth gofal plant i'r plant hyn a cheir nifer o gynlluniau gofal plant arbenigol a chyfleoedd sy'n addas ar gyfer plant ag anableddau yn ystod y tymor ac yn benodol yn ystod gwyliau'r ysgol.
- Mae gan yr holl staff gofal plant mewn lleoliadau a gynhelir a lleoliadau nas cynhelir fynediad i hyfforddiant llawn ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol ac os oes plentyn ag angen penodol yn mynychu lleoliad, gall yr awdurdod lleol gynnig hyfforddiant penodol i helpu'r darparwr hwnnw i ddiwallu anghenion y plentyn.
- Mae'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd yn cadw cofnod o'r holl ddarparwyr gofal plant a'u gallu i ddiwallu anghenion plant ag anableddau a ph'un a oes unrhyw broblemau o ran hygyrchedd.

16. Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant - Cynllun Gweithredu

Rhaid i'r Cynllun Gweithredu nodi'r camau gweithredu, y blaenoriaethau a'r cerrig milltir i gynnal cryfderau a mynd i'r afael â diffygion yn yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant. Gellir dod o hyd i Gynllun Gweithredu llawn yn Atodiad 14 sy'n ychwanegu manylion i'r Gweithredoedd a amlinellir isod.

Mae'r tablau yn Atodiad 14 yn nodi'r meysydd hynny y mae angen iddynt lywio'r asesiad yn unol â'r canllawiau statudol.

Crynodeb allweddol o'r camau gweithredu sy'n ofynnol yn 2017-2020

1. Olrhain data coll ar gyfer lleoliadau gofal plant yn lleol a thrwy'r ail ffurflen Hunanasesiad o Ddatganiad Gwasanaethau ym mis Mai 2017
2. Cynyddu nifer y gwarchodwyr plant cyfrwng Cymraeg
3. Cynyddu nifer y lleoliadau cyfrwng Cymraeg sy'n cynnig Cymorth Lleoedd a Lleoedd a Gynhelir
4. Cynyddu nifer y lleoedd Addysg y Blynyddoedd Cynnar yng Nghwm Sirhywi Isaf (dewis rhieni) ac Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Cymraeg/Saesneg yng Nghwm Rhymni Uchaf.
5. Cynyddu'r ddarpariaeth gofleidiol cyfrwng Cymraeg yng Ngorllewin Canol y Cymoedd
6. Cynyddu'r ddarpariaeth allan o'r ysgol yng Nghwm Rhymni Uchaf
7. Datblygu darpariaeth gofrestredig yn ystod y gwyliau yng Nghwm Rhymni Uchaf, Cwm Sirhywi Isaf a Dwyrain Canol y Cymoedd
8. Cynyddu'r ddarpariaeth gofal plant diwrnod llawn yn ystod y gwyliau
9. Helpu darpariaethau anghofrestredig i fod yn gofrestredig - tair darpariaeth ar ôl ysgol, un cylch chwarae, un ddarpariaeth gofleidiol
10. Cynnal arolwg trylwyr o ysgolion - yn barod i ddatblygu darpariaeth i fodloni'r cynnig i blant 3 a 4 oed.
11. Helpu cynlluniau chwarae o ran ansawdd a helpu i ddatblygu rhai newydd mewn ardaloedd lle nad oes rhai ar hyn o bryd - Cwm Sirhywi Isaf, Gorrlewin Canol y Cymoedd
12. Datblygu gofal plant hyblyg yn enwedig cyn ysgol ac ychydig yn hwyrach na 6 p.m. mewn lleoliadau gofal dydd

13. Cynyddu nifer y lleoedd posibl sydd ar gael ar gyfer gofal dros nos ac ar benwythnosau i ddiwallu anghenion gweithwyr sifftiau
14. Cynnig gwybodaeth i rieni gael cymorth ariannol ac i leoliadau gael eu cofrestru ag AGGCC a CThEM
15. Ystyried darpariaethau yn benodol ar gyfer plant 8 - 11 oed, gan annog lleoliadau ar ôl ysgol ac yn ystod y gwyliau. Yn benodol, ystyried gweithgareddau sy'n fwy priodol o ran oedran i'r plant hŷn, yn enwedig gan fod nifer o leoliadau wedi cofrestru i ofalu am blant hyd at 12 oed bellach
16. Cynyddu nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg ym Masn Caerffili - yn benodol yn ardal Bedwas, Tretomos a Machen
17. Archwilio hyblygrwydd darparwyr gofal plant i ddiwallu anghenion plant ag anableddau.
18. Rhoi cyhoeddusrwydd pellach i Addysg y Blynyddoedd Cynnar mewn lleoliadau nas cynhelir er mwyn annog pobl i fanteisio ar y ddarpariaeth honno
19. Datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ystod y gwyliau ar gyfer plant o dan 5 oed.
20. Archwilio'r angen i gynnig Addysg y Blynyddoedd Cynnar ar gyfer plant sy'n Codi'n 4 oed mewn lleoliadau nas cynhelir.
21. Gwerthuso oriau agor clybiau ar ôl ysgol sydd ond ar agor tan 5.30 p.m. a'u hannog i agor tan 6 p.m.
22. Cynyddu'r ddarpariaeth cyfrwng Saesneg yn ystod y gwyliau - diwrnod llawn
23. Cynyddu argaeledd Addysg y Blynyddoedd Cynnar cyfrwng Saesneg yn Ystrad Mynach
24. Archwilio'r posibilrwydd o'r ddarpariaeth gofal diwrnod llawn yn/ger Tŷ Penallta a gynigir a'r galw amdani
25. Cynyddu'r ddarpariaeth gofleidiol ledled y fwrdeistref ond yn benodol yng Nghwm Sirhywi Isaf
26. Annog mwy o ddarparwyr gofal plant i ddilyn llwybr dwyieithrwydd er mwyn cynyddu nifer y darparwyr a all gynnig gwasanaeth i deuluoedd sydd am gael gofal plant cyfrwng Cymraeg neu fwy o ddarpariaeth Cymraeg yn eu lleoliad cyfrwng Saesneg.
27. Archwilio ymhellach yr angen am Ofal Plant Tu Allan i'r Ysgol addas yn neu'n gyfagos at ysgolion sydd ag unedau arbenigol ac asesu gofynion y gweithlu a hyfforddiant sydd angen.
28. Parhau i ddarparu rhaglen o hyfforddiant Anghenion Dysgu Ychwanegol i gefnogi lleoliadau gofal plant sydd wedi eu cofrestru ar raglen Lleoedd Cymorthedig ac sy'n cael eu cefnogi.
29. I fynd i'r afael â gofynion anghenion hyfforddiant o ganlyniad i Archwiliad Gweithlu 2017.
30. Archwilio'r angen ar gyfer gofal plant cyn ysgol mewn ardaloedd lle mae diffyg clybiau brecwast ysgol a ariennir.